

ธรณีวิทยา S-U ครั้งที่ 30/54 (เดิมครั้งที่ 31/56)

1.	Saalian	ซาเลียน	ช่วงเวลาเกิดธารน้ำแข็งของสมัยไพลสโตซีนตอนปลายของทวีปยุโรปตะวันตกเฉียงเหนือ อยู่เหนือโฮลสไตเนียนและอยู่ใต้ฮิเมียน เทียบเวลาเท่ากับช่วงธารน้ำแข็งริสส์ ดู ตารางช่วงธารน้ำแข็งและช่วงคั่นธารน้ำแข็งสมัยไพลสโตซีนในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปยุโรป ประกอบ 5/56
2.	sabkha; sebkha	แซบคา	๑. สภาพแวดล้อมการตกตะกอนติดชายทะเล ซึ่งมักเกิดขึ้นในบริเวณที่แห้งแล้งหรือกึ่งแห้งแล้งในส่วนที่ติดกับชายฝั่งทะเล ส่วนที่เหนือเขตระดับน้ำทะเลขึ้นสูง ดังนั้น จึงอยู่ระหว่างเขตพื้นที่บนบกกับเขตน้ำทะเลขึ้น-ลง ลักษณะจำเพาะของแซบคาได้แก่ ชั้นเกลือและเกลือระเหย ตะกอนน้ำทะเลขึ้นถึง และตะกอนลมหอบ ปัจจุบันพบเห็นในบริเวณชายฝั่งทะเลเปอร์เซีย และแคลิฟอร์เนีย ๒. ชุดลักษณะหินตะกอนซึ่งแสดงด้วยหินเกลือระเหย หินกรวดเม็ดแบนฐานเรียบ ชั้นตะกอนที่มีสโตรมาโทไลต์ (stromatolite) ระแหงโคลน การเกิดโดโลไมต์ และไม่พบซากดึกดำบรรพ์ปรากฏที่สำคัญคือ แซบคาเป็นแหล่งกำเนิดปิโตรเลียมและแหล่งแร่ซัลไฟด์ที่สำคัญ รูป
3.	saccharoidal;	- เนื้อแบบน้ำตาลทราย	๑. คำที่ใช้กับเนื้อหินแบบเม็ดหรือแบบผลึกคล้ายเม็ดน้ำตาลทราย หรือเนื้อหินแบบเม็ดผลึกไร้หน้าของหินแอไพคลต์ หรือ

	sucrosic; sugary		เนื้อหินแบบเม็ดผลึกของหินทรายบางชนิด หินอ่อน หินโดโลไมต์ และหินเกลือระเหย ๒. คำที่ใช้กับหินสีขาวหรือเกือบขาวที่มีเม็ดขนาดเท่ากัน มีเนื้อแบบน้ำตาลทราย <i>ดู aplitic ประกอบ</i>
4.	saddle	๑. ช่องสันเขา	๑.๑ จุดต่ำในเส้นยอดของสันเขาหรือสันปันน้ำ ๑.๒ ช่องหรือทางราบกว้างที่มีขอบด้านข้างเอียงขึ้นเล็กน้อย คุกคล้ายอานม้า
5.	saddle	๒. ทางแระอานม้า	<i>ดู saddle reef; saddle vein</i>
6.	saddle	๓. โค้งอานม้า	<i>ดูคำอธิบายใน lobe ความหมายที่ ๑</i>
7.	saddle reef; saddle vein	ทางแระอานม้า	ทางแระที่มีลักษณะเหมือนอานม้า พบอยู่ตอนยอด ๆ ของชั้น หินโค้งรูปประทุน และวางตัวไปตามแนวชั้นหิน นิยมใช้กับสายแระทองคำในออสเตรเลีย <i>มีความหมายเหมือนกับ saddle ๒</i> 7/56 ตรวจแล้ว
8.	safety factor; factor of safety (FS)	แฟกเตอร์ความปลอดภัย, ค่าความปลอดภัย	<i>ดู factor of safety (FS); safety factor</i>
9.	sag pond	หนองหล่ม	แหล่งน้ำที่เกิดเป็นแอ่งหรือหล่ม ณ ที่ซึ่งเกิดจากการเคลื่อนที่ของรอยเลื่อนมีพลังตามแนวระดับ ส่งผลให้เกิดแรงดึงที่บริเวณส่วนโค้งของรอยเลื่อนแนวเดียวกัน หรือ บริเวณขอบรอยต่อของรอยเลื่อนสองแนวที่ขนานและเหลื่อมกัน แรงดึงที่เกิดขึ้นนี้ทำให้มีการยุบตัวของพื้นที่เกิดเป็นที่ลุ่มต่ำหรือหนอง

			น้ำ เช่น เวียงหนองล่อง ซึ่งเกิดจากรอยเลื่อนแม่จัน ในเขตอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย รูป
10.	sagenite	แซจไนต์	๑. รูไทล์ชนิดหนึ่ง เกิดเป็นกลุ่มผลึกแฝดคล้ายรูปเข็มวางตัวตัดกันทำมุม ๖๐ องศา มักพบอยู่ภายในควอตซ์หรือแร่อื่น ดู <i>Venus hair</i> ประกอบ ๒. ผลึกแซจไนต์ คล้ายผลึกทัวร์มาลีน เกอไทต์ แอกติโนไลต์ หรือแร่อื่น ๆ ที่ฝังเข้าไปในควอตซ์ ควอตซ์เนื้อแซจไนต์ โดยเฉพาะควอตซ์เนื้อรูไทล์ ดู <i>rutilated quartz</i> ประกอบ คำว่า sagenite มาจากภาษาละติน <i>sagena</i> หมายถึง ตา ข่ายจับปลาขนาดใหญ่
11.	sagittal	-สองซีก	คำที่ใช้เกี่ยวกับหรืออยู่ในระนาบที่แบ่งร่างกายของสัตว์ออกเป็นสมมาตรสองข้าง หรืออยู่ในระนาบที่ขนานกับระนาบแบ่งสองข้าง เช่น ระนาบที่แบ่งร่างไทโรโลไบต์ออกเป็นสองส่วนที่เหมือนกันทุกประการ (sagittal plane) หรือการตัดฟอแรมินิเฟอราในแนวตั้งฉากกับแกนหมุนของเปลือก (sagittal section)
12.	sagittate	-รูปหัวลูกศร	คำที่ใช้กับรูปร่างของใบไม้ที่มีลักษณะแบบหัวลูกศรหรือลูกธนู
13.	salic	ซาลิก	กลุ่มแร่ที่มีซิลิกาและอะลูมินาเป็นจำนวนมากอยู่ในหินอัคนีทั่วไป มีสีจาง เช่น ควอตซ์ เฟลด์สปาร์ เฟลด์สปาร์ทอยด์ อาจ

			หมายถึงหินที่มีแร่เหล่านี้ชนิดเดียวหรือหลายชนิดเป็นองค์ประกอบหลัก คำนี้มาจาก silica + alumina
14.	salient	รอยยื่น	ส่วนของแนวเทือกเขาที่มีร่องรอยแนวแกนของชั้นหินคดโค้งนูนไปสู่นอกของแนวเทือกเขา
15.	salina*	๑. แอ่งเกลือ	แหล่งสะสมของเกลือเนื้อผลึก เช่น ดินโป่ง (salt lick) ชั้นเกลือหินราบ (salt flat)
16.	salina*	๒. ที่ลุ่มน้ำเค็ม	ดู salt marsh; saline
17.	saline	๑. แหล่งน้ำเค็ม	๑.๑ แหล่งสะสมตัวตามธรรมชาติของสารละลายเกลือเฮไลต์หรือเกลือชนิดอื่นที่ละลายน้ำได้ เช่น เกลือหินในภาคอีสานของประเทศไทย ๑.๒ น้ำเค็มที่สะสมอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น พลาซา ที่ราบเกลือ (salt flat) แอ่งเกลือ (salt pan) ที่ลุ่มน้ำเค็ม (salt marsh) ทะเลสาบน้ำเค็ม (salt lake) สระน้ำเค็ม (salt pond) บ่อน้ำเค็ม (salt well) หรือน้ำเค็มในโรงงานผลิตเกลือ (saltworks) ๑.๓ พุน้ำเค็ม (salt spring) 36/55
18.	saline	๒. -เค็ม	๒.๑ คำที่ใช้กับน้ำที่มีสารละลายโซเดียมคลอไรด์ปนอยู่ มีรสเค็ม เช่น น้ำทะเล ๒.๒ คำที่ใช้กับสารละลายที่มีความเค็มมากกว่าความเค็มของน้ำทะเล เช่น น้ำเกลือ ๒.๓ คำที่ใช้กับสารละลายที่มีปริมาณเกลือเข้มข้นจนทำให้

			โซเดียมคลอไรด์ตกตะกอนออกมาได้ (หรือ hypersaline) ๒.๔ คำที่ใช้หมายถึงสมบัติของแร่ที่มีรสเค็มคล้ายเกลือ ๒.๕ คำที่ใช้อธิบายลักษณะของทะเลสาบที่มีสารที่ละลายน้ำได้ปนอยู่ในปริมาณ ๓,๐๐๐ ppm หรือ ๕,๐๐๐ ppm หรือมีความเข้มข้นจนเป็นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของทะเลสาบ 35/55
19.	salinity*	ความเค็ม	จำนวนน้ำหนักคิดเป็นกรัมของสารเกลือทั้งหมดที่ละลายอยู่ในน้ำทะเล ๑ กิโลกรัม เครื่องหมายของหน่วยที่ใช้คือ ต่อพัน (‰) โดยทั่วไปหมายถึงการวัดหาจำนวนเกลือที่ละลายอยู่ในน้ำทะเล การหาจำนวนเกลือใช้การไทเทรต (titrate) โดยปฏิกิริยาเคมี หรือใช้มาตรความเค็ม (salinometer) วัดสภาพนำไฟฟ้า เปรียบเทียบกับสภาพนำไฟฟ้าของน้ำทะเลมาตรฐาน ความเค็มของน้ำในมหาสมุทรตามปรกติอยู่ในระหว่าง ๓๓-๓๗ (‰) หรือมีค่าเฉลี่ยประมาณ ๓๕ ‰ แต่ในทะเลบางแห่งจะมีค่าสูงหรือต่ำกว่านี้ เช่น ทะเลแดงมีความเค็มประมาณ ๔๐ ‰ และบริเวณขั้วโลกหรือใกล้ปากแม่น้ำประมาณ ๓๐ ‰ การที่ค่าความเค็มแตกต่างกันเช่นนี้ก็เนื่องจากการระเหยของน้ำทะเลและจำนวนน้ำจืดที่ไหลลงสู่บริเวณนั้นมากน้อยไม่เท่ากัน
20.	salt	๑. เกลือ	คำทั่วไปที่ใช้เรียกสารประกอบโซเดียมคลอไรด์ (NaCl) ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เฮไลต์ เกลือสามัญ เกลือหิน <i>common salt, halite และ rock salt</i> ประกอบ

21.	salt	๒. – เค็ม	คำที่ใช้กับสิ่งประกอบด้วยเกลือ เช่น น้ำเค็ม หรือสิ่งที่มีน้ำเค็มปน เช่น ที่ลุ่มน้ำเค็ม
22.	salt dome*	โดมหินเกลือ	ดูคำอธิบายใน dome
23.	salt glacier; namakier	ธารเกลือ	๑. เกลือที่ไหลด้วยแรงโน้มถ่วงของโลกลงมาตามความลาดเอียงของลำหินเกลือ (salt plug) หรือชั้นเกลือรูปประทุนตามลักษณะโครงสร้างเดิม โดยทั่วไปพบตามภูมิภาคทะเลทราย ๒. แผ่นเกลือที่ปะทุขึ้นมาจากชั้นเกลือคดโค้งแทรกดัน (diapir) และแผ่กระจายทั้งบนบกและในน้ำ
24.	salt lake	ทะเลสาบน้ำเค็ม	ทะเลสาบหรือแอ่งน้ำที่มีน้ำขังอยู่ในเขตอากาศแห้งแล้งตามแถบทะเลทรายหรือทุ่งหญ้า น้ำมักหาทางออกไม่สะดวก ระดับน้ำจึงลดลงหรือแห้งลงโดยการระเหย ทำให้น้ำเข้มข้นมีรสกร่อยหรือเค็มเพราะมีธาตุเกลือผสมอยู่มาก ทะเลสาบชนิดนี้ที่ขึ้นชื่อมาก คือ ทะเลสาบเกรตซอลต์เลก ในมลรัฐยูทาห์ สหรัฐอเมริกา หรือทะเลสาบเดดซีในประเทศอิสราเอล เป็นต้น
25.	salt lick	โป่งเกลือ	บริเวณที่มีเกลือผุดขึ้นมาเกราะกรังอยู่บนผิวดินและสัตว์ต่าง ๆ เช่น กวาง กระติง ไปเลียกิน มักพบอยู่รอบ ๆ พุเกลือ
26.	salt marsh; saline	ที่ลุ่มน้ำเค็ม	บริเวณที่ลุ่มชายฝั่งทะเลที่มีน้ำเค็มขังอยู่เล็กน้อย หรือบางที่ก็เป็นโคลนเกลือ เกิดเพราะน้ำทะเลเอ่อท้นขึ้นมาท่วมเป็นครั้งคราว เมื่อน้ำระเหยแห้งลงปริมาณเกลือจะเข้มข้นมากขึ้น จะเห็นคราบเกลืออยู่เป็นบางแห่งในบริเวณนั้น มีความหมายเหมือนกับ salina ๒

27.	salt pan	แอ่งเกลือ	๑.๑ แอ่งดินบนแผ่นดิน ซึ่งเป็นที่รวมตัวของน้ำและสารละลาย เมื่อน้ำระเหยไปจึงทิ้งสารประกอบพวกเกลือเอาไว้ ๑.๒ แอ่งเกลือตื้นที่มีน้ำกร่อยขังอยู่ ๑.๓ แอ่งหรือพื้นที่ราบที่มนุษย์สร้างขึ้นสำหรับขังน้ำทะเลหรือน้ำเกลือเพื่อผลิตเกลือโดยการระเหย เช่น นาเกลือ
28.	salt plug	ลำหินเกลือ	แกนกลางของโดมหินเกลือ มีรูปร่างเป็นแท่งค่อนข้างกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๑-๒ กิโลเมตร ซึ่งดันแทรกจากชั้นเกลือหินแม่ที่อยู่ลึกลงไป ๕-๑๐ กิโลเมตร ขึ้นสู่ชั้นตะกอนโดยรอบชั้นเกลือหิน
29.	salt tectonics	การแปรสัณฐานโดมหินเกลือ	การศึกษาโครงสร้างและกลไกการแทรกขึ้นมาของโดมหินเกลือ ตลอดจนโครงสร้างอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโดมหินเกลือ 31/56
30.	saltation	๑. การกระโดดเป็นช่วง	กระบวนการที่ทรายถูกกระแสน้ำพัดพาให้เคลื่อนที่ไปตามท้องน้ำและแขวนลอยผสมกันเป็นช่วง ๆ ไม่ต่อเนื่องกัน ดูคล้ายกับวัตถุนั้นกระโดดเป็นช่วง ๆ คำนี้ใช้กับการเคลื่อนที่ของเม็ดทรายในทะเลทรายด้วย saltation มาจากภาษาละติน saltare แปลว่า กระโดด <i>ดูรูปประกอบ</i>
31.	saltation	๒. การกลายพันธุ์แบบกระโดด	วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตที่เกิดเป็นชนิดใหม่ขึ้นอย่างกะทันหันภายในชั่วรุ่นเดียว โดยที่ไม่มีรุ่นที่อยู่ตรงกลางระหว่างรุ่นเก่าที่ทำให้กำเนิดกับรุ่นใหม่ที่เปลี่ยนไป
32.	saltation load	วัตถุกระโดดเป็นช่วง	ส่วนของวัตถุพัดพาบนพื้นท้องน้ำซึ่งกระเด็นกระดอนไปตาม

			ท้องธารหรือมีการเคลื่อนที่ไปโดยการกระทบกระทั่งกันของอนุภาค
33.	saltatory evolution	วิวัฒนาการกลายพันธุ์แบบกระโดด	ทฤษฎีที่ว่าด้วยการกลายพันธุ์แบบกระโดด <i>ดู saltation ๒ ประกอบ</i>
34.	saltpeter	เกลือปีเตอร์	๑. เกลือประเภทโพแทสเซียมไนเตรดที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ๒. คำที่ใช้ในวิชาเกี่ยวกับถ้ำ หมายถึงถ้ำที่เกิดจากการสะสมตัวของแร่ไนเตรดที่มีลักษณะเนื้อคล้ายดิน
35.	salt-water encroachment	การรุกล้ำของน้ำเค็ม	การแทนที่น้ำจืดใต้ดินโดยน้ำเค็มที่รุกล้ำเข้ามาเนื่องจากความหนาแน่นที่สูงกว่า โดยปรกติเกิดในบริเวณชายฝั่งทะเลและชะวากทะเล สำหรับบริเวณอื่นนั้นเกิดจากน้ำเค็มจัดใต้ทะเลสาบพลาเยเคลื่อนเข้าสู่บ่อน้ำจืด การรุกล้ำเกิดเมื่อความดันรวมของน้ำเค็มสูงเกินความดันรวมของน้ำจืดที่อยู่ใกล้เคียง <i>ดู sea-water intrusion ประกอบ</i>
36.	sample; geological sample	ตัวอย่างทางธรณีวิทยา	<i>ดู geological sample; sample</i>
37.	sand	๑. ทราย	๑.๑ ตะกอนที่เป็นเศษหิน เศษแร่ มีขนาดเล็กกว่ากรวดเล็ก แต่ใหญ่กว่าทรายแป้ง มีเส้นผ่านศูนย์กลางระหว่าง ๑/๑๖ – ๒ มิลลิเมตร ตามมาตราเวนต์เวิร์ท หรือ ๐.๐๕–๒ มิลลิเมตร ตามระบบ USDA โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น ๕ กลุ่ม คือ ทรายละเอียดมาก (very fine sand) มีขนาด ๑/

			๑๖–๑/๘ มิลลิเมตร ตามมาตราเวนต์เวิร์ท หรือ ๐.๐๐๕–๐.๑ มิลลิเมตร ตามระบบ USDA ทรายละเอียด (fine sand) มีขนาด ๑/๘–๑/๔ มิลลิเมตร หรือ ๐.๑–๐.๒๕ มิลลิเมตร ตามระบบ USDA ทรายกลาง (medium sand) มีขนาด ๑/๔–๑/๒ มิลลิเมตร ตามมาตราเวนต์เวิร์ท หรือ ๐.๒๕–๐.๕ มิลลิเมตร ตามระบบ USDA ทรายหยาบ (coarse sand) มีขนาด ๑/๒–๑ มิลลิเมตร ตามระบบเวนต์เวิร์ท หรือ ๐.๕–๑ มิลลิเมตร ตามระบบ USDA ทรายหยาบมาก (very coarse sand) มีขนาด ๑–๒ มิลลิเมตร ตามระบบเวนต์เวิร์ท และระบบ USDA ๑.๒ ตะกอนทรายร่วน ส่วนใหญ่ประกอบด้วยแร่ควอตซ์ และเมื่อใช้เรียกคำนี้ว่า “ทราย” ส่วนใหญ่จะหมายถึงเนื้อซิลิกา แต่องค์ประกอบของทรายอาจจะเป็นแร่อื่น ๆ ก็ได้ เช่น ทรายปะการัง (coral sand) ซึ่งประกอบด้วยเศษชิ้นของปะการัง ขนาดทราย ถ้ามีปริมาณมากอาจเป็นหาดทรายปะการัง หรือ ทะเลทรายปะการังก็ได้
38.	sand	๒. ดินทราย	(ปฐพีศาสตร์) <i>ดูคำอธิบายใน soil texture</i>

39.	sand bar	สันดอนทราย	พืดสันทรายใต้น้ำ เกิดขึ้นในบริเวณน้ำตื้นในแม่น้ำหรือบริเวณใกล้ปากน้ำ เนื่องจากคลื่นและกระแสน้ำพัดพาเอาทรายมารวมกันเกิดเป็นพืดยาว อาจมีพวกเปลือกหอย กรวด และโคลนรวมอยู่ด้วย เป็นอันตรายต่อการเดินเรือ
40.	sand boil	พุทราย	๑. มวลทรายที่เกิดจากดินพร้อมน้ำในดินพุ่งขึ้นมากองบนผิวดิน เนื่องจากแรงไหวสะเทือนของแผ่นดินไหวที่เป็นผลมาจากปรากฏการณ์ดินเหลวระดับตื้น ๒. ทรายและน้ำที่เคลื่อนขึ้นมาสู่คันดินธรรมชาติ เนื่องจากในช่วงน้ำท่วมในแม่น้ำถูกขับผ่านชั้นทรายและทรายแบ่งที่มีความซึมได้สูงใต้คันดินธรรมชาตินั้น
41.	sand crystal	ผลึกทราย	ผลึกขนาดใหญ่ที่มีหน้าผลึกสมบูรณ์หรือเกือบสมบูรณ์ มีเม็ดทรายอยู่ภายในผลึกถึงร้อยละ ๖๐ เกิดขึ้นในขณะที่ตะกอนทรายกำลังจะแข็งตัวเป็นหินโดยการประสาน ดังเช่นที่เกิดในผลึกแร่แคลไซต์ แบไรต์ ยิปซัม
42.	sand dune*	เนินทราย	เนินที่เกิดขึ้นโดยลมพัดพาตะกอนทรายร่วนมากองรวมกัน พบตามแนวฝั่งทะเลลาดต่ำเหนือระดับน้ำทะเลขึ้นเต็มที่ ตามชายฝั่งทะเลสาบขนาดใหญ่ ริมฝั่งแม่น้ำหรือบริเวณที่เป็นทะเลทราย และบริเวณที่ปกคลุมด้วยทรายแห้งเป็นจำนวนมากในบางฤดู เนินทรายบางแห่งสูงจนมีลักษณะเป็นภูเขา เช่น เนินทรายในประเทศอิหร่านสูงถึง ๒๑๐ เมตร
43.	sand line	เส้นทราย	๑. (ธารน้ำแข็ง) ร่องรอยแบบหนึ่งที่เกิดจากธารน้ำแข็ง มีความยาว ๕-๑๐ เซนติเมตร มีลักษณะบางคล้ายเส้นผม และ

			คล้ายกับรอยที่เกิดขึ้นจากกระดาษทรายละเอียด ๒. เส้นลวดที่ใช้เป็นเคเบิลสำหรับเครื่องมือขุดเจาะในการยกและหย่อนกระบอกลง (bailer) ใช้ในงานเจาะแบบหมุน (rotary drilling) และใช้สำหรับล้างโคลนเจาะในท่อกรู
44.	sand pipe	ลำทราย	โพรงหรือช่องที่มีลักษณะเป็นท่อยาว มีทรายบรรจุอยู่ภายในพบในหินตะกอน
45.	sand ridge*	สันทราย	๑. คำสามัญที่ใช้เรียกสันเตี้ย ๆ ของทรายที่อยู่ห่างออกไปจากฝั่งทะเล มีทั้งที่จมน้ำและโผล่พ้นน้ำ รวมถึงสันดอนชายฝั่งและหาดสันดอนด้วย ๒. หมู่สันทรายซึ่งเชื่อกันว่าเกิดจากการกร่อนของเนินทรายตามยาว (longitudinal sand dune) เช่น ทางภาคตะวันตกของประเทศซิมบับเว ๓. หาดทราย (sandy beach) ที่มีลักษณะเป็นแหลม ๔. คลื่นทราย (sand wave)
46.	sand size	ขนาดทราย : (วิทยาตะกอน)	เม็ดตะกอนทรงกลมที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางใหญ่กว่า $\frac{1}{16}$ มิลลิเมตร (๐.๐๐๒๕ นิ้ว) และเล็กกว่า ๒ มิลลิเมตร (๐.๐๘ นิ้ว)
47.	sand spit*	สันดอนจะงอยทราย	ดูคำอธิบายใน spit
48.	sand stream	ธารทราย	ทรายดินดอนสามเหลี่ยมขนาดเล็กที่แผ่กระจายออกไปจากปากร่องธาร หรือทรายที่สะสมตัวเป็นปริมาณมากตามท้องห้วย เกิดเนื่องจากฝนตกหนัก
49.	sand wave	คลื่นทราย	๑. ชั้นทรายที่มีลักษณะคล้ายคลื่น

			๒. ชั้นทรายขนาดใหญ่ที่ไม่สมมาตร มีลักษณะคล้ายคลื่นท้องตื้น เกิดร่วมกับเนินทรายและรอยรูกคลื่นขนาดใหญ่ คลื่นทรายขนาดใหญ่นี้มีटरรชนีรูกคลื่นสูงและด้านอับลมลาดเอียงน้อยกว่าค่ามุมทรงตัวของทราย ๓. รอยรูกคลื่นทรายขนาดใหญ่ใต้น้ำ
50.	sandbank	ดอนทรายใต้น้ำ	เนินทรายที่อยู่ใต้น้ำ เกิดจากการสะสมทับถมของทรายในทะเลหรือในแม่น้ำ โดยปกติจะมองเห็นได้เมื่อน้ำลง
51.	sand-shale ratio	อัตราส่วนหินทรายกับหินดินดาน	อัตราส่วนของความหนาหรือจำนวนร้อยละของหินทราย (และหินกรวดมน) กับหินดินดานในภาคตัดลำดับชั้นหิน โดยไม่คำนึงถึงปริมาณของตะกอนเนื้อประสาน เช่น อัตราส่วน ๓.๒ แสดงว่า พื้นที่ภาคตัดมีหินทรายหนาเฉลี่ย ๓.๒ เมตร ต่อหินดินดาน ๑ เมตร ดู <i>clastic ratio</i> ประกอบ
52.	sandstone	หินทราย	หินตะกอนชนิดหนึ่ง ประกอบด้วยเศษหินที่มีลักษณะกลมหรือเหลี่ยมขนาดเม็ดทรายประสมอยู่ในเนื้อพื้นที่ละเอียด อาจมีวัตถุประสาน เช่น ซิลิกา เหล็กออกไซด์ หรือแคลเซียมคาร์บอเนต ประสานเม็ดเศษหินต่าง ๆ ให้เกาะกันแน่นแข็ง เม็ดทรายที่ประกอบเป็นหินทรายส่วนใหญ่จะเป็นเม็ดควอตซ์ ร้อยละ ๘๕-๙๐ หินทรายมีสีต่าง ๆ กัน เช่น แดง เหลือง น้ำตาล เทา ขาว อาจเกิดจากการตกตะกอนเนื่องจากน้ำหรือลม การแบ่งชนิดของหินทรายขึ้นอยู่กับขนาดเม็ดตะกอน แร่ที่ประกอบอยู่ในหิน โครงสร้างภายใน และชนิดของวัตถุประสาน

53.	sandstone dike	พนักหินทราย	พนักเศษหินที่ประกอบด้วยหินทราย
54.	sandstone pipe	ลำหินทราย	ลำเศษหิน (clastic pipe) ที่ประกอบด้วยหินทราย เกิดได้หลายรูปแบบ เช่นทรายที่ตกลงไปในโคลนอิมมersion หรือในปล่องน้ำพุ หรือทรายที่ทับถมเข้าไปอยู่ในโพรงหินปูน หรือช่องเปิดที่เกิดจากการระเบิดของภูเขาไฟ
55.	sandstorm	พายุทราย	พายุแรงที่สามารถหอบเอาทรายหายาบ (ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของเม็ดทรายประมาณ 0.0๘-๑ มิลลิเมตร) ให้ลอยขึ้นไปในอากาศ เม็ดทรายจะถูกพายุพัดสูงขึ้นไปในอากาศเกินกว่า ๓ เมตร แต่จะมีน้อยครั้งที่พัดสูงตั้งแต่ ๑๕ เมตร ถึง ๓๐ เมตร และจะไม่ไปไกล ห่างจากที่อยู่เดิมมากนัก พายุทรายจะเกิดได้ดีในบริเวณที่เป็นทะเลทรายเมื่อพายุทรายเกิดขึ้น ทิศนวิสัยของอากาศจะเลวลงมาก คือ มีทัศนวิสัยที่มองเห็นได้ในระยะ ๑/๒ กิโลเมตร ถึง ๑ กิโลเมตร แต่ในบางครั้งอาจมีทัศนวิสัยต่ำกว่า ๑/๒ กิโลเมตร เมื่อมีพายุทรายอย่างรุนแรง
56.	sandy clay	ดินเหนียวปนทราย	ดูคำอธิบายใน soil texture
57.	sandy clay loam	ดินร่วนเหนียวปนทราย	ดูคำอธิบายใน soil texture
58.	sandy loam	ดินร่วนปนทราย	ดูคำอธิบายใน soil texture
59.	Sangamonian	แซงกามอนเนียน	ช่วงเวลาลำดับที่สามที่ธารน้ำแข็งละลายของสมัยไพลสโตซีนในทวีปอเมริกาเหนือ ช่วงเวลานี้เกิดหลังธารน้ำแข็งอัลลิสอนเนียนและเกิดก่อนธารน้ำแข็งวิสคอนซินเนียน ดู ตารางช่วงอายุธารน้ำแข็งและช่วงคั่นธารน้ำแข็งสมัยไพลสโตซีนในทวีป

			<i>อเมริกาเหนือและทวีปยุโรป ประกอบ 5/56</i>
60.	sanidinite facies	ชุดลักษณะซานิตีไนต์	ชุดกลุ่มแร่หินแปรกลุ่มหนึ่งที่เกิดจากการแปรสภาพแบบอุณหภูมิสูง ความดันต่ำ ชุดลักษณะซานิตีไนต์ประกอบด้วยกลุ่มแร่ทริติไมต์ มุลไลต์ ซานิติน เป็นต้น
61.	sapping	๑. การพังเพราะฐานกร่อน	(ธรณีสิ่งแวดล้อมวิทยา) การที่หน้าผาพังทลายลงเนื่องจากหินฐานหน้าผากร่อนไป
62.	sapping	๒. การแตกหลุดของหิน	(ธรณีวิทยาธารน้ำแข็ง) ดู <i>plucking</i>
63.	saprolite	หินผุคงสภาพ	หินเนื้อยุ่ยคล้ายดิน มีเคลย์เป็นองค์ประกอบเป็นจำนวนมาก เกิดจากการผุพังทางเคมีอยู่กับที่ของหินอัคนีหรือหินแปร โดยเฉพาะเกิดในแถบอากาศร้อนชื้นหรือกึ่งร้อน ปรกติมีสีแดงหรือสีน้ำตาล ลักษณะที่สำคัญคือ คงสภาพโครงสร้างของหินเดิม เมื่อยังไม่ผุพัง เช่น หินแกรนิตผุ (decompose granite) ในทางหลวงหมายเลข ๑๐๐๙ ตอนจอมทอง-ดอยอินทนนท์ ทางหลวงหมายเลข ๑๐๘ ตอนฮอด-แม่สะเรียง ทางหลวงหมายเลข ๑๐๙๕ ตอนแม่มาลัย-ปาย ทางหลวงหมายเลข ๑๒๖๓ ตอนขุนยวม-บ้านปางอ้ง
64.	sapropel	เลนอินทรีย์	เลนในน้ำจืดตามพื้นที่ลุ่มชื้นแฉะและในเขตพื้นที่ท้องทะเลตื้น ๆ ซึ่งมีสารอินทรีย์จำนวนมากตกจมทับถมอยู่ เชื่อว่าการสลายตัวและการเน่าเปื่อยของสารอินทรีย์เหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดน้ำมัน และแก๊สธรรมชาติ
65.	sapropelic	แบบเลนอินทรีย์	การสลายตัวและผลของการเกิดพอลิเมอร์ (polymerization) ของสารอินทรีย์ที่เป็นไขมันและลิพิด (lipid) เช่น ส่วนที่เป็น

			สปอร์ สำหรับย ตกตะกอนรวมกับโคลนตมใต้น้ำทะเลหรือทะเลสาบภายใต้สภาวะขาดออกซิเจนและมีปริมาณอนุมูลซัลเฟตมาก มีอัตราส่วนของไฮโดรเจนต่อคาร์บอนอยู่ระหว่าง ๑.๓-๑.๗
66.	sapropelic coal	ถ่านหินเลนอินทรีย์	ถ่านหินชนิดที่ไม่แสดงชั้น มีลักษณะเป็นเนื้อเดียวกันทำให้มีความเหนียวแน่นมากกว่า มีส่วนประกอบของไฮโดรเจนและสารระเหยสูง ซึ่งแสดงถึงการมีปริมาณมาเซอรัลกลุ่มลิปทินด์พวกสปอร์และสาหร่ายมาก และมักเกิดในสภาวะแวดล้อมแบบขาดออกซิเจน ถ่านหินแบบนี้แบ่งเป็นถ่านหินเทียนและถ่านหินบ็อกเซด มีความหมายเหมือนกับ <i>sapropelite</i> ดู <i>non-banded coal</i> ประกอบ
67.	sapropelite	ถ่านหินสาหร่าย	ดู <i>sapropelic coal</i>
68.	satellite*	ดาวบริวาร	เทห์ฟากฟ้าที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น โคจรรอบเทห์ฟากฟ้าที่มีขนาดใหญ่กว่า เช่น ดวงจันทร์ ดาวเทียม
69.	saturated fraction	ส่วนอิ่มตัว	ส่วนที่สกัดได้จากน้ำมันดิบและหินต้นกำเนิด ซึ่งประกอบด้วยอัลเคนชนิดนอร์แมลแบบกิ่งและแบบวง แยกตัวออกมาในการวิเคราะห์ด้วยวิธีโครมาโทกราฟีแบบของเหลว
70.	saturated hydrocarbon	ไฮโดรคาร์บอนอิ่มตัว	สารประกอบไฮโดรคาร์บอนซึ่งประกอบด้วยคาร์บอนอะตอมที่มีพันธะเดียวกับอะตอมของไฮโดรเจน เช่น แก๊สธรรมชาติ แก๊สธรรมชาติเหลว ดู <i>unsaturated hydrocarbon</i> ประกอบ
71.	saturated mineral*	แร่อิ่มซิลิกา	แร่ที่เกิดในภาวะที่มีซิลิกามากพอ ดู <i>saturated</i> ประกอบ
72.	saturated zone;	เขตอิ่มน้ำ	เขตหรือส่วนชั้นใต้ดินที่มีน้ำบรรจุอยู่เต็มช่องว่างต่าง ๆ แม้ว่า

	phreatic zone; zone of saturation		ช่องว่างเหล่านี้นจะมีอากาศหรือของเหลวชนิดอื่น ๆ แทรกอยู่บ้างก็ตามถือว่าอิ่มตัว เขตนี้อยู่ใต้เขตอิ่มอากาศ (zone of aeration) โดยอาศัยระดับน้ำบาดาลเป็นแนวแบ่ง
73.	saturation	ความอิ่มตัว	๑. ปริมาณเป็นร้อยละของน้ำมันดิบ แก๊ส หรือ น้ำ ที่มีอยู่ในช่องว่างทั้งหมดในหิน ๒. ปริมาณเป็นร้อยละของแร่วิถีการอิ่มตัวที่มีอยู่ในหินอัคนี ๓. ปริมาณสูงสุดของไอน้ำในอากาศที่อุณหภูมิหนึ่ง
74.	sausage structure; boudinage	โครงสร้างแบบไส้กรอก	<i>ดู boudinage; sausage structure</i>
75.	savanna	สะวันนา	๑. ทุ่งหญ้าในเขตภูมิอากาศแบบทุ่งหญ้าที่มีฝนตกน้อย แห้งแล้งประมาณครึ่งปี มักอยู่ถัดจากเขตป่าร้อนชื้นออกไปทางขั้วโลก เป็นทุ่งหญ้ายาวและมีต้นไม้พุ่มปะปนอยู่บ้าง บางแห่งมีลักษณะทุ่งหญ้าปนป่าโปร่ง ทุ่งหญ้าสะวันนามีบริเวณกว้างขวางในเขตภูมิอากาศแบบนี้ในทวีปแอฟริกา อเมริกาใต้ ทางเหนือของทวีปออสเตรเลีย และบางแห่งของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีความหมายเหมือนกับ <i>tropical grassland</i> ๒. คำที่ใช้เรียกพื้นที่ราบลุ่มชื้นแฉะที่เกิดจากตะกอนน้ำพา ซึ่งบางครั้งอาจพบหมู่ต้นไม้หรือไม้ยืนต้นขึ้นปะปนอยู่บ้าง ใช้เฉพาะตามชายฝั่งของมหาสมุทรแอตแลนติกทางด้าน

			ตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศสหรัฐอเมริกา คำนี้นิยมเขียนว่า savannah
76.	saxifragous	แซซิฟรากัส	คำที่ใช้กับพืชซึ่งเจริญเติบโตในรอยแตกของหินและทำให้หินนั้นปริแยกออกจากกัน เช่น แคลสโมไฟต์ (chasmophyte)
77.	scabland	แดนขรุขระ, ภูมิประเทศสแคบแลนด์	พื้นที่สูงซึ่งมีลักษณะขรุขระเต็มไปด้วยกองหินทับถม ข้างใต้เป็นหินบะซอลต์หลาก เช่นในบริเวณที่ราบสูงโคลัมเบีย-สเนก (Columbia-Snake) ทางตะวันตกเฉียงเหนือของสหรัฐอเมริกา เนื่องจากบริเวณนี้เคยถูกธารน้ำแข็งที่ละลายไหลบ่าท่วมเป็นบริเวณกว้างและกัดกร่อนลึกลงไปถึงหินบะซอลต์ ทำให้พื้นแผ่นดินตรงที่เป็นหินบะซอลต์โผล่ออกมาหรือไม่ก็มีหินรูปร่างเป็นเหลี่ยม ๆ ชิ้นเล็กชิ้นน้อยที่แตกหลุดจากหินบะซอลต์เหล่านี้ทับถมอยู่ทั่วไป แดนขรุขระนี้มักมีดินปกคลุมอยู่บาง ๆ และมีพืชพรรณขึ้นอยู่ประปราย ภูมิประเทศแบบนี้เกิดในบริเวณที่เป็นหินบะซอลต์ ตรงกันข้ามกับภูมิประเทศแบนด์ เช่น ในมลรัฐดาโกตาใต้ ที่พื้นแผ่นดินนั้นอยู่ในบริเวณหินชั้น
78.	scabrock	หินแดนขรุขระ	๑. หินโพลบนพื้นภูมิประเทศสแคบแลนด์ ๒. เศษหินหรือวัสดุที่ผุพังจากพื้นผิวของภูมิประเทศสแคบแลนด์ ดู <i>scabland</i> ประกอบ
79.	scale	๑. มาตราส่วน, สเกล	อัตราส่วนระหว่างระยะห่างในแผนที่หรือภาพเป็นต้น กับระยะห่างจริงหรือกับระยะห่างบนแผนที่หรือภาพอื่น

80.	scale	๒. เกล็ด	๒.๑ เศษหินที่มีรูปร่างบาง ๆ แตกหลุดจากผนังของถ้ำหรืออุโมงค์ของเหมือง ๒.๒ โครงสร้างแบบแผ่นที่พบในซากดึกดำบรรพ์สัตว์มีกระดูกสันหลังและสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง เช่น ซากปลาดีกดำบรรพ์มีเกล็ดคลุมช่วงลำตัวและช่วงหางในขณะที่หัวและไหล่ปกคลุมด้วยแผ่นเกราะหรือแผ่นกระดูกขนาดใหญ่ ซึ่งพบที่ภูน้ำจั้น จังหวัดกาฬสินธุ์ ๒.๓ ไชพาราฟินที่กรองออกจากการกลั่นพาราฟินชนิดหนัก
81.	scaleno hedron	สแกลิโนฮีดรอน	รูปผลึกปิดที่มีหน้าผลึกเป็นรูปสามเหลี่ยมด้านไม่เท่า เฮกซะโกโนนัลสแกลิโนฮีดรัล มี ๑๒ หน้า และเททระโกนัลสแกลิโนฮีดรัลมี ๘ หน้า
82.	scanning electron microscope (SEM)	กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนส่องกราด (เอสอีเอ็ม)	กล้องจุลทรรศน์ที่ใช้ลำอิเล็กตรอนผ่านตัวอย่างที่ต้องการตรวจสอบเข้าไปมา และสะท้อนแล้วแปลงแสงอิเล็กตรอน ภาพเกิดจากอิเล็กตรอนปฐมภูมิที่สะท้อนกลับเมื่อกระทบตัวอย่างและอิเล็กตรอนของตัวอย่างที่ถูกอิเล็กตรอนปฐมภูมิกระแทกหลุดออกมา เรียกว่า อิเล็กตรอนทุติยภูมิ เครื่องจับอิเล็กตรอนจะรวบรวมอิเล็กตรอนทั้งสองแบบส่องผ่านไปยังหลอดรังสีแคโทดปรากฏออกมายังจอแสดงผล ภาพที่ได้จะมีลักษณะ

			เป็น ๓ มิติ กล้องจุลทรรศน์ชนิดนี้ใช้สำหรับตรวจสอบและวิเคราะห์ตัวอย่างที่มีขนาดเล็กมาก ๆ เช่น ซากดึกดำบรรพ์ของเรดิโอลาเรีย <i>ดู electron microscope ประกอบ</i> รูป ภาพแสดงลำอิเล็กตรอนที่มากกระทบตัวอย่างและผลที่ได้รับ
83.	scanning transmission electron microscope (STEM)	กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนส่องกราดผ่าน (เอสทีอีเอ็ม)	กล้องจุลทรรศน์แบบผสมโดยนำกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนส่องแสงผ่าน และกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนส่องกราดเข้ามาใช้ในกล้องเดียวกัน โดยทำให้ลำอิเล็กตรอนเป็นเสมือนเครื่องหยั่ง (fine probe) ที่มีความละเอียดมาก ๆ มีเส้นผ่านศูนย์กลางน้อยกว่า ๑,๐๐๐ อังสตรอม และส่องกราดไปยังตัวอย่างแผ่นตัดบาง ประโยชน์ที่ได้จากการมีเครื่องหยั่งที่ละเอียดมาก ๆ นี้ และเครื่องวัดลำอิเล็กตรอนที่ส่องผ่านในเครื่องมือบางชนิดขนาดของลำอิเล็กตรอนสามารถลดขนาดของเส้นผ่านศูนย์กลางได้หลายอังสตรอม ทำให้ได้ภาพที่มีความคมชัดสูงของอะตอมเดี่ยวขนาดใหญ่ เช่น ยูเรเนียม <i>ดู electron microscope ประกอบ</i>
84.	scaphopod	สแกโฟพอด	สัตว์จำพวกหอยฝาเดียวที่อาศัยคืบคลานอยู่ตามพื้นทะเล จัดอยู่ในชั้นสแกโฟโพดา มีลักษณะเฉพาะคือ มีตัวยาวอยู่ภายในเปลือกเนื้อปูนรูปร่างกลมยาว คล้ายงาช้าง และมีรูเปิดทั้งสองด้าน <i>ดูรูปประกอบ</i>
85.	scar	๑. ผาหินชัน	หินที่ปรากฏให้เห็นเป็นหน้าผาชัน โดยเฉพาะบริเวณที่มีหินปูนในยุคคาร์บอนิเฟอรัสทางภาคเหนือของประเทศ

			อังกฤษ ซึ่งเกิดเป็นหน้าผาหินปูนเป็นระยะทางยาว ๆ อยู่ในบางท้องที่
86.	scar	๒. เกาะโขดหิน	ดู <i>skerry</i>
87.	scarp; escarpment	ผาชัน, ผาตั้ง	ดู <i>escarpment; scarp</i>
88.	schiller spar; schillerspar	สปาร์เหลือบสี	เอนस्ताไทต์ที่แปรเปลี่ยน มีองค์ประกอบเหมือนเซอร์เพนทีน ดู <i>bastite</i> ประกอบ
89.	schiller; play of color	การเหลือบสี	ดู <i>play of color; schiller</i>
90.	schillerization	กระบวนการเล่นสี	ปรากฏการณ์การเล่นสีในแร่ที่เกิดจากการเรียงตัวของสารฝังในเล็ก ๆ ในแร่
91.	schist*	หินชีสต์	หินแปรชนิดหนึ่งซึ่งเกิดจากการแปรสภาพเนื่องจากกำลังกดดัน มีการเรียงตัวขนานกันของผลึกแร่ที่มีลักษณะแบนหรือเป็นแผ่นบาง ๆ หรือเป็นแท่งยาว เช่น ผลึกแร่ของไมกาฮอร์นเบลนด์ แร่ส่วนใหญ่ที่ประกอบอยู่ในเนื้อหินนี้มักใช้ในการเรียกชื่อหิน เช่น ไบโอไทต์ชีสต์ (biotite schist) มัสโคไวต์ชีสต์ (muscovite schist)
92.	schistic; schistose	-แบบชีสต์	ดู <i>schistose; schistic</i>
93.	schistose; schistic	-แบบชีสต์	คำที่ใช้กับหินที่มีสภาพการเรียงตัวแบบหินชีสต์ ดู <i>schistosity gneissose</i> ประกอบ
94.	schistosity*	สภาพเรียงตัวแบบหินชีสต์	การเรียงตัวขนานกันของเม็ดแร่ที่มีลักษณะแบน เป็นแผ่นบาง ๆ เป็นแท่ง เป็นรูปรี ๆ ในหินชีสต์หรือหินที่มีผลึกแร่เนื้อหยาบ
95.	schlieren	แถบหินอัคนี	แถบหินรูปร่างแบนหนา มีความยาวตั้งแต่ ๕-๗.๕ เซนติเมตร

			ถึงหลายเมตร อยู่ในมวลหินอัคนีระดับลึก มีองค์ประกอบของแร่เหมือนหินอัคนีระดับลึกนั้น แต่แตกต่างในอัตราส่วนของสีแร่ซึ่งอาจมีสีเข้มหรือสีอ่อนกว่ากัน ขอบเขตของหินเป็นแบบค่อย ๆ เปลี่ยน แถบหินอัคนีเกิดจากการเปลี่ยนไปของสารฝังในหรือเกิดจากการแยกตัวของแร่ และส่วนใหญ่วางตัวตามทิศทางการไหลของหินหนืด
96.	Schlumberger array	แถวลำดับแบบซลัมแบร์เจอร์	รูปแบบการจัดวางขั้วไฟฟ้าในการสำรวจวัดความต้านทานไฟฟ้าจำเพาะ โดยการวางขั้วไฟฟ้าในแนวเส้นตรงเรียงตามกัน ให้ขั้วกระแสไฟฟ้าทั้ง ๒ ขั้วคร่อมอยู่ด้านนอก ขั้วศักย์ไฟฟ้าอยู่ด้านใน ระยะระหว่างขั้วกระแสไฟฟ้าห่างกันมากเมื่อเทียบกับระยะระหว่างขั้วศักย์ไฟฟ้า ระยะระหว่างขั้วกระแสไฟฟ้าประมาณ ๕ เท่า หรือมากกว่าระยะระหว่างขั้วศักย์ไฟฟ้า รูป A, B คือ ขั้วกระแสไฟฟ้า M, N คือ ขั้วศักย์ไฟฟ้า I คือ กระแสไฟฟ้าที่วัดด้วยแอมมิเตอร์ V คือ ความต่างศักย์ไฟฟ้าที่วัดด้วยโวลต์มิเตอร์ X คือ ระยะระหว่างขั้วกระแสไฟฟ้ากับขั้วศักย์ไฟฟ้าที่อยู่ใกล้กัน n คือ เลขจำนวนเต็มที่มีมากกว่าหรือเท่ากับ ๕

97.	Schmidt net	ตาข่ายชมิตต์	ตาข่ายวงกลมที่แสดงค่าพิกัดแบบพื้นที่เท่ากัน ใช้สำหรับการพล็อตค่าที่เป็นระนาบได้ออกมาเป็นเส้น และค่าที่เป็นเส้นจะออกมาเป็นจุด มักใช้ในวิชาฟิสิกส์และธรณีวิทยา โครงสร้าง ตาข่ายนี้จะถ่ายค่าต่าง ๆ ของทรงกลมมาเป็นค่าในแนวระนาบ ประกอบด้วยแกนแนวตั้งด้านบนแทนทิศเหนือ (๐ องศา, ๓๖๐ องศา) ด้านล่างแทนทิศใต้ (๑๘๐ องศา) ส่วนแกนนอนด้านขวาแทนทิศตะวันออก (๙๐ องศา) และด้านซ้ายแทนทิศตะวันตก (๒๗๐ องศา) เส้นโค้งแนวตั้ง เรียกว่า เส้นวงกลมใหญ่ (latitude great circle) และเส้นโค้งแนวนอน เรียกว่า เส้นรุ้งวงกลมใหญ่ (longitude great circle)
98.	scintillation	แสงวับ	แสงที่เปล่งออกมาอย่างรวดเร็วเมื่อรังสีชนิดก่อก่อไอออนทำอันตรกิริยากับวัสดุบางชนิด เช่น รังสีแกมมา กระทำต่อผลึกโซเดียมไอโอไดต์
99.	scintillation counter; scintillomete	เครื่องนับแสงวับ	อุปกรณ์ตรวจวัดรังสีชนิดก่อก่อไอออน ประกอบด้วยวัสดุที่เปล่งแสงวับเมื่อถูกกระทำโดยรังสีหลอดทวิคูณแสง และเครื่องบันทึกสัญญาณที่แสดงปริมาณและพลังงานของรังสีที่ตรวจวัด
100.	scissor fault	รอยเลื่อนกรรไกร	รอยเลื่อนที่มีการเหลื่อมหรือรอยแยกตามแนวระดับที่เพิ่มขึ้นและลดลงในทิศทางตรงกันข้าม รอยแยกอาจเกิดจากการเคลื่อนที่คล้ายกรรไกร หรืออาจเป็นผลจากการเคลื่อนที่ของรอยเลื่อนตามแนวระดับที่ไม่มีรูปแบบตามรอยเลื่อน ตัดผ่านชั้นหินโค้งรูปประทุนหรือรูปประทุนหงาย ดู <i>pivotal, fault</i>

			<i>hinge fault, rotary fault และ rotational fault ประกอบ</i>
101.	scleractinian	สเกอแรกทิเนียน	ดู <i>hexacoral</i> 21/56
102.	sclerite	๑. แผ่นแข็ง	แผ่น ชัน หรือ โครงหนามของสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง เป็นสารไคตินหรือสารเนื้อปูน มีลักษณะแข็ง พบเป็นปล้องหรือแผ่นในโครงร่างของไครนอยด์ ดาวเปราะ เป็นโครงหนามรูปร่างต่าง ๆ ของปลิงทะเล หรือเป็นเยื่อเมือกชั้นกลาง (mesogloea) ที่เป็นเนื้อปูนของปะการังแปด (octocoral)
103.	sclerite	๒. เปลือกแข็ง	ผนังแข็งหุ้มลำตัวของสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังจำพวกสัตว์ขาปล้อง มีลักษณะเป็นปล้องๆ แต่ละปล้องมีผนังแข็งเนื่องจากสร้างด้วยสารไคติน ทำให้แตกต่างจากผนังปล้องเนื้อนิ่มของบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นสัตว์พวกหนอนปล้อง
104.	scolecodont	สโกลิโคดอนต์	ขากรรไกรพร้อมฟันของสัตว์พวกหนอนปล้อง ประกอบด้วยซิลิกาและไคติน ในระหว่างกระบวนการเกิดเป็นซากดึกดำบรรพ์ ไคตินจะเปลี่ยนเป็นถ่านสีดำหรือเจ็ต ดู <i>jet</i> ประกอบ (รอตตรวจสอบคำอ่าน)
105.	scolithus; scolite	รอยร่อนสนกุลสโกไลทัส	โครงสร้างรอยซากดึกดำบรรพ์ที่มีลักษณะเป็นแผ่นหนาหรือมีลักษณะคล้ายตัวหนอน พบในหินทรายที่มีองค์ประกอบควอตซ์สูงในยุคแคมเบรียนและออร์โดวิเซียน รวมทั้งในหินยุคพรีแคมเบรียนตอนบน ประกอบด้วยกลุ่มท่อตรงแคบ ๆ แนวตั้ง หรือตะกอนที่เคยบรรจุอยู่ในท่อนั้น ๆ มีขนาดเส้น

			ผ่านศูนย์กลาง ๐.๒-๑.๐ เซนติเมตร ปรกติจะอยู่ติด ๆ กัน และแต่ละท่อจะมีปลายที่บานออกเป็นแฉกรูปถ้วย เชื่อกันว่าเป็นรูซอนไซหนอนทะเลตึกดำบรรพ์พวกโฟโรนิด (phoronid) และได้รับการจัดกลุ่มให้อยู่ในสกุลสโกไลทัส <i>มีความหมายเหมือนกับ pipe-rock burrow</i>
106.	scoria	ตะกรันภูเขาไฟ	ชิ้นส่วนหินภูเขาไฟซึ่งถูกระเบิดกระจายขึ้นไปในอากาศแล้วแข็งตัวตกลงมายังพื้นโลก โดยมากสีคล้ำ มีรูพรุน เนื้อเป็นแก้วแกมผลึก หากมีขนาดเล็กอยู่ระหว่าง ๔-๓๒ มิลลิเมตร เรียกว่า กรวดภูเขาไฟ <i>ดู cinder ประกอบ</i>
107.	scoriaceous	- รูพรุน	๑. คำที่ใช้กับหินตะกอนที่มีพื้นผิวเป็นรูและไม้สม่ำเสมอ ลักษณะเหมือนตะกรันภูเขาไฟ เช่น หินปูนรูพรุนที่เกิดจากการละลายของก้อนทรงมนในหินปูนแถบฝั่งทะเลที่มีน้ำกระเซ็นเป็นฟอย ๒. เนื้อของหินภูเขาไฟที่มีรูพรุนขนาดใหญ่ เช่น ตะกรันภูเขาไฟ หินปะชอลต์รูพรุน
108.	scour	การกัดเซาะของน้ำ	๑. การกัดกร่อนอย่างรุนแรงโดยเฉพาะจากกระแสน้ำตรงด้านนอกของส่วนโค้งของตลิ่งและในชั้นหินธารน้ำที่ถูกกระแสน้ำแรงพัดพาไป ๒. <i>ดู tidal scour</i> ๓. ในทางวิศวกรรม หมายถึงการใช้สายน้ำที่สร้างขึ้นเพื่อไล่โคลนออกจากท้องน้ำ รวมทั้งโครงสร้างที่สร้างขึ้น

			เพื่อให้เกิดกระแสคลื่น
109.	scour and fill	การเซาะและเติม	๑. (ธรณีสัณฐาน) กระบวนการที่ร่องน้ำถูกกัดเซาะและเติมใหม่โดยธารน้ำหรือน้ำขึ้นน้ำลง กระบวนการดังกล่าวเกิดขึ้นในเวลาน้ำท่วม เมื่อปริมาณน้ำและความเร็วของกระแสน้ำเพิ่มขึ้นอย่างทันทีทันใดทำให้เกิดเป็นร่องน้ำใหม่ และเมื่อน้ำลดลงจะมีตะกอนเข้าไปสะสมในร่องน้ำนั้น ๒. (โครงสร้างหินตะกอน) กระบวนการที่ร่องน้ำถูกกัดเซาะเป็นรูปทรงรี ซึ่งต่อมาจะถูกเติมใหม่ โดยส่วนที่ถูกชะออกไปมีเพียงเล็กน้อย
110.	scour mark	รอยกัดเซาะ	รอยการกัดเซาะของกระแสน้ำที่ไหลไปบนพื้นท้องน้ำ
111.	scree	ลานหินพัง	ลานของหินที่หักพังตามธรรมชาติลงมากองอยู่เชิงผา หรือกองอยู่ตามลาดเขา คำนี้มักใช้ปะปนกับลานหินเชิงผา (talus) ซึ่งมีความหมายเฉพาะลานหินที่หักพังลงมากองอยู่เชิงผาเท่านั้น
112.	screen analysis; sieve analysis	การวิเคราะห์ผ่านตะแกรง	การวิเคราะห์หาขนาดและการกระจายตัวของดิน ตะกอน หรือสินแร่ โดยการคิดค่าเป็นร้อยละของอนุภาคที่ผ่านตะแกรงมาตรฐานขนาดต่าง ๆ
113.	scroll	ตะกอนโค้ง	๑. ตะกอนที่สะสมเป็นชุดรูปโค้งแบบพระจันทร์เสี้ยวบนตลิ่งด้านในของทางน้ำโค้งตัว โดยเกิดจากการเคลื่อนตัวห่างออกไปของลำน้ำ ๒. สันตะกอนโค้งของทางน้ำโค้งตัว

114.	scutum	สกุทัม	ดูคำอธิบายใน <i>tergum</i>
115.	S-dolostone	เอส-โดโลสโตน	โดโลสโตนที่ถูกควบคุมด้วยลำดับชั้นหิน เกิดเป็นชั้นแผ่กว้าง โดยทั่วไปแทรกเป็นรูปลึ้นอยู่ในชั้นหินปูน ดู <i>T-dolostone</i> และ <i>W-dolostone</i> ประกอบ
116.	se	เอสอี	(ศิลาวิทยาโครงสร้าง) โครงเนื้อที่กำหนดโดยทิศทางการจัดเรียงตัวของเม็ดแร่ภายนอกแร่ดอกแปร (porphyroblast) อาจจะขนานหรือไม่ขนานกับทิศทางการจัดเรียงตัวของเม็ดแร่ภายในแร่ดอกแปรก็ได้ ดู <i>si</i> ประกอบ
117.	sea	ทะเล	แหล่งน้ำเค็มที่มีขนาดเล็กกว่ามหาสมุทร ตามปรกติมีแผ่นดินหรือหมู่เกาะกั้นเป็นแนว ทำให้มีขอบเขตแตกต่างออกไปจากแหล่งน้ำเค็มส่วนใหญ่ของโลก เช่น ทะเลเหนือ ทะเลจีน หรือใช้เรียกแหล่งน้ำเค็มที่ถูกแผ่นดินบางส่วนปิดล้อมอยู่ แต่มีช่องทางติดต่อกับน้ำในมหาสมุทรได้ เช่น ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน หรือใช้เรียกแหล่งน้ำเค็มอันกว้างใหญ่ที่ถูกแผ่นดินปิดล้อมไว้หมดโดยไม่มีทางติดต่อกับมวลน้ำในมหาสมุทรเลย เช่น ทะเลแคสเปียน ทะเลอาร์ล ทะเลเดดซี
118.	sea arch	ซุ้มหินชายฝั่ง	ช่องเปิดทะลุตรงแผ่นดินส่วนที่เป็นแหลมยื่นออกไปในทะเล เกิดจากการกัดเซาะของคลื่นทำให้โพรงหรือโพรงถ้ำที่เกิดขึ้นด้านใดด้านหนึ่งขยายกว้างขึ้นจนทะลุฝั่งตรงข้ามหรือเกิดจากการกัดเซาะของคลื่นทั้ง ๒ ฝั่งจนโพรงทั้ง ๒ ด้านทะลุถึงกัน ส่วนที่เหลือจึงมีลักษณะเหมือนสะพานโค้งอยู่

			เหนือน้ำ เช่น ชุมหินชายฝั่งที่บ้านฝั่งแดง อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร 3/56
119.	sea cave; marine cave	โพรงหินชายฝั่ง	โพรงที่เกิดจากการผุกร่อนของหน้าผาชายฝั่งทะเลเนื่องจากถูกคลื่นกัดเซาะ โดยปกติโพรงนี้จะอยู่ในระดับแนวน้ำทะเลหรือเหนือน้ำทะเลเล็กน้อย
120.	sea cliff	หน้าผาชันริมทะเล	หน้าผาที่สูงชันตั้งอยู่ริมฝั่งและหันออกไปทางทะเล 14/56 อารีแก้ว
121.	sea fan; submarine fan	ตะกอนรูปพัดใต้ทะเล	ดู submarine fan; sea fan 36/55
122.	sea ice	น้ำแข็งทะเล	๑. น้ำแข็งที่เกิดจากน้ำทะเลกลายเป็นน้ำแข็ง แต่ไม่รวมภูเขาน้ำแข็ง ดู iceberg 1/ระกอบ ๒. คำที่นักเดินเรือใช้เรียกน้ำแข็งที่ลอยอยู่ในทะเลหรือที่เคลื่อนลงสู่ทะเล
123.	sea knoll	เนินใต้ทะเล	เนินที่มีความสูงไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ เมตรจากพื้นท้องทะเล มีความหมายเหมือนกับ knoll ๒
124.	sea peak*	ภูเขาใต้ทะเลยอดแหลม	ดูคำอธิบายใน seamount
125.	sea urchin	เม่นทะเล	สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังพวกเอไคโนดัตต์ที่มีรูปร่างกลม โครงร่างประกอบด้วยแผ่นสารเนื้อปูนเชื่อมต่อ ๆ กันแบบเดียวกับการปูแผ่นกระเบื้องโมเสก มีหนามยื่นออกมาสำหรับใช้เป็นอวัยวะในการเคลื่อนที่ มีช่วงอายุยุคดีโวเนียนถึงปัจจุบัน

126.	sea-floor spreading	การแผ่ขยายพื้นสมุทร กระบวนการเกิดเปลือก โลกใต้มหาสมุทรขึ้นใหม่ ทั้งในมหาสมุทรและทะเล โดยการดันตัวของหิน หนืดขึ้นมาสู่บริเวณตรง กลางของเทือกสันเขา กลางสมุทร (oceanic ridge) และการเคลื่อนที่ ของวัสดุที่เกิดขึ้นใหม่ ออกไปจากบริเวณที่เกิด การดันตัวนี้ด้วยอัตราเร็ว ๑-๑๐ เซนติเมตรต่อปี การ เคลื่อนที่ดังกล่าวทำให้เกิด พื้นทะเลและมหาสมุทร ตามทฤษฎีการแปร สัณฐานแบบแผ่น (plate tectonics) ซึ่งกล่าวถึง การมุดตัวของแผ่นธรณี มหาสมุทรเข้าไปใต้แผ่น ธรณีทวีป <i>ดู continental</i>	มอบนางเบญจา เสกธีระ ปรับแก้ไขเพื่อนำเสนอที่ประชุม ต่อไป 30/56
------	---------------------	--	--

		<i>displacement;</i> <i>continental drift ประกอบ</i>	
127.	sea-floor trench; oceanic trench	ร่องลึกก้นสมุทร	<i>ดู oceanic trench; sea-floor trench 27/56</i>
128.	seal	ชั้นหินปิดกั้น	ชั้นหินเนื้อตันที่ปิดทับอยู่บนชั้นหินกักเก็บปิโตรเลียม เพื่อไม่ให้ปิโตรเลียมเคลื่อนย้ายออกไป เช่น ชั้นหินดินดาน
129.	sea-level	ระดับทะเล	ความสูงของพื้นน้ำทะเลในขณะใดขณะหนึ่ง คำนี้มี ความหมายแตกต่างจากคำว่า ระดับทะเลปานกลาง (mean sea-level)
130.	sea-level datum	เส้นเกณฑ์ระดับทะเล	เส้นเกณฑ์แผนที่ (chart datum) ที่อ้างอิงถึงระดับทะเลปาน กลาง
131.	seam	ชั้น	๑. ชั้นถ่านหิน ๒. ชั้นแร่หรือชั้นหิน ซึ่งโดยทั่วไปจะเป็นชั้นบาง ๆ ๓. รอยต่อในชั้นถ่านหินที่แยกความแตกต่างของแต่ละ ชั้นย่อยได้ชัดเจน
132.	seamount*	ภูเขาใต้ทะเล	เขาสูงโดดเดี่ยวสูงจากพื้นท้องทะเล ๑,๐๐๐ เมตร หรือ มากกว่านั้น ยอดของภูเขาอาจมีลักษณะต่าง ๆ เช่น ถ้ำยอด แหลมเรียกว่าภูเขาใต้ทะเลยอดแหลม (sea peak) ถ้ามียอด ราบ เรียกว่า กิโย ถ้าสูงไม่มากนักและมียอดคล้ายโดม เรียกว่า เนิน หรือ เขาเตี้ย (knoll) <i>(ดูรูปที่ guyot)</i>
133.	seat-earth; hard seat;	ชั้นรองรับ	ชั้นดินหรือหินที่รองรับอยู่ใต้ชั้นถ่านหิน เดิมเป็นชั้นดินที่ ตันไม้ซึ่งเป็นต้นกำเนิดชั้นถ่านหินเคยเจริญเติบโตอยู่ มักพบ

	seat rock; seat stone		ซากดึกดำบรรพ์ ชั้นรองรับนี้ถ้ามีปริมาณซิลิกามากเรียก กานอิสเตอร์ ดู <i>fire clay; fireclay; refractory clay</i> และ <i>ganister</i> ประกอบ
134.	seawall	กำแพงกันคลื่น	๑. กำแพงธรรมชาติที่เกิดจากคลื่นพายุกำลังแรงสูงซัดกรวดหรือหินมนใหญ่มากองเป็นแนวยาวหน้าชั้นตามชายฝั่งทะเล ซึ่งบ่งชี้ระดับน้ำสูง กำแพงนี้สามารถทำหน้าที่เป็นตัวกันคลื่นได้ ๒. กำแพงหรือเขื่อนที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วยหิน หรือคอนกรีตเสริมเหล็ก หรือวัสดุอย่างอื่นตามแนวชายทะเล เพื่อป้องกันคลื่นกัดเซาะ
135.	second law of thermodynamics	กฎข้อที่สองของเทอร์โมไดนามิกส์	การเปลี่ยนแปลงเอนโทรปีในกระบวนการผันกลับทั้งหลาย มีค่าเท่ากับความร้อนซึ่งระบบใดระบบหนึ่งแลกเปลี่ยนกับระบบภายนอกหารด้วยอุณหภูมิสัมบูรณ์ ในกรณีที่เป็นกระบวนการผันกลับไม่ได้ การเปลี่ยนแปลงเอนโทรปีมีค่ามากกว่าผลลัพธ์ที่ได้จากค่าความร้อนหารด้วยอุณหภูมิสัมบูรณ์ ดู <i>entropy</i> ความหมายที่ ๑ ประกอบ
136.	second reflection	การสะท้อนสองครั้ง	ดู <i>multiple reflection</i>
137.	secondary	-ทุติยภูมิ	๑. ดู <i>supergene</i> ๒. คำที่กล่าวถึงโลหะที่ได้จากเศษโลหะมากกว่าจากสินแร่ในธรรมชาติ ๓. คำที่กล่าวถึงแนวชายทะเลที่พัฒนาขึ้นสมบูรณ์ เกิด

			จากกระบวนการกระทำของน้ำทะเลในปัจจุบัน เช่น การกร่อนจากคลื่น
138.	secondary clay	เคลย์ทุติยภูมิ	เคลย์ที่ถูกพัดพาออกไปจากที่เกิด แล้วสะสมตัวอยู่ในที่แห่งใหม่
139.	secondary crater	หลุมกระแทกทุติยภูมิ	แอ่งขนาดใหญ่ที่มีรูปร่างคล้ายปากปล่องภูเขาไฟ เกิดจากการกระแทกของหินที่หลุดกระเด็นออกมาจากหลุมตกกระแทกขนาดใหญ่ เช่น โครงสร้างที่เกิดจากชิ้นส่วนหินที่กระเด็นขึ้นมาจากพื้นผิวของดวงจันทร์อันเป็นผลจากการกระแทกอย่างรุนแรง
140.	secondary enlargement	การขยายทุติยภูมิ	การตกสะสมตัวรอบ ๆ ชิ้นแร่หนึ่ง ๆ ของสารที่มีส่วนประกอบเดียวกับชิ้นแร่นั้น ซึ่งเป็นไปอย่างต่อเนื่องทั้งเชิงแสงและผลึก จึงมักเป็นผลให้เกิดหน้าผลึกที่เป็นลักษณะของแร่เดิม เช่น การเจริญเติบโตรอบ ๆ เม็ดควอตซ์ในหินทราย
141.	secondary enrichment	การเพิ่มพูนทุติยภูมิ	<i>ดู supergene enrichment zone</i>
142.	secondary migration	การเคลื่อนย้ายทุติยภูมิ	การเคลื่อนย้ายปิโตรเลียมจากหินกักเก็บเดิมไปยังหินกักเก็บใหม่
143.	secondary mineral	แร่ทุติยภูมิ	แร่ที่เกิดขึ้นภายหลังหินที่ล้อมรอบหรือที่เกิดขึ้นร่วมกัน เป็นผลจากการผุพังอยู่กับที่ การแปรสภาพ หรือการละลายของแร่ปฐมภูมิ
144.	secondary porosity	ความพรุนทุติยภูมิ	ความพรุนในหินที่เกิดขึ้นหลังจากการสะสมตัวหรือการแทรกตัว (emplacement) โดยผ่านกระบวนการเกิดสารละลายหรือเกิดรอยแตก

145.	secondary recovery	การผลิตขั้นทุติยภูมิ	การผลิตน้ำมันดิบหลังจากผ่านการผลิตขั้นปฐมภูมิแล้ว โดยใช้แรงอัดจากภายนอก ดู <i>steam flood</i> และ <i>water flood</i> ; <i>water injection</i> ประกอบ
146.	secondary structure	โครงสร้างทุติยภูมิ	๑. โครงสร้างของหินที่เกิดขึ้นภายหลังจากการสะสมตะกอนหรือการแทรกตัวของหินอัคนี เช่น รอยเลื่อน รอยคดโค้ง แนวแตก ซึ่งเป็นผลจากกระบวนการแปรสัณฐาน ๒. โครงสร้างอย่างหยาบ ๆ พบอยู่ระหว่างชั้นบาง ๆ ในผนังลอริก้าของสัตว์เซลล์เดียวกลุ่มทินทินนிட (tintinnid) ดู <i>primary structure, tertiary structure</i> และ <i>tintinnid</i> ประกอบ
147.	secondary wave; S-wave	คลื่นทุติยภูมิ	คลื่นเฉือนที่ตรวจวัดได้จากคลื่นไหวสะเทือนที่เกิดจากแผ่นดินไหว คลื่นนี้เดินทางจากต้นกำเนิดคลื่นถึงเครื่องรับคลื่นไหวสะเทือนเป็นอันดับสองรองลงมาจากคลื่นปฐมภูมิ จึงเรียกว่า คลื่นทุติยภูมิ มีชื่อเรียกต่าง ๆ กันออกไปตามลักษณะการเคลื่อนไหวของอนุภาคของตัวกลางที่คลื่นเดินทางผ่านไป คือ คลื่นตามขวาง (transverse wave) เรียกชื่อตามลักษณะการเคลื่อนที่ของอนุภาคตัวกลางที่เคลื่อนที่ในแนวขวางและตั้งฉากกับทิศทางการเดินทางของแนวคลื่น คลื่นหมุน (rotational wave) เรียกชื่อตามลักษณะที่อนุภาคของตัวกลางมีการหมุนตัวรอบแกนเมื่อแรงเฉือน

			กระทำที่ตัวกลาง แล้วทำให้รูปร่างของตัวกลางเปลี่ยนไปโดยปริมาตรไม่เปลี่ยน คลื่นทุติยภูมิ เกิดจากคลื่นปฐมภูมิเดินทางตกกระทบรอยต่อระหว่างตัวกลาง ๒ ชนิด ที่มีความเร็วคลื่นต่างกัน โดยมีมุมตกกระทบขนาดเล็ก บางครั้งคลื่นทุติยภูมิอาจเดินทางใน ๒ แนว หรือเดินทางตามแนวใดแนวหนึ่งคือ คลื่นตามขวางแนวตั้ง (SV wave) เป็นคลื่นในตัวกลางที่ทำให้อนุภาคของตัวกลางเคลื่อนไหวอยู่เฉพาะในแนวตั้งที่ขวางตั้งฉากกับแนวการเดินทางของคลื่น และ คลื่นตามขวางแนวราบ (SH wave) เป็นคลื่นในตัวกลางที่ทำให้อนุภาคของตัวกลางเคลื่อนไหวอยู่เฉพาะในแนวราบที่ขวางตั้งฉากกับแนวการเดินทางของคลื่น
148.	secretion	๑. การหลั่ง	กระบวนการที่สัตว์หรือพืชได้เปลี่ยนแร่ธาตุในสารละลายให้เป็นส่วนของโครงสร้างสัตว์หรือพืชนั้น
149.	secretion	๒. สารหลั่ง	โครงสร้างทุติยภูมิซึ่งเกิดจากการตกตะกอนของสารละลายแร่ภายในโพรงหิน เช่นในสายแร่หรือในจีโอด การตกตะกอนจะค่อย ๆ พอกขึ้นจากผนังด้านในของโพรงเข้าสู่ศูนย์กลางโพรง ไม่เหมือนมวลสารพอกซึ่งพอกขยายขึ้นจากศูนย์กลาง
150.	sectile	-ตัดได้	คำที่ใช้กับแร่ที่ใช้มีดตัดหรือเฉือนได้ เช่น อาร์เจนไทต์ ทองแดง ยิปซัม
151.	section	๑. ภาคตัด	๑.๑ ส่วนของเปลือกโลกที่โผล่ออกมาหรือถูกตัดให้เห็นเป็นแนวดิ่งหรือแนวเอียง มีทั้งที่เกิดตามธรรมชาติ เช่น หน้า

152.	section	๒. ส่วน	ผา หรือที่มนุษย์ทำขึ้น เช่น การตัดถนน ๑.๒ คำอธิบายหรือรูปวาดหรือกราฟที่แสดงมาตราส่วนของการลำดับหน่วยหินหรือโครงสร้างทางธรณีวิทยาที่สัมพันธ์กับหน้าตัดซึ่งโพล์ให้เห็นหรือตัดผ่านระนาบใดระนาบหนึ่ง เช่น แผนภาพแสดงลักษณะทางธรณีวิทยา แผนภาพแสดงการทำเหมืองอุโมงค์ หรือแผนภาพแสดงธรณีวิทยาของหลุมเจาะ <i>ดู vertical section; structure section ประกอบ</i> ๒.๑ หนึ่งใน ๓๖ หน่วยย่อยของ township ของระบบการสำรวจของสหรัฐอเมริกา (Public Land Survey System; PLSS) ที่แสดงถึงที่ดินที่มีพื้นที่หนึ่งตารางไมล์ (๖๔๐ เอเคอร์) โดย township จะมีพื้นที่ขนาด ๖ × ๖ ตารางไมล์ มีแนวขนานกับเส้นเมริเดียน การนับตารางส่วน จะเริ่มนับ ๑ ที่มุมขวามบนมาทางซ้ายเป็นส่วนที่ ๖ ในแถวที่ ๒ จะเป็นส่วนที่ ๓ จากซ้ายไปขวาจนสุดที่ ส่วนที่ ๓๖ ที่มุมล่างขวา <i>ดู fractional section, half section, quarter section และ quarter-quarter section ประกอบ</i> ๒.๒ ส่วนหนึ่งของการวัดความต่างของระดับความสูงของพื้นดินที่ต่อเนื่องกันเป็นชุด ซึ่งแสดงโดยหมุดโยงยึดกันจากหมุดระดับหนึ่ง (bench mark) ไปยังอีกหมุดระดับหนึ่ง <i>ดู columnar section</i> ๑๕๔. section ๔. ภาคตัดธรณี <i>ดู geologic section</i>
153.	section	๓. ภาคตัดรูปแท่ง	
154.	section	๔. ภาคตัดธรณี	

155.	section	๕. ชั้นหินแบบฉบับ	<i>ดู type section</i>
156.	section line	เส้นแบ่งส่วน	เส้นแสดงขอบเขตแต่ละส่วนที่สำรวจจริงวัด
157.	section-gage log	ผลบันทึกภาคตัด	<i>ดู caliper log</i>
158.	secular movement	การเคลื่อนต่อเนื่อง	การเคลื่อนที่อย่างเป็นระบบของเปลือกโลกไม่ว่าจะขึ้นหรือลงอย่างช้า ๆ และสม่ำเสมอ ผ่านระยะเวลามาอย่างยาวนานตามธรณีกาล
159.	secular variation	การผันแปรต่อเนื่อง	การเปลี่ยนแปลงของสนามแม่เหล็กโลกอย่างช้า ๆ เป็นเวลานาน วัดเป็นปี สิบปี หรือร้อยปี
160.	sedentary	-เกิดอยู่กับที่	๑. ใช้กับสัตว์ที่เกิดโดยการก่อตัวติดกับสิ่งอื่น ๆ เช่น ปะการัง หอยนางรม เปรียง หรือสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่มีเปลือกเชื่อมติดกับสิ่งอื่น ๆ ๒. ตะกอนหรือดินที่เกิดขึ้นในที่เดิม ไม่มีการนำพามาจากที่อื่น เกิดโดยการผุพังหรือแตกแยกของหินเดิมที่อยู่ข้างล่าง หรือเกิดจากการรวมตัวของสารอินทรีย์
161.	sedifluction	ตะกอนเคลื่อนตัว	การเคลื่อนที่ของวัสดุถึงเปือกกึ่งแข็งในตะกอนที่ยังไม่แข็งตัว ซึ่งเกิดในช่วงแรก ๆ ของการแข็งตัวเป็นหินตะกอน
162.	sediment vein	สายหินตะกอน	พนักหินตะกอนชนิดหนึ่ง ที่เกิดจากการเติมเต็มของตะกอนจากด้านบนลงในรอยแตก
163.	sediment*	ตะกอน	เศษหิน ดิน แร่ และอินทรีย์วัตถุที่เกิดจากกระบวนการผุสลายและพังทลาย วัสดุเหล่านี้ถูกน้ำ ลม หรือธารน้ำแข็งพามาสะสม
164.	sedimentary cycle;	วัฏจักรการตกตะกอน	<i>ดู cycle of sedimentation; sedimentary cycle</i>

	cycle of sedimentation		
165.	sedimentary dike	พนักหินตะกอน	มวลตะกอนรูปแบบหน้าที่ตัดโครงสร้างหรือชั้นหินที่เกิดอยู่ก่อนแล้วในลักษณะเช่นเดียวกับพนักหินอัคนี พนักหินตะกอนเกิดโดยการเติมเต็มของตะกอนในรอยแตก รอยแยกจากด้านล่าง ด้านบน หรือในแนวระนาบ โดยแรงบีบอัดหรือถูกแทรกดันภายใต้ภาวะความกดดันที่ผิดปกติ เช่น จากแรงดันแก๊ส น้ำหนักของหินที่วางทับอยู่ด้านบน จากแผ่นดินไหว หรือโดยตะกอนจากข้างบนตกหล่นลงในช่องว่างหรือรอยแตก ตัวอย่างเช่น พนักเศษหิน <i>ดู clastic dike, injection dike และ sediment vein ประกอบ</i>
166.	sedimentary facies	ชุดลักษณะหินตะกอน	ลำดับชั้นหินที่มีรูปแบบเฉพาะของลักษณะเนื้อหินหรือซากดึกดำบรรพ์ที่แตกต่างจากลำดับชั้นหินส่วนอื่น ๆ ในหน่วยหินนั้น
167.	sedimentary ore	สินแร่ตะกอน	หินตะกอนซึ่งมีความสมบูรณ์ของแร่จนเป็นสินแร่ได้ หรือแหล่งแร่ที่เกิดจากกระบวนการตกตะกอน เช่น แหล่งเกลือหิน แหล่งฟอสเฟต หรือแหล่งแร่เหล็กแบบคลินตัน
168.	sedimentary petrography	ศิลาวรรณนาตะกอน	การบรรยายและจำแนกหินชั้นหรือหินตะกอนโดยการศึกษาด้วยกล้องจุลทรรศน์
169.	sedimentary petrology	ศิลาวิทยาตะกอน	การศึกษาส่วนประกอบ ลักษณะเด่น การเกิดและแหล่งกำเนิดของตะกอนและหินตะกอน
170.	sedimentary rock*	หินชั้น, หินตะกอน	หินที่เกิดจากการทับถมของตะกอน ตะกอนเหล่านี้เกิดจากการผุพังแตกสลายของหินอัคนี หินแปร หรือหินชั้นอายุเก่า

			กว่า ถูกพัดพามาตกจมสะสมโดยน้ำ ลม ธารน้ำแข็ง หรือการตกตะกอนทางเคมี และหมายรวมถึงถึงหินที่เกิดจากการสะสมของซากดึกดำบรรพ์ด้วย ตะกอนต่าง ๆ เหล่านี้จะมีการสะสมตัวเป็นชั้น ๆ และเมื่อมีการแข็งตัวกลายเป็นหินแล้ว ลักษณะการเรียงตัวเป็นชั้น ๆ ตามลำดับอายุยังปรากฏให้เห็นอยู่ จึงจัดประเภทให้เป็นหินชั้น
171.	sedimentary structure*	โครงสร้างหินชั้น	โครงสร้างซึ่งปรากฏอยู่ในหินชั้น อาจเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับหินชั้นนั้นหรือเกิดภายหลังก็ได้ เช่น การวางชั้นเฉียงระดับ
172.	sedimentary tectonics	การแปรสัณฐานชั้นตะกอน	การแปรสัณฐานของชั้นหินตะกอนหรือแอ่งตะกอน 30,31/56
173.	sedimentation	๑. การเกิดหินตะกอน	กระบวนการเกิดหรือการสะสมตัวของตะกอนเป็นชั้น ๆ กระบวนการดังกล่าวประกอบด้วยขั้นตอนเริ่มจากการแยกตัวของอนุภาคหินจากหินเดิม การนำพา การตกตะกอน และการเปลี่ยนแปลงทางเคมีและฟิสิกส์ที่ทำให้เกิดการแข็งตัวเป็นหิน
174.	sedimentation	๒. การทับถมตะกอน.	๒.๑ กระบวนการตกสะสมของตะกอนซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยทางกายภาพ (เชิงกล) ภายใต้อิทธิพลของแรงโน้มถ่วง และการเปลี่ยนแปลงทางพลศาสตร์ของสิ่งแวดล้อม หรือจากปฏิกิริยาทางเคมีในสารละลายที่มีน้ำเป็นองค์ประกอบ เมื่อสารละลายนั้นถึงจุดอิ่มตัวรวมเป็นผลลัพท์ของปฏิกิริยาแลกเปลี่ยนไอออน ๒.๒ คำที่นำไปใช้อย่างผิด ๆ กับคำว่า sedimentary petrology และ sedimentology

175.	sedimentology	วิทยาตะกอน	วิทยาศาสตร์สาขาหนึ่งว่าด้วยการศึกษาหินตะกอนและกระบวนการเกิด รูปร่างลักษณะ การจำแนกชนิดหิน ต้นกำเนิด และการแปลความหมายตะกอน
176.	seep	๑. พื้นที่การไหลซึม	บริเวณพื้นที่เล็ก ๆ ที่น้ำหรือน้ำมันไหลอย่างช้า ๆ สู่ผิวดิน
177.	seep	๒. ไหลซึม	การที่ของไหลไหลอย่างช้า ๆ สู่ผิวดิน สำหรับเรื่องนี้อาจถือว่ามีความหมายเหมือนกับน้ำซึม
178.	seepage	การไหลซึม	๑. การกระทำหรือกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการไหลอย่างช้าๆของน้ำหรือของไหลอื่น ๆ ผ่านวัสดุพรุน เช่น ดิน หินเนื้อฟาม ดู <i>influent seepage</i> และ <i>effluent seepage</i> ประกอบ ๒. ปริมาณของของไหลหรือพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการไหลซึม ดู <i>seep</i> ๑ ประกอบ ๓. ดู <i>oil seep</i>
179.	segregation	การแยกตัว	๑. มีความหมายเหมือนกับ <i>magmatic segregation</i> ๒. ลักษณะทุติยภูมิที่เด่นชัดในหินตะกอน เกิดจากการจัดเรียงตัวใหม่ทางเคมีขององค์ประกอบรองในตะกอน เกิดภายหลังการสะสมตัว เช่น ก้อนทรงมนของเหล็กซัลไฟด์ ๓. การแยกตัวออกมาอยู่ด้วยกันของอนุภาคชนิดหนึ่ง ๆ ดังเช่นในกระบวนการตกผลึกของหินหนืด แร่จำพวกหนึ่งจะเติบโตกันเป็นกลุ่มหรือแยกตัวเป็นแนวแถบ ๔. การกระจายตัวของมลทิน สารฝังใน และโลหะผสม

			ในโลหะที่เกิดขึ้นจากกระบวนการแช่แข็ง ๕. การแยกตัวของอนุภาคที่มีลักษณะทางกายภาพแตกต่างกัน
180.	segregation banding	แถบแยกตัว	แถบหรือแนวชั้นในหินไนส์ที่เกิดจากการแยกตัวของแร่จากหินเดิมที่เกือบเป็นเนื้อเดียวกัน
181.	seiche	การกระเพื่อม	ลักษณะการขึ้นลงของผิวน้ำจากคลื่นนิ่งชนิดหนึ่ง เกิดขึ้นในบริเวณแอ่งน้ำปิดหรือกึ่งปิด เช่น ทะเลสาบ หรืออ่าว เนื่องจากลม แผ่นดินไหว หรือการเปลี่ยนแปลงความกดอากาศ ดู <i>standing wave</i> ประกอบ
182.	seism; earthquake	แผ่นดินไหว	ดู <i>earthquake; seism</i>
183.	seismic activity ; seismicity	ปรากฏการณ์แผ่นดินไหว	ดู <i>seismicity; seismic activity</i>
184.	seismic area	พื้นที่แผ่นดินไหว	พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากแผ่นดินไหว
185.	seismic belt	แนวแผ่นดินไหว	เขตแผ่นดินไหวที่มีลักษณะเป็นแนวยาวโดยเฉพาะบริเวณรอยต่อของแผ่นเปลือกโลกที่เคลื่อนเข้าหากัน หรือแยกออกจากกัน
186.	seismic detector	เครื่องรับคลื่นไหวสะเทือน	อุปกรณ์สำหรับใช้รับพลังงานคลื่นไหวสะเทือน แล้วเปลี่ยนเป็นศักย์ไฟฟ้า เช่น จีโอโฟน ไฮโดรโฟน
187.	seismic event	เหตุการณ์ไหวสะเทือน	๑. เหตุการณ์สั่นสะเทือนของแผ่นดินอันเนื่องมาจากแผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด การตกกระทบของอุกกาบาตขนาดใหญ่ แผ่นดินถล่ม หรือสิ่งที่มีมนุษย์ทำขึ้น เช่น การ

			ระเบิดหิน การระเบิดปรมาณู ๒. การเปลี่ยนแปลงสัญญาณคลื่นไหวสะเทือนหรือความแตกต่างของค่าแอมพลิจูด ของผลบันทึกคลื่นไหวสะเทือน ซึ่งอาจเป็นการหักเห การสะท้อน การกระจายของสัญญาณคลื่นจากการสำรวจคลื่นไหวสะเทือน เหตุการณ์ไหวสะเทือนไม่จำเป็นต้องก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นก็ได้
188.	seismic exploration	การสำรวจความไหวสะเทือน	การใช้คลื่นไหวสะเทือนที่สร้างขึ้นเพื่อค้นหาแหล่งสะสมทรัพยากรธรรมชาติทางเศรษฐกิจ เช่น แหล่งเกลือ แหล่งน้ำมันและแก๊ส หรือเพื่อการศึกษาทางวิศวกรรม หรือธรณีวิทยาโครงสร้าง ตัวอย่างเช่น การหาความลึก ความลาดเอียง การคดโค้ง หรือรอยเลื่อนของชั้นหิน
189.	seismic facies	ชุดลักษณะคลื่นไหวสะเทือน	ลักษณะเฉพาะของการวางตัวเรียงกันของกลุ่มคลื่นสะท้อนได้แก่ แอมพลิจูดและความถี่ของคลื่น ความต่อเนื่องของแนวคลื่นสะท้อน และรูปแบบของแนวการเรียงตัวของคลื่นสะท้อนที่ปรากฏบนภาพตัดคลื่นไหวสะเทือน
190.	seismic facies analysis	การวิเคราะห์ชุดลักษณะคลื่นไหวสะเทือน	คำบรรยายและการแปลความหมายคลื่นไหวสะเทือนจากรูปแบบของลักษณะคลื่นสะท้อนที่ปรากฏเป็นลักษณะทางธรณีวิทยา โดยอาศัยการพิจารณาโครงแบบ ความต่อเนื่อง ขนาด ความถี่ และความเร็วช่วงคลื่นสะท้อน
191.	seismic focus; earthquake focus; focus; hypocentre	ศูนย์เกิดแผ่นดินไหว	จุดภายในโลกที่เป็นต้นกำเนิดของแผ่นดินไหว หรือจุดภายในโลกที่ปล่อยพลังงานสะสมออกมาในรูปของแผ่นดินไหว ดู <i>epicentre</i> และ <i>field focus</i> ประกอบ

192.	seismic gap	เขตช่วงว่างแผ่นดินไหว	บริเวณที่เคยเกิดแผ่นดินไหวมาแล้วในอดีตแต่ปัจจุบันได้หยุดทิ้งช่วงไปนานอาจนับย้อนหลังไปถึงยุคประวัติศาสตร์ แต่จากข้อมูลอัตราเลื่อนของเปลือกโลก หรือจากการเฝ้าตรวจวัดความเครียดของหินในส่วนรอยเลื่อน เชื่อว่าส่วนรอยเลื่อนนั้นสามารถเกิดแผ่นดินไหวได้อีกในอนาคต
193.	seismic hazard; earthquake hazard	ภัยพิบัติแผ่นดินไหว	ภัยพิบัติที่เกี่ยวข้องกับแผ่นดินไหวซึ่งเป็นอันตรายต่อชีวิตและกิจกรรมของมนุษย์ เช่น การเกิดรอยเลื่อน แผ่นดินถล่ม แผ่นดินสั่นสะเทือน ดินเหลว สึนามิ
194.	seismic intensity; earthquake intensity	ความรุนแรงแผ่นดินไหว	ระดับความรุนแรงเนื่องจากความสั่นสะเทือน กำหนดโดยลักษณะของการไหวสะเทือน ความเสียหายต่อมนุษย์และสิ่งปลูกสร้างเมื่อเกิดแผ่นดินไหวขึ้น ผลกระทบนี้ไม่ได้ขึ้นกับขนาดแผ่นดินไหวเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นกับระยะห่างจากศูนย์เกิดแผ่นดินไหวและเงื่อนไขทางธรณีวิทยาด้วย การวัดระดับความรุนแรงมีหลายระดับตามมาตรฐานของหน่วยงานนั้น ๆ จะเลือกใช้ เช่น ตามมาตราเมอร์คัลลีที่ปรับปรุงแล้วมี 12 ระดับ (ใช้เลขโรมัน)
195.	seismic map	แผนที่คลื่นไหวสะเทือน	๑. แผนที่เส้นชั้นที่ได้จากข้อมูลจากการสำรวจคลื่นไหวสะเทือน ค่าของเส้นชั้นอาจเป็นค่าเวลาหรือความลึก การเขียนข้อมูลลงบนแผนที่อาจลงไว้ตรงตำแหน่งจุดที่ตรวจวัดเกิดเป็นแผนที่ข้อมูลที่ยังไม่ได้ปรับแต่งตำแหน่งชั้นหินให้ถูกต้อง หรือเขียนข้อมูลตามตำแหน่งของพื้นผิวที่สะท้อนคลื่นหรือหักเหคลื่น เป็นแผนที่ที่มีการปรับแก้ตำแหน่งชั้นหินให้ถูกต้องแล้ว

			๒. แผนที่แสดงจุดเกิดแผ่นดินไหว
196.	seismic method	วิธีสำรวจโดยคลื่นไหวสะเทือน	วิธีการสำรวจทางธรณีฟิสิกส์แบบหนึ่งโดยการทำให้เกิดคลื่นสะท้อนหรือคลื่นหักเห รวมทั้งตรวจวัดคลื่นและวิเคราะห์คลื่นยึดหยุ่นในพื้นดิน
197.	seismic moment	โมเมนต์แผ่นดินไหว	การวัดกำลังของแผ่นดินไหว โดยคำนวณจากผลคูณของพื้นที่การเคลื่อนตัวของรอยเลื่อนมีพลังกับค่ามอดุลัสความแข็งเกร็งของหินบริเวณนั้น เหมาะกับการใช้งานในกรณีของแผ่นดินไหวที่มีคลื่นความถี่ต่ำ
198.	seismic noise	เสียงรบกวน	คลื่นเสียงทุกชนิดที่ไม่ใช่คลื่นปฐมภูมิ เช่น คลื่นพื้นผิว คลื่นสะท้อนซ้ำ คลื่นเลี้ยวเบน เสียงลม เสียงจากเครื่องยนต์ ซึ่งจัดได้ ๒ แบบ แบบที่หนึ่งเรียกตามลักษณะที่ปรากฏในภาพตัดขวางคลื่น แบ่งออกเป็นเสียงรบกวนเรียงแนว และเสียงรบกวนแตกแนว แบบที่สองเรียกตามที่มาของคลื่นเสียง แบ่งออกเป็นเสียงรบกวนจากต้นกำเนิดคลื่น และเสียงรบกวนโดยรอบ
199.	seismic record	บันทึกคลื่นไหวสะเทือน	ในการสำรวจธรณีฟิสิกส์ คือบันทึกผลการสำรวจคลื่นสะท้อนหรือคลื่นหักเหในรูปของแผ่นภาพบันทึกเวลาการเดินทางคลื่นหรือในแถบพลาสติกเคลือบสารแม่เหล็ก ในวิทยาคลื่นไหวสะเทือนแผ่นดินไหว เป็นบันทึกปรากฏการณ์แผ่นดินไหวที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง รวมถึงเสียงรบกวนพื้นหลัง คลื่นในตัวกลาง คลื่นพื้นผิว ที่เกิดจากปรากฏการณ์ธรรมชาติและที่สร้างขึ้นด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์
200.	seismic region;	เขตแผ่นดินไหว	<i>ดู seismic zone; earthquake zone; seismic region</i>

	earthquake zone; seismic zone		
201.	seismic risk; earthquake risk	ความเสี่ยงภัยแผ่นดินไหว	การประเมินความเสียหายที่เกิดจากแผ่นดินไหวต่อ สิ่งก่อสร้างและจำนวนประชากรที่ได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต หากเกิดแผ่นดินไหวในพื้นที่นั้น ๆ
202.	seismic sea wave; earthquake sea wave; seismic surge*	คลื่นจากแผ่นดินไหว	ดู <i>tsunami</i>
203.	seismic sequence	ชุดลำดับชั้นหินคลื่นไหว สะเทือน	ชุดลำดับชั้นหินหรือชั้นตะกอนที่แปลความหมายโดยใช้ข้อมูล คลื่นสะท้อนที่ได้จากการสำรวจคลื่นไหวสะเทือน ประกอบด้วยชุดของหินที่มีการเกิดภายใต้สภาวะแวดล้อม เดียวกัน วางตัวเรียงตามกัน โดยมีแนวของรอยชั้นไม่ต่อเนื่อง ล้อมรอบอยู่ทั้งด้านบนและด้านล่าง
204.	seismic shooting; shooting	การทำคลื่นไหวสะเทือน	๑. การกระตุ้นให้เกิดคลื่นไหวสะเทือนในชั้นหินโดย การจุดระเบิด ณ ตำแหน่งที่ต้องการ ซึ่งคลื่นจะเดินทางผ่าน ชั้นหินต่าง ๆ ลงไปแล้วสะท้อนขึ้นมาปรากฏบนผลบันทึกคลื่น ไหวสะเทือน ความลึกของคลื่นจะเดินทางได้ลึกมากน้อย ขึ้นอยู่กับจำนวนหรือขนาดของวัตถุระเบิด ๒. การสำรวจธรณีฟิสิกส์วิธีหนึ่ง ซึ่งคลื่นยืดหยุ่นจะ เกิดขึ้นจากการจุดวัตถุระเบิด หรือ เครื่องให้กำเนิดคลื่นไหว สะเทือนอื่น ๆ เช่น ปืนอัดอากาศ ตัมน้ำหนัก เครื่อง สั่นสะเทือน

205.	seismic spread	การวางจีโอโฟน	ดู spread ๑
206.	seismic stratigraphy	การลำดับชั้นหินจากคลื่นไหวสะเทือน	การลำดับชั้นหินโดยอาศัยข้อมูลสำรวจคลื่นไหวสะเทือน โดยเฉพาะในการวิเคราะห์หาธรณีประวัติและสภาวะแวดล้อมในการตกสะสมตัวของชั้นหิน
207.	seismic survey	การสำรวจวัดคลื่นไหวสะเทือน	การสำรวจเก็บข้อมูลความไหวสะเทือนจากพื้นที่ที่ต้องการเป็นขั้นแรกของการสำรวจความไหวสะเทือน มีหลายวิธี เช่น วิธีการทำให้เกิดคลื่นยืดหยุ่นขึ้นในพื้นดินโดยการจุดระเบิด
208.	seismic trace	รอยคลื่น	เส้นที่ได้จากการบันทึกขนาดของแอมพลิจูดเปรียบเทียบกับเวลาจากจีโอโฟนตัวใดตัวหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหลังจากคลื่นออกจากต้นกำเนิด
209.	seismic velocity	ความเร็วคลื่นไหวสะเทือน	อัตราการเคลื่อนที่ของคลื่นไหวสะเทือนวัดเป็นระยะทางหนึ่งหน่วยเวลา ความเร็วคลื่นไหวสะเทือนขึ้นอยู่กับชนิดของคลื่นกับสมบัติสภาพยืดหยุ่น และความหนาแน่นของวัสดุที่คลื่นไหวสะเทือนเดินทางผ่าน
210.	seismic wave	คลื่นไหวสะเทือน	คลื่นยืดหยุ่นชนิดหนึ่งที่เกิดจากการส่งผ่านพลังงานจากตำแหน่งหนึ่งไปยังอีกตำแหน่งหนึ่ง โดยอนุภาคของตัวกลางไม่ได้เคลื่อนที่ตามไปด้วย ซึ่งเป็นผลให้ความยืดหยุ่นของตัวกลางเกิดการรบกวนและเคลื่อนที่ออกไป ได้แก่ ๑. คลื่นในตัวกลาง คือ คลื่นปฐมภูมิ และคลื่นทุติยภูมิ ๒. คลื่นรอยต่อหรือคลื่นพื้นผิว เช่น คลื่นเรย์ลี คลื่นเรย์ลีเทียมหรือคลื่นกลิ้งตามผิว (ground roll wave) คลื่นเลิฟ คลื่นสโตนลีย์ (stoneley wave) คลื่นในหลุมเจาะ (tube

			wave) ๓. คลื่นตามชั้น ๔. คลื่นผ่านอากาศ หรือ คลื่นกระแทก (shock wave) ๕. คลื่นนิ่ง (standing wave) คลื่นนี้เกิดขึ้นได้ทั้งในทางธรรมชาติ เช่น แผ่นดินไหว และมนุษย์ทำขึ้น เช่น การใช้ระเบิด
211.	seismic zone; earthquake zone; seismic region	เขตแผ่นดินไหว	บริเวณที่มักมีแผ่นดินไหวเกิดขึ้นเสมอ ๆ และอาจเกิดขึ้นใน อนาคต ซึ่งอาจมาจากแหล่งกำเนิดเดียวกันในแต่ละพื้นที่ เช่น บริเวณวงแหวนไฟรอบมหาสมุทรแปซิฟิก ซึ่งผ่าน ประเทศญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย สหรัฐอเมริกาด้าน ตะวันตก และเม็กซิโก
212.	seismic*	ไหวสะเทือน	เกี่ยวข้องกับการเกิดแผ่นดินไหวหรือการสั่นสะเทือนของโลก รวมถึงการสั่นสะเทือนที่เกิดจากมนุษย์ทำขึ้น
213.	seismic-electric effect	ปรากฏการณ์ไฟฟ้าคลื่น ไหวสะเทือน	ความต่างศักย์ไฟฟ้า เกิดขึ้นที่ขั้วไฟฟ้า ๒ ขั้ว ซึ่งปักไว้ใน พื้นดินขณะที่มีคลื่นไหวสะเทือนเดินทางผ่านไป
214.	seismicity	สภาพแผ่นดินไหว	๑. ความหนาแน่นของการเกิดแผ่นดินไหวซึ่งแสดงถึง ลักษณะของความถี่และขนาดแผ่นดินไหวในพื้นที่นั้น ๆ ใน แต่ละช่วงเวลา ๒. ปรากฏการณ์เกี่ยวกับการเคลื่อนที่ของเปลือกโลก <i>ดู earthquake ประกอบ</i>
215.	seismitron	เครื่องจับความไหวตัว	เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ออกแบบมาเพื่อใช้วัดเสถียร

			ภาพของพื้นดินและหิน มีภาคขยายประมาณ ๒.๕ ล้านเท่า ซึ่งสามารถตรวจจับการเคลื่อนที่ของชั้นหินไปเพียงเล็กน้อยถึง ๒.๕๔ ไมครอน ตัวรับสัญญาณอยู่ในหลุมเจาะบริเวณที่ทำการทดสอบ ส่วนหูฟังหรืออุปกรณ์บันทึกผลอัตโนมัติจะใช้สำหรับฟังเสียงสัญญาณ ซึ่งถ้าสัญญาณอยู่ในอัตรา ๓ หรือมากกว่า ๓ ครั้งต่อนาที แสดงว่ามีความเป็นไปได้ที่จะเกิดการพังหรือแตกหัก แต่ถ้ามีสัญญาณมากขึ้นเป็น ๒๕-๓๐ ครั้งต่อ นาที ก็จะอยู่ในภาวะอันตราย
216.	seismogram	บันทึกคลื่นไหวสะเทือน	บันทึกผลจากเครื่องมือวัดความไหวสะเทือนที่เกิดจากต้นกำเนิดเสียงเพียงตำแหน่งเดียว ส่วนใหญ่ใช้ในการตรวจวัดตำแหน่งและความรุนแรงของแผ่นดินไหว (แก้จากงานครั้งที่ 37/49)
217.	seismograph	เครื่องวัดคลื่นไหวสะเทือน	เครื่องมือที่ใช้วัดความไหวสะเทือน
218.	seismologist	นักแผ่นดินไหว, นักคลื่นไหวสะเทือน	นักวิทยาศาสตร์หรือวิศวกรซึ่งนำเอาวิธีการหรือหลักการของวิทยาแผ่นดินไหวหรือวิทยาคลื่นไหวสะเทือนมาประยุกต์ เช่น ใช้ในการทำนายการเกิดแผ่นดินไหว หรือใช้ในการสำรวจหาโครงสร้างชั้นหินใต้ดิน แหล่งแร่ น้ำมัน เป็นต้น ดู <i>earthquake, seismicity; seismic activity, seismic exploration และ seismology ประกอบ</i>
219.	seismology	วิทยาคลื่นไหวสะเทือน	ศาสตร์สาขาหนึ่งของธรณีฟิสิกส์ ที่ศึกษาคลื่นไหวสะเทือนเมื่อผ่านตัวกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหมายถึงการศึกษา

			เกี่ยวกับแผ่นดินไหว หรือการสำรวจคลื่นไหวสะเทือนเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งปิโตรเลียม แหล่งแร่ และงานวิศวกรรม (แก้จากหนังสือหน้า ๒๖๕)
220.	seismotectonics	วิชาการแปรสัณฐานคลื่นไหวสะเทือน	การศึกษาแผ่นดินไหวและความสัมพันธ์ของแผ่นดินไหวกับการแปรสัณฐานของเปลือกโลก 30, 31/56
221.	selected material	วัสดุคัดเลือก	วัสดุที่นำมาใช้ในชั้นคันทางโดยก่อสร้างเป็นชั้นเดียวหรือหลายชั้นไปบนชั้นดินถมคันทางหรือชั้นอื่นใดที่ได้เตรียมไว้แล้วด้วยวัสดุมวลรวมที่มีสมบัติเชิงกลตามข้อกำหนด ซึ่งสมบัติเชิงกลนี้ด้อยกว่าวัสดุชั้นรองพื้นทาง ตัวอย่างวัสดุคัดเลือกที่สำคัญ เช่น ดินลูกรัง หินผุปนดิน
222.	selective fusion	การคัดหลอม	การหลอมเพียงบางส่วนของของผสมเช่นหิน โดยทั่วไปส่วนที่เป็นของเหลวจะมีสัดส่วนขององค์ประกอบที่หลอมได้มากกว่าวัสดุต้นกำเนิด ดู <i>anatexis</i> ประกอบ
223.	self potential log (SP log)	ผลบันทึกศักย์ไฟฟ้าในตัว (ผลบันทึกเอสพี)	ดู <i>SP log (self potential log)</i>
224.	self-potential curve	เส้นโค้งศักย์ไฟฟ้าในตัว	เส้นโค้งบันทึกการเปลี่ยนแปลงศักย์ไฟฟ้าซึ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติในหลุมเจาะที่ไม่มีท่อกรู ศักย์ไฟฟ้านี้มีค่าน้อยเกิดขึ้นตามแนวสัมผัสของโคลนเจาะที่ดันแทรกเข้าไปในหินกับน้ำในหิน และเกิดขึ้นตรงรอยสัมผัสระหว่างหินดินดานกับโคลนเจาะ นอกจากนี้ องค์ประกอบทางเคมีไฟฟ้าเพิ่มขึ้นอีกเนื่องจากพลังงานจลน์จากการไหลของของเหลวเมื่อโคลนเจาะที่ไหลไปในหลุมเจาะเคลื่อนที่เข้าไปในหินซึ่งมีความ

			ต้นของของไหลต่ำกว่า เส้นโค้งศักย์ไฟฟ้าในตัวนี้เมื่อเขียนคู่กับผลบันทึกสภาพต้านทานไฟฟ้า จะเป็นผลบันทึกทางไฟฟ้า มูลฐานของการหยั่งธรณี มีความหมายเหมือนกับ <i>spontaneous-potential curve</i>
225.	self-potential method	วิธีวัดศักย์ไฟฟ้าในตัว	วิธีการสำรวจธรณีฟิสิกส์ด้วยการวัดศักย์ไฟฟ้าที่เกิดขึ้นในธรรมชาติจากปฏิกิริยาเคมีเนื่องจากเคลย์หรือจากแหล่งแร่โลหะ มีความหมายเหมือนกับ <i>spontaneous-potential method</i>
226.	selvage	๑. ผงรอยเลื่อน	ดู <i>fault gouge; clay gouge</i>
227.	selvage	๒. ขอบหินอัคนี	ขอบของมวลหินที่มีลักษณะเนื้อหินหรือส่วนประกอบเฉพาะตัว เช่น ขอบเนื้อละเอียดของหินอัคนี (ผนังหินอัคนีหรือลาวาหลาก) โดยสังเกตได้จากเนื้อหินที่ละเอียดกว่าหรือบางที่มีลักษณะเป็นเนื้อแก้ว เช่น ขอบด้านในของหินลาวารูปหมอนที่เป็นเนื้อแก้ว มีความหมายเหมือนกับ <i>selvedge; salband</i>
228.	selvage	๓. เกาจ์	ดู <i>gouge ๑</i>
229.	selvage	๔. ขอบฝาผนึก	สันเว้าที่อยู่ภายในเปลือกของออสทราคอด ตรงบริเวณขอบที่ฝาทั้งสองสัมผัสกัน ทำหน้าที่ให้ฝาทั้งสองปิดเข้าหากันได้แนบสนิทแบบสุญญากาศ
230.	selvedge; salband	ขอบหินอัคนี	ดู <i>selvage ๒</i>

231.	SEM (scanning electron microscope)	เอสอีเอ็ม (กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนส่องกราด)	ดู <i>scanning electron microscope (SEM)</i>
232.	semi-anthracite	กึ่งแอนทราไซต์	แอนทราไซต์ชั้นคุณภาพต่ำสุด มีปริมาณคาร์บอนคงที่ร้อยละ ๘๖-๙๒ มีปริมาณสารระเหยร้อยละ ๘-๑๔ (ตัวอย่างแห้งไม่รวมแร่ประกอบ) ไม่จับตัวเป็นก้อนเมื่อให้ความร้อน ดู <i>meta-anthracite</i> ประกอบ
233.	semiarid climate; subarid climate*	ภูมิอากาศกึ่งแห้งแล้ง	ภูมิอากาศในบริเวณที่มีฝนตกประมาณ ๑๐-๒๐ นิ้ว หรือ ๑๒-๑๖ นิ้ว จัดว่ามากกว่าในบริเวณเขตแห้งแล้งจัดเล็กน้อย พืชพรรณในบริเวณนี้จะเป็นพืชมกหญ้าที่ขึ้นอยู่ประปราย
234.	semiarid region*	บริเวณอากาศกึ่งแห้งแล้ง	บริเวณพื้นที่ที่มีภูมิอากาศกึ่งแห้งแล้ง ดู <i>semiarid climate; subarid climate</i> ประกอบ
235.	semidiurnal tide	น้ำคู่	น้ำขึ้นน้ำลงชนิดหนึ่งที่มีน้ำขึ้น ๒ ครั้งและน้ำลง ๒ ครั้งในเวลา ๑ วัน เช่น ชายฝั่งทะเลภูเก็ต (บัญญัติศัพท์ตามกรมอุทกศาสตร์)
236.	semi-submersible drilling rig	แท่นเจาะกึ่งจุ่มน้ำ	แท่นเจาะในทะเลชนิดหนึ่งซึ่งเคลื่อนที่ได้เมื่อถึงตำแหน่งเจาะจะสูบน้ำเข้าทุ่นลอย เพื่อให้ทุ่นลอยและขาจมน้ำส่วนหนึ่งเพื่อทำการเจาะ แท่นเจาะชนิดนี้ใช้เจาะในน้ำลึกได้
237.	Senecan	ซีนีแคน	คำเรียกชื่อหน่วยหินในทวีปอเมริกาเหนือ เป็นหน่วยหินที่มีอายุอยู่ในช่วงต้นยุคดีโวเนียนตอนปลาย
238.	senescence	ชัณอายุมาก รอแก้ไขคำที่เกี่ยวข้องกัน ทั้งหมด	๑. ส่วนหนึ่งของลำดับขั้นการพัฒนาภูมิลักษณะหนึ่ง ๆ หรือวัฏจักรการกร่อนของภูมิทัศน์ตามสมมติฐาน เมื่อภูมิ

			ลักษณะเข้าสู่ภาวะขั้นปลาย ๒. ขั้นปลายวงจรชีวิตของกลุ่มหรือชนิดของสิ่งมีชีวิต มีความหมายเหมือนกับ <i>old age</i>
239.	senility	สภาพอยู่ตัว	ลำดับขั้นวัฏจักรการกร่อนตามสมมุติฐานซึ่งการกร่อนดำเนินไปถึงจุดต่ำสุดและเข้าสู่ระดับอยู่ตัว
240.	separation	ระยะแยก	ระยะห่างระหว่างจุดหรือระนาบอ้างอิง เช่น ชั้นหิน หรือสายแร่ ที่แยกออกจากกันโดยรอยเลื่อน ดู <i>horizontal separation, stratigraphic separation</i> และ <i>vertical separation</i> ประกอบ
241.	separator gas	แก๊สเครื่องแยก	แก๊สที่เหลือยู่หลังจากการแยกแก๊สธรรมชาติเหลวออกโดยเครื่องแยก ณ แหล่งผลิต ดู <i>plant liquid</i> ประกอบ
242.	septarian	-ลายกระดองเต่า	(เหมือนแร่) คำที่ใช้กับสายแร่ที่บรรจุอยู่ในช่องว่างของรอยแตกที่มีลักษณะเป็นรูปทรงหลายเหลี่ยมที่ไม่เหมือนกัน คล้ายระแหงโคลน
243.	septarian boulder	หินมนใหญ่ลายกระดองเต่า	ดู <i>septarium</i> ความหมายที่ ๑
244.	septarian nodule	ก้อนทรงมนลายกระดองเต่า	ดู <i>septarium</i> ความหมายที่ ๑

245.	septarium	มวลสารพอกลายกระดองเต่า	๑. มวลสารพอกทรงกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๘-๙๐ เซนติเมตร โดยทั่วไปเป็นเนื้อคาร์บอนเนตปนดิน เช่น หินเหล็กเนื้อดิน (clay ironstone) มีลักษณะพิเศษคือมีรอยแตกกระแหงรูปทรงหลายเหลี่ยมแบบต่าง ๆ ที่เชื่อมประสานกันด้วยแร่ ซึ่งมักเป็นแร่แคลไซต์ ต้นกำเนิดอาจเกี่ยวข้องกับอะลูมินาเจลที่ผิวภายนอกแข็งตัว เมื่อน้ำระเหยออกจากมวลคอลลอยด์ที่อยู่ภายในทำให้เกิดการหดตัวและเกิดรอยแตก มีความหมายเหมือนกับ <i>beetle stone</i>, <i>septarian boulder</i>, <i>septarian nodule</i> และ <i>turtle stone</i> <i>มีรูป</i> ๒. สารที่บรรจุตามรอยแตกรอยแยกในมวลสารพอกลายกระดองเต่า
246.	septum	ผนังกัน	๑. ผนังตามขวางภายในเปลือกของหอยเซฟาโลพอด เป็นสารเนื้อปูนที่หอยได้สร้างขึ้นเพื่อใช้สำหรับกันแบ่งช่องว่างภายในเปลือกออกเป็นห้อง ๆ <i>ดูรูปที่ siphuncle</i> ๒. ผนังหรือแผ่นคล้ายผนังลักษณะต่าง ๆ ในเปลือกหรือโครงร่างของสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง เช่น แผ่นเนื้อปูนที่เรียงกันเป็นรูปรัศมีในเปลือกปะการัง <i>ดูรูปที่ cardinal septum</i>

			๓. ส่วนที่ยื่นออกมาจากผนังเซลล์เกราะของไดโนแฟลเจลเลต มีลักษณะบอบบางและเป็นแนวตรง หรือหมายถึงผนังที่กั้นแบ่งช่องว่างรูปยาวให้ออกเป็นส่วน ๆ ในอะคริทาริซ
247.	sequence	๑. ลำดับ	๑.๑ ความต่อเนื่องของเหตุการณ์ทางธรณีวิทยา ทั้งทางด้านกระบวนการธรณีวิทยาและชนิดหิน โดยจัดเรียงตามลำดับอายุกาล แสดงถึงความสัมพันธ์ของตำแหน่งชั้นหินและอายุ โดยคำนึงถึงธรณีประวัติของการเกิดหินเป็นหลัก ๑.๒ ดู <i>sequence stratigraphy</i> ๑.๓ ดู <i>faunal succession</i>
248.	sequence	๒. ลำดับหิน	๒.๑ หน่วยหินที่ใช้อย่างไม่เป็นทางการในการลำดับชั้นหินตามลักษณะหินก่อนกลุ่มหิน (group) หรือกลุ่มหินใหญ่ (supergroup) โดยเป็นหน่วยหินที่สามารถสำรวจพบได้เป็นบริเวณกว้างบนพื้นทวีป และมีรอยชั้นไม่ต่อเนื่องอยู่ระหว่างหน่วยหินในพื้นที่นั้น เช่น หน่วยหินในบริเวณปล่องภูเขาไฟของอเมริกาเหนือ ๒.๒ หน่วยหินในการลำดับชั้นหินตามอายุกาลที่มีลำดับชั้นสูงกว่า หินยุค (system) ปัจจุบันใช้คำว่า <u>หินมหายุค</u> (erathem)
249.	sequence	๓. ชุดลำดับ	ชุดชั้นหินที่มีการเกิดเป็นลำดับสัมพันธ์กัน มีความต่อเนื่องกัน โดยมีขอบเขตส่วนบนและส่วนล่างเป็นรอยชั้นไม่ต่อเนื่อง

			(unconformity) และรอยชั้นต่อเนื่องที่เทียบสัมพันธ์กันได้ (relative conformity) ชุดลำดับนี้ประกอบด้วยชุดลำดับชั้นหินที่เป็นระบบ (system tract) ซึ่งเกิดจากการสะสมของตะกอนในช่วงระดับน้ำทะเลอยู่ที่จุดเปลี่ยนกลับของระดับต่ำสุดและสูงสุด มีความหมายเหมือนกับ <i>stratigraphic sequence</i> และ <i>tectono-stratigraphic unit</i>
250.	sequence set	ชุดลำดับหิน	(การลำดับชั้นหิน) กลุ่มหินที่มีการปรับสภาพแวดล้อมการสะสมตัวเข้าหากันอย่างเห็นเด่นชัด กลุ่มหินที่สะสมตัวเพิ่มขึ้นในช่วงที่ระดับน้ำทะเลขึ้นสูง หรือกลุ่มหินที่สะสมตัวในช่วงที่น้ำทะเลลดลงหรือถอยร่นออกไปจากแผ่นดิน สามารถเห็นได้อย่างเด่นชัดจากแท่งลำดับชั้นหิน
251.	sequence stratigraphy	การลำดับชุดชั้นหิน	การหาความสัมพันธ์ระหว่างหินแต่ละชุดด้วยวิธีการลำดับชั้นหินตามอายุการที่อาจมีการซ้ำซ้อนกัน ซึ่งการเกิดของชั้นหินแต่ละชุดจะปิดทับบนพื้นผิวการกร่อน หรือไม่มีการสะสมตัวหรือพื้นผิวที่เทียบสัมพันธ์ความต่อเนื่องกันได้ มีความหมายเหมือนกับ <i>sequence ๑</i>
252.	sérac	เสาน้ำแข็ง	เสาหรือแท่งน้ำแข็งที่เกิดจากธารน้ำแข็งแยกตัวออกเป็นเสี่ยง ๆ เมื่อเลื่อนตัวผ่านลงมาตามที่สูงชันมาก แต่ละเสามีเหวน้ำแข็งกั้นออกจากกัน ทำให้แลดูคล้ายกับเป็นเสาหรือเป็นแท่งตั้งสูงโดด ๆ ขึ้นมา
253.	sere	การสืบลำดับ	ลำดับการพัฒนาของสังคมพืชในระบบนิเวศ ซึ่งสามารถสืบ

			ลำดับจากระยะบุกเบิกไปจนถึงขั้นสุด (climax)
254.	series**	หินสมัย	หน่วยหินย่อย ๆ ในลำดับการปูตัวชั้นหิน แบ่งซอยออกไปจากหินยุค (system) อีกทีหนึ่งในทางธรณีกาลหน่วยหินนี้เทียบระยะเวลาได้กับสมัย เช่น หินสมัยไพลสโตซีนในยุคควอเตอร์นารี
255.	serpentine marble; green marble	หินอ่อนเซอร์เพนทีน	<i>ดู verd antiqu; verde antique</i>
256.	serpentinite*	หินเซอร์เพนทีไนต์	หินชนิดหนึ่งซึ่งประกอบด้วยแร่เซอร์เพนทีนเป็นส่วนใหญ่ มีกำเนิดมาจากการแปรสภาพของหินอัลตราเบสิก
257.	serrate	-แบบฟันเลื่อย	๑. (ธรณีสัณฐาน) คำที่ใช้กับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นรอยน้ำเซาะหินเป็นหยัก ๆ เหมือนฟันตามขอบหิน หรือมีหน้าตัดแบบฟันเลื่อย ๒. (ศิลาวิทยา) คำที่ใช้กับรอยสัมผัสระหว่างแร่ที่มีลักษณะแบบฟันเลื่อย โดยทั่วไปเกิดจากการแทนที่ เช่น เนื้อแบบฟันเลื่อยของผลึกควอตซ์ขนาดใหญ่ที่สัมผัสกับแฟลจิโอเคลสในหินอัคนี
258.	service well; injection well; input well	หลุมอัด	<i>ดู injection well; input well; service well</i>
259.	sessile	-เกาะติดที่	คำที่กล่าวถึงพืชหรือสัตว์ที่มีชีวิตโดยเกาะติดอยู่กับพื้นน้ำ พื้นทะเล หรือวัสดุที่อยู่ในน้ำ ไม่สามารถเคลื่อนที่ไปไหนด้วยตัวเองได้ เช่น เปรียง หอยนางรม ปะการัง <i>ดู vagile ประกอบ</i>

260.	SH wave	คลื่นตามขวางแนวราบ	ดูคำอธิบายใน <i>secondary wave; S- wave</i>
261.	shaded-relief map	แผนที่ที่ทรวดทรงแรงเงา	แผนที่ซึ่งแสดงความสูงต่ำด้วยการใช้ระดับคล้ำสี (shade) ทำให้เห็นเป็นสามมิติ
262.	shadow zone	เขตอับ (แผ่นดินไหว)	๑. บริเวณที่มีคลื่นไหวสะเทือนไปถึงได้น้อยหรือไม่มีเลย ๒. บริเวณที่ไม่มีคลื่นไหวสะเทือนจากแผ่นดินไหว เป็นบริเวณที่อยู่ระหว่างมุม ๑๐๐-๑๔๐ องศา วัดจากจุดเหนือศูนย์เกิดแผ่นดินไหวตามเส้นรอบวงของโลก
263.	shaft	ปล่องเจาะลง	อุโมงค์ที่เจาะในแนวดิ่งเพื่อให้เข้าถึงสายแร่หรือชั้นถ่านหินที่อยู่ในระดับลึกในการนำแร่ออกมา ลำเลียงคน ใช้เป็นช่องระบายอากาศหรือช่องสูบน้ำ มักใช้ในการเจาะอุโมงค์ที่อยู่ในแนวดิ่งหรือเกือบดิ่ง ถ้าเจาะในแนวเอียงเรียก ปล่องเอียง (inclined shaft)
264.	shale	หินดินดาน	หินตะกอนเนื้อละเอียด เกิดจากการอัดแน่นของดินเหนียวทรายแป้ง หรือโคลน มีโครงสร้างเป็นชั้นบางทำให้หินแตกเป็นแผ่นได้ง่าย โดยเฉพาะตามพื้นผิวที่ผุพัง หินดินดานมีเนื้อแน่นแข็ง แต่ไม่แข็งแกร่งเหมือนหินอาร์จิลไลต์หรือหินชนวน อาจมีสีแดง น้ำตาล หรือเทาก็ได้
265.	shale shaker	ตะแกรงคัดตัวอย่าง	ตะแกรงสั่นที่ใช้สำหรับคัดแยกชิ้นตัวอย่างหินที่ได้จากการเจาะ โดยขึ้นมากับโคลนเจาะ ขนาดของตะแกรงต้องสามารถให้โคลนเจาะไหลผ่านได้ทั้งหมด นักธรณีวิทยาหลุมเจาะจะ

			นำตัวอย่างที่ได้ไปศึกษา ตรวจสอบ และวิเคราะห์ (<i>ดูรูปที่ swivel</i> หมายเลข ๒๒)
266.	shallow percolation; interflow; storm seepage; subsurface flow; subsurface runoff; subsurface storm flow	น้ำไหลใต้ผิวดิน	<i>ดู storm seepage; interflow; shallow percolation; subsurface flow; subsurface runoff; subsurface storm flow</i>
267.	shallower-focus earthquake	ศูนย์กลางแผ่นดินไหวระดับตื้น	แผ่นดินไหวซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่ความลึกน้อยกว่า ๓๐ กิโลเมตร แผ่นดินไหวที่เกิดขึ้นส่วนมากเป็นชนิดที่มีศูนย์กลางอยู่ในระดับตื้นนี้
268.	shallower-pool test	การตรวจสอบแหล่งระดับตื้น	การเจาะเพื่อตรวจสอบในบริเวณที่รู้ขอบเขตของแหล่งปิโตรเลียมแล้วเพื่อค้นหาชั้นกักเก็บที่จะผลิตได้ใหม่ในระดับที่ตื้นขึ้น <i>ดู deeper-pool test 1/ระกอบ</i>
269.	shallow-water wave; long wave*	คลื่นน้ำตื้น	คลื่นที่เกิดขึ้นบนผิวน้ำ ความยาวคลื่นมีค่าเป็น ๒๕ เท่าของความลึกของน้ำ ความลึกของน้ำในบริเวณที่เกิดคลื่นน้ำตื้นนี้จะมีผลต่อลักษณะวงจรการเคลื่อนที่และความเร็วคลื่น
270.	shaly; shaley	-เหมือนหินดินดาน	คำที่ใช้กับโครงสร้างที่เหมือนหินดินดานคือประกอบด้วยชั้นบาง ๆ มีรอยแตกถี่ อาจหมายถึงหินทรายหรือหินทรายแป้งที่มีชั้นบาง ๆ มีรอยแตกถี่ หรือใช้กับการวางตัวเป็นชั้นบาง ๆ

			ที่มีความหนาแน่นระหว่าง ๒-๑๐ มิลลิเมตร
271.	Shand' s classification	การจำแนกแบบชานด์ รอ่าน	การจำแนกหินอัคนีโดยใช้สภาพเป็นผลึก อัตราการอิมมัตวด้วยซิลิกา อะลูมินา และค่าดัชนี
272.	shard	ชานด์	เศษชิ้นแก้วภูเขาไฟ มีลักษณะรอยแตกเป็นผิวโค้ง เกิดจากการแตกสลายของหินพัมมิชระหว่างหรือหลังการปะทุของภูเขาไฟ
273.	sharpstone	หินคม	หินที่มีขนาดใหญ่กว่าเม็ดทราย เส้นผ่านศูนย์กลางมากกว่า ๒ มิลลิเมตร มีขอบและมุมเป็นเหลี่ยมคม
274.	shear joint	แนวแตกเฉือน	แนวแตกชนิดหนึ่งที่เกิดเป็นรอยแตกเฉือน
275.	shear modulus	มอดุลัสการเฉือน	<i>ดู modulus of rigidity</i>
276.	shear stress; tangential stress	ความเค้นเฉือน	องค์ประกอบความเค้นซึ่งกระทำในแนวสัมผัสกับระนาบที่จุดใดจุดหนึ่งของวัตถุ หรือองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งในแนวสัมผัสของความเค้นแรงดึง รูป σ_{xy} และ σ_{zy} คือ เวกเตอร์ความเค้นเฉือน σ_{yy} เวกเตอร์ความเค้นตั้งฉาก
277.	shear wave; tangential wave	คลื่นเฉือน	คลื่นในตัวกลางชนิดที่เกิดจากแรงเค้นเฉือน (shearing stress) กระทำต่อตัวกลางแล้วทำให้รูปร่างของตัวกลางเปลี่ยนไปโดยที่ปริมาตรไม่เปลี่ยนแปลง การที่รูปร่างของตัวกลางเปลี่ยนไปทำให้มีการหมุนรอบแกนเกิดขึ้น การหมุนตามตำแหน่งต่าง ๆ ที่คลื่นเคลื่อนที่ไปมีขนาดไม่เท่ากัน

			เนื่องจากขนาดของแรงเค้นเฉือนมีค่าต่างกัน จึงเรียกชื่อคลื่นชนิดนี้ว่า คลื่นเฉือน โดยมีการเคลื่อนไหวของอนุภาคของตัวกลางในขณะที่คลื่นเดินทางผ่านไปอยู่ในแนวขวางและตั้งฉากกับทิศทางการเดินทางของคลื่น
278.	sheepback rock; roche moutonnée	หินรูปหลังแกะ	<i>ดู roche moutonnée; sheepback rock</i>
279.	sheet	แผ่น	๑. โดยทั่วไปหมายถึงแผ่นหินอัคนีแทรกซอนที่ลักษณะเป็นรูปแบบหนา ตัวอย่างเช่น พนัง พนังแทรกชั้น ๒. แหล่งสะสมของตะกอนที่มีลักษณะแผ่กว้างเป็นชั้นบาง ๆ ตัวอย่างเช่น ชั้นทรายผืนแผ่น ๓. ชั้นแคลไซต์บาง ๆ ที่พบในถ้ำ ซึ่งแสดงร่องรอยการไหลของสารละลายแคลเซียมคาร์บอเนต ๔. น้ำที่ไหลบ่าไปบนผิวดินในลักษณะเป็นชั้นบาง ๆ แบบน้ำหลากแผ่ซ่าน
280.	sheet erosion; sheet flood erosion	การชะล้างแบบแผ่ซ่าน	การกร่อนผุพังของผิวโลกที่เกิดในฤดูฝนเพราะน้ำฝน หรือน้ำที่ละลายจากหิมะไหลหลากลงสู่ร่องห้วยธารต่าง ๆ ไม่ทัน จึงไหลแผ่ซ่านไปบนพื้นที่ที่มีความลาดชันต่ำและสม่ำเสมอ ทำให้ผิวแตกลอกออกเป็นชั้นบาง ๆ ในกรณีที่มีการตัดทางผ่านภูเขา ก็อาจมีการกร่อนแบบนี้ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของหินและดิน ถ้าการกร่อนเกิดจากน้ำบนผิวดินไหลลงตามความลาด เรียกการชะล้างตามลาด (slope wash) ทำให้เกิดการ

			เลื่อนตัวของดินและหินตามความลาดชัน แต่ถ้ากัดเซาะบริเวณผิวดินจนเป็นร่องเล็ก ๆ เกือบขนานกัน ลึก ๕-๘ เซนติเมตร เรียกว่า การกร่อนแบบร่องน้ำริน (rill erosion) มักพบตามร่องที่ปลูกพืชตามแนวลาดชันเล็กน้อย และพื้นที่ที่มีความลาดชันไม่สม่ำเสมอ การกร่อนแบบนี้อาจไถกลบได้โดยใช้เครื่องมือไถพรวนธรรมดาถ้าการกร่อนแบบร่องน้ำรินถูกกัดเซาะขยายใหญ่ขึ้น เรียกว่า การกร่อนแบบร่องธาร (gully erosion) โดยทั่วไปมีความลึก ๐.๕-๓๐ เมตร มักเกิดในพื้นที่ที่ดินหรือตะกอนยังจับตัวไม่แน่น มีความหมายเหมือนกับ <i>sheet wash</i> ๓
281.	sheet flood erosion; sheet erosion	การชะล้างแบบแผ่ซ่าน	<i>ดู sheet erosion; sheet flood erosion</i>
282.	sheet flow	การไหลแบบแผ่น	๑. การที่น้ำไหลแผ่ซ่านออกเป็นผืนบาง ๆ บนผิวดินหรือที่ลาดไปตามพื้นผิวหินหรือผิวดินที่ราบเรียบ ๒. การไหลของหินหนืดที่เกิดขึ้นใต้ทะเล มีลักษณะผิวหน้าราบเรียบเป็นแนวและโค้งงอคล้ายเกลียวเชือก <i>ดู pahoehoe ประกอบ</i>
283.	sheet mineral	แร่แผ่น	<i>ดู phyllosilicate</i>
284.	sheet sand; blanket sand	ชั้นทรายผืนแผ่น	<i>ดู blanket sand; sheet sand</i>

285.	sheet structure	๑. โครงสร้างแบบแผ่น	๑.๑ [ธรณีวิทยาโครงสร้าง] โครงสร้างที่มีลักษณะเป็นแผ่น ๆ เช่น กลุ่มรอยแตกแบบแผ่น ๑.๒ [หินตะกอน] โครงสร้างที่เป็นแนวคดโค้งเล็กน้อยเกือบขนานในหินตะกอน ส่วนใหญ่อยู่ในแนวตั้ง ต่างจากหินข้างเคียงเนื่องจากมีสีจางกว่าและคงทนต่อการผุพังมากกว่า เมื่อมองจากด้านบน จะเห็นโครงสร้างเป็นแนวตรงหรือเป็นคลื่นเล็กน้อยที่เกือบขนานกัน จึงมีลักษณะคล้ายแผ่นเมื่อดูในรูปสามมิติ โครงสร้างนี้อาจเกิดขึ้นภายหลังการสะสมตัวของชั้นทราย โดยของเหลวที่ถูกขับออกไปได้พาตะกอนขนาดเล็กกว่าบางส่วนออกไปด้วย ดู <i>stress pillar</i> และ <i>pillar structure</i> ประกอบ
286.	sheet structure	๒. การแตกแบบแผ่น	ดู <i>sheeting</i>
287.	sheet wash	๑. น้ำหลากเขตชุ่มชื้น	น้ำหลากแผ่ซ่านที่เกิดขึ้นในบริเวณอากาศชุ่มชื้น
288.	sheet wash	๒. ตะกอนน้ำหลากแผ่ซ่าน	วัสดุที่น้ำหลากแผ่ซ่านนำพามาและสะสมตัว
289.	sheet wash	๓. การชะล้างแบบแผ่ซ่าน	ดู <i>sheet erosion; sheet flood erosion</i>
290.	sheeted vein	สายแร่แบบแผ่น	แร่ที่เกิดในช่องว่างของรอยแตกที่ขนานกันและอยู่ชิดกันแทรกสลับด้วยแผ่นหินเดิม มีความหมายเหมือนกับ <i>accretion vein</i> 35/55
291.	sheeted-zone deposit	แหล่งแร่แบบแผ่น	แหล่งแร่ที่ประกอบด้วยสายแร่หรือทางแร่ในเขตรอยเลื่อนเฉือนหรือเขตรอยเฉือน

292.	sheeting	การแตกแบบแผ่น	การที่หินแตกออกเป็นแผ่นหรือแยกเป็นกามนเนื่องจากการปลดปล่อยแรงกดหรือแรงดันออกไป การแตกเป็นแผ่นอาจทำให้แผ่นหินแยกออกจากมวลหินเดิม เช่น การแตกเป็นแผ่นหนาหรือรูปเลนส์ในหินแกรนิต โดยทั่วไปจะขนานกับผิวหน้าของหิน แผ่นหินจะมีความหนาและราบเรียบมากขึ้นตามความลึก คุณลักษณะนี้จะเป็นประโยชน์ในการทำเหมืองหิน <i>ดู pressure-release jointing; release joint ประกอบ</i> <i>มีความหมายเหมือนกับ sheet structure ๒ และ pressure-release jointing; release joint</i>
293.	shelf	๑. ไหล่	(ธรณีลักษณะ) ๑.๑ หินดานหรือหินแข็งที่วางตัวอยู่ใต้ดินตะกอนน้ำพาหรือแอ่งสะสมตะกอน เป็นผืนแบนราบหรือเป็นชั้น ๑.๒ แนวชั้นราบหรือแนวหินที่ยื่นออกไปจากพื้นที่ลาดเอียง
294.	shelf	๒. ไหล่ทวีป	(สมุทรศาสตร์) <i>ดู continental shelf</i>
295.	shelf facies	ชุดลักษณะไหล่ทวีป	ชุดลักษณะหินตะกอน ประกอบด้วยตะกอนหรือหินตะกอน ซึ่งเกิดในสภาพแวดล้อมทะเลน้ำตื้นตามขอบไหล่ทวีปจนถึงแนวระดับต่ำของพื้นผิวดินที่อยู่ตัว นอกจากนั้น ยังใช้ใน ความหมายที่ครอบคลุมถึงชุดลักษณะเปลือกหอย (shelly facies) ที่มีความสำคัญ ในการดูลักษณะเฉพาะของหินคาร์บอนेटที่เกิดจากหอยและซากดึกดำบรรพ์ของหอย ชุด

			ลักษณะไหล่ทวีปนี้มีคำเต็มว่า continental shelf facies มี ความหมายเหมือนกับ platform facies; foreland facies
296.	shelf ice	น้ำแข็งไหล่ทวีป	ส่วนของน้ำแข็งบนไหล่ทวีป ใช้อธิบายชนิดของน้ำแข็งจาก น้ำจืดที่ลอยตัวอยู่หรือที่แตกหักออกมา ลักษณะดังกล่าว เรียกว่า แนวน้ำแข็งขวางกัน
297.	shelf sea	ทะเลไหล่ทวีป	บริเวณขอบทะเลน้ำตื้นที่อยู่บนไหล่ทวีปที่มีความลึกไม่เกิน ๒๐๐ เมตร เช่น ทะเลเหนือ
298.	shell	เปลือก	๑. โครงแข็งที่ปกคลุมหรือหุ้มตัวของสัตว์ โดยทั่วไปจะ เป็นสารเนื้อปูน แต่บางครั้งเป็นสารไคตินหรือสารซิลิกา เช่น เปลือกสัตว์จำพวกหอยซึ่งมักเป็นสารเนื้อปูน หรือเปลือก ไทรโลไบต์หรือกุ้งที่มักเป็นสารไคติน หรือฟองน้ำบางชนิด ซึ่งเป็นสารเนื้อซิลิกา ๒. เปลือกโลกหรือชั้นวงกลมที่เป็นส่วนประกอบภายใน โลก ๓. คำที่ใช้ในเรื่องการขุดเจาะ หมายถึงชั้นของหินที่ บางและแข็งแกร่งซึ่งพบในการเจาะ
299.	shelly facies	ชุดลักษณะเปลือกหอย	ชุดหินตะกอนซึ่งมีซากเปลือกสารเนื้อปูนของหอยดึกดำบรรพ์ อยู่เป็นจำนวนมาก เนื้อหินเป็นหินปูนหรือหินโดโลไมต์ มีหิน ออร์โทควอร์ตไซต์และหินดินดานอยู่บ้าง คำนี้มักใช้อ้างอิงถึง ชั้นหินมหายุคพาลีโอโซอิกตอนล่างที่พบในหุบเขา มิสซิสซิปปีตอนบนและในบริเวณเกรตเลคของประเทศ สหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ยังเป็นที่รู้จักในนามของชุดลักษณะ

			ไหลทวีปซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งสะสมตะกอนที่มีโครงสร้างเสถียร
300.	shield basalt	มวลบะซอลต์รูปโล่	หินบะซอลต์จากลาวาหลากซึ่งปะทุออกมาจากช่องเปิดภูเขาไฟรูปโล่ขนาดเล็ก ๆ ที่อยู่ใกล้ชิดกันจำนวนมากและต่อเนื่องเป็นกลุ่มเดียวกัน โดยทั่วไปหินบะซอลต์นี้มีขนาดเล็กกว่าที่ราบสูงบะซอลต์
301.	shield volcano*	ภูเขาไฟรูปโล่	ภูเขาไฟรูปเหมือนโล่ มีความลาดชันน้อยประมาณ ๔-๑๐ องศาเท่านั้น ภูเขาไฟแบบนี้เกิดเนื่องจากการไหลลามของลาวาแบบบะซอลต์ ซึ่งค่อนข้างเหลว จึงไหลแผ่ออกไปเป็นบริเวณกว้าง เป็นลักษณะภูเขาไฟที่พบในหมู่เกาะฮาวาย
302.	shield; continental nucleus; continental shield*	หินฐานทวีป	หินฐานซับซ้อนที่โผล่เป็นบริเวณกว้างในหินฐานธรณี โดยทั่วไปมีลักษณะนูนตรงส่วนกลาง ด้านข้างลาดมากจึงดูคล้ายโล่ หินฐานทวีปทุกแห่งเป็นหินมหายุคพรีแคมเบรียนรอบ ๆ หินฐานทวีปประกอบด้วยตะกอนที่สะสมอยู่บนลานทวีป ตัวอย่างหินฐานทวีปได้แก่ หินฐานทวีปแคนาดา หินฐานทวีปบอลติก
303.	shift	เลื่อน	ลักษณะการแยกตัวของหิน ซึ่งเป็นผลจากรอยเลื่อน แต่อยู่นอกเขตรอยเลื่อนดังกล่าว
304.	shingle	กรวดผิวเรียบ	กรวดชายหาดซึ่งมีขนาดใหญ่กว่ากรวดทั่วไป โดยเฉพาะพวกกรวดใหญ่ (pebble) หรือหินมนเล็ก (cobble) บางครั้งก็มีหินมนใหญ่ด้วย มีผิวเรียบ รูปร่างกลมหรือแบน ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ๒๐-๒๐๐ มิลลิเมตร พบตามชายหาดส่วนที่เป็นที่สูง คำนี้นิยมใช้ในสหราชอาณาจักรมากกว่าใน

			สหรัฐอเมริกา
305.	shingle beach	หาดกรวดผิวเรียบ	หาดที่มีลักษณะแคบ เกิดขึ้นในระยะแรกตามแนวชายฝั่งที่มี หินดานและหน้าผาหินที่มีความทนทาน ประกอบด้วยกรวดผิว เรียบ หาดนี้ส่วนใหญ่มีความลาดเอียงไปทั้งทางทะเลและทาง บก
306.	shingle rampart	สันหาดกรวดผิวเรียบ	แนวสันแคบ ๆ สูงประมาณ ๑-๒ เมตร ประกอบด้วยกรวดผิว เรียบตามแนวพืดหินริมทะเล
307.	shingle structure; imbricate structure	โครงสร้างหินแบบซ้อน เกย	<i>ดู imbricate structure; shingle structure</i>
308.	shoal	เนินใต้น้ำ	๑. พื้นที่ตื้นใต้น้ำ ๒. สัน ชายฝั่ง หรือสันดอนที่อยู่ใต้น้ำ อาจ ประกอบด้วยตะกอนทรายหรือวัสดุร่วนกองสูงชันจากพื้นท้อง น้ำจนเกือบถึงผิวน้ำ ก่อให้เกิดอันตรายต่อการเดินเรือ เนินใต้ น้ำนี้อาจโผล่ให้เห็นเมื่อน้ำลง
309.	shoal reef	พืดหินโสโครก	พืดหินที่เกิดจากปะการังซึ่งเจริญเติบโตเป็นหย่อม ๆ รูปร่างไม่ แน่นนอน เกิดในน้ำตื้น อาจโผล่พ้นน้ำเมื่อน้ำลง มักมีเศษ ปะการังเนือปูนที่แตกหักมาจากพืดหินใต้น้ำขนาดใหญ่ เป็น อันตรายต่อการเดินเรือ <i>ดู reef knoll, reef patch และ patch reef ประกอบ</i> 6/56
310.	shock metamorphism	การแปรสภาพเฉียบพลัน	การเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏให้เห็นในหินและแร่ที่เกิดจากคลื่น กระทบแรงดันสูงผ่านไปในช่วงเวลาเสี้ยววินาที ถึงเศษส่วน

			ของหนึ่งนาทีก่ โกลไกที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบ กระแทกในธรรมชาติที่รู้จักกันเพียงแบบเดียว คือผลจากการ ตกกระแทกของอุกกาบาตขนาดใหญ่ ความเร็วสูง คำนี้ใช้ กับผลกระทบแบบเดียวกันที่เกิดจากการทดลองระเบิด นิวเคลียร์และระเบิดเคมี <i>ดู concussion fracture ประกอบ</i>
311.	shock wave	คลื่นกระแทก	คลื่นความเร็วสูงที่เดินทางด้วยความเร็วสูงกว่าคลื่นไหว สะเทือน เช่น ซอนิกบูม (sonic boom)
312.	shock zone	เขตตกกระแทก	มวลหินในหรือรอบบริเวณหลุมตกกระแทกหรือโครงสร้างที่มี ปรากฏการณ์ของการแปรสภาพที่เกิดจากการตกกระแทก ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด
313.	shoestring sand	แนวชั้นทราย	ชั้นทรายหรือชั้นหินทรายที่มีรูปร่างยาวและแคบซึ่งถูกทับถม โดยโคลนหรือหินดินดาน เช่น ร่องน้ำทับถม สันดอนทรายฝัง <i>ดู channel sand ประกอบ</i>
314.	shonkinite	หินซอนคิไนต์	๑. หินอัคนีระดับลึกชนิดหนึ่ง ตามการจำแนกชนิดหินของ IUGS ประกอบด้วย เฟลด์สปาร์ทอยด์ระหว่างร้อยละ ๑๐-๖๐ แอลคาไลเฟลด์สปาร์และแพลจิโอเคลส ประมาณร้อยละ ๑๐หรือน้อยกว่า และแร่สีเข้มระหว่างร้อยละ ๖๐-๙๐ ๒. หินไซยิไนต์สีเข้มชนิดหนึ่ง ประกอบด้วยออไรต์และ แอลคาไลเฟลด์สปาร์เป็นส่วนใหญ่ อาจพบโอลิวีน ฮอร์นเบ ลนด์ ไบโอไทต์ และเนฟิไลน์ร่วมด้วย

			คำว่า shonkinite มาจากคำในภาษาอินเดียนแดงว่า shonkin ซึ่งเป็นชื่อภูเขาในมลรัฐมอนแทนา สหรัฐอเมริกา
315.	shooting star; falling star; meteor	ดาวตก, ฝีพุ่งได้	<i>ดู meteor; falling star; shooting star</i>
316.	shooting; seismic shooting	การท่าคลื่นไหวสะเทือน	<i>ดู seismic shooting; shooting</i>
317.	shoran	ระบบชอแรน	ระบบซึ่งใช้หาระยะทางโดยการวัดเวลาเดินทางไปกลับของสัญญาณเรดาร์หรือคลื่นวิทยุความถี่สูงจากสถานีในอากาศหรือในทะเลซึ่งเคลื่อนที่ได้ถึงสถานีบนบกซึ่งตั้งอยู่กับที่ ๒ สถานี ทำให้สามารถหาตำแหน่งของสถานีที่กำลังเคลื่อนที่ได้ ระบบชอแรนใช้กำหนดจุดโยงยึดในภาพถ่ายทางอากาศในการสำรวจธรณีฟิสิกส์ทางอากาศ การสำรวจอุทกศาสตร์นอกชายฝั่ง และการสำรวจทางภูมิมาตรศาสตร์สำหรับวัดระยะทางยาวไกล
318.	shore	ชายทะเล	๑. เขตระหว่างแนวน้ำลงต่ำสุดกับแนวน้ำขึ้นสูงสุด แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ ชายทะเลส่วนนอก (foreshore) และชายทะเลส่วนใน (backshore) <i>ดู backshore และ foreshore ประกอบ</i> ๒. คำนี้โดยทั่วไปหมายถึงชายทะเลส่วนนอกและแนวชายทะเล (shoreline) ๓. ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทะเลหรือการเดินเรือ หมายถึงแผ่นดิน

			7/56 ตรวจแล้ว
319.	shore platform	ลานชายทะเล	พื้นผิวในแนวราบหรือมีความลาดเอียงเล็กน้อยที่เกิดขึ้นตามแนวชายทะเลจากการกัดเซาะของคลื่น บางครั้งใช้ในความหมายเดียวกับ ลานคลื่นเซาะ (wave cut platform)
320.	shore reef	พืดหิน ชายฝั่ง (ทวน)	<i>ดู fringing reef</i>
321.	shoreface	หน้าชายทะเล	๑. เขตระหว่างชายทะเลด้านหน้าที่หันออกสู่ทะเล กับบริเวณพื้นผิวที่เกือบราบของเขตชายทะเลส่วนนอก ซึ่งแผ่ออกไปในทะเลจนถึงความลึกที่มีคลื่นพายุหรือที่ความลึกประมาณ ๑๐ เมตร ๒. ส่วนหนึ่งของไหล่ทวีปด้านในที่มีลักษณะชัน แต่เว้าสั้น (<i>ภาพขยายให้ใหญ่ขึ้น</i>)
322.	shoreline	แนวชายทะเล	แนวน้ำทะเล ณ เวลาใดเวลาหนึ่งเมื่อมองจากฝั่ง
323.	shoreline cycle	วัฏจักรชายทะเล	ลำดับการเปลี่ยนแปลงลักษณะชายฝั่งทะเล ตั้งแต่เริ่มแรกที่มีแนวชายทะเลเกิดขึ้นจากการกระทำของน้ำทะเลที่อยู่ในระดับหนึ่ง แล้วไปสิ้นสุดที่ซึ่งเป็นแนวชายทะเลใหม่ อันเป็นเวลาที่น้ำทะเลยุติการกระทำ
324.	shoreline of depression	ชายทะเลยุบต่ำ	ชายทะเลจมตัวที่แผ่นดินมีการจมตัวอย่างสมบูรณ์
325.	shoreline of elevation	ชายทะเลยกสูง	ชายทะเลโผล่ที่แผ่นดินมีการยกตัวขึ้นอย่างสมบูรณ์
326.	shoreline of emergence	แนวชายทะเลยกตัว	สมมุติฐานของแนวชายทะเลซึ่งเกิดจากการยกตัวสัมพัทธ์ของพื้นทะเล หรือทะเลสาบ ผิวน้ำจะสัมผัสกับแผ่นดินส่วนที่ยกตัวสูงขึ้น ซึ่งบ่งชี้โดยลักษณะและโครงสร้างที่เกิดจาก

			ทะเล เช่น สันดอน คำนี้ไม่ได้บอกให้ทราบว่าแผ่นดินหรือทะเลมีการเคลื่อนที่ (Johnson, 1919) ปัจจุบัน แนวคิดนี้เลิกใช้แล้ว
327.	shoreline of submergence	แนวชายทะเลจมตัว	สมมติฐานของแนวชายทะเลซึ่งเกิดจากการจมตัวสัมพัทธ์ของมวลแผ่นดิน ผิวน้ำจะสัมผัสกับแผ่นดินส่วนที่จมตัวลง ซึ่งบ่งชี้โดยลักษณะและโครงสร้างที่อยู่ในอากาศ เช่น ชาน คำนี้ไม่ได้บอกให้ทราบว่าแผ่นดินหรือทะเลที่เคลื่อนที่จมตัวลง (Johnson, 1919) ปัจจุบัน แนวคิดนี้เลิกใช้แล้ว
328.	shot break; shot instant; time break	เวลาจุดระเบิด	เวลาที่ได้บันทึกไว้ขณะที่เริ่มต้นส่งคลื่นไหวสะเทือนออกจากต้นกำเนิด เช่น การใช้วัตถุระเบิดในการสำรวจคลื่นไหวสะเทือน
329.	shot copper	ทองแดงลูกกระสุน	โลหะทองแดงธรรมชาติรูปทรงกลมขนาดเล็กเหมือนลูกกระสุน เกิดเนื่องจากทองแดงเข้าไปบรรจุอยู่ในช่องว่างในหินบะซอลต์
330.	shot depth	ความลึกจุดระเบิด	ระยะในแนวตั้งจากผิวดินถึงจุดระเบิดเพื่อเป็นต้นกำเนิดพลังงานในการสำรวจความไหวสะเทือน
331.	shot elevation	ระดับจุดระเบิด	ระยะในแนวตั้งของจุดระเบิดในหลุมระเบิดซึ่งห่างจากระดับอ้างอิงที่ใช้ในการสำรวจความไหวสะเทือน
332.	shot hole	หลุมระเบิด	หลุมเจาะที่ใส่ระเบิดเพื่อเป็นต้นกำเนิดพลังงานในการสำรวจความไหวสะเทือน
333.	shot instant; shot break; time break	เวลาจุดระเบิด	<i>ดู shot break; shot instant; time break</i>

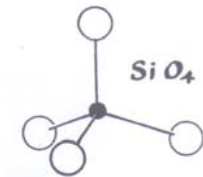
334.	shot point	จุดส่งคลื่น	ตำแหน่งที่ทำให้เกิดพลังงานคลื่นไหวสะเทือนในการปฏิบัติงานสนาม รวมถึงหลุมและบริเวณพื้นที่โดยรอบด้วย
335.	shotcrete	ชอตกริต	คอนกรีตเสริมเหล็กชนิดหนึ่ง มีความหนา ๓๐-๕๐ มิลลิเมตร ใช้ปิดทับบริเวณลาดเหนือทางและ/หรือลาดดินถมคันทางเพื่อป้องกันน้ำบนผิวดินไหลลงไปกับตะไคร่น้ำ และยังช่วยเพิ่มความเสถียรให้กับลาดเหนือทางและลาดดินถมคันทางอีกด้วย มีความหมายเหมือนกับ <i>ferrocement</i>
336.	shoulder	๑. ไหล่เขา	ส่วนที่อยู่ถัดจากยอดเขาหรือภูเขา ลงมา มีลักษณะของความลาดเป็นแบบโค้งนูน
337.	shoulder	๒. ไหล่ทาง	ส่วนชั้นคันทางตลอดแนว ๒ ข้างของผิวทาง โดยก่อสร้างเป็นชั้นเดียวหรือหลายชั้นบนชั้นรองพื้นทางหรือชั้นอื่นใดที่เตรียมไว้แล้วด้วยวัสดุงานทางที่มีคุณภาพตามข้อกำหนด เช่น ดินลูกรัง หินคลุก
338.	shrinkage crack	ระแหงหดตัว	รอยแตกระแหงของตะกอนเนื้อละเอียดที่หดตัวเนื่องจากการระเหยของน้ำ ตัวอย่างเช่น ระแหงโคลน
339.	shrinkage limit	ขีดจำกัดหดตัว	ปริมาณน้ำในมวลดินที่น้อยที่สุดที่ไม่ทำให้ดินหดตัวหรือลดปริมาตรลงไปได้อีก แม้ว่าน้ำหรือความชื้นที่เหลือในดินนั้นจะระเหยต่อไป
340.	shutterraidge; shutter ridge	สันกัน	แนวสันยาวที่เกิดจากการเคลื่อนที่ของรอยเลื่อนในแนวตั้ง แนวราบ หรือแนวเฉียงที่ตัดผ่านลำน้ำหรือหุบผาชัน สันกันนี้วางตัวขวางกับทิศทางการไหลของทางน้ำ ซึ่งอาจปิดกั้นหุบผาชันหรือทางน้ำที่อยู่ใกล้ ๆ จนทำให้ทางน้ำเปลี่ยนทิศทาง

341.	si	เอสไอ	(ศิลาวิทยาโครงสร้าง) โครงเนื้อที่กำหนดโดยทิศทางการจัดเรียงตัวของเม็ดแร่ภายในแร่ดอกแปร (porphyroblast) อาจจะขนานหรือไม่ขนานกับทิศทางการจัดเรียงตัวของเม็ดแร่ภายนอกแร่ดอกแปรก็ได้ <i>ดู se ประกอบ</i>
342.	sial	ไซอัล	คำทางศิลาวิทยาซึ่งเป็นชั้นบนของเปลือกโลกที่ประกอบด้วยหินที่มีองค์ประกอบของซิลิกา และ อะลูมินา อาจเป็นแหล่งของหินหนืดจำพวกแกรนิต ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของเปลือกโลกชั้นบน คำว่า si ย่อมาจากซิลิกา และ al ย่อมาจากอะลูมินา
343.	sialma	ไซอัลมา	ชั้นของเปลือกโลกที่มีส่วนประกอบและความลึกอยู่ระหว่างชั้นไซอัลกับชั้นไซมา <i>ดู sial และ sima ประกอบ</i>
344.	side shot	จุดนอกแนว	จุดที่อยู่นอกแนวเส้นสำรวจเป็นตำแหน่งที่ไม่ตั้งใจใช้เป็นฐานหลักเพื่อโยงยึดค่าในการขยายการสำรวจเพิ่มขึ้น แต่เป็นการใช้หาตำแหน่งของวัตถุบางอย่างที่ต้องการให้ปรากฏบนแผนที่
345.	side slope	ลาดคันทาง	เชิงลาดข้างทางที่มีการก่อสร้างเสริมระดับคันทางเพื่อเพิ่มเสถียรภาพของคันทาง อัตราส่วนความชันระหว่างแนวราบต่อแนวดิ่งอยู่ในช่วง ๑ : ๑ ถึง ๒ : ๑ 17/56
346.	sidelap	การเหลื่อมข้าง	การที่รูปถ่ายทางอากาศ หรือภาพจากดาวเทียม ๒ ภาพในแนวมินที่ขนานและชิดกัน มีพื้นที่ร่วมกันหรือซ้อนเหลื่อมกัน

			<i>ดู overlap ประกอบ</i>
347.	side-looking airborne radar (SLAR)	เรดาร์ทางอากาศรับข้อมูลด้านข้าง (เอสแอลเออาร์)	ระบบเรดาร์ทางอากาศซึ่งมีสายอากาศแบบเสถียร ยาวและแคบวางตัวในแนวนานกับทิศทางการเคลื่อนที่ของเครื่องบินหรือดาวเทียมส่งรังสีออกไปเป็นมุมฉากกับแนวบินหรือแนวโคจร สามารถให้ภาพถ่ายที่แยกรายละเอียดได้ดีมาก และสามารถทำแผนที่ของพื้นผิวโลกได้
348.	siderolite	ซิเดอโรไลต์	อุกกาบาตประเภทหินปูนเหล็ก
349.	sideromelane	ซิเดอโรมีเลน	<i>ดู basaltic glass</i>
350.	siderophile	-ซิเดอโรไฟล์	๑. คำที่ใช้กับธาตุที่พบในพวกโลหะมากกว่าในซิลิเกตและซัลไฟด์ของอุกกาบาต และอาจมีมากในแก่นโลกเมื่อเทียบกับชั้นเนื้อโลกและเปลือกโลก ๒. คำที่ใช้กับธาตุที่เกี่ยวข้องกับออกซิเจนและกำมะถันน้อยมาก ละลายในเหล็กที่หลอมเหลว ตัวอย่างเช่น เหล็ก นิกเกิล โคบอลต์ ฟอสฟอรัส แพลทินัมทอง
351.	siderophile element	ธาตุซิเดอโรไฟล์	๑. ธาตุที่มีมากในพวกโลหะมากกว่าซิลิเกตและซัลไฟด์เฟสของอุกกาบาตและพบมากในอุกกาบาตเหล็ก อาจมีมากในแก่นโลกเมื่อเทียบกับชั้นเนื้อโลกและเปลือกโลก ๒. ธาตุที่เกี่ยวข้องกับออกซิเจนและกำมะถันน้อยมาก ละลายในเหล็กที่หลอมเหลว ตัวอย่าง เช่น เหล็ก นิกเกิล โคบอลต์ ฟอสฟอรัส แพลทินัมและทอง <i>ดู chalcophile element และ lithophile element ประกอบ</i>
352.	siderosphere	ซิเดอโรสเฟียร์	แกนกลางที่เป็นเหล็กของโลก

353.	sidetracking	การเจาะออกด้านข้าง	การเจาะบริเวณส่วนล่างของหลุมเจาะในแนวใหม่ เพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นจากอุปกรณ์การเจาะที่ติดค้างอยู่อย่างถาวรในหลุมเจาะเดิม
354.	sidewall core	แท่งตัวอย่างผนังหลุม	แท่งหินตัวอย่างหรือเศษหินตัวอย่างที่เก็บจากผนังหลุมเจาะ โดยการยิงเครื่องเก็บตัวอย่างเข้าไปในชั้นหินข้างผนังหลุมเจาะ หรือโดยการใช้เครื่องมือกลชุดเจาะ
355.	sidewall sampling	การเก็บตัวอย่างผนังหลุม	กระบวนการเก็บแท่งตัวอย่างจากผนังหลุมเจาะ ตามปกติกระทำโดยการยิงกระสุนรูปทรงกระบอกกลวงเข้าไปในบริเวณผนังหลุมเพื่อเก็บตัวอย่างหินออกมา
356.	sienna	เซียนนา	ดินที่เกิดตามธรรมชาติ มีสีน้ำตาลปนเหลือง ประกอบด้วยไลมอไนต์ เป็นผงสีสำหรับสีน้ำมันและสีทาบ้าน เมื่อนำไปเผาให้ผงสีน้ำตาลหรือแดง เมื่ออยู่ในน้ำมันมักมีสีเข้มและโปร่งใสกว่าโอเคอร์ ดู <i>ocher</i> และ <i>umber</i> ประกอบ
357.	sieve analysis; screen analysis	การวิเคราะห์ผ่านตะแกรง	ดู <i>screen analysis; sieve analysis</i>
358.	sieve texture	เนื้อตะแกรง	ดู <i>poikiloblastic texture, poikilitic</i>
359.	sigillarian	๑. ซิกิลลาเรียน	กลุ่มคลับมอสส์ที่มีลักษณะสูงใหญ่เหมือนไม้ต้น อยู่ในสกุล <i>Sigillaria</i> พบในชั้นหินยุคคาร์บอนิเฟอรัส
360.	sigillarian	๒. -ซิกิลลาเรียน	คำที่ใช้เกี่ยวข้องกับคลับมอสส์สกุล <i>Sigillaria</i> ดู <i>lepidodendrid</i> ความหมายที่ ๒ ประกอบ
361.	signal correction	การแก้ค่าสัญญาณ	การปรับค่าเวลาเพื่อขจัดค่าเวลาที่ต่างกันของชั้นสะท้อนที่

			เกิดจากการเปลี่ยนแปลงไปของสัญญาณที่ส่งออกจากต้นกำเนิดคลื่นไหวสะเทือนที่ตำแหน่งต่าง ๆ
362.	silcrete	ซิลครีต	๑. หินกรวดมนที่ประกอบด้วยทรายและกรวดเชื่อมประสานกันด้วยซิลิกาจนเป็นมวลแข็ง ๒. เปลือกแข็งเนื้อซิลิกา ดู <i>calcrete</i> และ <i>ferricrete</i> ประกอบ
363.	silica sand	ทรายซิลิกา	ทรายหรือหินทรายที่แตกสลายง่าย ประกอบด้วยซิลิกาเปอร์เซ็นต์สูง เป็นสารที่ทำให้ซิลิคอน หรือเป็นวัตถุดิบผลิตแก้วหรือผลิตภัณฑ์อื่น ๆ
364.	silica tetrahedron	ซิลิกาทรงสี่หน้า	ดู <i>silicate tetrahedron</i>
365.	silicate	ซิลิเกต	กลุ่มแร่กลุ่มหนึ่งซึ่งประกอบด้วยซิลิคอนและออกซิเจนเป็นหลัก ธาตุทั้งสองนี้จับตัวกันเป็นหน่วยโครงสร้างรูปทรงสี่หน้า (SiO_4 tetrahedra) โครงสร้างนี้อาจเกิดเป็นอิสระ เป็นกลุ่มเป็นลูกโซ่ หรือเป็นแผ่น โดยทั่วไปมีธาตุโลหะอื่นรวมอยู่ด้วยการจำแนกกลุ่มของซิลิเกตใช้โครงสร้างผลึกเป็นหลัก ในเปลือกโลกมีซิลิเกตมากกว่าร้อยละ ๙๐
366.	silicate tetrahedron	ซิลิเกตทรงสี่หน้า	ไอออนซับซ้อนซึ่งก่อตัวด้วยออกซิเจนไอออน ๔ ตัว ล้อมซิลิคอนไอออน ๑ ตัว เป็นรูปทรงสี่หน้า โดยมีค่าเป็นประจุลบ ๔ หน่วย ซึ่งเป็นหน่วยพื้นฐานของกลุ่มแร่ซิลิเกต มักเขียนเป็น SiO_4

			 มีความหมายเหมือนกับ <i>silica tetrahedron</i> และ <i>silicon-oxygen-tetrahedron</i>
367.	silication	การแทนที่ด้วยซิลิเกต	กระบวนการเปลี่ยนไปเป็นหรือแทนที่ด้วยซิลิเกต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเกิดเป็นแร่สการ์น (skarn mineral) ในหินคาร์บอเนต ดู <i>silicification</i> ประกอบ
368.	siliceous	-เนื้อซิลิกา	หินหรือสารที่ประกอบด้วยซิลิกาในปริมาณสูง โดยเฉพาะมีซิลิกาอิสระมากกว่าซิลิเกต
369.	siliceous earth; diatomaceous earth ; influsorial earth; Kieselguhr*	ดินเบา	ดู <i>diatomaceous earth; influsorial earth; Kieselguhr; siliceous earth</i>
370.	siliceous ooze	เลนเนื้อซิลิกา	ตะกอนทับถมกันสมุทรที่มีซากสิ่งมีชีวิตซึ่งเป็นสารเนื้อซิลิกา อย่างน้อยร้อยละ ๓๐ เช่น เลนไดอะตอม เลนเรดิโอลาเรีย ดู <i>calcareous ooze</i> ประกอบ
371.	siliceous residue	กากเนื้อซิลิกา	กากที่ไม่ละลายในกรดเกลือหรือกรดน้ำส้ม ส่วนใหญ่ประกอบด้วยสารซิลิกา เช่น ควอตซ์เชิร์ต
372.	siliceous sinter	หินคราบเนื้อซิลิกา	ซิลิกาชนิดหนึ่งที่มีลักษณะเหมือนโอปอเนื้อพรุน น้ำหนักเบา มีสีขาวหรือเกือบขาว เกิดจากการตกตะกอนจากน้ำพุร้อนทับ

			ถมพอกเป็นชั้น ๆ มีความหมายเหมือนกับ <i>geyserite</i> และ <i>sinter</i> ความหมายที่ ๑
373.	siliceous tufa	ทูปาเนื้อซิลิกา	ดูคำอธิบายใน <i>tufa</i>
374.	silicic	-ซิลิซิก	ดู <i>acidic; acid</i> 35/55
375.	silicic rock; acidic rock	หินชนิดกรด	ดู <i>acidic rock; silicic rock</i> 35/55
376.	siliciclastic	-เนื้อเศษหินซิลิกา	คำที่ใช้เกี่ยวกับเศษหินที่มีธาตุซิลิคอนเป็นองค์ประกอบ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของควอตซ์หรือซิลิเกต 12/56
377.	silicification	การแทนที่ด้วยซิลิกา	๑. การเติมหรือการแทนที่ด้วยซิลิกาในรูปของควอตซ์ เม็ดละเอียด คาลซิโดนี หรือโอพอล ซึ่งอาจเข้าไปอยู่ในช่องว่างหรือเข้าแทนที่แร่เดิม ดู <i>silication</i> ประกอบ ๒. กระบวนการเกิดซากดึกดำบรรพ์แบบที่ส่วนประกอบต้นกำเนิดของอินทรีย์ ถูกแทนที่ด้วยซิลิกาในรูปของควอตซ์ คาลซิโดนี หรือโอพอล
378.	silicified wood	ไม้เนื้อซิลิกา	เนื้อไม้ที่แข็งหรือเปลี่ยนสภาพไปเป็นหินโดยกระบวนการเติมแร่ซิลิกาเข้าไปในช่องว่างของเนื้อไม้ ทำให้รูปร่างและโครงสร้างเดิมของไม้ไม่เปลี่ยนแปลง ปรกติสารที่เข้าไปเติมในเนื้อไม้นี้อยู่ในรูปของโอพอลหรือคาลซิโดนี มีความหมายเหมือนกับ <i>agatized wood</i> และ <i>opalized wood</i> ดู <i>permineralization</i> ประกอบ 37/55
379.	silicon-oxygen-tetrahedron	ซิลิคอน-ออกซิเจนทรงสี่หน้า	ดู <i>silicate tetrahedron</i>

380.	silky luster	วาวแบบไหม	ความวาวของแร่แบบหนึ่งที่มีลักษณะเป็นแบบเส้นใยคล้ายใยไหม เช่น แอสเบสทอส ซาตินสปาร์
381.	sill	๑. พนังแทรกชั้น	ดูคำอธิบายใน <i>dike; dyke</i>
382.	sill	๒. สันแยกแอ่ง	(ธรณีวิทยาทางทะเล) ๒.๑ สันใต้น้ำทะเลหรือที่ยื่นขึ้นมาในบริเวณที่น้ำค่อนข้างตื้น ทำให้แยกแอ่งหนึ่งออกจากแอ่งอื่น ๆ หรือแยกออกจากทะเลข้างเคียง ทำให้กลายเป็นแอ่งปิด ๒.๒ สันใต้น้ำของหินดานหรือดินในบริเวณน้ำตื้นที่อยู่ใกล้ปากฟยอร์ด แยกน้ำลึกในฟยอร์ดออกจากเขตนน้ำลึกของมหาสมุทรด้านนอก
383.	sillar	ซิลลาร์	๑. แหล่งสะสมจากเถ้าภูเขาไฟหลากที่แข็งขึ้นจากการตกผลึกใหม่เนื่องจากแก๊สหนีออกไปมากกว่าเกิดการเชื่อมติดจัดเป็นชนิดหนึ่งของหินอิกนิมไบรต์ ๒. หินเถ้าภูเขาไฟหลากที่ไม่เชื่อมติด
384.	silled basin; restricted basin	แอ่งปิดกั้น	ดู <i>restricted basin; silled basin</i>
385.	silt	๑. ทรายแป้ง	๑.๑ ตะกอนที่มีขนาดเล็กกว่าทรายละเอียดแต่ใหญ่กว่าเคลย์ มีเส้นผ่านศูนย์กลางระหว่าง ๑/๑๖ ถึง ๑/๒๕๖ มิลลิเมตร ตามมาตราเวนด์เวิร์ท หรือ ๐.๐๕– ๐.๐๐๒ มิลลิเมตร ตามระบบ USDA ซึ่งเป็นขนาดเล็กมากจนสามารถแขวนลอยอยู่ในน้ำได้

			๑.๒ อนุภาคของแร่หรือหินที่ไม่จับตัวแข็ง ขนาดทรายแป้ง มักมีตะกอนเคลือบปนอยู่ด้วย ๑.๓ โคลนที่แขวนลอยอยู่ในน้ำ
386.	silt	๒. ดินทรายแป้ง	(<i>ปฐพีศาสตร์</i>) <i>ดูคำอธิบายใน soil texture</i>
387.	silt loam	ดินร่วนปนทรายแป้ง	<i>ดูคำอธิบายใน soil texture</i>)
388.	siltstone	หินทรายแป้ง	๑. ตะกอนทรายแป้งชนิดที่มีเนื้อและองค์ประกอบของหินดินดาน แต่ขาดลักษณะแนวแตกถึ ๒. หินโคลนที่ประกอบด้วยตะกอนขนาดทรายแป้งมากกว่าดินเหนียว
389.	silty clay	ดินเหนียวปนทรายแป้ง	<i>ดูคำอธิบายใน soil texture</i>)
390.	silty clay loam	ดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง	<i>ดูคำอธิบายใน soil texture</i>)
391.	Silurian Period	ยุคไซลูเรียน	ยุคที่ ๓ ของมหายุคพาลีโอโซอิก อยู่ระหว่างยุคออร์โดวิเชียนกับยุคดีโวเนียน มีช่วงอายุตั้งแต่ ๔๔๓.๔ ถึง ๔๑๙.๒ ล้านปีมาแล้ว เป็นยุคแรกเริ่มของพืชบก และเริ่มพบปลาทั้งชนิดมีขากรรไกรและไม่มีขากรรไกร หินที่เกิดในยุคนี้เรียกว่า หินยุคไซลูเรียน (Silurian System) <i>ดู geologic time scale ประกอบ</i> 40/55
392.	Silurian Period*	ยุคไซลูเรียน	ยุคที่ ๓ ของมหายุคพาลีโอโซอิก อยู่ระหว่างยุคออร์โดวิเชียนกับยุคดีโวเนียน มีช่วงอายุตั้งแต่ ๔๓๕ ถึง ๓๙๕ ล้านปีมาแล้ว

			เป็นยุคแรกเริ่มของพืชบก หินที่เกิดในยุคนี้เรียกว่า หินยุคไซลูเรียน (Silurian System)
393.	sima	ไซมา	คำทางศิลาวิทยาซึ่งเป็นชั้นล่างของเปลือกโลกที่ประกอบด้วยหินที่มีองค์ประกอบของซิลิกา และ แมกนีเซียม อาจเป็นแหล่งของหินหนืดจำพวกบะซอลต์ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของเปลือกโลกชั้นล่าง คำว่า si ย่อมาจากซิลิกา และ ma ย่อมาจากแมกนีเซียม
394.	similar fold	รอยคดโค้งเหมือน	รอยคดโค้งที่บริเวณส่วนยอดหนามากกว่าบริเวณส่วนด้านข้าง แต่ระยะระหว่างพื้นผิวของชั้นหินคดโค้งตั้งแต่ ๒ ชุดมีค่าคงที่ เมื่อวัดขนานกับระนาบแกนของชั้นหินคดโค้งนั้น ๆ <i>ดู reverse similar fold ประกอบ</i> 2/56
395.	simple multiple	คลื่นสะท้อนซ้ำธรรมดา	<i>ดูคำอธิบายใน multiple; multiple reflection</i>
396.	sinistral	-วนซ้าย	เกี่ยวกับการเอียงหรือการหมุนวนไปในทิศทางทวนเข็มนาฬิกา ในทางบรรพชีวินวิทยาใช้เรียกลักษณะการบิดของเปลือกหอยกาบเดี่ยวที่มีลักษณะบิดหมุนไปทางซ้าย การดูทิศทางการบิดต้องหันช่องเปลือกเข้าหาผู้สังเกตโดยหมุนจากยอดไปยังช่องเปลือก <i>ดูรูป/ใน dextral ประกอบ</i>
397.	sinkhole	หลุมยุบ	หลุมหรือแอ่งบนแผ่นดินที่ปากหลุมเกือบกลมและมีเส้นผ่านศูนย์กลางราว ๒๐ เมตรถึงกว่า ๒๐๐ เมตร เกิดจากน้ำละลายเอาหินเกลือ หินยิปซัม หรือหินปูนที่อยู่ข้างใต้ออกไป ทำให้

			พื้นดินตอนบนยุบลงเป็นหลุมใหญ่ หากการละลายสารดังกล่าวเป็นไปอย่างกว้างขวางหลุมยุบนี้จะลึกลง ๆ จนทะลุถึงทางน้ำข้างล่างเกิดเป็นปล่องขึ้นได้ ดู <i>collapse sinkhole</i> และ <i>solution sinkhole</i> ประกอบ 36/55
398.	sinking	การจมตัว	๑. การทรุดตัว ๒. การที่น้ำบนผิวมหาสมุทรเคลื่อนที่ลงสู่ด้านล่างโดยทั่วไปเกิดจากกระแสน้ำมาบรรจบกัน หรือจากการที่มวลของน้ำ ณ ที่นั้น มีความหนาแน่นมากกว่าน้ำที่ล้อมรอบ 36/55
399.	sinking stream	ธารน้ำมุด	ธารน้ำผิวดินที่มุดหายลงใต้ดินในภูมิภาคประเทศแบบคาสต์ 36/55
400.	sinter	หินคราบ	๑. ดู <i>siliceous sinter</i> ๒. แหล่งสะสมจากน้ำพุร้อน เช่น ภูเขา เทราเวอร์ทีน
401.	sinus	รอยบุ๋ม	รอยกดหรือร่องบนเปลือกสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง เช่น รอยที่พบบนบริเวณช่องปากของเปลือกหอยกาบเดี่ยวสกุลที่มีรูปร่างม้วนแบบกรวยหรือแบบวงแบนราบ รอยบากจะทำหน้าที่เป็นทางผ่านของของเสียจากทวารและน้ำที่กรองผ่านเหงือกแล้ว ดูรูป และดู <i>sulcus</i> ประกอบ
402.	siphon	ไซฟอน	อวัยวะรูปร่างคล้ายท่อ พบในสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง ทำหน้าที่ดูดน้ำเข้าหรือพ่นน้ำออก ดู <i>siphuncle</i> ประกอบ

403.	siphuncle	ไซฟิงเคิล	อวัยวะในเปลือกของสัตว์พวกหอยเชฟาโลพอด ซึ่งเป็นสัตว์ที่มีผนังกันแบ่งภายในเปลือกออกเป็นห้องๆ อวัยวะดังกล่าว มีลักษณะเป็นรูเปิดรูปกลมอยู่บนตำแหน่งเดียวกันบนผนังกันห้องทุกห้อง ตั้งแต่ห้องแรกซึ่งมีขนาดเล็กที่สุดไปจนถึงห้องสุดท้ายซึ่งมีขนาดใหญ่ที่สุดและเป็นที่อยู่ของตัวหอย อวัยวะนี้มีไว้สำหรับให้เนื้อเยื่อส่วนที่เรียกว่าไซฟอน (siphon) ลอดผ่าน ไซฟอนมีหน้าที่ดูดน้ำเข้า-ออกเพื่อทำให้สัตว์เคลื่อนที่ ลอยตัวหรือจมตัวได้
404.	six-faced octahedron	ออกตะฮีดรอนหกหน้า	ดูคำอธิบายใน <i>hexoctahedron</i>
405.	S-joint	ตั้งนี้แนวแตกแบบเอส	ดู <i>longitudinal joint</i>
406.	skarn	หินสการ์น	หินแปรชนิดหนึ่งที่เกิดจากการแปรสภาพแบบแทนที่ พบในบริเวณรอยสัมผัสระหว่างหินอัคนีระดับลึกกับหินข้างเคียง โดยเฉพาะหินปูนปนซิลิกา หินปูนเกือบบริสุทธิ์ หรือหินโดโลไมต์ ดดยนำเอาซิลิกา อะลูมินา เหล็ก และแมกนีเซียมจากหินอัคนีเดิมเข้าไป หรือแทนที่แร่ในหินข้างเคียงนั้น ดู <i>tactite</i> ประกอบ
407.	skerry guard*	แนวเกาะโขดหิน	แนวเกาะโขดหินที่เกิดขนานกับชายฝั่งเป็นระยะทางหลายร้อยกิโลเมตร ทำหน้าที่เสมือนกำแพงกั้นคลื่นในทะเล
408.	skerry*	เกาะโขดหิน	เกาะเล็ก ๆ ที่เกิดจากโขดหินและอยู่ใกล้ฝั่งผืนแผ่นดินใหญ่ โดยเฉพาะใช้เรียกเกาะเล็ก ๆ ที่มีอยู่เป็นจำนวนมากทางชายฝั่งของประเทศนอร์เวย์ มีความหมายเหมือนกับ <i>scar</i> ๒

409.	skewness	สภาพเบ้	๑. สภาพอสมมาตรการแจกแจงของความถี่ขนาดของเม็ดตะกอน โดยใช้โมเมนต์ที่สามของค่าเฉลี่ยของเม็ดตะกอน หรือใช้ความต่างกันระหว่างค่าเฉลี่ยเลขคณิตกับค่ามัธยฐาน ๒. สภาพอสมมาตรการแจกแจงความถี่ขนาดเม็ดตะกอน โดยคำนวณจากอัตราส่วนของผลคูณเปอร์เซ็นต์ไทม์ที่ยี่สิบห้า กับเปอร์เซ็นต์ไทม์ที่เจ็ดสิบห้าหารด้วยเปอร์เซ็นต์ไทม์ที่ห้าสิบยกกำลังสองจากกราฟแสดงค่าเปอร์เซ็นต์ไทม์ขนาดเม็ดตะกอน
410.	skin damage	ความเสื่อมสภาพผนังหลุม	<i>cut formation damage</i>
411.	skin friction	แรงเสียดทานพื้นผิว	๑. ความต้านทานแรงเสียดทานที่เกิดขึ้นระหว่าง ดิน และ โครงสร้างทางวิศวกรรม ๒. ความต้านทานแรงเฉือนของพื้นดินที่เกิดขึ้นบริเวณด้านข้างของเสาเข็มหรือท่อ ๓. แรงเสียดทานระหว่างเชื้อเพลิงกับพื้นผิวหน้าของของแข็งที่เคลื่อนที่ผ่าน
412.	skystone; cosmolite; meteorite*	อุกกาบาต	<i>cut meteorite; cosmolite; skystone</i>
413.	slag	ตะกรัน	๑. หินตะกอนภูเขาไฟที่เนื้อเต็มไปด้วยช่องว่างรูปร่างคล้ายถุงลมกระจายอยู่ทั่วไป ๒. กากจากเตาถลุงซึ่งเกิดจากการที่ฟลักซ์หลอมรวมกับเถ้าจากถ่านโค้กแล้วทำปฏิกิริยากับ

			มลทินในแร่ ปัจจุบันมีการนำวัสดุเหล่านี้ไปใช้ในการก่อสร้างด้วย เช่น ตะกรันเหล็กใช้เป็นวัสดุท้องถิ่นก่อสร้างถนน
414.	slaking	การแตกตัวด้วยน้ำ	๑. กระบวนการที่ดินสัมผัสกับอากาศและความชื้นแล้วแตกตัวออกเป็นชั้นเล็กชั้นน้อย เช่น เคลย์แห้งถูกเติมเต็มด้วยน้ำหรือละลายในน้ำ ๒. กระบวนการผสมปูนดิบกับน้ำแล้วได้เป็นปูนสุกหรือปูนขาว
415.	SLAR (side-looking airborne radar)	เอสแอลเออาร์ (เรดาร์ทางอากาศรับข้อมูลด้านข้าง)	ดู <i>side-looking airborne radar (SLAR)</i>
416.	slate	หินชนวน	หินแปรเนื้อเนียนชนิดหนึ่ง ซึ่งเกิดจากการแปรสภาพของหินดินดานด้วยความร้อนและความกดอัด ทำให้แกร่งและเกิดรอยแยกเป็นแผ่น ๆ ขึ้นในตัว โดยรอยแยกนี้ไม่จำเป็นต้องมีระนาบเหมือนกับการวางชั้นของหินดินดานเดิม หินชนวนที่แชะออกเป็นแผ่นใหญ่ ๆ ใช้ทำกระดานชนวน แผ่นมุงหลังคา และแผ่นรองพื้นสั๊กหลอดโต๊ะบิลเลียด
417.	slate ribbon	ริบบิ้นหินชนวน	โครงสร้างริบบิ้นที่แสดงถึงร่องรอยของชั้นหินเดิมที่ยังเหลืออยู่บนพื้นผิวรอยแตกเรียบของหินชนวน ประกอบด้วยแถบยาวหลายสี มีลักษณะเป็นเส้นตรง เป็นคลื่น หรือรอยหยัก และแก้ไขคำอธิบายในศัพท์ ribbon ให้สอดคล้องกันดังนี้
418.	slaty cleavage*	แนวแตกเรียบแบบ	แนวแตกตามรอยริ้วขนานซึ่งเกิดจากการเรียงตัวของแผ่นแร่

		หินชนวน	เล็ก ๆ ส่วนใหญ่เป็นคลอไรต์และเชริไซต์ พบในหินชนวนหรือชั้นที่มีเนื้อเดียวกัน เกิดจากการเปลี่ยนแปลงลักษณะและการแปรสภาพชั้นต่ำ แนวแตกทำให้ชะหีนดังกล่าวออกเป็นแผ่น ๆ ได้ง่าย
419.	slaty coal	ถ่านหินแผ่น	ถ่านหินที่แตกออกเป็นแผ่น ๆ แบบหินชนวน
420.	slice	สไลซ์	การแบ่งย่อยแบบไม่เป็นทางการของการลำดับชั้นหินที่ไม่สามารถแบ่งแยกเป็นหน่วยหินได้ โดยใช้ชุดลักษณะหรือความหนาแบบเดียวกันในการวิเคราะห์
421.	slickenside	รอยไถล	รอยครูดบาง ๆ บนผิวหินตรงระนาบรอยเลื่อน เกิดจากการไถลเสียดสีของหิน อาจมีการหลอมละลายของหินเนื่องจากความร้อนตรงบริเวณที่เสียดสีนั้น
422.	slide	การเลื่อนถล่ม	๑. การเคลื่อนที่ลงมาตามความลาดชันอย่างรวดเร็วปานกลาง ถึงเร็วมาก ถ้าเป็นการเคลื่อนของหิน เรียก หินเลื่อนถล่ม ถ้าเป็นของแผ่นดิน เรียก แผ่นดินถล่ม ๒. รอยเลื่อนถล่ม ร่องรอยของแผ่นดินหรือหินที่เปิดออกโดยไม่มีสิ่งใดปกคลุมแสดงถึงการเลื่อนถล่ม
423.	slim hole	หลุมเล็ก	๑. หลุมเจาะที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางไม่เกิน ๕ นิ้ว ๒. หลุมเจาะที่มีขนาดเล็กกว่าปกติที่เจาะโดยเครื่องเจาะ เป็นการสำรวจแหล่งแร่ขั้นต้นเพื่อศึกษาลำดับชั้นหินหรือโครงสร้าง
424.	slip face	หน้าไถล	๑. พื้นผิวลาดชันบนด้านกำบังลมของเนินทราย โดยมีความมเท่ากับหรือเกือบเท่ากับค่ามุมทรงตัวของทรายร่วนที่กองอยู่บนเนิน และทรายจะเคลื่อนที่ลงด้านล่างอย่างต่อเนื่อง

			๒. พื้นผิวด้านกำบังลมของคลื่นทราย แสดงด้วยชั้นลาดแนวดินดอน (ตัดภาพออก)
425.	slip fibre	สายแร่เส้นใยขนาน	ดูคำอธิบายใน <i>cross fibre</i> 18/56
426.	slip rate	อัตราเลื่อน	ค่าการเลื่อนตัวของหินหรือตะกอนจากบริเวณหรือระนาบรอยเลื่อน ๒ ด้านเมื่อเทียบกับหน่วยเวลา โดยวัดได้ด้วยวิธีภูมิมาตรศาสตร์ หรือระยะทางเคลื่อนของสิ่งปลูกสร้าง หรือ ระยะเคลื่อนของลักษณะทางธรณีวิทยาเทียบกับเวลา
427.	slip surface	พื้นผิวไถล	พื้นผิวที่เลื่อนไถลจากแผ่นดินถล่ม มักจะมีลักษณะเป็นรอยไถล รอยครูด และค่อนข้างเรียบ โดยจะเห็นได้ชัดในวัสดุเนื้อดินและเนื้อเม็ด ซึ่งมีแนวโน้มจะเปลี่ยนเป็นดินเคลย์ได้
428.	slip tectonite; S-tectonite	หินเทกโทไนต์เอส	ดู <i>S-tectonite; slip tectonite</i> (แก้ที่ S-tectonite ให้สอดคล้องกันด้วย)
429.	slope	๑. ความชัน	ค่าตัวเลขซึ่งกำหนดเป็นองศาของการเอียงเทจากแนวราบ หรือ ค่าแทนเจนต์ (tangent) ของมุมลาด 17/56
430.	slope	๒. ความลาด	พื้นผิวส่วนที่อยู่บนเปลือกโลกซึ่งมีการเอียงเทได้แก่ ลาดเขา (hill slope) ลาดทวีป เป็นต้น 17/56
431.	slope cutting	การตัดเขา	การก่อสร้างถนนตัดผ่านพื้นที่ภูเขา เสถียรภาพของลาดเหนือทางขึ้นอยู่กับความสูง ชนิดของหินและลักษณะโครงสร้างทางธรณีวิทยา 17/56

432.	slope failure	การพังทลายตามความลาด	การเคลื่อนตัวไปตามความลาดชันของชั้นดินหรือหินด้านล่างภายใต้แรงดึงดูดของโลก การเคลื่อนตัวดังกล่าวเป็นได้ทั้งอย่างช้า ๆ หรืออย่างรวดเร็ว ส่วนใหญ่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น การขุดขนย้ายวัสดุออกจากบริเวณเชิงเขา 17/56
433.	slope stability	เสถียรภาพตามความลาด	แรงต้านตามความลาดชันซึ่งเกิดตามธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อป้องกันการพังทลายซึ่งอาจทำให้เกิดแผ่นดินถล่มได้ 17/56
434.	slope wash	การชะล้างตามความลาด	การเคลื่อนตัวลงของดินและหินตามความลาดชันของภูมิประเทศโดยเกิดจากการไหลแผ่ซ่านของน้ำ ดู <i>sheet erosion; sheet flood erosion</i> ประกอบ 17/56
435.	slough	ปลักตม	๑. ที่ลุ่มชื้นแฉะหรือแอ่งน้ำตื้นที่ไม่มีทางระบาย ดู <i>marsh</i> ประกอบ ๒. พื้นที่ชุ่มน้ำขนาดใหญ่ เช่น พื้นที่บริเวณหนองงูเห่าเดิม ที่ลุ่มน้ำขัง ดู <i>swamp</i> ประกอบ ๓. คำที่ใช้กับทางน้ำในที่ลุ่มราบน้ำขึ้นถึง เช่น ทางน้ำเล็ก ๆ ในป่าโกงกาง บริเวณอ่าวพังงา ๔. ทางน้ำที่มีน้ำไหลเอื่อย เช่น ตามด้านข้างของร่องน้ำในแม่น้ำซึ่งน้ำไหลอย่างช้า ๆ จนเกือบหยุดนิ่ง พื้นดินที่เป็นหนองน้ำหรือทางน้ำที่ถูกละทิ้งไว้จนมีน้ำนิ่ง และเกิดอยู่

			ในที่ราบน้ำท่วมถึงหรือดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำ นอกจากนั้น ยังครอบคลุมทะเลสาบขนาดเล็ก ที่ลุ่มชื้นแฉะ หนองอ้อ ทางน้ำไหลเข้า สระ หรือแหล่งน้ำด้านในขนาดเล็ก และแคบ ๕. คำที่ใช้กับอ่าวขนาดเล็กในอังกฤษตะวันออก ๖. พื้นดินที่มีลักษณะอ่อนนุ่ม เป็นปลักโคลนตม เลน (miry) หรือพื้นที่มีน้ำขัง
436.	sludge sample	ตัวอย่างโคลนเจาะ	ตัวอย่างโคลนที่ได้จากเครื่องเจาะแบบหมุน หินหรือทรายที่ได้จากเครื่องเจาะกระแทก หรือผงละเอียดที่ได้จากเครื่องเจาะหัวเพชร เพื่อนำไปศึกษาวิจัย
437.	sludging; soil flow; soil fluction; solifluction*	การไหลลงของดิน	<i>ดู solifluction; sludging; soil flow; soil fluction</i>
438.	sluice box; sluice	รางดักแร่	<i>ดู sluice; sluice box</i>
439.	sluice; sluice box	รางดักแร่	รางที่สร้างขึ้นโดยมีลึนและประตูบังคับน้ำให้ไหลไปตามรางอย่างสม่ำเสมอ เพื่อใช้ดักแร่หนัก เช่น ทอง แร่ดีบุก มีรูป
440.	slump	การเลื่อนไถล	๑. การเลื่อนไถลของมวลตะกอนหลังจากตกทับถมตามบริเวณความลาดไถ่น้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไหลของตะกอนทะเลที่ยังไม่จับตัวแข็งในบริเวณไหลทวีป <i>มี</i> <i>ความหมายเหมือนกับ subaqueous gliding</i> ๒. การเคลื่อนที่ของมวลหินหรือเศษดินเศษหิน ลงมา

			ตามความลาดชันโดยเคลื่อนที่หรือทรุดตัวหมุนตัวเป็นหน่วยหรือบล็อกตามระนาบโค้งเว้า มักเกิดบริเวณหน้าผาหรือไหล่เขา เช่น ตามตลิ่งแม่น้ำ ขอบบ่อเหมืองแร่ ๓. มวลของวัสดุต่าง ๆ ที่เกิดจากการเลื่อนไถล อาจเป็นก้อน เป็นกระบี หรือเป็นบล็อกก็ได้ ดู <i>slump block ประกอบ</i>
441.	slump bedding	การวางชั้นเลื่อนไถล	การวางตัวของชั้นหินที่ถูกกระทบกระเทือนโดยเฉพาะ หมายถึงชั้นหินที่เปลี่ยนรูปไปโดยการเลื่อนไถลได้นำ หรือการเลื่อนไถลไปทางด้านข้างของชั้นตะกอนใหม่ 15,16/56
442.	slump block	บล็อกเลื่อนไถล	มวลวัสดุที่ฉีกขาดออกไปเป็นกระบีเดียวกันในขณะที่เกิดการเลื่อนไถล อาจมีขนาดยาว ๒ กิโลเมตร และหนาถึง ๓๐๐ เมตร
443.	slump fault	รอยเลื่อนไถล	ดู <i>normal fault</i> (แก้ที่ <i>normal fault</i> ให้สอดคล้องกันด้วย)
444.	slump fold	รอยคดโค้งเลื่อนไถล	รอยคดโค้งประเภทหนึ่งภายในหน่วยหิน ซึ่งเกิดจากการไหลถล่มลงมาของตะกอนที่ยังไม่แข็งตัว 2/56
445.	slurry	ของเหลวข้น	ของเหลวที่มีลักษณะข้นซึ่งได้จากการผสมของผงวัสดุกับน้ำที่เกิดตามธรรมชาติหรือจากมนุษย์ทำขึ้น เช่น โคลนกัน ทะเลสาบ โคลนจากหลุมเจาะ โคลนทำยารางจากการแต่งแร่ ผงถ่านหินกับน้ำ เพื่อใช้ขนส่งทางท่อ หรือซีเมนต์กับน้ำ ยาง

			มะตอยผสมกับน้ำและหินฝุ่น เพื่อใช้ในการอุดรอยรั่วหรือ รอยแตก
446.	slush pump; mud pump	เครื่องสูบลินเอย	ดู <i>mud pump; slush pump</i>
447.	snake's head fold; ramp anticline	ชั้นหินโค้งรูปหัวงู	ดู <i>snake's head fold; ramp anticline</i>
448.	snowfield	ทุ่งหิมะ	๑. พื้นดินที่ปกคลุมด้วยหิมะแผ่เป็นบริเวณกว้าง ค่อนข้าง เรียบ สม่่าเสมอ ส่วนมากเกิดอยู่บนพื้นที่สูงหรือบนภูเขาเหนือ แนวหิมะ ๒. บริเวณที่มีหิมะปกคลุมถาวร เช่น ตอนบนของธารน้ำแข็ง พื้นที่สะสมเพิ่มพูนของธารน้ำแข็ง
449.	snowflake obsidian	หินออบซิเดียนเกล็ดหิมะ	หินออบซิเดียนที่เนื้อพื้นมีสารฝังในประกอบด้วยกลุ่มผลึกเล็ก ๆ รวมตัวคล้ายดอกไม้หรือเป็นมวลรัศมี ขนาดตั้งแต่ ๑ มิลลิเมตรถึง ๑ เมตร มีสีเทาถึงขาว เมื่อนำไปขัดมันจะมองดู คล้ายเกล็ดหิมะในเนื้อพื้นสีดำของแก้วภูเขาไฟ เป็นผลจาก การที่ลาวาเย็นตัวอย่างรวดเร็ว พบในประเทศจีน เกาหลี ดู <i>spherulite ประกอบ</i>
450.	soap earth	โซปเอิร์ท	สตีไทต์เนื้อสमानแน่น ดู <i>steatite ประกอบ_มีความหมาย เหมือนกับ lardstone</i>
451.	soapstone	โซปสโตน	๑. ดู <i>steatite</i> ๒ ๒. ดู <i>saponite</i>

			๓. คำที่ใช้กับอะกลมาโทไลต์
452.	soda	โซดา	โซเดียมคาร์บอเนต มีสูตรเคมี Na_2CO_3 โดยเฉพาะพวกเคคไฮเดรต ($\text{Na}_2\text{CO}_3 \cdot 10\text{H}_2\text{O}$) ใช้สำหรับโซเดียมออกไซด์ โซเดียมไฮดรอกไซด์ และโซเดียมไบคาร์บอเนต บางครั้งเรียกอย่างไม่เป็นทางการว่าโซดาสปาร์
453.	soda ash	โซดาแอช	ชื่อทางการค้าของโซเดียมคาร์บอเนต ที่ผลิตในโรงงานจากแร่โทรนาและน้ำจากทะเลสาบน้ำเค็ม หรือการสังเคราะห์จากเกลือและหินปูน
454.	soda feldspar	โซดาเฟลด์สปาร์	คำที่ใช้เรียกผิดของโซเดียมเฟลด์สปาร์
455.	soda spar	โซดาสปาร์	คำที่ใช้ทั่วไปอย่างไม่เป็นทางการหรือในรูปแบบทางการค้าของโซเดียมเฟลด์สปาร์ เช่น แอลไบต์ หรือการตรวจสอบเฟลด์สปาร์ผสมที่มีโซเดียมออกไซด์อย่างน้อยร้อยละ ๓ <i>มีความหมายเหมือนกับ Na-spar ดู potash feldspar ประกอบ</i>
456.	sodium bentonite	โซเดียมเบนทอนต์	เบนทอนต์ชนิดที่มีโซเดียมไอออน (Na^+) เป็นตัวแลกเปลี่ยนหลัก มีสมบัติดูดกลืนน้ำได้ปริมาณมาก สามารถเพิ่มปริมาตรได้มากถึง ๘ เท่า นิยมใช้ทำโคลนเจาะ ผสมกับผงแร่เหล็กบดแล้วทำให้เป็นเม็ดกลม ๆ เพื่อใช้ถลุงแร่เหล็ก ทำแบบหล่อทราย <i>มีความหมายเหมือนกับ Wyoming bentonite ดู bentonite และ calcium bentonite ประกอบ</i>
457.	sodium feldspar	โซเดียมเฟลด์สปาร์	๑. กลุ่มแร่เฟลด์สปาร์ที่ประกอบด้วยโซเดียมสูง เช่น แอลไบต์ เพริสเทไรต์ ในประเทศไทย

			พบที่จังหวัดตาก นครศรีธรรมราช ระนอง ราชบุรี ๒. ชื่อเชิงพาณิชย์ของเฟลด์สปาร์ที่มี Na_2O อย่างน้อยร้อยละ ๗ บางครั้งเรียกโซดาเฟลด์สปาร์ (soda feldspar) ในประเทศไทยเฟลด์สปาร์ที่ใช้ในอุตสาหกรรมผลิตกระจกแผ่นใสต้องมี Na_2O อย่างน้อยร้อยละ ๑๐
458.	soft coal	ถ่านหินเนื้ออ่อน	คำที่ใช้ในสหรัฐอเมริกาใช้เรียกถ่านหินบิทูมินัสหรือถ่านหินชั้นบิทูมินัส ดู <i>bituminous coal</i> และ <i>subbituminous coal</i> ประกอบ
459.	soft ground	ช่วงดินอ่อน	ส่วนบนของแหล่งแร่ที่สามารถทำเหมืองได้อย่างง่าย ๆ โดยไม่ต้องเจาะหรือระเบิด โดยทั่วไปเป็นส่วนบนซึ่งฝังอยู่กับที่ของแหล่งแร่
460.	soft rock	๑. หินตะกอน	หินที่เกิดจากการสะสมหรือทับถมของตะกอนหรือหินชั้น ซึ่งสามารถแยกความแตกต่างจากหินอัคนีและหินแปรได้
461.	soft rock	๒. หินผุ	หินชนิดใด ๆ ก็ตามซึ่งสามารถขุดขึ้นมาได้โดยใช้รถดันดินดินตะขาบ (crawler tractor) ซึ่งอยู่ในสภาพใช้งานได้ดีโดยมีน้ำหนักไม่น้อยกว่า ๒๘ เมตริกตัน พร้อมติดตั้งอุปกรณ์ไครด (ripper) มีขนาดกำลังเครื่องยนต์ไม่น้อยกว่า ๒๗๐ แรงม้า เพื่อใช้ในการก่อสร้างถนนและงานตัดคันทาง
462.	soft water	น้ำอ่อน	น้ำที่เมื่อใช้สบู่ธรรมดาก็สามารถทำให้เกิดฟองสบู่ได้ง่าย หรือน้ำที่มีสารทำให้กระด้างน้อยกว่า ๖๐ มิลลิกรัมต่อลิตร คำนวณเทียบกับปริมาณของแคลเซียมคาร์บอเนต (CaCO_3) ที่ละลายอยู่ในน้ำ

463.	soft-rock geology	ธรณีวิทยาหินตะกอน	วิชาธรณีวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับหินตะกอน ตรงข้ามกับ <i>hard-rock geology</i>
464.	soil	ดิน	๑. (ธรณีวิทยา) มวลวัสดุที่เกิดจากการผุพังของผิวเปลือกโลกจากหินหรือชั้นตะกอนและยังไม่จับตัวกัน วางตัวบนหินดาน ๒. (ปฐพีศาสตร์) เทหวัตถุธรรมชาติที่ปกคลุมพื้นผิวโลกอยู่เป็นชั้นบาง ๆ เกิดจากการสลายตัวของหินและแร่ผสมคลุกเคล้ากับอินทรีย์วัตถุ ซึ่งประกอบด้วยอินทรีย์วัตถุ อินทรีย์วัตถุ น้ำ และอากาศ เป็นแหล่งที่มาของปัจจัยสี่ คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ดินมีลักษณะและสมบัติแตกต่างกันไปในที่ต่าง ๆ ของโลก เนื่องจากปัจจัยที่สำคัญ คือ ภูมิอากาศ วัตถุต้นกำเนิด สภาพภูมิประเทศ พืชพรรณและสิ่งมีชีวิต และระยะเวลา
465.	soil amplification	การขยายคลื่นในดิน	การเพิ่มความสูงของคลื่นแผ่นดินไหวในดิน เมื่อคลื่นไหวสะเทือนเคลื่อนที่ผ่านตัวกลางจากหินสู่ดิน
466.	soil classification	การจำแนกดิน	การรวบรวมดินที่มีลักษณะและสมบัติคล้ายกันตามบรรทัดฐานของระบบการจำแนกดินเข้าไว้เป็นหมวดหมู่เดียวกัน เพื่อความสะดวกและง่ายต่อการศึกษาและจดจำ รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของดินชนิดต่าง ๆ และการนำไปใช้ประโยชน์ ระบบการจำแนกดินเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างหรือกำหนดขึ้นมาเองโดยอาศัยความรู้และเทคโนโลยีสมัยนั้น ๆ เมื่อความรู้และเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไป ระบบการจำแนกดินย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วยตามความเหมาะสม

467.	soil creep	ดินคืบ	ปรากฏการณ์อย่างหนึ่งของดินที่อาจเกิดขึ้นตามลาดเขา ดินที่ปกคลุมพื้นผิวไหลเคลื่อนไปจากที่เดิมเล็กน้อยอย่างช้ามากจนไม่สังเกตเห็นการเคลื่อนที่ได้ แต่ทราบได้จากลักษณะต่าง ๆ เช่น ดินไปรวมตัวกันเกิดเป็นชั้นเล็ก ๆ ตามลาดเขา หรือต้นไม้ที่ขึ้นอยู่ตามลาดเขา และรั้วหรือเสาที่ปักไว้ตามลาดเขาเอนเอียงไป ปรากฏการณ์นี้คล้าย ๆ กับดินไหล แต่การเคลื่อนที่ของดินมีน้อยกว่าและช้ากว่า ดู <i>earth flow</i> ; <i>earthflow</i> และ <i>landslide</i> ประกอบ
468.	soil erosion*	การกร่อนของดิน	การที่ดินถูกฝนและแม่น้ำลำธารกัดชะไป หรือถูกลมพัดพาไปจนกร่อนบางลงหรือหมดไปในที่สุด
469.	soil flow; sludging; soil fluction; solifluction*	การไหลลงของดิน	ดู <i>solifluction</i> ; <i>sludging</i> ; <i>soil flow</i> ; <i>soil fluction</i>
470.	soil horizon	ชั้นดิน	ชั้นดินที่แบ่งออกเป็นชั้น ๆ ขนานหรือเกือบขนานไปกับผิวหน้าดิน แต่ละชั้นมีลักษณะแตกต่างกันเนื่องจากสมบัติทางกายภาพ เคมี ชีวภาพ และลักษณะอื่น ๆ เช่น สี โครงสร้าง เนื้อดิน การยึดตัว ความเป็นกรดเป็นด่างของดิน ซึ่งสามารถสังเกตได้ในสนาม การเรียกชื่อชั้นดินหลักจะใช้อักษรภาษาอังกฤษตัวใหญ่ เช่น O, A, E, B, C, R
471.	soil profile	หน้าตัดข้างของดิน	ชั้นดินที่มีลักษณะปรากฏให้เห็นเรียงตามลำดับเป็นช่วงชั้นจากชั้นบนสุดจนถึงชั้นล่างสุด ว่าแต่ละช่วงมีลักษณะอย่างไร หากขุดเป็นหลุมใหญ่ลึกลงไปดินที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติจะสามารถแลเห็นหน้าตัดของดินได้จากปากหลุมลงไปจนถึง

			ก้นหลุม (ดูรูปที่ <i>soil horizon</i>)
472.	soil science	ปฐพีศาสตร์	วิทยาศาสตร์สาขาหนึ่งที่ศึกษาดินซึ่งเกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติบนพื้นผิวโลก รวมทั้งการกำเนิดดิน การจำแนกดิน การทำแผนที่ดิน สมบัติทางฟิสิกส์ เคมี ชีวภาพ และความอุดมสมบูรณ์ของดิน สมบัติเหล่านี้มีผลต่อการใช้ประโยชน์และการจัดการเกี่ยวกับดิน
473.	soil texture	เนื้อดิน	ลักษณะของดินที่จัดแบ่งตามสัดส่วนโดยน้ำหนักของกลุ่มอนุภาคที่มีขนาดเล็กกว่า ๒ มิลลิเมตร ซึ่งประกอบด้วยทราย ทรายแป้ง และดินหรือเคลย์ ที่วิเคราะห์ได้จากห้องปฏิบัติการ กลุ่มอนุภาคทั้ง ๓ ชนิดนี้ เมื่อประกอบกันในสัดส่วนต่าง ๆ จะได้ประเภทเนื้อดินดังนี้ ดินทราย (sand) คือดินที่ประกอบด้วยอนุภาคขนาดทรายมากกว่าร้อยละ ๘๕ และอนุภาคขนาดทรายแป้งรวมกับ ๑.๕ เท่าของอนุภาคขนาดเคลย์น้อยกว่าร้อยละ ๑๕ ดินทรายปนดินร่วน (loamy sand) คือดินที่ประกอบด้วยอนุภาคขนาดทรายร้อยละ ๗๐– ๙๑ และอนุภาคขนาดทรายแป้งรวมกับ ๑.๕ เท่าของอนุภาคขนาดเคลย์ตั้งแต่ร้อยละ ๑๕ ขึ้นไป และอนุภาคขนาดทรายแป้งรวมกับ ๒.๐ เท่าของอนุภาคขนาดเคลย์น้อยกว่าร้อยละ ๓๐ ดินร่วนปนทราย (sandy loam) คือดินที่ประกอบด้วยอนุภาคขนาดเคลย์ร้อยละ ๗– ๒๐ อนุภาคขนาดทราย

			มากกว่าร้อยละ ๕๒ และมีอนุภาคขนาดทรายแป้งรวมกับ ๒.๐ เท่าของอนุภาคขนาดเคลย์ตั้งแต่ร้อยละ ๓๐ ขึ้นไป หรือมีอนุภาคขนาดเคลย์น้อยกว่าร้อยละ ๗ อนุภาคขนาดทรายแป้งน้อยกว่าร้อยละ ๕๐ และอนุภาคขนาดทรายมากกว่าร้อยละ ๔๓ ดินร่วน (loam) คือดินที่ประกอบด้วยอนุภาคขนาดเคลย์ร้อยละ ๗- ๒๗ อนุภาคขนาดทรายแป้งร้อยละ ๒๘-๕๐ และอนุภาคขนาดทรายไม่เกินร้อยละ ๕๒ ดินร่วนปนทรายแป้ง (silt loam) คือดินที่ประกอบด้วยอนุภาคขนาดทรายแป้งตั้งแต่ร้อยละ ๕๐ ขึ้นไป และอนุภาคขนาดเคลย์ร้อยละ ๑๒- ๒๗ หรือมีอนุภาคขนาดทรายแป้งร้อยละ ๕๐- ๘๐ และอนุภาคขนาดเคลย์น้อยกว่าร้อยละ ๑๒ ดินทรายแป้ง (silt) คือดินที่ประกอบด้วยอนุภาคขนาดทรายแป้งตั้งแต่ร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป และอนุภาคขนาดเคลย์ไม่เกินร้อยละ ๑๒ ดินร่วนเหนียวปนทราย (sandy clay loam) คือดินที่ประกอบด้วยอนุภาคขนาดเคลย์ร้อยละ ๒๐- ๓๕ อนุภาคขนาดทรายแป้งน้อยกว่าร้อยละ ๒๘ และอนุภาคขนาดทรายมากกว่าร้อยละ ๔๕ ดินร่วนเหนียว (clay loam) คือดินที่ประกอบด้วย
--	--	--	---

			อนุภาคน้ำขนาดเล็กร้อยละ ๒๗- ๔๐ และอนุภาคน้ำทรายร้อยละ ๒๐- ๔๕ ดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง (silty clay loam) คือดินที่ประกอบด้วยอนุภาคน้ำขนาดเล็กร้อยละ ๒๗- ๔๐ และอนุภาคน้ำทรายน้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ดินเหนียวปนทราย (sandy clay) คือดินที่ประกอบด้วยอนุภาคน้ำขนาดเล็กตั้งแต่ร้อยละ ๓๕ ขึ้นไปและอนุภาคน้ำทรายตั้งแต่ร้อยละ ๔๕ ขึ้นไป ดินเหนียวปนทรายแป้ง (silty clay) คือดินที่ประกอบด้วยอนุภาคน้ำขนาดเล็กตั้งแต่ร้อยละ ๔๐ ขึ้นไป และอนุภาคน้ำทรายแป้งตั้งแต่ร้อยละ ๔๐ ขึ้นไป ดินเหนียว (clay) คือดินที่ประกอบด้วยอนุภาคน้ำขนาดเล็กตั้งแต่ร้อยละ ๔๐ ขึ้นไป อนุภาคน้ำทรายน้อยกว่าร้อยละ ๔๕ และอนุภาคน้ำทรายแป้งน้อยกว่าร้อยละ ๔๐
474.	soil water	น้ำในดิน	๑. น้ำที่อยู่ในเขตไม่อิ่มน้ำและบางส่วนพืชนำไปใช้ประโยชน์ได้ จะพบอยู่ในแถบของความชื้นในดิน (belt of soil moisture) ซึ่งแถบนี้จะขยายลงไปจากผิวดินจนถึงบริเวณที่รากไม้หยั่งถึง ในพื้นที่เกษตรกรรมแถบนี้ส่วนใหญ่ขยายลงไปใต้ผิวดินเพียง ๑ หรือ ๒ เมตร แต่อาจขยายลึกลงไปมากกว่าในพื้นที่ที่ต้นไม้บางชนิดมีรากยาวและขยายลงไป

			ใต้ดินหลายเมตรก็ได้ ๒. <i>[ปฐพีวิทยา]</i> น้ำที่อยู่ในช่องว่างของอนุภาคดิน มีการเคลื่อนที่อยู่ตลอดเวลาด้วยแรงขับที่เกิดจากความโน้มถ่วงหรือแรงดึงดูดตามรูเล็ก น้ำที่อยู่ในดินที่ถูกยึดไว้ด้วยแรงมากกว่า ๑,๕๐๐ กิโลพาสคัล เป็นน้ำที่พืชไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ (unavailable water) ส่วนน้ำที่ถูกยึดไว้ด้วยแรงระหว่าง ๓๓-๑,๕๐๐ กิโลพาสคัล เป็นน้ำที่พืชสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ (available water) และน้ำที่ถูกยึดไว้ด้วยแรงน้อยกว่า ๓๓ กิโลพาสคัล ส่วนใหญ่จะไหลลงสู่ชั้นน้ำบาดาล
475.	solar constant	ค่าคงตัวสุริยะ	ค่าเฉลี่ยของการส่งพลังงานของดวงอาทิตย์ โดยการแผ่รังสีลงบนพื้นผิวโลกในทางตั้งฉากต่อพื้นที่ ๑ ตารางเซนติเมตร ใน ๑ นาที โดยไม่คิดการถูกรบกวนของบรรยากาศ ซึ่งกำหนดค่าเป็นหน่วยของความร้อน มีค่าเฉลี่ยประมาณ ๑.๙๗ แคลอรีต่อตารางเซนติเมตรใน ๑ นาที การวัดหาค่าของการแผ่รังสีของดวงอาทิตย์เป็นที่ยากมาก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของบรรยากาศ เช่น ในบริเวณมหาสมุทรอาจวัดหาค่าได้เพียงร้อยละ ๖๐-๗๐ ของพลังงานที่เป็นจริง
476.	solar salt	เกลือแดด	ผลึกเกลือที่ได้จากการระเหยของน้ำทะเล หรือจากน้ำเกลือชนิดอื่นภายใต้ความร้อนของดวงอาทิตย์
477.	sole mark	รอยใต้ชั้นหิน	โครงสร้างซึ่งแสดงให้เห็นทิศทางหรือความไม่สม่ำเสมอที่เกิดขึ้นบนผิวใต้ท้องของชั้นหินทรายหรือหินทรายแป้ง ซึ่ง

			วางตัวทับอยู่บนชั้นหินที่มีเนื้อละเอียดกว่า เช่น หินดินดาน รอยดังกล่าว ได้แก่ รูปพิมพ์กดทับ รูปพิมพ์รูปร่อง
478.	solid bitumen	บิทูเมนแข็ง	ดู <i>pyrobitumen</i>
479.	solid solution; mixed crystal	ผลึกผสมเนื้อเดียว	ผลึกผสมเนื้อเดียว ผลึกแรกที่มีส่วนประกอบแปรเปลี่ยนไปในเขตจำกัด โดยการที่ไอออนชนิดหนึ่งเข้าไปแทนที่ไอออนอีกชนิดหนึ่งของแร่ในกลุ่มแรกที่มีโครงสร้างผลึกเหมือนกัน ตัวอย่างเช่น ในกลุ่มแร่แคลไซต์ เหล็กไอออนในซีเดอไรต์ เข้าแทนที่แมกนีเซียมไอออนในแมกนีไซต์ FeCO_3 (ซีเดอไรต์) $\rightarrow$ MgCO_3 (แมกนีไซต์) 28/56
480.	solid solution; mixed crystal	ผลึกผสมเนื้อเดียว	การที่แร่มีส่วนประกอบแปรเปลี่ยนไปในเขตจำกัด โดยการที่ไอออนชนิดหนึ่งเข้าไปแทนที่ไอออนอีกชนิดหนึ่งของแร่ในกลุ่มแรกที่มีโครงสร้างผลึกเหมือนกัน ตัวอย่างเช่น ในกลุ่มแร่แคลไซต์ เหล็กไอออนในซีเดอไรต์เข้าแทนที่แมกนีเซียมไอออนในแมกนีไซต์ FeCO_3 (ซีเดอไรต์) $\rightarrow$ MgCO_3 (แมกนีไซต์) รอฟิจารณา 26/56
481.	solid solution; mixed crystal*	ผลึกผสมเนื้อเดียว	การที่แร่มีส่วนประกอบแปรเปลี่ยนไปในเขตจำกัด โดยการที่ไอออนชนิดหนึ่งเข้าไปแทนที่ไอออนอีกชนิดหนึ่งของแร่ในกลุ่มแรกที่มีโครงสร้างผลึกเหมือนกัน ตัวอย่างเช่น ในกลุ่มแร่แคลไซต์ เหล็กไอออนในซีเดอไรต์เข้าแทนที่แมกนีเซียมไอออนในแมกนีไซต์

			FeCO ₃ (ซีเดอไรต์) → MgCO ₃ (แมกนีไซต์)
482.	solidification	การแข็งตัว	กระบวนการแข็งตัว โดยเฉพาะการเปลี่ยนสถานะจากของเหลวเป็นของแข็งระหว่างการเย็นตัวของหินหนืด ส่วนกระบวนการแข็งตัวในกรณีของหินตะกอนเรียกว่า การแข็งเป็นหิน ดู <i>lithification</i> ประกอบ
483.	solidification index (SI)	ดรรชนีการแข็งตัว (เอสไอ)	พารามิเตอร์ทางเคมีของหินอัคนีซึ่งมีค่าเท่ากับ 100 คูณด้วย $\text{MgO} / (\text{MgO} + \text{FeO} + \text{Fe}_2\text{O}_3 + \text{Na}_2\text{O} + \text{K}_2\text{O})$ เช่น ดรรชนีการแข็งตัวของหินบะซอลต์มีค่าประมาณ 40 และหินไรโอไลต์มีค่าประมาณ 100 แสดงให้เห็นว่า MgO มีการลดอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสัมพันธ์กับค่าเฉลี่ยทั้งหมด ($\text{FeO} + \text{Fe}_2\text{O}_3$) และแอลคาไล ($\text{Na}_2\text{O} + \text{K}_2\text{O}$)
484.	solidus; solidus line	แนวสภาพแข็ง	แนวเส้นในแผนภาพแสดงองค์ประกอบของของแข็งและของเหลวซึ่งแสดงจุดที่ของแข็งเริ่มเปลี่ยนเป็นของเหลวเมื่ออุณหภูมิสูงขึ้น ดู <i>liquidus; liquidus line</i> ประกอบ
485.	solifluction lobe	ดินไหลรูปลิ้น	ลักษณะของมวลตะกอน ที่มีรูปร่างคล้ายลิ้น อาจกว้าง ๒๕ เมตร และยาว ๑๕๐ เมตร เกิดจากการไหลของมวลดินที่ชุ่มน้ำไปตามความลาดเอียงที่มีความชันผันแปร โดยปกติด้านหน้ามีความชัน ส่วนผิวด้านบนเรียบ
486.	solifluction stream	ธารดินไหล	แหล่งสะสมเป็นแนวแคบ ๆ คล้ายลำธาร เกิดจากการสะสมตัวของดินที่ไหลลงมา
487.	solifluction; sludging; soil flow; soil fluction*	การไหลลงของดิน	การเลื่อนไถลของดินอย่างช้า ๆ ลงไปตามลาดเขาในเขตอากาศหนาว เกิดเนื่องจากน้ำแข็งและหิมะที่ละลายในฤดูร้อน

			ไหลซึมลงไปดินชั้นบน ทำให้ดินชั้นและ ในขณะที่ดินชั้นล่างยังคงมีอุณหภูมิจุดเยือกแข็งอยู่ ดินชั้นบนจึงค่อย ๆ ไหลเลื่อนลงไป คำนี้แต่เดิมใช้ในความหมายเดียวกับดินคืบ แต่ในปัจจุบันถือว่าการไหลลงของดินมีอัตราการไหลเร็วกว่าดินคืบ คือ มีอัตรา ๐.๕-๕.๐ เซนติเมตร ต่อปี
488.	solitary coral; cup coral; horn coral	ปะการังเดี่ยว	ปะการังที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ตามลำพังโดยไม่ต้องเกาะเชื่อมกับเปลือกปะการังของตัวอื่น ๆ ดู <i>colonial coral</i> ประกอบ
489.	solum; true soil	ชั้นดินแท้	ส่วนที่เป็นชั้นดินซึ่งอยู่ตอนบนของหน้าตัดดิน เกิดในวัฏจักรเดียวกันกับกระบวนการสร้างดิน ประกอบด้วยชั้น A และ B ดู <i>soil horizon</i> ประกอบ
490.	solution	การละลาย	กระบวนการผุพังทางเคมีรูปแบบหนึ่งที่ทำให้แร่และหินอยู่ในรูปของสารละลาย เช่น การละลายของแคลเซียมคาร์บอเนตในหินปูนโดยกรดคาร์บอนิก ซึ่งเกิดจากน้ำฝนทำปฏิกิริยากับคาร์บอนไดออกไซด์ในขณะที่ฝนตกผ่านชั้นบรรยากาศ
491.	solution basin	แอ่งชะละลาย	แอ่งดิน ๆ ที่ปรากฏบนพื้นผิวโลก อาจเกิดตามธรรมชาติหรือจากการกระทำของมนุษย์ โดยที่สารละลายชะเอาวัสดุผิวหน้าออกไป หรือเอาวัสดุที่ประกอบเป็นเนื้อในออกไปจนทำให้เกิดเป็นแอ่ง โดยเฉพาะหมายถึงแอ่งที่เกิดขึ้นในภูมิประเทศแบบคาสต์
492.	solution breccia	หินกรวดเหลี่ยมจากการละลาย	หินกรวดเหลี่ยมที่เกิดจากวัสดุที่ละลายได้ถูกสารละลายกร่อนออกไป ทำให้หินที่ปิดทับอยู่สึกกร่อนและแตกออกเป็นเศษชิ้นพังทลายลงมา เช่น หินกรวดเหลี่ยมที่ประกอบด้วยเศษหิน

			เซิร์ตในหินปูนเมื่อสารคาร์บอเนตที่มีอยู่ในหินปูนถูกละลายออกไป
493.	solution collapse	การพังถล่มจากการละลาย	การพังถล่มทันทีทันใดของชั้นหินที่ทนทานต่อการละลายเนื่องจากหินชั้นล่างที่รองรับอยู่ละลายออกไป 36/55
494.	solution gas	แก๊สละลาย	แก๊สธรรมชาติที่ละลายอยู่ในน้ำมันดิบตามสภาพหรือสภาวะของแหล่งกักเก็บนั้น ๆ
495.	solution GOR	อัตราส่วนแก๊สในน้ำมัน	อัตราส่วนของปริมาณแก๊สที่ละลายอยู่ในน้ำมันภายใต้อุณหภูมิและความดันที่กำหนด (ยุติตามมติเดิม)
496.	solution lake; karst lake; karst pond	ทะเลสาบคาสต์	ดู karst lake; karst pond; solution lake 36/55
497.	solution load; dissolved load; dissolved solids	วัตถุสารละลายพัดพา	วัตถุหรือวัสดุในสภาพสารละลายถูกนำพาไปโดยลำธารหรือแม่น้ำ ดู bed load; suspended load ประกอบ
498.	solution mining	การทำเหมืองละลาย	๑. การทำเหมืองโดยกระบวนการใช้สารละลายเข้าไปตามรอยแตกเพื่อชะละลายส่วนประกอบของแร่ที่อยู่ในแหล่งสินแร่ แล้วปล่อยให้สารละลายใหม่ที่ได้ไหลลงลำรางที่อยู่ลึกลงไป ๒. การทำเหมืองในแหล่งหินที่มีสมบัติละลายได้ เช่น การทำเหมืองเกลือหินจากแหล่งที่ฝังตัวอยู่ใต้ดิน โดยการอัด

			น้ำลงไปตามท่อจนไปถึงชั้นเกลือหิน เมื่อเกลือหินละลายจะได้น้ำเกลือที่เข้มข้น แล้วสูบน้ำเค็มนั้นขึ้นมาทำให้ตกตะกอนใหม่ก็จะได้อเกลือ
499.	solution sinkhole	หลุมยุบจากการละลาย	หลุมยุบที่พบมาก เกิดจากน้ำชะละลายรอยแยกในหินที่วางตัวอยู่ด้านล่างให้ขยายกว้างขึ้น ดู <i>solution collapse</i> ประกอบ 36/55
500.	solution transfer	การถ่ายโอนสารละลาย	กระบวนการละลายเนื่องจากแรงดันบริเวณผิวสัมผัสของเม็ดตะกอนเนื้อผสม ตามด้วยการสะสมตัวทางเคมีใหม่ของสารละลายชั้นต้น ณ บริเวณผิวตะกอนที่มีความเครียดน้อยกว่า เช่น บริเวณช่องว่างหรือรอยแตก ดู <i>Riecke' s principle</i> ประกอบ
501.	solution valley; karst valley; nested sinkhole	หุบเขาคาสต์	ดู <i>karst valley; nested sinkhole; solution valley</i> 36/55
502.	sonar	โซนาร์	เครื่องช่วยในการเดินเรือ ใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะวัตถุทิศทาง และหาระยะทางของวัตถุใต้น้ำ ตลอดจนลักษณะพื้นท้องมหาสมุทร โดยอาศัยหลักการสะท้อนของเสียงใต้น้ำและการส่งคลื่นเสียงลงไปใต้น้ำให้กระทบวัตถุใต้น้ำ แล้ววัดช่วงเวลาเดินทางไป-กลับของการสะท้อนของเสียงใต้น้ำ คำนี้มาจากคำเต็มว่า sound navigation and ranging
503.	sonde	เครื่องรับส่งพลังงานใน	เครื่องมือรูปทรงกระบอกยาวต่อกันหลายท่อน ใช้เก็บข้อมูล

		หลุมเจาะ	การหยั่งธรณีในหลุมเจาะ มีความยาว ๖-๔๐ ฟุต เส้นผ่านศูนย์กลาง ๒-๖ นิ้ว บรรจุด้วยอุปกรณ์ที่ให้พลังงานแบบต่าง ๆ และ/หรือเครื่องรับรู้ผลตอบสนองที่เกิดจากพลังงานที่ส่งออกไป
504.	sonic log; acoustic log	ผลบันทึกทางคลื่นเสียง	ดู <i>acoustic log; sonic log</i>
505.	sonoprobe	เครื่องรับคลื่นสะท้อน	เครื่องรับคลื่นเสียงสะท้อนกลับชนิดหนึ่ง ซึ่งเมื่อส่งคลื่นเสียงออกไปแล้วบันทึกคลื่นที่สะท้อนกลับที่เกิดจากตัวกลางที่อยู่ใต้พื้นผิวของหินตะกอนมีความเร็วคลื่นต่างกัน ใช้หาภาพตัดแนวตั้งของบริเวณใต้พื้นท้องทะเล (ตัดคัพพ์)
506.	sorosilicate	ซอโรซิลิเกต	กลุ่มแร่ซิลิเกตที่ประกอบด้วย SiO_4 ทรงสี่หน้า ๒ ชุด จับคู่กัน โดยใช้ออกซิเจนร่วมกันอยู่ ๑ ตัว อัตราส่วน $\text{Si} : \text{O} = ๒ : ๓$ ตัวอย่างเช่น เฮมิเมอร์ไฟต์ เอพิโดต ไอโดเครส ลอว์ซไนต์ แอลลาไนต์
507.	sorted circle	วงกลมคัดขนาด	ลักษณะของพื้นดินรูปแบบหนึ่งที่มีการคัดขนาดของตะกอนเป็นรูปร่างกลม โดยมีส่วนที่เป็นก้อนหินล้อมรอบวัสดุเม็ดละเอียด อาจเกิดเป็นวงเดี่ยวหรือเป็นกลุ่มก็ได้ มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางตั้งแต่ไม่กี่เซนติเมตรจนถึงมากกว่า ๑๐ เมตร แนวก้อนหินที่ล้อมรอบอาจมีขอบสูง ๓๕ เซนติเมตร และกว้าง ๘-๑๒ เซนติเมตร
508.	sorted net	ตาข่ายคัดขนาด	ลักษณะของพื้นดินรูปแบบหนึ่งที่ตะกอนมีรูปแบบการคัดขนาดอยู่ระหว่างรูปร่างกลมกับรูปหลายเหลี่ยม โดยทั่วไปรูปที่

			ปรากฏเกี่ยวกับการคัดขนาดกับขอบเขตของก้อนหินที่ล้อมรอบวัสดุเม็ดละเอียด มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางตั้งแต่ไม่กี่เซนติเมตรจนถึง ๓ เมตร
509.	sorted polygon	รูปหลายเหลี่ยมคัดขนาด	ลักษณะของพื้นดินรูปแบบหนึ่งที่ตะกอนมีรูปแบบการคัดขนาดเป็นรูปหลายเหลี่ยม ซึ่งเกิดจากการคัดขนาดของตะกอน โดยทั่วไปเกี่ยวกับขอบเขตของก้อนหินที่ล้อมรอบวัสดุที่มีเม็ดละเอียดกว่า ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางตั้งแต่ไม่กี่เซนติเมตรจนถึง ๑๐ เมตร มีความหมายเหมือนกับ <i>stone polygon; stone ring</i>
510.	sorted step	ขั้นบันไดคัดขนาด	ลักษณะของพื้นดินรูปแบบหนึ่งที่ตะกอนมีรูปแบบการคัดขนาดเป็นแบบขั้นบันได ซึ่งเกิดจากการคัดขนาดของตะกอนกับขอบเขตของก้อนหินที่อยู่บนพื้นลาดเอียงด้านล่าง เหมือนเป็นแนวกันวัสดุเม็ดละเอียดที่อยู่ตามความลาดเอียงด้านบนส่วนมากจะเกิดเป็นกลุ่ม มีขนาดกว้างตั้งแต่ ๑-๓ เมตร อาจยาวถึง ๘ เมตร ตามแนวลาดลง ดู <i>non sorted step; stone garland; stone-banked terrace</i> ประกอบ
511.	sorted stripe	แถบคัดขนาด	ลักษณะของพื้นดินรูปแบบหนึ่งที่ตะกอนมีรูปแบบการคัดขนาดเป็นแถบที่มีวัสดุขนาดละเอียดสลับกับขนาดหยาบ โดยทั่วไปเป็นแถวยาวตั้งต้นจากจุดที่ชันที่สุดลงไปตามความลาดเอียง ส่วนมากจะเกิดเป็นกลุ่ม มักมีความยาวตามความลาดเอียงเกินกว่า ๑๐๐ เมตรและความชัน ๓๐ องศา แถบหนึ่ง ๆ อาจกว้างไม่กี่เซนติเมตรจนถึง ๒ เมตร โดยพื้นที่ระหว่าง

			แถบอาจกว้างมากกว่าความกว้างของแถบ ๒-๕ เท่า
512.	sorting index	ดัชนีการคัดขนาด	การวัดระดับความเหมือนกัน หรือความสม่ำเสมอของขนาดอนุภาคตะกอน โดยทั่วไปขึ้นอยู่กับกราฟแสดงสถิติการกระจายความถี่ของขนาดอนุภาคตะกอนตัวอย่าง
513.	sorting*	การคัดขนาด	กระบวนการที่ทำให้เกิดการจัดขนาดหรือคัดขนาดตะกอนแยกออกเป็นพวก ๆ ตามขนาดรูปร่างและความถ่วงจำเพาะของตะกอนนั้น ๆ โดยการกระทำของกระแสน้ำ หรือลม
514.	sound	๑. (ชายฝั่ง) ช่องแคบขนาดใหญ่	๑.๑ ทางน้ำที่มีลักษณะยาวและแคบเชื่อมต่อกับแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ๒ แหล่ง เช่น ทะเลหรือทะเลสาบที่เชื่อมต่อกับมหาสมุทรหรือทะเลอื่น นอกจากนั้น ยังหมายถึงแหล่งน้ำ ๒ แหล่งที่แยกมาจากแหล่งเดียวกัน หรือส่วนของทะเลที่ยื่นยาวออกไปเป็นทางน้ำระหว่างแผ่นดินใหญ่กับเกาะ ซึ่งกว้างและใหญ่กว่าช่องแคบ (strait) ๑.๒ ร่องน้ำขนาดใหญ่ในมหาสมุทร โดยทั่วไปขนานกับแนวชายฝั่งทะเล เช่น ร่องน้ำ ที่อยู่ระหว่างนิวอิงแลนด์ (New England) กับลองไอแลนด์ (Long Island) ๑.๓ ลากูนตามแนวชายฝั่งทะเลตะวันออกของสหรัฐอเมริกา เช่น พามลิโค ซาวนด์ เอ็น.ซี. (Pamlico Sound N.C.) ๑.๔ อ่าวที่มีรูปร่างยาว ทะเลสาบที่มีสาขา หรือแหล่งน้ำที่ยื่นยาวออกไปอยู่ระหว่างแผ่นดินใหญ่กับเกาะยาวในทะเลสาบ

515.	sound	๒. (ธรณีฟิสิกส์) คลื่นเสียง	คลื่นเสียงที่อนุภาคมีการเคลื่อนที่ในแนวขนานกับทิศทางการแผ่ขยายของคลื่น คำนี้บางครั้งจะจงใช้กับคลื่นที่แผ่ขยายในก๊าซ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอากาศ และในของเหลว เช่น น้ำ แต่ก็ใช้กับคลื่นที่ผ่านของแข็งด้วย เรียกคลื่นนี้ว่า คลื่นปฐมภูมิซึ่งเป็นชนิดของคลื่นที่ใช้ในการสำรวจวัดคลื่นไหวสะเทือน
516.	sound intensity; acoustic intensity	ความเข้มคลื่นเสียง	<i>ดู seismic intensity</i>
517.	sounding	การหยั่งความลึก	๑. การหาความลึกของน้ำจากท้องเรือโดยใช้เสียงสะท้อนหรือสายดิ่ง ๒. ทางธรณีฟิสิกส์ เป็นการวัดปริมาณของบางสิ่งบางอย่างที่ผันแปรไปตามความลึก ๓. ทางวิศวกรรม หมายถึงการหาความหนาของชั้นดินหรือความลึกถึงหินดาน
518.	sounding line; lead line	สายดิ่ง	เส้นที่มีน้ำหนักถ่วงอยู่ที่ปลาย เช่น เส้นลวด เส้นเชือกใช้ในการหยั่งหาความลึกของน้ำ
519.	sounding sand	ทรายส่งเสียง	ทรายที่สะอาดและแห้งเมื่อมีการเคลื่อนที่ หรือถูกระทบ ส่งเสียงคล้ายดนตรี เสียงคลอ หรือเสียงกรอบแกรบ เช่น ทรายในทะเลทราย เมื่อไหลลงมาตามลาดเนินทราย หรือทรายในหาดทรายเมื่อถูกค้ำหรือเดินย่ำ
520.	sour crude	น้ำมันดิบเปรี้ยว	น้ำมันดิบที่มีแก๊สไฮโดรเจนซัลไฟด์ปนอยู่มาก

521.	sour gas	แก๊สเปรี้ยว	แก๊สธรรมชาติที่มีปริมาณไฮโดรเจนซัลไฟด์หรือแก๊สไฮโดรเจนอยู่มาก
522.	source rock	หินต้นกำเนิด	<i>ดู parent rock ความหมายที่ ๑</i>
523.	source-bed concept	แนวคิดชั้นหินต้นกำเนิด	แนวคิดหรือหลักการเกี่ยวกับการกำเนิดลิ้นแร่ซัลไฟด์ที่มีหลักฐานว่า การเกิดสะสมตัวของซัลไฟด์ที่เกิดพร้อมกับหินต่อมาซัลไฟด์มีการเคลื่อนย้ายและสะสมตัวเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากหินมีอุณหภูมิเพิ่มขึ้น เป็นต้น
524.	source-generated noise	เสียงรบกวนจากต้นกำเนิดคลื่น	คลื่นเสียงที่เกิดขึ้นจากพลังงานที่ส่งออกไปจากต้นกำเนิดคลื่นซึ่งใช้ในการสำรวจที่ไม่ใช่คลื่นสะท้อนปฐมภูมิ ประกอบด้วยคลื่นตรง คลื่นพื้นผิว คลื่นเสียงทางอากาศ คลื่นหักเหระดับตื้น คลื่นหักเหสะท้อนกลับ คลื่นสะท้อนซ้ำ คลื่นเลี้ยวเบน เป็นต้น
525.	S-P interval	เวลาต่างคลื่นเอสและพี	ในวิทยาแผ่นดินไหว เป็นช่วงเวลาที่ต่างกันซึ่งคลื่นตามยาวและคลื่นตามขวางเดินทางถึงเป็นครั้งแรก ณ เครื่องรับคลื่นที่ตำแหน่งเดียวกัน ซึ่งเป็นการวัดระยะทางจากเครื่องรับคลื่นถึงจุดต้นกำเนิดแผ่นดินไหว (รอพิจารณาพร้อมศัพท์แผ่นดินไหว)
526.	SP log (self potential log)	ผลบันทึกเอสพี (ผลบันทึกศักย์ไฟฟ้าในตัว)	ผลบันทึกการเปลี่ยนแปลงความต่างศักย์ไฟฟ้าที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติในหลุมเจาะที่ไม่ได้ใส่ท่อกรู ความต่างศักย์ไฟฟ้าต่อเนื่องที่มีจำนวนเล็กน้อยจากสภาพทางเคมีไฟฟ้าที่วัดได้นี้ เกิดจากการดันแทรกของโคลนเจาะหรือสารละลายโลหะที่อยู่ในชั้นหิน ผลบันทึกเอสพีสามารถนำไปใช้หาสภาพซึมได้ สภาพต้านทานไฟฟ้าของน้ำ

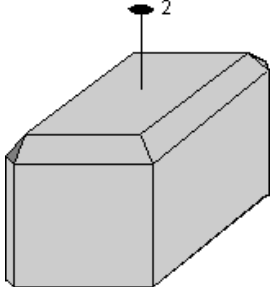
			ปริมาณหินดินดานที่ปนอยู่ในชั้นหิน และหารอยสัมผัสของชั้นหินเพื่อทำการเทียบสัมพันธ์
527.	spaced cleavage	แนวแตกเรียบช่องว่าง	แนวแตกเรียบกับบริเวณแนวแตกเรียบ(cleavage domain)ที่ชัดเจน(หรือแตกต่าง) หรือร่องแนวแตกเรียบ(cleavage seam) ที่แยกจากกันโดยพื้นที่ที่ไม่มีแนวแตกเรียบ (microlithon) บริเวณแนวแตกเรียบ(cleavage domain) มักพบพบบางส่วนเหลือค้างที่ไม่ละลาย มีการเรียงตัวเป็นแนวของแร่แผ่นบาง หรือมีทั้งสองอย่าง บริเวณแนวแตกเรียบ (cleavage domain) มักถูกแยกด้วย non penetrative diffused zone ดู crenulation cleavage , slip cleavage (ยังไม่ยุติ)
528.	spar	สปาร์	๑. (วิทยาแร่) คำที่ใช้กับผลึกแร่สีอ่อน โปร่งใส โปร่งแสง มักพบแนวแตกเรียบ และมีความวาว มักเป็นแร่โอลิหมีค่า เช่น ไอซ์แลนด์สปาร์ (แคลไซต์) ฟลูออรัสสปาร์ (ฟลูออไรต์) สปาร์หนัก (แบไรต์) หรือเฟลด์สปาร์ ๒. (เหมืองแร่) คำที่ชาวเหมืองแร่ใช้เรียก สายเคลย์ (clay vein) ในชั้นถ่านหิน
529.	sparite	สปาร์ไรต์	๑. คำที่ใช้บรรยายองค์ประกอบของหินปูนที่เป็นผลึก โปร่งใสและโปร่งแสง ประกอบด้วยแคลไซต์หรืออะราโกไนต์ เม็ดหยาบที่เกิดระหว่างสะสมตัวอยู่กับที่ หรือที่เข้ามาเป็นสาร

			เชื่อมประสานภายหลัง เม็ดสไปไรต์หยาบกว่ามีโครต์มาก มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางมากกว่า ๑๐ ไมครอน มีความหมายเหมือนกับ <i>sparry calcite</i> และ <i>calcsparite</i> ๒. หินปูนที่มีสไปไรต์เป็นสารเชื่อมประสานมากกว่ามีโครต์ที่เป็นเนื้อพื้น ดู <i>micrite</i> ประกอบ มีความหมายเหมือนกับ <i>sparry limestone</i>
530.	sparker	ตัวกำเนิดไฟฟ้าประกาย	เครื่องให้กำเนิดคลื่นเสียงจากประกายไฟฟ้าที่ใช้ในการสำรวจคลื่นไหวสะเทือนในทะเล โดยการปล่อยกระแสไฟฟ้าที่มีศักย์สูงได้น้ำจากขั้วไฟฟ้าหนึ่งไปยังอีกขั้วหนึ่ง
531.	sparry	-สปาร์รี	๑. คำที่ใช้เกี่ยวกับ คล้ายกับ หรือประกอบด้วยสปาร์ ดู <i>spar</i> ประกอบ ๒. คำที่ใช้เกี่ยวกับสไปไรต์ โดยเฉพาะหมายถึงสารเชื่อมประสานซึ่งเป็นแคลไซต์ที่ใส่ทั้งในตัวอยางหินและแผ่นบาง หรือหินที่มีสไปไรต์มาก เช่น หินสปาร์รี (sparry rock)
532.	sparry limestone	หินปูนสไปไรต์	หินปูนที่ประกอบด้วยผลึกแคลไซต์ขนาดใหญ่ชัดเจน ดู <i>micritic limestone</i> ประกอบ
533.	sparse biomicrite	หินไบโอไมโครต์ตะกอนห่าง	หินไบโอไมโครต์ที่มีซากดึกดำบรรพ์อยู่ประมาณร้อยละ ๑๐-๕๐ ของเนื้อหิน และมีเม็ดตะกอนกระจัดกระจายอยู่ห่าง ๆ กัน
534.	spathic; spathose	-คล้ายสปาร์	คำที่ใช้กับแร่ที่มีลักษณะคล้ายสปาร์โดยเฉพาะที่มีแนวแตกเรียบดี

535.	spatter	สเปตเตอร์	๑. มวลตะกอนภูเขาไฟที่มีน้ำปนมาก ปกคลุมพื้นผิวรอบ ๆ ช่องเปิดภูเขาไฟ ๒. ลักษณะหยดเล็ก ๆ บนพื้นผิวของลูกอุกกาบาต โดยทั่วไปมักมีบางส่วนหลอมรวมกับผิวอุกกาบาต
536.	spatter cone	สเปตเตอร์รูปกรวย	สเปตเตอร์ที่มีรูปร่างเป็นกรวยเตี้ย ๆ ด้านข้างชัน เกิดจากการสะสมตัวของสเปตเตอร์ตามแนวรอยแตกหรือช่องเปิดภูเขาไฟ มักมีองค์ประกอบเป็นหินบะซอลต์ ดู <i>spatter</i> ความหมายที่ ๑ ประกอบ
537.	speciation	การเกิดชนิดใหม่	๑. กระบวนการเกิดสิ่งมีชีวิตชนิดใหม่ที่ประชากรบางส่วนถูกแบ่งแยกออกจากกันจนกระทั่งเป็นสิ่งมีชีวิตชนิดใหม่ ๒. การคัดเลือกตัวอย่างซากดึกดำบรรพ์หรือตัวอย่างสิ่งมีชีวิตมาจัดให้เป็นหมวดหมู่ โดยแต่ละหมวดหมู่หรือแต่ละกลุ่มเป็นตัวแทนของหนึ่งชนิด
538.	species	ชนิด	๑. กลุ่มของสิ่งมีชีวิตซึ่งสามารถผสมพันธุ์สืบทอดลูกหลานที่มีโครงสร้าง นิสัย และทำหน้าที่คล้ายกับพ่อแม่ได้ ชนิดจัดเป็นหน่วยหลักมูล (fundamental) ของการจำแนกชนิดสัตว์หรือพืชที่มีขั้นต่ำกว่าสกุล ตามหลักชื่อชนิดนี้เป็นชื่อที่ต้องใช้ตามหลังชื่อสกุลเสมอ ในกรณีที่ระบุชนิดไม่ได้จะใช้ sp. เป็นคำย่อ ๒. แร่ซึ่งมีสมบัติทางเคมีและทางกายภาพที่เด่นชัดเฉพาะตัวแตกต่างจากแร่อื่น ๆ เช่น ควอตซ์ โอลิวีน แพลจิโอ

			เคลส แคลไซต์ อะราโกไนต์
539.	specific name	ชื่อเฉพาะ	๑. ชื่อของสัตว์หรือพืชที่เขียนเป็นลำดับที่สองในการเขียนแบบทวินาม เช่น <i>Phuwiangosaurus sirindhornae</i> ๒. ดู <i>binomen; binomial</i>
540.	spectral gamma-ray log	ผลบันทึกรังสีแกมมาเชิงสเปกตรัม	เส้นโค้งผลบันทึกความเข้มรังสีแกมมาตามธรรมชาติในช่วงแถบพลังงานที่ไม่ต่อเนื่อง เป็นลักษณะพิเศษเฉพาะของอนุกรมกัมมันตรังสียูเรเนียม-เรเดียม อนุกรมกัมมันตรังสีทอเรียม หรือไอโซโทปของโพแทสเซียม ๔๐ ใช้ประโยชน์ในการเทียบสัมพันธ์ชุดหินเมื่อใช้วิธีการอื่นแล้วไม่ได้ผล และใช้ในการสำรวจหาแร่ยูเรเนียมในบริเวณที่แร่ทอเรียมและโพแทสเซียมเป็นต้นกำเนิดสำคัญที่ให้รังสีทั้งหมดออกมา ดู <i>gamma - ray log; neutron - activation log</i>
541.	spectrographic analysis	การวิเคราะห์ทางสเปกโตรกราฟ	การวิเคราะห์ธาตุเชิงปริมาณโดยเปรียบเทียบสเปกตรัมของสารและการจับคู่แนวเส้นสเปกตรัมกับแนวเส้นสเปกตรัมของธาตุซึ่งรู้ความยาวคลื่นแล้ว
542.	spectrometer	สเปกโตรมิเตอร์	อุปกรณ์สำหรับวัด บันทึก และเปรียบเทียบความเข้มของแสงในส่วนต่าง ๆ ของสเปกตรัมในรูปของความยาวคลื่น แต่เดิมเรียก สเปกโตรโฟโตมิเตอร์ (spectrophotometer)
543.	spectrometry	สเปกโตรเมตรี	การวัดความยาวคลื่นแสงด้วยสเปกโตรมิเตอร์
544.	spectrophotometer	สเปกโตรโฟโตมิเตอร์	ดูคำอธิบายใน <i>spectrometer</i>
545.	spectroscope	สเปกโตรสโกป	เครื่องมือที่ใช้วัดสเปกตรัมหรือแถบสีของแสง

546.	spectroscopy	สเปกโทรสโกปี	เทคนิคหรือวิธีการวิเคราะห์ วัด หรือบันทึกสเปกตรัมหรือแถบสีของแสงด้วยสเปกโทรสโกปี
547.	speculative resources	ปริมาณทรัพยากรคาดเดา	ปริมาณทรัพยากรเช่นแร่ที่คาดว่าจะค้นพบ มักเกิดในสภาพธรณีวิทยาทั่วไป แต่ยังไม่มีการกำหนดขอบเขตของแหล่งแร่ในแผนที่ ดู <i>hypothetical resources</i> และ <i>identified resources</i> ประกอบ
548.	speleochronology	กาลวิทยากถ้ำ	วิชาที่ว่าด้วยการหาอายุของถ้ำ หรืออายุของแร่ที่ตกสะสมหรือแทรกตัวตามรอยแตกในถ้ำ การหาอายุนั้นอาจเป็นอายุสัมพัทธ์หรืออายุสมบูรณ์
549.	speleology	ถ้ำวิทยา	การสำรวจและการศึกษาวิชาที่เกี่ยวกับถ้ำ ซึ่งประกอบด้วยเรื่องการเกิด รูปร่างทางกายภาพ และการเกิดแร่ชนิดต่าง ๆ ภายในถ้ำ
550.	spermatophyte	พืชมีเมล็ด	พืชที่มีระบบท่อลำเลียงน้ำและอาหาร สามารถผลิตเมล็ดได้ เช่น พืชเมล็ดเปลือย (gymnosperm) หรือพืชดอก (angiosperm) พืชพวกนี้มีช่วงอายุตั้งแต่ยุคคาร์บอนิเฟอรัสจนถึงปัจจุบัน
551.	spessartite	๑. สเปนสซาร์ไทต์	แร่สเปนสซาร์ทีน (spessartine)
552.	spessartite	๒. หินสเปนสซาร์ไทต์	๒.๑ หินแลมโพรไฟร์ชนิดหนึ่ง ตามการจำแนกของ IUGS ประกอบด้วยแพลจิโอเคลสมากกว่าแอลคาไลเฟลด์สปาร์ ไม่พบเฟลด์สปาทอยด์ แร่ดอกส่วนใหญ่เป็นฮอร์นเบลนด์ และโคลโนไพรอกซีน ๒.๒ หินแลมโพรไฟร์ที่ประกอบด้วยแร่ดอกของฮอร์นเบ

			ลนด์สีเขียว หรือโคลโนไฟรอกซินในเนื้อพื้นซึ่งเป็นโซเดียม แพลจิโอเคลส แร่รองเป็นโอลิวีน ไบโอไทต์ อะพาไทต์ และ ออกไซด์ที่บดแสง <i>ดู lamprophyre ประกอบ</i>
553.	sphenoid	สฟีนอยด์	รูปแบบผลึกเปิดที่มีหน้าผลึกไม่ขนานกัน ๒ หน้าซึ่งสมมาตร กับแกนทวิสมมาตร เกิดในผลึกระบบหนึ่งแกนเอียง <i>ดู dome ประกอบ</i>
554.	spherical coordinates	พิกัดทรงกลม	ระบบพิกัดสามมิติกำหนดโดยความยาวตามแนวรัศมีและค่า ของมุมสองมุม (α และ β) ในการสำรวจคลื่นไหวสะเทือน พิกัดทรงกลมเป็นการวัดระยะตามแนวรัศมีและการวัดมุม ซึ่ง ทำให้รู้ทิศทางของพัลส์ซึ่งเกิดขึ้นที่ต้นกำเนิดคลื่น เช่น หลุม จุดระเบิด
555.	spherical wave	คลื่นหน้าโค้ง	คลื่นซึ่งหน้าคลื่นมีลักษณะเป็นชุดของพื้นผิวทรงกลมที่มีจุด ศูนย์กลางเดียวกัน ในขณะที่คลื่นเคลื่อนที่ไปทำให้อนุภาค ของตัวกลางที่คลื่นเคลื่อนผ่านเกิดการกระจายออก และสลับ กลับเมื่อคลื่นผ่านไปแล้ว

556.	spherical weathering; spheroidal weathering; concentric weathering	การผุพังแบบทรงกลม	ดู <i>concentric weathering; spheroidal weathering; spherical weathering</i> 28/56
557.	sphericity*	ภาวะทรงกลม	สภาพที่แสดงลักษณะรูปร่างของเม็ดตะกอนว่าคล้ายกับทรงกลมเพียงไร ในรูปของค่าที่ได้จากอัตราส่วนระหว่างพื้นที่ผิวเม็ดตะกอนต่อพื้นที่ผิวทรงกลมที่มีปริมาตรเท่ากัน แต่ในทางปฏิบัติ การวัดพื้นที่ดังกล่าวกระทำได้ยาก จึงใช้อัตราส่วนระหว่างความกว้าง ยาว หนา ของเม็ดตะกอนต่อเส้นผ่านศูนย์กลางของทรงกลมรอบ ๆ เม็ดตะกอนนั้น รูปทรงกลมสมบูรณ์หรือทรงกลมจะมีค่าภาวะทรงกลมเท่ากับ ๑ ส่วนภาวะทรงกลมของเม็ดตะกอนรูปร่างอื่น ๆ จะมีค่าน้อยกว่า ๑ เสมอ
558.	spheroclast	เศษหินดอกมน	เศษหินดอกที่มีลักษณะค่อนข้างมนถึงมน เช่น กรวดใหญ่ (cobble) หรือ กรวดกลาง (pebble) ในหินกรวดมน ดู <i>anguclast</i> ประกอบ
559.	spheroid	สเฟียรอยด์	แผนรูปทางคณิตศาสตร์ซึ่งมีรูปทรงเกือบเป็นทรงกลม ในทางภูมิมาตรศาสตร์กำหนดให้มีขนาดและรูปทรงใกล้เคียงกับแผนรูปของโลก ซึ่งสมมุติขึ้นในลักษณะที่ให้ผิวระดับน้ำทะเลทั่วโลกเชื่อมต่อเนื่องกันไปโดยตลอดซึ่งเรียกว่า จีออยด์ และใช้เป็นพื้นฐานในการคำนวณต่าง ๆ เกี่ยวกับงานสำรวจทางภูมิมาตรศาสตร์

			สเฟียร์รอยด์ที่ใช้กันอยู่ในงานประเภทนี้มีหลายแผนรูป และมีขนาดต่าง ๆ กัน มีชื่อเฉพาะ ซึ่งโดยมากตั้งตามชื่อผู้คิด คำนวณหรือตามปีที่คำนวณ เช่น Australian Natural Spheroid, Clarke Spheroid of 1866, Everest Spheroid of 1830 ซึ่ง ๒ แผนรูปหลังนี้ประเทศไทยใช้อยู่ในปัจจุบัน (<i>ดูรูปที่ geoid</i>)
560.	spheroidal weathering; spherical weathering; concentric weathering	การผุพังแบบทรงกลม	<i>ดู concentric weathering; spheroidal weathering; spherical weathering</i> 28/56
561.	spherulite	มวลรัศมี	๑. มวลทรงกลม ประกอบด้วยผลึกรูปเข็มของแอลคาไลเฟลด์สปาร์และควอตซ์ที่เรียงตัวแผ่เป็นรัศมีจากศูนย์กลาง อาจมีขนาดตั้งแต่เล็กมากต้องดูด้วยกล้องจุลทรรศน์จนถึงขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางหลายเซนติเมตร โดยมากเกิดในหินภูเขาไฟชนิดกรด เช่น หินไรโอไลต์ แต่อาจเกิดในหินอัคนีแทรกซอนระดับต้นที่ตกผลึกบางส่วนหรือตกผลึกอย่างรวดเร็ว <i>ดู lithophysae และ variolitic ประกอบ</i> ๒. มวลสารหรือผลึกมวลรวมที่มีรูปร่างค่อนข้างกลมถึงกลม มีโครงสร้างภายในแบบรัศมีที่แผ่จากศูนย์กลางอยู่ในหินชั้น เช่น ก้อนทรงมนคาร์บอเนต (carbonate nodule) มักเกิดในหินดินดาน <i>ดู orbicule ประกอบ</i>
562.	spherulitic	-ทรงกลมรัศมี	คำที่ใช้กับเนื้อหินอัคนีพุที่มีมวลรัศมีหรือมวลทรงกลมที่มีเส้น

			ใยแร่เป็นรัศมีเป็นองค์ประกอบเด่น มีความหมายเหมือนกับ <i>globular</i> ๒ ดู <i>spherulite</i> ประกอบ
563.	spicule	โครงหนาม	สารแคลเซียมคาร์บอเนตหรือซิลิกาที่สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง โดยเฉพาะพวกฟองน้ำสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นที่จับยึดเนื้อเยื่อ และค้ำพุงให้เป็นรูปร่างของสิ่งมีชีวิตนั้น โครงหนามมีรูปร่าง หลายแบบ ได้แก่ แบบแกนเดี่ยว สามแกนตั้งฉากกัน สี่แกน ไม่อยู่ในระนาบเดียวกัน แบบรัศมี และไม่มีแบบที่แน่นอน โครงหนามพบปะปนอยู่ในตะกอนท้องทะเล และในหินเซิร์ ตของมหายุคพาลีโอโซอิก และยุคครีเทเชียส โครงหนามที่ ฟองน้ำสร้างขึ้นจากสารอินทรีย์มีชื่อเรียกโดยเฉพาะว่า ใย โครงร่างฟองน้ำ (spongin)
564.	spilite	หินสปิลไลต์	หินบะซอลต์ชนิดหนึ่งที่มีการแปรเปลี่ยนไปจนมีลักษณะเด่น คือมีช่องว่างที่มีแร่ทุติยภูมิบรรจุอยู่หรือมีรูพรุน ประกอบด้วย เฟลด์สปาร์ที่ถูกเปลี่ยนเป็นแอลไบต์ และมักมีแร่องค์ประกอบ อื่น ๆ เช่น คลอไรต์ แคลไซต์ เอพิโดต คาลซิโดนี ฟรีไนต์ หรือแร่อื่น ๆ ที่มีน้ำเป็นองค์ประกอบซึ่งตกผลึกที่อุณหภูมิต่ำ ซึ่งเป็นลักษณะของหินเขียว หินสปิลไลต์มักพบเกิดจากลาวา หลากใต้ทะเลหรือมหาสมุทร และพบโครงสร้างลาวารูป หมอน
565.	spill plane	ระนาบไหลล้น	ระดับในแนวราบที่ลากต่อออกมาจากจุดไหลล้นในโครงสร้าง ของแหล่งกักเก็บปิโตรเลียม

566.	spill point	จุดไหลล้น	บริเวณหรือจุดใด ๆ ในโครงสร้างของแหล่งกักเก็บปิโตรเลียมต่ำสุดที่สามารถกักเก็บปิโตรเลียมไม่ให้ไหลออกไปได้
567.	spine	๑. หนาม	ส่วนที่ยื่นออกมาจากผิวเปลือกของสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง เช่น หนามของเม่นทะเลซึ่งใช้เดิน ดู <i>sea urchin</i> ประกอบ
568.	spine	๒. หนามภูเขาไฟ	ดู <i>volcanic spine</i>
569.	spit*	สันดอนจะงอย	สันดอนทรายหรือกรวด มีลักษณะแคบและยาว ปลายหนึ่งติดอยู่กับฝั่ง อีกปลายหนึ่งยื่นออกไปในทะเล และมักจะมียอดเนินทรายอโคงเป็นจะงอย ตามอิทธิพลของกระแสน้ำและคลื่น ถ้าสันดอนจะงอยประกอบด้วยทรายล้วน เรียกว่า สันดอนจะงอยทราย ดู <i>baymouth spit</i> ประกอบ
570.	splendent luster	วาววับ	ความวาวของแร่ที่มีความเข้มของความวาวสูงสุด
571.	splintery	-แบบเสี้ยน	คำที่ใช้กับลักษณะรอยแตกของแร่ที่แตกคล้ายเสี้ยนไม้หรือเป็นเส้นใย เช่น ฮอร์นเบลนด์ แอสเบสทอส ดู <i>fracture</i> ประกอบ
572.	split spread	การวางกิ่งกลางแถว	รูปแบบการจัดเส้นสำรวจคลื่นไหวสะเทือน โดยวางตำแหน่งต้นกำเนิดคลื่นไว้ที่จุดกึ่งกลางตามแนวจีโอโฟน ใช้ในการสำรวจเพื่อให้ได้ผลออกมาเป็นภาพตัดแนวตั้งแบบเชื่อมโยงต่อกัน หรือเพื่อการสำรวจหามุมเทของชั้นหินใต้พื้นผิว
573.	splitting	การแยกกลุ่ม	การจัดทำทฤษฎีหรือหัวข้อปฏิบัติสำหรับการจัดจำแนกหมวดหมู่ของพืชหรือสัตว์ตามระบบอนุกรมวิธาน ที่ได้นำเอาลักษณะที่มีความสัมพันธ์กันในหน่วยใดหน่วยหนึ่งมาพิจารณาความแตกต่าง แล้วจัดแยกย่อยออกมา นัก

			อนุกรมวิธานที่ได้จัดทำเกณฑ์ข้อปฏิบัติดังกล่าว เรียกว่า นักอนุกรมวิธานแยกกลุ่ม (splitter) ผลงานของนักอนุกรมวิธานแยกกลุ่มทำให้หน่วยที่เคยมีมาก่อนเกิดเป็นหน่วยที่ใหญ่กว่าขึ้น เช่น จากวงศ์ย่อยได้เป็นวงศ์ หรือจากชนิดย่อย เป็นชนิด <i>ดู lumping ประกอบ</i>
574.	spodic horizon	ชั้นดานอินทรีย์	ชั้นดินแร่ที่เกิดอยู่ใต้ชั้นดินข้างบน ซึ่งเป็นชั้นสะสมของวัสดุที่ไม่มีรูปผลึกและความหนาตั้งแต่ ๒.๕ เซนติเมตรขึ้นไป ประกอบด้วยคาร์บอนอินทรีย์ อะลูมิเนียมและมีเหล็กหรือไม่ก็ได้ <i>ดู mineral soil ประกอบ</i>
575.	spoil	เศษหินดินทิ้ง	ดินหรือหินเหนือชั้นแร่และเศษวัสดุอื่นที่เกิดจากการเปิดหน้าเหมืองหรือการทำเหมืองจากการขุดลอก ขุดโพรง หรือขุดอุโมงค์ ซึ่งต้องกำจัดออกไปหรือนำไปทิ้ง
576.	sponge	ฟองน้ำ	สัตว์หลายเซลล์ อาศัยอยู่ในน้ำ จัดเป็นพวกสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังไฟลัมพอริเฟอร่า (Phylum Porifera) มีลักษณะเฉพาะคือ โครงสร้างภายในประกอบด้วยโครงหนาม (spicule) ซึ่งสร้างด้วยสารซิลิกา แคลเซียมคาร์บอเนต หรือสารอินทรีย์ที่มีชื่อเรียกว่า ไบโครจรงฟองน้ำ (spongin) มีช่วงอายุตั้งแต่ก่อนยุคแคมเบรียนถึงปัจจุบัน <i>มีความหมายเหมือนกับ poriferan ดู spicule ประกอบ</i>
577.	spongin	ไบโครจรงฟองน้ำ	<i>ดูคำอธิบายใน spicule และ sponge</i>

578.	spontaneous generation	กำเนิดชีวิตจากสิ่งไร้ชีวิต	แนวความคิดสมัยโบราณที่ว่าสิ่งมีชีวิตเกิดขึ้นจากสิ่งตายไปแล้ว โดยปราศจากการช่วยเหลือของอิทธิพลภายนอกหรือแรงเหนือธรรมชาติ มีความหมายเหมือนกับ <i>abiogenesis</i>
579.	spontaneous polarization	การเกิดขั้วเอง	การพัฒนาของศักยภาพไฟฟ้าสถิตระหว่าง ๒ จุดในพื้นดิน เนื่องจากปฏิกิริยาเคมี ความแตกต่างความเข้มข้นของสารละลาย การเคลื่อนที่ของความร้อน หรือการเคลื่อนที่ของของเหลวเข้าไปยังตัวกลางที่มีรูพรุน ดู <i>self potential method</i> ประกอบ
580.	spontaneous-potential curve	เส้นโค้งศักย์ไฟฟ้าต่อเนื่อง	ดู <i>self-potential curve</i>
581.	spontaneous-potential method	วิธีวัดศักย์ไฟฟ้าต่อเนื่อง	ดู <i>self-potential method</i>
582.	spore	สปอร์	เซลล์สืบพันธุ์แบบไม่อาศัยเพศที่เป็นเซลล์เดี่ยวของพืชหรือสัตว์ชั้นต่ำ สามารถปรับตัวให้มีชีวิตอยู่ได้ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมและสามารถพัฒนาโดยลำพังตัวเองให้เป็นสิ่งมีชีวิตขึ้นมาใหม่ได้ สปอร์พบเป็นซากดึกดำบรรพ์ตั้งแต่ยุคไชลูเรียนจนถึงปัจจุบัน
583.	sporophyte	สปอโรไฟต์	ส่วนของพืชหรือระยะที่พืชสร้างสปอร์ เช่น ระยะดิพลอยด์ (มีจำนวนโครโมโซมเท่ากับเซลล์พ่อแม่) ของพืชสร้างเอ็มบริโอในพืชชั้นต่ำที่มีท่อลำเลียง สปอโรไฟต์เกิดขึ้นจากการปฏิสนธิของเซลล์ไข่และเซลล์สเปิร์มที่เคลื่อนที่ แต่ในพืชมีเมล็ดจะเกิดจากการเชื่อมกันของไข่กับนิวเคลียสของสเปิร์ม

			ในเรณู <i>ดู gametophyte ประกอบ</i>
584.	spot correlation	การเทียบสัมพันธ์ชั้น สะท้อน	การเทียบสัมพันธ์ของแนวชั้นสะท้อนแนวเดียวกันซึ่งได้จากการสำรวจคลื่นไหวสะเทือนที่ปรากฏบนบันทึกรอยรูปคลื่นซึ่งอยู่ห่างกัน โดยพิจารณาจากความคล้ายคลึงของลักษณะและช่วงห่างระหว่างชั้นสะท้อน
585.	spot elevation	จุดระดับสูง	ระดับความสูงบนแผนที่ภูมิประเทศที่ตำแหน่งเสริม ซึ่งมีจุดสังเกตได้ง่าย เช่น ตำแหน่งที่ถนน ๒ สายตัดกัน ทำให้ได้ข้อมูลเพิ่มมากขึ้นจากที่ได้ข้อมูลเส้นชั้นความสูง และหมดระดับ
586.	spotted schist; knotted schist	หินชีสต์เนื้อจุด	<i>ดู spotted slate; knotted slate</i>
587.	spotted slate; knotted slate	หินชนวนเนื้อจุด	หินแปรเนื้อดินที่มีเนื้อกึ่งหินดินดาน หินชนวน หรือหินชีสต์ ที่มีจุดเกิดขึ้น อันเป็นผลจากแร่ดอกแปรเริ่มโตขึ้นเนื่องจากการแปรสภาพสัมผัสชั้นต่ำถึงปานกลาง มีความหมายเหมือนกับ <i>knotted schist; spotted schist</i>
588.	spread	๑. การวางจีโอโฟน	การจัดวางกลุ่มจีโอโฟนหลาย ๆ กลุ่มตามตำแหน่งต่าง ๆ ในการสำรวจคลื่นไหวสะเทือน เพื่อรับข้อมูลจากการจุดระเบิดที่จุดใดจุดหนึ่งพร้อม ๆ กัน มีความหมายเหมือนกับ <i>seismic spread</i>
589.	spread	๒. การแผ่ทางน้ำ	การขยายตัวออกทางด้านข้างของลำธาร ทำให้เกิดบริเวณที่

			ลุ่มขึ้นและหรือบริเวณน้ำตื้น เช่น บริเวณที่มีสิ่งกีดขวางตามธรรมชาติด้านการไหลของน้ำ
590.	spring tide	น้ำเกิด	ช่วงกระแสน้ำขึ้น-น้ำลงซึ่งเกิดในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ และแรม ๑๕ ค่ำ เป็นช่วงเวลาที่แรงดึงดูดจากดวงอาทิตย์เสริมกับแรงดึงดูดจากดวงจันทร์ ทำให้ความต่างของระดับกระแสน้ำขึ้น-น้ำลงเพิ่มมากขึ้น <i>ดู neap tide ประกอบ</i>
591.	spring*	น้ำพุ	น้ำที่ไหลพุ่งขึ้นมาจากภายใต้พื้นดินโดยธรรมชาติ น้ำพุนี้เกิดจากน้ำฝนที่ตกลงมาและไหลซึมผ่านลงไป在地จนถึงระดับหนึ่ง และที่ระดับนั้น น้ำจะรวบรวมกันเข้าโดยมีแรงอัดดันมากขึ้นจนพุ่งขึ้นมาเหนือพื้นดิน น้ำพุมีทั้งน้ำเย็นและน้ำร้อน น้ำอ่อนและน้ำกระด้าง แล้วแต่ลักษณะของดินและหินซึ่งอยู่ใต้ผิวพื้นดินนั้น
592.	spud; spud in	-เริ่มเจาะ	คำที่ใช้เกี่ยวกับวันเวลาที่เริ่มต้นเจาะ
593.	spur	สันยื่น	๑. (ธรณีวิศวกรรม) สิ่งก่อสร้างที่ยื่นออกไปจากแนวตลิ่งของแม่น้ำลำธารหรือชายฝั่งทะเลเพื่อเบี่ยงเบนทิศทางกระแสน้ำหรือป้องกันการกัดเซาะชายทะเล ๒. (ธรณีฐานวิทยา) ๒.๑ สันเตี้ยหรือสูงไม่มากนักที่พุ่งตรงขึ้นไปจากยอดเขาหรือด้านข้างเนินเขา หรือพื้นที่สูง นอกจากนั้น ยังหมายถึงเนินเขาขนาดเล็กที่ยื่นโผล่ออกไปจากแนวเทือกเขาหรือเนินเขานั้น

			๒.๒ ส่วนที่ยื่นออกไปของทางน้ำคดโค้ง ๓. (บรรพชีวินวิทยา) ส่วนของเปลือกที่ยื่นยาวออกมาเป็นคู่ ๆ จากแผ่นฐานยึดเกาะของสัตว์จำพวกเพรียงหรือ เซอร์ริเพด ทำหน้าที่เป็นเทอร์กัมหรือฝาหุ้มตัวคู่ที่ไม่สามารถเคลื่อนไหวได้ ดู <i>cirriped</i> และ <i>tergum</i> ประกอบ ๔. (ธรณีทางทะเล) ๔.๑ แนวภูเขาบนแผ่นดินที่มีสันหรือส่วนอื่นโผล่ยื่นออกไปจากชายฝั่งทะเลสู่ไหล่ทวีปหรือผ่านไหล่ทวีป หรือไหล่ทวีปที่ล้อมรอบเกาะ ๔.๒ สันที่โผล่ยื่นออกไปจากโครงสร้างใต้น้ำที่มีขนาดใหญ่กว่า หรือโครงสร้างที่ยกตัวสูงขึ้น ๕. (สินแร่) สายแร่เล็ก ๆ ที่แยกออกจากสายแร่หลัก ๖. (ธารน้ำแข็ง) ดู <i>ram</i>
594.	squeaking sand; musical sand; whistling sand	ทรายหวีด	ดู <i>whistling sand</i> ; <i>squeaking sand</i> ; <i>musical sand</i>
595.	stability field	เขตเสถียรภาพ	บริเวณหรือช่วงที่แร่หรือชุดแร่หนึ่ง ๆ มีความเสถียร
596.	stability series	อนุกรมเสถียรภาพ, ลำดับเสถียรภาพ	ลำดับความคงทนของแร่ต่าง ๆ ในหินต่อการผุพังทั้งทางเคมีและกายภาพ หรือการครุดถูระหว่างถูกพัดพาไป หรือจากสารละลายหลังจากตกตะกอนแล้ว เช่น ลำดับความคงทนของแร่ จากโอลิวีนซึ่งเสถียรน้อยที่สุด ต่อมาเป็นออไรต์ ฮอร์นเบลนด์ ไปจนถึงไบโอไทต์ ซึ่งเสถียรมากที่สุดในชุดนี้

597.	stabilized dune; anchored dune	เนินทรายอยู่ตัว	<i>ดู anchored dune; stabilized dune</i>
598.	stable	๑. (วิทยาตะกอน) – คงทน	๑.๑ คำที่ใช้กับองค์ประกอบของหินตะกอนที่ทนทานต่อการเปลี่ยนแปลงของแร่และเป็นตัวแทนของของผลผลิตสุดท้ายของการเกิดหินตะกอน (มักเป็นผลจากวัฏจักรการกร่อนและการสะสมตัวมากกว่าหนึ่งวัฏจักร) ตัวอย่าง เช่น ควอตซ์ หินควอร์ตไซต์ หินเชิร์ต และแร่รอง เช่น เซอร์คอน รูไทล์ มัสโคไวต์ และทัวร์มาลีน ๑.๒ คำที่ใช้กับหินตะกอนมีลักษณะเนื้อและองค์ประกอบ ที่มีภาวะสมบูรณ์ เช่น หินออร์โทควอร์ตไซต์ ประกอบด้วยอนุภาคที่มีความคงทน มีความมนหรือค่อนข้างมน การคัดขนาดดี และองค์ประกอบส่วนใหญ่เป็นซิลิกา
599.	stable	๒. (ธรณีสัณฐาน) -เสถียร , -คงตัว	คำที่ใช้กับส่วนต่าง ๆ ของเปลือกโลกที่ไม่แสดงการยกตัวหรือลดระดับหรือไม่มีการแปรสัณฐาน ตัวอย่างเช่น ชายทะเลคงตัวที่ไม่มีการรูก้ำหรือถอยร่นของน้ำทะเล
600.	stable	๓. (ธรณีวิศวกรรม) – เสถียร	คำที่ใช้กับสภาพของถนนที่มีความเสถียร โดยไม่เกิดการพังทลายขึ้นอีกภายหลังการก่อสร้างถนนในกรณีงานตัดเขาและงานดินถมแล้วเสร็จ
601.	stable carbon isotope	คาร์บอนไอโซโทปเสถียร	คาร์บอนที่มีไอโซโทปเสถียร ๒ ตัว คือ ^{12}C และ ^{13}C การวัดปริมาณเพื่อหาอัตราส่วนของไอโซโทปทั้ง ๒ ชนิดนี้ ใช้ในการประเมินค่าความสมบูรณ์ของหินต้นกำเนิดและใช้ในการเปรียบเทียบน้ำมันกับหินต้นกำเนิด
602.	stable isotope	ไอโซโทปเสถียร	ไอโซโทปของธาตุที่ไม่มีการสลายตัวทางกัมมันตรังสี เช่น

			ไอโซโทปของคาร์บอน (C) ออกซิเจน (O) ไฮโดรเจน (H) กำมะถัน (S) มีความหมายตรงข้ามกับ <i>unstable isotope</i>
603.	stack	๑. เกาะหินโด่ง	เกาะใกล้ฝั่งทะเลที่หินยอดเกาะมีลักษณะโด่งหรือชะลูด เกิดจากแหลมหินที่ยื่นออกไปในทะเล แต่เดิมถูกคลื่นเซาะทั้ง ๒ ข้างจนส่วนปลายถูกกัดตัดออกเป็นเกาะลักษณะเหมือนปล่องเรือเรียงรายอยู่
604.	stack	๒. ผลรวม	ผลของการรวมข้อมูลหรือผลของการบันทึกความไหวสะเทือนหลาย ๆ ครั้ง เพื่อปรับแก้การเบี่ยงเบน และความไม่คงที่ของชั้นสะท้อน
605.	stacking velocity	ความเร็วคลื่นผลรวม	ความเร็วคลื่นไหวสะเทือนที่ได้จากการวิเคราะห์ความเร็วคลื่นโดยใช้วิธีการเคลื่อนออกปกติ ความเร็วคลื่นผลรวมมีค่าใกล้เคียงกับความเร็วรากกำลังสองเฉลี่ย (root-mean-square velocity) เมื่อระยะการเคลื่อนออกปกติมีค่าเข้าใกล้ศูนย์ในกรณีที่แนวของการหาความเร็วคลื่นและชั้นสะท้อนวางตัวขนานกัน และชั้นสะท้อนเป็นเนื้อชนิดเดียวกัน
606.	stadia	สเตเดีย	๑. เทคนิคการรังวัด หรือวิธีใช้ไม้วัดระดับสเตเดีย วัดระยะทางจากกล้องรังวัดถึงไม้วัดระดับสเตเดียโดยการมองผ่านกล้องรังวัด เพื่อหาช่วงห่างของสายใยที่ทาบบนไม้วัดระดับ ซึ่งทำมุมขนาดเล็ก ๆ ที่จุดตั้งกล้อง ระยะทางจากจุดตั้งกล้องถึงตำแหน่งไม้วัดระดับเป็นปฏิภาคกับช่วงห่างของสายใยที่อ่านได้บนไม้วัดระดับ หามุมได้จากเส้นตรง ๒ เส้น ซึ่งขีดไว้คงที่เป็นสายใยของกล้อง

			๒. เครื่องมือที่ใช้ในการรังวัดแบบสเตเดีย เป็นเครื่องมือที่มีสายใยสเตเดียขีดไว้ในไดอะแฟรมของกล้อง
607.	stadia rod	ไม้วัดระดับสเตเดีย	ไม้วัดระดับซึ่งขีดเส้นแบ่งไว้เป็นช่วง ๆ มีระยะห่างเท่า ๆ กัน ใช้กับกล้องรังวัดซึ่งบนไดอะแฟรมมีสายใยสเตเดียขีดไว้ เพื่อใช้วัดระยะทางจากจุดตั้งกล้องถึงตำแหน่งที่ตั้งไม้วัดระดับ
608.	stadia table	ตารางค่าสเตเดีย	ตารางแสดงค่าเป็นตัวเลขซึ่งใช้หารระยะทางราบและระดับ ความสูงของค่าที่อ่านได้โดยใช้กล้องอาลิแดด และไม้วัดระดับสเตเดียโดยไม่ต้องคำนวณ
609.	stadial moraine; recession moraine	กองตะกอนธารน้ำแข็ง ถอยกลับ	<i>ดู recession moraine; stadal moraine</i>
610.	stage**	หินช่วงอายุ	หน่วยลำดับชั้นหินตามอายุกาลหน่วยหนึ่ง กำหนดขึ้นจากชั้นหินที่เกิดในช่วงอายุ ถือกันว่าเป็นหน่วยหินที่เล็กที่สุดของหน่วยหินมาตรฐานที่ใช้กันทั่วไป
611.	stained gemstone; dyed gemstone	อัญมณีย้อม	อัญมณีที่ผ่านการย้อมสีเพื่อเพิ่มคุณภาพ ซึ่งมักเป็นพวกเนื้อจุลผลึกหรือพหุผลึก (polycrystalline) เพราะจะมีรูที่บริเวณผิว บางชนิดนำไปเคลือบด้วยสารพอลิเมอร์หรือพลาสติกก่อนนำไปย้อม โดยการนำไปแช่ในสารให้สีหรือสารเคมี อาจจะทำให้ความร้อนหรือไม่แล้วแต่ชนิดของอัญมณี เพื่อให้ได้สีมีความคงทนและได้สีที่เด่นชัดหรือสีตามความต้องการ หรือเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม เช่น หยกย้อมจากสีขาวหรือสีไม่สวยให้เป็นสีเขียว ส่วนควอตซ์เนื้อจุลผลึกย้อมได้ทุกสี อะเกตย้อมเพื่อให้แถบสีมีความเด่นชัดมากขึ้น มุกย้อมให้เป็นสีดำ

			(ด้วยซิลเวอร์ไนเตรต) แจสเพอร์สีแดงที่ย้อมเป็นสีน้ำเงินเรียก สวิสลาพิสหรือเยอรมันลาพิส อัญมณีย้อมบางชนิดสีที่ได้มัก ไม่ค่อยคงทน เมื่อนำไปล้างด้วยน้ำหรือสารละลายบางชนิด เช่น แอซีโตน สีจะหลุดออก
612.	stalactite*	หินย้อย	คราบหินปูนที่ย้อยลงมาจากเพดานถ้ำหินปูน มีลักษณะเป็น ท่อน เป็นกรวย หรือเป็นแผงม่านลงมา ประกติแวววาวเมื่อต้อง แสง ที่มีสีอ่อน ๆ จาง ๆ อยู่ในตัวก็มี ตรงปลายล่างสุดของส่วน ย้อยนี้มีน้ำหยดลงสู่พื้นถ้ำด้วย การที่เกิดหินย้อยนี้ก็เนื่องจาก น้ำที่มีคาร์บอนไดออกไซด์ละลายอยู่ได้ละลายเอา สารประกอบในหินปูนออกมา แล้วหยาดหยดจากรอยร้าวใน เพดานถ้ำ เมื่อน้ำระเหยไปจึงปล่อยให้สารประกอบที่ละลาย มานั้นสลายตัวแล้วพอกพูนจับตัวกันเป็นหินย้อย เคยมีผู้วัด อัตราการงอกของหินย้อยในถ้ำที่มีชื่อเสียงหลายแห่งของ โลก ปรากฏว่าการงอกแต่ละเซนติเมตรกินเวลานับร้อยปี ใน บางถิ่นเรียกว่า นมผา
613.	stalagmite*	หินงอก	คราบหินปูนที่งอกจากพื้นถ้ำหินปูนขึ้นไปหาเพดานถ้ำ น้ำที่ หยดจากเพดานถ้ำหรือจากปลายล่างของหินย้อยนั้นยังมี สารประกอบที่ได้มาจากการละลายอยู่ในตัว ดังนั้น เมื่อตกถึง พื้นถ้ำจึงกระเซ็นไปรอบ ๆ รอยหยาด เมื่อน้ำระเหยไปจะ ปล่อยให้สารประกอบไว้ สารประกอบนั้นจะสะสมตัวสูงขึ้น ๆ จากพื้นถ้ำหินงอกมักมีขนาดใหญ่แต่มีน้อยกว่าหินย้อย หินย้อยและหินงอกนี้นานเข้าย่อมบรรจบกัน กลายเป็น รูปเสารองรับเพดานถ้ำ (column in cavern) และโดยที่หิน

			ย้อยและหินงอกมีรูปลักษณะความแวววาวและสีสันท่าง ๆ ในต่างตอนต่างถ้ำ จึงได้รับขนานนามตามความเด่นนั้น ๆ (<i>ดูรูป/ที่ stalactite</i>)
614.	stand pipe	ท่อยืน	ท่อเหล็กที่ติดตั้งกับโครงหอเจาะ ปลายล่างต่อกับท่อที่มาจากบ่อบริเวณปลายบนต่อกับสายโคลนเจาะ เพื่อให้โคลนเจาะไหลเข้าสู่ก้นเจาะได้ (<i>ดูรูป/ที่ swivel หมายเลข ๒๓</i>)
615.	standard section	ภาคตัดมาตรฐาน	หน้าตัดอ้างอิงของชั้นหินที่แสดงถึงการเรียงลำดับของชั้นหินอย่างครบถ้วนหรือเกือบครบถ้วนในพื้นที่บางแห่ง ใช้เป็นมาตรฐานสำหรับเทียบสัมพันธ์ ใช้เสริมหรือทดแทนชั้นหินแบบฉบับที่สูญไป โดยเฉพาะชั้นหินแบบฉบับที่อยู่ในหน่วยลำดับอายุตามเวลา
616.	standing wave; stationary wave	คลื่นนิ่ง	ปรากฏการณ์ที่เกิดจากการแทรกสอดของเกลียวคลื่นต่อเนื่อง ๒ เกลียว ซึ่งเดินทางสวนกันในแนวตรง อาจเกิดจากการแทรกสอดของคลื่นจากต้นกำเนิดคลื่นกับคลื่นสะท้อน ตำแหน่งที่การรวมคลื่นเป็นแบบเสริมกันเรียก แอนติโนด (antinode) สันคลื่นและท้องคลื่นจะมีขนาดมากกว่าเดิม ตำแหน่งที่มีการรวมคลื่นแบบหักล้างกัน สันคลื่นและท้องคลื่นมีขนาดลดลงกว่าเดิม เรียก โหนด (node) คลื่นลัพท์ที่ได้จากการแทรกสอดจะสั่นกระเพื่อมขึ้นลงอยู่กับที่ในแนวตั้งโดยไม่มีการเคลื่อนที่ไป ตำแหน่งของแอนติโนดหรือโหนดจะอยู่นิ่ง ณ ที่เดิมตลอดเวลา ระบบคลื่นวิทยุนำทางจะทำให้เกิดคลื่นนิ่ง นอกจากนี้ยังพบในคลื่นน้ำ คลื่นไหวสะเทือน คลื่น

			แม่เหล็กไฟฟ้าชนิดคลื่นหนักราบที่ตกกระทบตั้งฉากกับพื้นผิว ตัวกลางที่เป็นตัวนำไฟฟ้าสมบูรณ์ หรือกับพื้นผิวของไดอิเล็กทริก
617.	stanniferous	-มีดีบุก	คำที่ใช้กับสิ่งประกอบด้วยดีบุก หรือเป็นสินแร่ดีบุก
618.	star	รูปดาว	๑. รูปแฉกหรือรูปรัศมีในรัตนชาติ ประกอบด้วย แฉก แสง ๒ แฉกหรือมากกว่าเป็นรูปรัศมีจากศูนย์กลางของแสง มักพบดีที่สุดเมื่ออยู่ภายใต้แสงจ้ามืดหรือหมายถึง ปรากฏการณ์ทางแสงที่เกิดจากแสงสะท้อนจากสารฝังในหรือ ร่องเล็กและทำให้เกิดเป็นลำแสงในรัตนชาติที่เจียระไนแบบ หลังเบี้ยเมื่อจัดให้รับแสง มักมี ๔, ๖ หรือ ๑๒ แฉก แต่ ๓, ๕, ๗ หรือ ๙ แฉก ก็พบได้เนื่องจากการขาดหายไปของสารฝัง ในบางส่วนของรัตนชาติ รูปรัศมีที่ทำให้เกิดการเลี้ยวแสง รูปสาแหรก <i>ดู asterism ประกอบ</i> ๒. รัตนชาติที่แสดงการเลี้ยวแสงรูปดาวหรือสาแหรก
619.	starved basin	แอ่งทรุดตัว	แอ่งสะสมตะกอนที่มีอัตราการทรุดตัวเกิดขึ้นรวดเร็วกว่าอัตรา การสะสมตะกอน ทำให้ความหนาของตะกอนตามขอบแอ่ง มากกว่าตรงกลางแอ่ง
620.	station	สถานี	๑. ตำแหน่งอ้างอิงที่ใช้วัดค่าข้อมูลชนิดต่าง ๆ ในการ สำรวจธรณีฟิสิกส์ ๒. ตำแหน่งบนพื้นผิวโลกซึ่งหาพิกัดโดยการรังวัด ตัวอย่างเช่น สถานีรังวัดแบบสามเหลี่ยม
621.	stationary field	สนามคงที่	ค่าสนามทางฟิสิกส์ซึ่งไม่ผันแปรตามเวลา เช่น สนามแม่เหล็ก

			ไม่ว่าทำด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์ หรือที่เกิดขึ้นเองในธรรมชาติ
622.	stationary wave; standing wave	คลื่นนิ่ง	ดู <i>standing wave; stationary wave</i>
623.	steam flooding	การไล่ด้วยไอน้ำ	การอัดไอน้ำเข้าไปในชั้นกักเก็บ เพื่อไล่ น้ำมันดิบที่เหลืออยู่เข้าสู่หลุมผลิต เป็นการผลิตน้ำมันดิบชั้นทุติยภูมิ หรือ ตติยภูมิ ดู <i>hot-water flooding</i>
624.	steatite	๑. หินสตีไทต์	หินเนื้อสमानแน่น ขนาดละเอียด ค่อนข้างเป็นเนื้อเดียวกัน ประกอบด้วยทัลก์เป็นส่วนใหญ่ แต่มักมีแร่อื่นด้วย ดู <i>soapstone ประกอบ</i>
625.	steatite	๒. สตีไทต์	๒.๑ คำเดิมที่ใช้เรียกทัลก์ที่มีสีเขียวเทาหรือน้ำตาล เนื้อสमानแน่น สามารถนำไปแกะสลักเป็นเครื่องตกแต่งหรือเครื่องประดับได้ มีความหมายเหมือนกับ <i>lardite</i> ความหมายที่ ๒ และ <i>soapstone</i> ความหมายที่ ๑ ๒.๒ ดู <i>steatite talc</i>
626.	steatite talc	สตีไทต์ทัลก์	ทัลก์บริสุทธิ์ชนิดเกรดสูง เหมาะสำหรับใช้เป็นฉนวนป้องกันกระแสไฟฟ้ารั่ว เป็นทัลก์ในทางการค้าชนิดที่บริสุทธิ์ที่สุด มีความหมายเหมือนกับ <i>steatite</i> ความหมายที่ ๒.๒
627.	S-tectonite	หินเทกโทไนต์เอส	หินเทกโทไนต์ที่เนื้อหินแสดงระนาบ (planar) เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงลักษณะ เช่น หินชนวน ดู <i>L-tectonite ประกอบ</i>

628.	steinkern; endocast; internal cast	รูปพิมพ์ด้านใน	มวลหินที่ประกอบด้วยโคลนหรือตะกอนที่แข็งตัวหลังจากเข้าไปบรรจุอยู่ในช่องว่างภายในเปลือกซากดึกดำบรรพ์ เช่น เปลือกหอยสองฝา หรือโครงสร้างอินทรีย์ โดยได้ประทับผิวภายในของซากหรือโครงสร้างนั้นไว้ รูปพิมพ์หินจัดเป็นซากดึกดำบรรพ์ได้เมื่อตัวซากและโครงสร้างอินทรีย์ละลายหายไป 24/56
629.	STEM (scanning transmission electron microscope)	เอสทีอีเอ็ม (กล้อง จุลทรรศน์อิเล็กตรอน ส่องกราดผ่าน)	ดู <i>scanning transmission electron microscope (STEM)</i>
630.	stepback	ระยะเหลื่อมหลัง	ดู <i>offset ความหมายที่ ๒</i>
631.	steppe	สเตปป์	พื้นที่ที่มีหญ้าปกคลุมแผ่เป็นบริเวณกว้าง มีต้นไม้ไม่มากนักในเขตภูมิอากาศกึ่งแห้งแล้ง บริเวณละติจูดกลางของทวีปยุโรปตะวันออกเฉียงใต้และเอเชีย โดยทั่วไปมีสภาพแห้งแล้งกว่าทุ่งหญ้าในเขตกึ่งชื้นบริเวณละติจูดกลางของสหรัฐอเมริกา
632.	sterane	สเตอเรน	กลุ่มของไฮโดรคาร์บอนที่เป็นไฮโดรคาร์บอนชนิด ๔ วง ซึ่งเป็นโครงร่างของสารพวกสเตอรอยด์ (steroid)
633.	stereographic projection	เส้นโครงแผนที่แบบ สเตริโอกราฟิก	เส้นโครงแผนที่คงรูปชนิดหนึ่ง ซึ่งสร้างขึ้นโดยสมมติให้ฉายเงาของเส้นเมริเดียนและเส้นขนานลงบนพื้นแบนที่สัมผัส ณ จุดจุดหนึ่งบนผิวโลก และเงาที่ฉายไปนี้เกิดจากลำแสงที่แผ่กระจายไปจากจุดแสง ซึ่งอยู่ ณ ปลายเส้นผ่านศูนย์กลางด้าน

			ตรงข้ามของจุดที่พื้นแบนสัมผัสผิวโลก ถ้ากำหนดให้พื้นแบนสัมผัสผิวโลกบนเส้นศูนย์สูตร เรียกว่า เส้นโครงแผนที่แบบสเตริโอกราฟิกเมริเดียนัล (stereographic meridional projection) ถ้าสัมผัส ณ ขั้วโลก เรียกว่า เส้นโครงแผนที่แบบโพลาร์สเตริโอกราฟิก (polar stereographic projection) และถ้าสัมผัส ณ เส้นขนานใด ๆ ที่กำหนดขึ้น เรียกว่า เส้นโครงแผนที่แบบสเตริโอกราฟิกฮอริซอนทัล (stereographic horizontal projection)
634.	sterol	สเตอรอล	สารประกอบที่จัดอยู่ในชั้น (class) C27 ถึง C30 มีโครงสร้างแอลกอฮอล์ชนิด ๔ วงแหวน ที่พบทั่วไปคือ คลอเรสเตอรอล (cholesterol) C27 เออร์โกสเตอรอล (ergosterol) C28 และบีตา-ซิสโตสเตอรอล (β-sistosterol) C29 สเตอรอลได้จากการสังเคราะห์แสงของสาหร่ายไดโนแฟลเจลเลตและต้นไม้ สเตอรอลเป็นสารตั้งต้นของสเตอรอยด์ที่พบในปิโตรเลียมและหินต้นกำเนิดปิโตรเลียม
635.	stiff clay	เคลย์แข็ง	เคลย์ที่มีสภาพพลาสติกน้อย
636.	stillstand; standstill	ระดับคงที่	๑. แผ่นดินที่อยู่ตัวแล้วทั้งที่เป็นทวีปและเกาะ โดยอ้างอิงกับสภาพภายในโลกหรือระดับทะเลปานกลาง ซึ่งอาจเห็นได้จากความสัมพันธ์ของการกร่อนระดับอยู่ตัวไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปแม้อยู่ในช่วงที่เปลือกโลกมีการเคลื่อนที่ ๒. ช่วงเวลาที่ระดับน้ำทะเลคงที่
637.	stipoverite	สติโฟเวไรต์	ดู <i>stishovite</i>

638.	stishovite	สติโซไวต์	พหุสัณฐานของควอตซ์ ผลึกอยู่ในระบบสองแกนเท่า มีความหนาแน่นมาก ความถ่วงจำเพาะ ๔.๒๘ สติโซไวต์มีโครงสร้างที่จับแน่นมากแบบรูไทล์ซึ่งซิลิคอนมีค่าโคออร์ดิเนชัน ๖ (ควอตซ์และโคไซต์ มีค่า ๔) เกิดที่ความดัน ๑๐๐ กิโลบาร์ หรือ ๑๐,๐๐๐ เมกะพาสคัล (MPa) จึงไม่ค่อยเสถียรที่ความดันต่ำกว่าหลังจากการเกิด พบในธรรมชาติร่วมกับโคไซต์ เกิดจากหินที่มีควอตซ์สูงถูกแปรสภาพเนื่องจากอุกกาบาตตกกระแทก <i>มีความหมายเหมือนกับ stipoverite</i>
639.	stock	ลำหินอัคนี	หินอัคนีที่แข็งตัวอยู่ในเปลือกโลก โดยแยกตัวออกจากหินอัคนีมวลไพศาล อาจโผล่ให้เห็นบนพื้นผิวโลก มีลักษณะกลม พื้นที่น้อยกว่า ๑๐๐ ตารางกิโลเมตร ซึ่งเล็กกว่าหินอัคนีมวลไพศาล 30/56
640.	stockpile	กองวัสดุ	กองแร่ หิน ดิน หรือวัสดุอื่นที่ได้จากการทำเหมือง เพื่อเป็นแหล่งวัตถุดิบสำหรับป้อนโรงแต่งแร่ หรือป้อนกระบวนการผลิต
641.	stockwork	มวลแร่โครงข่าย	แหล่งแร่ที่ประกอบด้วยสายแร่เล็ก ๆ ต่อเนื่องเป็นโครงข่าย ๓ มิติ คือมีสายแร่ที่ต่อเนื่องกันเป็นแผ่นถึงเป็นสายแร่เล็ก ๆ ทิศทางต่าง ๆ ที่อยู่ในระยะประชิดกันหรือใกล้ชิดกันและมีขนาดใหญ่จนพอที่จะผลิตแร่หรือทำเหมืองได้ <i>มีความหมายเหมือนกับ network deposit และ stringer lode</i>
642.	stomach stone;	กรวดในกระเพาะ	<i>ดู gastrolith; gizzard stone; stomach stone</i>

	gastrolith; gizzard stone		
643.	stone	๑. ก้อนหิน	๑.๑ คำทั่วไปที่ใช้เรียกวัวสด(หิน)ซึ่งใช้ในการก่อสร้าง หรือนำมาโม่เพื่อทำวัสดุมวลรวม หรือนำมาตัดแต่งให้เป็น บล็อก เช่น หินมิติ ๑.๒ ชั้นหินขนาดใหญ่ในเนื้อหินตะกอน
644.	stone	๒. อุกกาบาตหิน	ดู <i>stony meteorite</i>
645.	stone	๓. รัตนชาติ, อัญมณี	ดู <i>gemstone</i>
646.	Stone Age	ยุคหิน	เวลาทางโบราณคดี กำหนดจากเครื่องใช้ของมนุษย์ที่ทำจาก วัสดุนอกเหนือจากโลหะ เช่น หิน ไม้ กระดูก แบ่งย่อย ออกเป็น ๓ ยุค คือ ยุคหินเก่า (Paleolithic) ยุคหินกลาง (Mesolithic) และยุคหินใหม่ (Neolithic) ทางโบราณคดี เรียกยุคหินเก่า ยุคหินกลาง และยุคหินใหม่ ว่า สมัยหินเก่า สมัยหินกลาง และสมัยหินใหม่ ตามลำดับ
647.	stone circle	วงกลมก้อนหิน	ดู <i>sorted circle</i>
648.	stone intrusion	หินแทรกดัน	พนักหินทรายที่มีรูปร่างบิดเบี้ยวไป มีรูปทรงไม่สม่ำเสมอหรือ เป็นกระเปาะที่แทรกอยู่ในชั้นถ่านหิน โดยทั่วไปมักจะแทรก เข้าไปจากบนลงล่าง และมักเชื่อมต่อและมีความคล้ายคลึงกับ หินทรายที่อยู่ด้านบน มีความหมายเหมือนกับ <i>sandstone</i> <i>dike ความหมายที่ ๒</i>

649.	stone intrusion; stone eye	หินแทรกซอน	พนักหินทรายที่รูปร่างไม่สม่ำเสมอและเป็นก้อน บางครั้งอาจบิดงอ เกิดภายในชั้นถ่านหินหรือตัดแทรกเข้าไปมักเกิดจากด้านบนสุดถึงล่างสุด เกิดต่อเนื่องกับหินทรายที่คล้ายกัน (rosso)
650.	stone line	แนวก้อนหิน	แนวของก้อนหินที่มีลักษณะเป็นเหลี่ยมหรือกึ่งเหลี่ยมโผล่ให้เห็น ขนานกับพื้นผิวภูมิประเทศที่ลาดเอียงและวางตัวอยู่บนวัตถุต้นกำเนิดดินที่ไม่ลึกมาก และอยู่ใต้พื้นผิวที่ลาดเอียงนั้น
651.	stone net	ตาข่ายก้อนหิน	<i>ดู sorted net</i>
652.	stone polygon	รูปหลายเหลี่ยมก้อนหิน	<i>ดู sorted polygon</i>
653.	stone ring	วงแหวนก้อนหิน	ลักษณะรูปวงกลมหรือรูปหลายเหลี่ยมของแนวก้อนหินที่เป็นขอบล้อมรอบวัสดุเม็ดละเอียดที่อยู่ตรงกลาง
654.	stone stream; block stream; rock stream	ธารหิน	<i>ดู block stream; rock stream; stone stream</i>
655.	stone stripe	แถบก้อนหิน	แถบที่เกิดจากการคัดขนาดตะกอนที่ประกอบด้วยกลุ่มเศษหินเม็ดหยาบ เกิดขึ้นระหว่างแถบของกลุ่มเม็ดละเอียดที่มีขนาดกว้างกว่าตามลาดเขา
656.	stoneware	สโตนแวร์	เซรามิกเคลือบผิว มีความพรุนต่ำ ทึบแสง เนื้อแข็งแกร่งและหนา เช่น เครื่องสังคโลก โอ่งมังกร
657.	stony meteorite	อุกกาบาตหิน	อุกกาบาตที่ประกอบด้วยแร่ซิลิเกตเป็นส่วนใหญ่ เช่น โอลิวีน ไพรอกซีน และแพลซิโอเคลส จึงมีลักษณะคล้ายหินอัคนีสีเข้มจัด มี ๒ ชนิดคือ อุกกาบาตหินเนื้อเม็ด และอุกกาบาตหินเนื้อไร้เม็ด อุกกาบาตหินมีปริมาณประมาณร้อยละ ๙๐ ของ

			อุกกาบาตทั้งหมด มีความหมายเหมือนกับ <i>aerolite</i>
658.	stope	คูหาถ้ำงาน	โพรงหรืออุโมงค์ที่เกิดจากการแตกแร่ออกไป
659.	stoping	การเปิดเหมืองใต้ดิน	การสกัดหรือตัดแร่ในเหมืองใต้ดินโดยทำเป็นลำดับในระดับต่าง ๆ ตามแนวสายแร่
660.	storm beach	หาดพายุ	๑. หาดที่ด้านหลังเป็นสันเตี้ย มีลักษณะกลมมน ประกอบด้วยกรวดเม็ดหยาบ (coarse gravel) กรวดกลาง (cobble) และก้อนหินมนใหญ่ (boulder) ที่ถูกคลื่นจากพายุกำลังแรงพัดมากองรวมกันที่ด้านหลังหาดหรือขอบด้านในของหาด ซึ่งอยู่เหนือระดับความสูงของช่วงน้ำเกิด หรือระดับคลื่นปกติ มีความหมายเหมือนกับ <i>storm terrace</i> ๒. หาดทรายที่เกิดขึ้นทันทีหลังจากเกิดพายุรุนแรงผ่านไป ซึ่งบ่งชี้ได้ทั้งการชะออกไปหรือการสะสมตัวของตะกอนหาด โดยทั่วไปมักจะพบแร่หนักสะสมตัวอยู่บนผิวหาด
661.	storm berm	ซานหาดพายุ	สันเตี้ยตามแนวหาดทรายที่บ่งชี้ให้เห็นขอบเขตของคลื่นที่พัดชายฝั่งในช่วงเกิดพายุ
662.	storm delta	ดินดอนพายุชะสาด	<i>ดู washover</i>
663.	storm seepage; interflow; shallow percolation; subsurface flow;	น้ำไหลใต้ผิวดิน	ส่วนของน้ำฝนที่ตกลงมาและไหลซึมลงไปในดิน แล้วเคลื่อนที่ไปในแนวราบ ผ่านชั้นดินช่วงบน จนกระทั่งไหลลงสู่ทางน้ำ หรือ แม่น้ำ <i>ดู surface runoff และ groundwater runoff ประกอบ</i>

	subsurface runoff; subsurface storm flow		
664.	storm surge	พายุซัดโหม	ปรากฏการณ์ผิวดินที่ระดับน้ำทะเลสูงขึ้นทันทีทันใดตามแนวชายฝั่งเปิดช่วงมีพายุ เริ่มแรกเกิดจากลมแรงในชายทะเลนอก หรือบางครั้งเกิดจากความดันในบรรยากาศลดลง เป็นผลให้น้ำทะเลก่อตัวสูงขึ้นกระแทกชายฝั่ง ซึ่งจะมี ความรุนแรงมากขึ้นในช่วงน้ำขึ้นสูง
665.	storm surge; storm wave	คลื่นพายุ	ปรากฏการณ์ผิวดินที่ระดับน้ำทะเลสูงขึ้นทันทีทันใดตามแนวชายฝั่งเปิดช่วงมีพายุซัดโหม เริ่มแรกเกิดจากลมแรงในชายทะเลนอก หรือบางครั้งเกิดจากความดันในบรรยากาศลดลง เป็นผลให้น้ำทะเลก่อตัวสูงขึ้นกระแทกชายฝั่ง ซึ่งจะมี ความรุนแรงมากขึ้นในช่วงน้ำขึ้นสูง
666.	storm terrace	ตะพักพายุ	ดู <i>storm beach ๑</i>
667.	storm wave; storm surge	คลื่นพายุ	ดู <i>storm surge; storm wave</i>
668.	stoss	-ด้านปะทะ	คำที่ใช้เกี่ยวกับด้านข้างของเขา หรือเนินเขา ซึ่งหันหน้ารับการปะทะการเคลื่อนตัวของธารน้ำแข็งหรือพืดน้ำแข็ง เนื่องจากด้านนี้หันหน้าตรงไปทางต้นธารน้ำแข็ง จึงเป็นผลให้ถูกครูดถูมากที่สุด มีความหมายตรงข้ามกับ <i>lee ๒</i>
669.	stoss-and-lee topography	ภูมิประเทศปะทะ-กำบัง	ลักษณะภูมิประเทศที่ประกอบด้วยเขาเล็ก ๆ หรือหินโผล่ที่มีลาดด้านปะทะเอียงเทน้อยกว่าลาดด้านกำบัง โดยเฉพาะเมื่อมี

			การแตกตัวแบบบล็อก ลักษณะเช่นนี้จะพบในภูมิประเทศที่มีธารน้ำแข็งหรือพืดน้ำแข็งปกคลุม มีลักษณะตรงข้ามกับขีดหินชั้นมีลาด <i>ดู crag and tail ประกอบ</i>
670.	strain	ความเครียด	การเปลี่ยนแปลงของรูปร่าง ปริมาตร พื้นที่ ความยาว หรือมุมของวัตถุอันเป็นผลจากความเค้นโดยเทียบกับสภาพเดิม
671.	strain ellipse	วงรีความเครียด	รูปวงรีเชิงเปรียบเทียบของวัตถุในสภาพที่เปลี่ยนลักษณะไปจากรูปเดิมซึ่งเป็นรูปวงกลม
672.	strain ellipsoid	ทรงรีความเครียด	รูปทรงรีเชิงเปรียบเทียบของวัตถุในสภาพที่เปลี่ยนลักษณะไปจากรูปเดิมซึ่งเป็นรูปทรงกลม ทรงกลมนี้นักพิจารณาในหน่วยความยาวตามความยาวของเส้นผ่านศูนย์กลาง ส่วนทรงรีมักกำหนดให้มีความยาวตามแนวแกนที่ยาวที่สุดซึ่งเป็นแกนที่มีความเครียดมากที่สุด <i>มีความหมายเหมือนกับ deformation ellipsoid</i>
673.	strain shadow	๑. ตำแหน่งมืดแรงเครียด	<i>ดู undulatory extinction</i>
674.	strain shadow	๒. เงาแรงเครียด	<i>ดู pressure shadow</i>
675.	strand	๑. ชายหาด	๑.๑ แผ่นดินที่ต่อเขตกับแหล่งน้ำขนาดใหญ่ มีความหมายเหมือนกับชายทะเลหรือหาด เช่น หาดทรายที่ติดกับทะเลหรือมหาสมุทรหรือตลิ่งของแม่น้ำใหญ่ ๑.๒ คำแองโกล-แซกซัน หมายถึง ส่วนแคบของแผ่นดินที่อยู่ระหว่างน้ำขึ้นกับน้ำลง ซึ่งมีช่วงที่ไหลพันน้ำและจมอยู่ใต้น้ำ
676.	strand	๒. สันดอนจะงอย	<i>ดู spit</i>

677.	strand plain	พื้นราบชายหาด	ชายทะเลส่วนที่งอกยื่นออกไปในทะเลจากการกระทำของคลื่นและกระแสน้ำ และต่อเนื่องไปตามแนวชายฝั่งทะเลเป็นบางช่วง มีลักษณะเป็นสันหาดและร่องหลังหาดที่เกือบขนานกัน โดยเกิดอยู่กับที่ร่วมกับเนินทราย บางแห่งมีอายุย้อนหลังไปถึง ๖,๐๐๐ ปี ก่อน ค.ศ. แต่ถ้าเกิดจากการปรับสมดุลสมอภาคของเปลือกโลก เนื่องจากธารน้ำแข็ง ซึ่งทำให้พื้นราบเหล่านี้ยกตัวหรือเอียงไป แสดงว่าเกิดในสมัยไพลสโตซีนตอนปลายหรือประมาณ ๑๓,๐๐๐ ปี ก่อน ค.ศ.
678.	strandflat	ที่ราบชายหาด	๑. บริเวณชายฝั่งคั่นตัด มีลักษณะพื้นที่ต่ำและราบกว้างถึง ๖๕ กิโลเมตร แผ่ออกไปหลายร้อยกิโลเมตรตามแนวชายฝั่งหินด้านตะวันตกของประเทศนอร์เวย์ โดยมีทั้งการจมตัวเป็นบางส่วน หรืออยู่เหนือระดับน้ำทะเลปัจจุบันเล็กน้อย เป็นผลจากดุลสมอภาคของเปลือกโลก จึงมีเกาะหินโด่ง เกาะโขดหิน และเกาะเล็ก ๆ อีกหลายพันเกาะ ๒. ไหล่ทวีปของแผ่นดินที่ไม่ต่อเนื่องกันในฟยอร์ด มีความสูงประมาณ ๓๐ เมตร มีรูปร่างกลมมนและขาดตอนเป็นช่วง ๆ ดู <i>fjord ประกอบ</i>
679.	strandline	แนวชายหาด	๑. แนวน้ำชั่วคราวหรือระดับที่น้ำขึ้น เป็นแนวแบ่งแยกน้ำกับแผ่นดินตามขอบทะเล และยังหมายถึงแนวชายทะเลในอดีตที่ขณะนี้ถูกยกสูงเหนือระดับน้ำปัจจุบัน ๒. หาดที่ยกตัวสูงกว่าระดับน้ำทะเลปัจจุบัน ดู <i>raised beach ประกอบ</i>

680.	strata; stratum*	ชั้นหิน	ดู <i>stratum; strata</i>
681.	strata-bound	– แทรกหน่วยหิน	คำที่ใช้กับแหล่งแร่ที่เกิดอยู่ในหน่วยลำดับชั้นหินหนึ่ง ๆ และจะเกี่ยวพันกับชนิดของหินด้วย คำนี้ใช้อ้างอิงถึง แหล่งแร่ แล่ชั้น แหล่งแร่ซึ่งวางตัวมีทิศทางต่าง ๆ อยู่ในหน่วยลำดับชั้นหินนั้น ๆ แหล่งแร่ซึ่งมีสายแร่ย่อย ๆ และขอบเขตการแปรเปลี่ยนที่อาจวางตัวตามไปกับระนาบชั้นหิน หรืออาจไม่วางตัวตามไปกับระนาบชั้นหินอย่างแท้จริงก็ได้ ในภาพรวม แหล่งแร่ชนิดนี้ดูเหมือนมีลักษณะการวางตัวตามกันไปกับลำดับชั้นหินจำเพาะหนึ่ง ๆ ถือได้ว่าแหล่งแร่แล่ชั้นเป็นแหล่งแร่แทรกหน่วยหินแบบหนึ่ง แต่แหล่งแร่แทรกหน่วยหินไม่จำเป็นต้องเป็นแหล่งแร่แล่ชั้น ดู <i>bedded</i> ๒ และ <i>ore deposit</i> ประกอบ 9/56
682.	strata-bound	-แทรกหน่วยหิน	คำที่ใช้กับแหล่งแร่ที่เกิดอยู่ในหน่วยลำดับชั้นหินหนึ่ง ๆ และจะเกี่ยวพันกับชนิดของหินด้วย คำนี้ใช้อ้างอิงถึง แหล่งแร่ แล่ชั้น แหล่งแร่ซึ่งวางตัวมีทิศทางต่าง ๆ อยู่ในหน่วยลำดับชั้นหินนั้น ๆ แหล่งแร่ซึ่งมีสายแร่ย่อย ๆ และขอบเขตการแปรเปลี่ยนที่อาจวางตัวตามไปกับระนาบชั้นหิน หรืออาจไม่วางตัวตามไปกับระนาบชั้นหินอย่างแท้จริงก็ได้ ในภาพรวม แหล่งแร่ชนิดนี้ดูเหมือนมีลักษณะการวางตัวตามกันไปกับลำดับชั้นหินจำเพาะหนึ่ง ๆ ถือได้ว่าแหล่งแร่แล่ชั้นเป็นแหล่งแร่แทรกหน่วยหินแบบหนึ่ง แต่แหล่งแร่แทรกหน่วยหินไม่จำเป็นต้อง

			เป็นแหล่งแร่แถบชั้น <i>ดู bedded ๒ และ ore deposit ประกอบ</i>
683.	strath; strath terrace	ตะพักหุบเขา	๑. ร่องรอยของตะพักขนาดกว้างและราบ ในอดีตเป็น หินดานของพื้นหุบเขา ปัจจุบันโผล่ขึ้นมาอยู่เหนือทางน้ำ เนื่องจากการกัดเซาะลงด้านล่าง หลังจากเกิดการยกตัวและมีการเปลี่ยนระดับอยู่ตัวหรืออาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของ ภูมิอากาศ ทำให้การพัฒนาของตะพักแม่น้ำที่อยู่ตามแนว ผนังหุบเขาหยุดชะงักในช่วงมีขั้วม้วยของวัฏจักรการกร่อน ที่ผ่านมา คำนี้บูเชอร์ริใช้ว่า strath terrace แทนคำว่า strath ในปี ค.ศ. ๑๙๓๒ ๒. พื้นหุบเขาที่มีลักษณะราบและกว้าง เกิดอยู่บนหิน ดาน โดยเป็นผลจากการลดระดับลงของแผ่นดิน ซึ่งในครั้ง แรกลำธารมีการกัดเซาะลึกลงไป ต่อมา มีการลดระดับของ แผ่นดินเกิดเพิ่มขึ้น ระดับพื้นหุบเขาแสดงถึงระดับอยู่ตัวของ พื้นที่นั้น โดยทั่วไปมักจะปกคลุมด้วยตะกอนน้ำพาบาง ๆ มี ขนาดกว้างและราบกว่าหุบเขาแคบชั้น (glen) <i>ดู glen ประกอบ</i>
684.	stratification	การลำดับชั้น	การที่หินหรือตะกอนวางตัวซ้อนทับกันเป็นลำดับ อันเป็นผล มาจากการตกจมทับถมตัวของทราย ดิน จากที่สูงลงสู่ที่ต่ำใน ช่วงเวลาต่าง ๆ กันของธรณีกาล
685.	stratified drift	ตะกอนธารน้ำแข็งแสดง ชั้น	ตะกอนธารน้ำแข็งที่ตกสะสมตัวในลำธาร ทะเลสาบ และทะเล การนำพาจากน้ำที่ละลายจากธารน้ำแข็งประกอบด้วยตะกอน

			ที่มีการคัดขนาดและวางตัวเป็นชั้น <i>ดู till; unstratified drift ประกอบ</i>
686.	stratiform	แถบชั้น	๑. มวลหินที่มีรูปแบบเป็นชั้นบาง เป็นชั้นหรือเป็นชั้นถี่ ซึ่งเมื่อรวมกันแล้วมีลักษณะโครงสร้างเป็นแถบขนานกันหลายแถบ หรือเป็นแผ่น ๒. คำที่ใช้กับแบบเฉพาะแบบหนึ่งของแหล่งสะสมหรือแหล่งแร่แทรกหน่วยหิน ซึ่งหินหรือแร่ที่ต้องการเกิดขนานกับชั้นของหินตะกอน หินแปร หรือหินอัคนีหนึ่งชั้นหรือหลายชั้น ตัวอย่างเช่น ชั้นของเกลือหรือเหล็กออกไซด์ หรือชั้นของโครไมต์หรือแพลทินัมในชั้นหินอัคนีซับซ้อน <i>ดู bedded ๒ ประกอบ</i>
687.	stratiform	-แถบชั้น	๑. คำที่ใช้กับมวลหินที่มีรูปแบบเป็นชั้นบาง เป็นชั้นหรือเป็นชั้นถี่ ซึ่งเมื่อรวมกันแล้วมีลักษณะโครงสร้างเป็นแถบขนานกันหลายแถบ หรือเป็นแผ่น ๒. คำที่ใช้กับแบบเฉพาะแบบหนึ่งของแหล่งสะสมหรือแหล่งแร่แทรกหน่วยหิน <u>ซึ่งหินหรือแร่ที่ต้องการนำมาใช้ประโยชน์เกิดขนานกับชั้นของหินตะกอน หินแปร หรือหินอัคนีหนึ่งชั้นหรือหลายชั้น</u> ตัวอย่างเช่น ชั้นของเกลือหรือเหล็กออกไซด์ หรือชั้นของโครไมต์หรือแพลทินัมในชั้นหินอัคนีซับซ้อน <i>ดู bedded ๒ ประกอบ</i> 9/56
688.	stratiform chromite	แหล่งแร่โครไมต์แถบชั้น	แหล่งแร่แบบหนึ่งที่แสดงลักษณะเฉพาะโดยการปรากฏของ

	deposit		ชั้นโครไมต์ที่ตอนกลางส่วนล่าง ๆ ของชั้นหินอัลตราเมฟิก เชิงซ้อน มีความหมายเหมือนกับ <i>Bushveld-type chromite deposit</i>
689.	stratiform intrusion; layered intrusion	หินอัคนีแทรกซอนแถบ ชั้น	มวลหินอัคนีที่มีชั้นของแร่ชนิดต่าง ๆ ซึ่งมีความหนาเป็น เซนติเมตรจนถึงหลายเมตร เช่น หินชั้นซ้อนบุชเวลด์ หิน ชั้นซ้อนสติลวอเตอร์ และ หินอัคนีแทรกซอนสแกร์การ์ด
690.	stratigraphic paleontology	บรรพชีวินชั้นหิน	การศึกษาซากดึกดำบรรพ์และการแพร่กระจายของซากดึก ดำบรรพ์ในหมวดหินต่างๆ โดยเน้นการเทียบสัมพันธ์ความ เกี่ยวเนื่องของเวลาและลำดับชั้นของหินตะกอนกับซากดึกดำ บรรพ์ที่มีอยู่ในชั้นหินนั้น <i>ดู biostratigraphy ประกอบ</i>
691.	stratigraphic range	ช่วงชั้นมีซากดึกดำบรรพ์	การแพร่กระจายตัวตลอดช่วงธรณีกาลของซากดึกดำบรรพ์ สกุล ชนิดหรือกลุ่มใดๆ ในอนุกรมวิธานที่ได้กำหนดขึ้น ดังจะ เห็นได้จากการพบซากดึกดำบรรพ์ในชั้นหินที่รู้อายุแล้ว หรือ การพบซากดึกดำบรรพ์คงอยู่ตลอดลำดับชั้นหิน มี <i>ความหมายเหมือนกับ range และ geologic range</i>
692.	stratigraphic classification	การจำแนกลำดับชั้นหิน	ระบบการจัดระเบียบของชั้นหินในโลกซึ่งมีอยู่ตามลำดับกาล ปรกติให้เข้าเป็นหน่วยต่าง ๆ โดยถือเอาลักษณะทาง กายภาพ สมบัติ หรือคุณลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งที่อาจมี อยู่ในหินเป็นเกณฑ์กำหนดแบ่ง และเนื่องจากคุณภาพในชั้น หินที่เป็นประโยชน์ในการจำแนกมีต่าง ๆ กันมากมาย การ จำแนกลำดับชั้นหินจึงมีหลายประเภท ดังนี้

			๑. การลำดับชั้นหินตามลักษณะหิน ๒. การลำดับชั้นหินตามชีวภาพ ๓. การลำดับชั้นหินตามอายุกาล ๔. การลำดับชั้นหินตามลักษณะอื่น ๆ 10/56
693.	stratigraphic column; geologic column	ภาพแท่งลำดับชั้นหิน	<i>ดู geologic column; stratigraphic column</i>
694.	stratigraphic correlation**	การเทียบสัมพันธ์ลำดับชั้นหิน	การแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของกลุ่มชั้นหินต่าง ๆ โดยพิจารณาเทียบจากลักษณะและลำดับการปูตัวของชั้นหิน ดังต่อไปนี้ คือ ลำดับชั้นหินตามลักษณะหิน ลำดับชั้นหินตามชีวภาพ และลำดับชั้นหินตามอายุกาล
695.	stratigraphic nomenclature**	การตั้งชื่อลำดับชั้นหิน	การกำหนดตั้งชื่อเฉพาะให้กับหน่วยหิน ซึ่งเป็นตัวแทนของหน่วยลำดับชั้นหินเฉพาะท้องถิ่น เช่น Trenton Formation, Jurassic System
696.	stratigraphic section	ภาคตัดลำดับชั้นหิน	<i>ดู geologic section</i>
697.	stratigraphic separation	การขาดช่วงลำดับชั้นหิน	ระยะห่างของชั้นหินที่แยกห่างกันโดยรอยเลื่อนซึ่งวัดตั้งฉากจากชั้นหิน ในกรณีของหลุมที่เจาะผ่านแนวรอยเลื่อน จะทำให้ลำดับชั้นหินขาดช่วงไปเป็นระยะหรือความหนาเท่ากับชั้นหินที่ถูกเลื่อนออกไปในแนวตั้งฉาก เมื่อเปรียบเทียบกับหลุมเจาะที่ไม่ผ่านแนวรอยเลื่อน <i>มีความหมายเหมือนกับ stratigraphic throw</i>
698.	stratigraphic	ชุดลำดับชั้นหิน	<i>ดู sequence ๓</i>

	sequence		
699.	stratigraphic terminology**	ศัพท์ลำดับชั้นหิน	คำศัพท์หน่วยหินที่ใช้ในการจำแนกลำดับชั้นหิน เช่น formation, stage, zone
700.	stratigraphic throw	ระยะเลื่อนแนวยินลำดับชั้นหิน	<i>stratigraphic separation</i>
701.	stratigraphic trap	ลักษณะกักเก็บแบบลำดับชั้นหิน	ลักษณะกักเก็บปิโตรเลียมที่เกิดจากการเปลี่ยนชนิดของหินหรือลำดับชั้นหิน หรือรอยชั้นไม่ต่อเนื่อง
702.	stratigraphic unit**	หน่วยลำดับชั้นหิน	ชั้นหินหรือชั้นหินที่ประชิดกันกลุ่มหนึ่ง ซึ่งยอมรับกันว่าเป็นหน่วยหนึ่งในการจำแนกหินบนพื้นโลกตามลำดับอายุกาล โดยถือเอาลักษณะทางกายภาพ สมบัติ หรือคุณลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งที่อาจมีอยู่ในหินเป็นเกณฑ์แบ่ง หน่วยลำดับชั้นหินของการจำแนกลำดับชั้นหินประเภทหนึ่งไม่จำเป็นต้องตรงกับหน่วยของการจำแนกลำดับชั้นหินประเภทอื่น จึงจำเป็นต้องตั้งชื่อเฉพาะให้หน่วยลำดับชั้นหินแต่ละหน่วยตามลักษณะทางกายภาพ สมบัติ หรือคุณลักษณะที่ใช้เป็นเกณฑ์กำหนดแบ่ง เช่น หน่วยลำดับชั้นหินตามชีวภาพ หน่วยลำดับชั้นหินตามลักษณะหิน หน่วยลำดับชั้นหินตามอายุกาล นอกจากนี้ การนิยามความหมายของหน่วยลำดับชั้นแต่ละหน่วยให้เห็นชัดเจน ย่อมมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดด้วย
703.	stratigraphy	๑. วิชาลำดับชั้นหิน	วิชาสาขาหนึ่งที่ว่าด้วยรูปแบบการวางตัว การแผ่กระจาย การสืบลำดับอายุ (chronologic succession) การจำแนก

			ชนิด และความสัมพันธ์ต่อกันของชั้นหิน (และหินอย่างอื่นที่สัมพันธ์กัน) อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งหมดที่มีอยู่ในหิน เป็นเกณฑ์กำหนดแบ่ง เพราะฉะนั้น วิชานี้จึงมีความเกี่ยวข้องกับต้นกำเนิด องค์ประกอบ สภาพแวดล้อม อายุ ประวัติ และความสัมพันธ์ที่มีต่อวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ตลอดจนลักษณะอื่น ๆ ของชั้นหิน สรุปว่าหินทุกชนิดคือ หินอัคนี หินแปร และหินชั้น อยู่ภายในขอบข่ายทั่วไปของวิชาลำดับชั้นหินและการจำแนกลำดับชั้นหิน นอกจากนี้ หินบางชนิดที่ไม่เป็นชั้นก็จัดว่าอยู่ในวิชาลำดับชั้นหินนี้ด้วย เพราะหินเหล่านั้นสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด หรือเกี่ยวเนื่องกันกับชั้นหิน
704.	stratigraphy	๒. การลำดับชั้นหิน	การจัดเรียงลำดับหน่วยของชั้นหินตามตำแหน่งของชั้นหินและลำดับอายุของชั้นหิน
705.	stratigraphy	๓. ลำดับชั้นหิน	ลำดับชั้นหินที่ได้จากผลรวมของสมบัติทุกชนิดที่มีอยู่ในชั้นหินแต่ละชั้นในพื้นที่ศึกษา
706.	stratotype; type section	ชั้นหินแบบฉบับ	ลำดับชั้นหินใด ๆ ที่กำหนดให้เป็นมาตรฐานเพื่อใช้อ้างอิงในการนิยามลำดับชั้นหิน โดยมีสมบัติพิเศษที่เป็นเอกลักษณ์และบอกขอบเขตบนและล่างของลำดับชั้นหินนั้นได้ด้วย ชื่อของชั้นหินแบบฉบับหนึ่ง ๆ จะตั้งขึ้นตามชื่อท้องถิ่นของชั้นหินแบบฉบับนั้น ๆ
707.	stratovolcano; composite cone; composite volcano*	กรวยภูเขาไฟสลับชั้น	ภูเขาไฟที่มีการสลับชั้นของหินลาวาและหินตะกอนภูเขาไฟเกิดจากการระเบิดของภูเขาไฟฟ่นลาวาออกมา แล้วไหลลามออกไปรอบ ๆ ปล่องเป็นวงกว้างสลับการตกตะสมของสิ่งตกจมภูเขาไฟ (ดูรูปที่ caldera)

708.	stratum; strata	ชั้นหิน	ชั้นใดชั้นหนึ่งของหิน (รูปร่างแบบแผ่นกระดาน) ซึ่งมีลักษณะ สมบัติ หรือลักษณะเฉพาะ ทั้งนี้ จะเห็นความแตกต่างจากชั้นหินที่ประชิดกันได้ โดยอาจสังเกตจากแนวระนาบของการวางชั้นหรือแนวแยกที่เด่นชัด หรือแนวการเปลี่ยนแปลงในเนื้อหิน ในชนิดของแร่ ซากดึกดำบรรพ์ ส่วนประกอบทางเคมี สมบัติทางกายภาพ หรือสมบัติอื่น ๆ ของหิน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปตามอายุกาล
709.	streak	สีผง	สีของผงละเอียดของแร่ ได้จากการนำแร่ไปขีดหรือถูกับแผ่นกระเบื้องสีขาวไม่เคลือบ และดูสีที่ปรากฏบนแผ่นกระเบื้อง สีผงเป็นสมบัติสำคัญในการตรวจสอบแร่
710.	streak plate	แผ่นสีผง	ชิ้นส่วนของแผ่นกระเบื้องสีขาวไม่เคลือบซึ่งมีความแข็งประมาณ ๓ ใช้ในการตรวจสอบแร่โดยใช้ตัวอย่างแร่ขีดบนแผ่นกระเบื้องเพื่อสังเกตดูสีผง
711.	stream	ธาร, ธารน้ำ	๑.๑ คำที่นิยมใช้หมายถึง ลำธาร ลำห้วย หรือแม่น้ำขนาดเล็ก ๑.๒ ลำธารที่เป็นน้ำแข็ง ๑.๓ ลำธารที่เกิดจากการละลายของธารน้ำแข็ง ๑.๔ (ธรณีสัณฐานวิทยา) คำที่ใช้เหมือนกับร่องน้ำ (channel) ๑.๕ น้ำที่ไหลในธารน้ำ ๑.๖ น้ำซึ่งได้เคลื่อนตัวไปตามอิทธิพลของแรงโน้มถ่วงจากที่สูงลงมายังที่ต่ำกว่า โดยไหลไปตามร่องแคบ ๆ บนผิวพื้นดิน ถ้าไต่ดิน ไต่หรือในธารน้ำแข็ง เป็นส่วนผสมของน้ำ

			กับสารที่ละลายมา แขนวนลอยมา หรือล่องลอยตามกันมา
712.	stream built terrace	ตะพักธารน้ำสร้าง	ดู <i>alluvial terrace</i> 38/55
713.	stream capture; beheaded stream; piracy	ธารหลงแม่	ดู <i>piracy; beheaded stream; stream capture</i>
714.	stream frequency	ความถี่ธารน้ำ	อัตราส่วนระหว่างจำนวนทางน้ำทุกรูปแบบที่มีอยู่ในแอ่งรับน้ำกับเนื้อที่ของแอ่งนั้น ซึ่งเป็นการวัดลักษณะของภูมิประเทศรูปแบบหนึ่ง มีความหมายเหมือนกับ <i>channel frequency</i>
715.	stream gaging	การวัดความเร็วกระแสธาร	การวัดความเร็วของกระแสในลำธาร ร่องน้ำ หรือท่อเปิด และพื้นที่หน้าตัดที่มีน้ำไหล เพื่อหาอัตราน้ำไหล (คิดเป็นจำนวนลูกบาศก์เมตรต่อวินาที)
716.	stream gradient	ลาดธารน้ำ	มุมระหว่างพื้นผิวน้ำหรือพื้นร่องน้ำกับแนวนราบ ซึ่งเป็นการวัดทิศทางการไหลของน้ำ และความลาดชันของท้องน้ำ
717.	stream load	วัตถุธารน้ำพา	๑. วัตถุที่เป็นของแข็ง ซึ่งถูกพัดพาให้เคลื่อนที่ไปโดยทางน้ำ เช่น การเคลื่อนที่ของตะกอนทางน้ำในแบบการแขวนลอย (suspension) การชนกระแทก และการกลิ้ง หรือในรูปของสารละลายทางเคมี หรือคอลลอยด์ ๒. ปริมาณหรือจำนวนของตะกอนที่ถูกพัดพาผ่านจุดและช่วงเวลาที่กำหนด จะได้ค่าเป็นน้ำหนักหรือปริมาตรต่อหน่วยเวลา ในกรณีนี้ไม่รวมวัตถุน้ำพาที่ละลายอยู่ในน้ำ

718.	stream order	ลำดับธารน้ำ มีรูปประกอบมาจากใน หนังสือหน้า 130	การจำแนกลำดับทางน้ำตามตำแหน่งในโครงข่ายทางน้ำ การจัดลำดับทางน้ำนี้ A.N. Strahler ได้แก้ไขจากงานของ R.E. Horton โครงข่ายทางน้ำก็เหมือนกับกิ่งก้านสาขาของ ต้นไม้ สาขาปลายสุดกำหนดให้เป็นทางน้ำลำดับที่ ๑ ถ้า ลำดับที่ ๑ สองสายมารวมกันจะเป็นลำดับที่ ๒ ลำดับที่ ๒ กับ ลำดับที่ ๒ มารวมกันเป็นลำดับที่ ๓ และ ๔ ไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงปากน้ำ <i>ดู bifurcation ประกอบ</i>
719.	stream segment	ส่วนธารน้ำบรรจบ	การบรรจบหรือลำดับการบรรจบกันของธารน้ำหรือส่วนของ ธารน้ำ ๒ สายซึ่งทำให้เกิดส่วนธารน้ำใหม่หรือลำดับธารน้ำ ที่สูงกว่าไปเรื่อย ๆ เช่น ธารน้ำลำดับที่ ๑ สองสายพบกัน กลายเป็นส่วนธารน้ำลำดับที่ ๒ อีกนัยหนึ่ง หมายถึง ส่วน ของลำธารที่ต่อออกไปจากจุดพบกัน ระหว่างธารน้ำสาขาที่มี ลำดับต่างกันหรือเท่ากัน <i>มีความหมายเหมือนกับ channel segment</i>
720.	stream terrace	ตะพักธารน้ำ	<i>ดู river terrace</i>
721.	stream tin	ตึบกธารน้ำ	<i>ดู alluvial tin</i> 42/55
722.	streambed	ท้องธาร	ร่องที่มีน้ำหรือเคยมีน้ำไหลผ่าน
723.	streamflood	การหลากของธาร	การที่น้ำเอ่อท่วมในภูมิภาคแห้งแล้ง มีน้ำหลากแผ่ซ่านไหล เชี่ยวกรากชั่วขณะ แต่มีขอบเขตการไหลอยู่ในพื้นที่จำกัด ส่วนมากเป็นทางน้ำตื้น ซึ่งปรกติจะแห้งและสัน <i>ดู sheet</i>

			<i>flood ประกอบ</i>
724.	streamflow	การไหลของธาร	การไหลตามร่องน้ำแบบหนึ่ง ที่น้ำไหลบ่าบนผิวดินแล้วลงสู่ลำธาร ไม่ว่าจะเป็นผลจากการผันน้ำหรือการไหลตามปกติ ดู <i>sheet flow; overland flow; channel flow ประกอบ</i>
725.	streaming flow	สายธารน้ำแข็ง	การไหลอย่างต่อเนื่องของธารน้ำแข็ง โดยปราศจากการแตกหรือหักพังเป็นท่อน ตามทางที่มีผนังและพื้นธารค่อนข้างราบเรียบเป็นระยะทางยาว
726.	streamline flow	การไหลราบเรียบ	ดู <i>laminar flow ความหมายที่ ๑</i>
727.	stress	ความเค้น	แรงต่อ ๑ หน่วยพื้นที่ที่กระทำต่อต้านใดด้านหนึ่งของวัตถุ เช่น กรัมน์ต่อตารางเซนติเมตร ปอนด์ต่อตารางนิ้ว
728.	stress difference	ความเค้นต่าง	ความแตกต่างระหว่างความเค้นมากที่สุดกับน้อยที่สุดในแนวของความเค้นหลักสามแนวที่ตั้งฉากกัน
729.	stress ellipsoid	ทรงรีความเค้น	รูปทรงเรขาคณิตของสภาพความเค้นที่ตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ลักษณะเป็นทรงรี ซึ่งกำหนดโดยความเค้นหลักสามแนวที่ตั้งฉากกัน และขนาดของความเค้นหลักในแต่ละแนว
730.	stress pillar; vertical sheet structure	โครงสร้างแผ่นแนวตั้ง	ดู <i>vertical sheet structure; stress pillar</i>
731.	stress shadow	เงาแรงเค้น	ดู <i>pressure shadow</i>
732.	stria	ร่องถึขนาน	ชุดของเส้นขนานตรงชุดหนึ่งบนผิวหน้าของผลึกหนึ่ง ๆ เช่น ร่องถึขนานบนผิวหน้าผลึกไฟโรต์ซึ่งแสดงถึงการเกิดซ้ำ ๆ กันของหน้าผลึกแคบ ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกันหรือการสั่นหรือ

			แกว่งระหว่างรูปผลึก ๒ รูป หรือหมายถึง ชุดของเส้นขนานตรงชุดหนึ่งบนระนาบแนวแตกเรียบของผลึก เช่น แพลจิโอเคลส แคลไซต์ หรือ คอรัันดัม ซึ่งแสดงถึง ผลึกแฝดร่วม (polysynthetic twin) มีความหมายเหมือนกับ <i>striation</i> ๑
733.	striation	๑. ร่องถี่ขนาน	ดู <i>stria</i>
734.	striation	๒. การเกิดร่องถี่ขนาน	การเกิดเป็นแนวหรือรอยครูด อาจเป็นเส้นเดียวหรือหลายเส้นขนานกันบนหน้าหิน หรือซากดึกดำบรรพ์ อันเป็นผลเนื่องจากตัวกระทำทางธรณีวิทยา เช่น ลม น้ำ ธารน้ำแข็ง หรือแรงกระทำภายใน
735.	strike fault*	รอยเลื่อนแนวระดับ	รอยเลื่อนที่มีแนวระดับของระนาบรอยเลื่อนขนานกับแนวระดับของระนาบชั้นหินที่เลื่อนไป
736.	strike valley	หุบเขาแนวระดับ	หุบเขาที่ถูกกัดกร่อนลงไปขนานกับแนวระดับของชั้นหินผุที่รองรับอยู่ด้านล่าง ซึ่งมีธารน้ำตามแนวระดับไหลอยู่บนชั้นหินด้วย
737.	strike*	แนวระดับ	แนวทางหรือทิศทางที่ตั้งฉากกับแนวไหลของน้ำบนผืนระนาบชั้นหิน สายแร่ พนักหิน แนวระดับนี้เดิมนิยมวัดกันตามเลี้ยวของลิ่มมุลอก จากเหนือไปตะวันออกไปได้ไปตะวันตกจนจดเหนืออีก แต่ขณะนี้นิยมใช้เป็นมุมแอสิมัท (azimuth) เพราะจดบันทึกได้สั้นและผิดพลาดยากกว่าการกำหนดอย่างอื่น (ดูรูปที่ <i>dip</i>)
738.	strike-separation fault; lateral fault*	รอยเลื่อนแยกตามข้าง	ดู <i>lateral fault</i> ; <i>strike-separation fault</i>

739.	strike-slip fault*	รอยเลื่อนตามแนวระดับ	รอยเลื่อนที่มีการเคลื่อนตัวปรากฏเด่นชัด ขนานกับแนวระดับของระนาบรอยเลื่อน ปรกติระนาบรอยเลื่อนจะตั้งชัน คำนี้บางทีใช้หมายถึง <i>transcurrent fault</i> ก็มี <i>wrench fault</i> ก็มี
740.	stringer lode	สายแร่โครงข่าย	ดู <i>stockwork</i>
741.	strip mine; opencast mine; opencut mine; openpit mine	เหมืองเปิด	ดู <i>openpit mine; opencast mine; opencut mine; strip mine</i>
742.	stripe	แถบสลับ	แถบซึ่งเกิดจากการสลับของวัสดุพื้นผิวเนื้อละเอียดกับหยาบหรือของหิน หรือของดิน และพืชคลุมพื้นดิน ก่อตัวรวมกันเป็นพื้นดินรูปแบบหนึ่งที่มีความลาดเอียงชันมากกว่าชั้นบันได โดยทั่วไปเป็นแนวตรง แต่อาจโค้งและแยกสาขาได้ และอาจเกิดการไหลลงของดินที่เกี่ยวกับกระบวนการอื่น เช่น การกร่อนเป็นร่องเล็ก ๆ
743.	striped ground	พื้นดินแถบสลับ	พื้นดินรูปแบบหนึ่งที่มีลักษณะเป็นแถบสลับกัน เกิดขึ้นตามพื้นผิวของลาดเขาเป็นผลจากการผุพังเนื่องจากน้ำแข็งตัว ดู <i>sorted stripe</i>
744.	stromatolite	สโตรมาโทไลต์	ดูคำอธิบายใน <i>microbial laminate; microbiallyite</i>
745.	stromatoporoid	สโตรมาโตพอรอยด์	ชื่อสามัญของกลุ่มสิ่งมีชีวิตที่อาศัยก่อตัวติดอยู่ตามพื้นท้องทะเล ปัจจุบันยังไม่อาจจำแนกพวกได้ อาจเป็นสัตว์ในไฟลัมพอริเฟอร่าหรือซีเลนเทอรატาหรืออาจเป็นจุลชีพพวกสาหร่ายไซยาโนไฟตา สัตว์เหล่านี้จะหลั่งสารเนื้อปูนเพื่อ

			สร้างโครงร่าง ซึ่งมีรูปร่างหลายแบบ เช่น เป็นแผ่นหนา เป็นเปลือกห่อหุ้ม เป็นรูปโดมหรือรูปหัว มีความหนา ๒๐– ๓๐ เซนติเมตร พบมากในพืดหินได้น้ำยุคออร์โดวิเชียนถึงยุคดีโวเนียน โดยช่วงอายุอาจเริ่มตั้งแต่ยุคแคมเบรียนและสูญพันธุ์ไปในยุคครีเทเชียส
746.	structural basin	แอ่งโครงสร้าง	บริเวณพื้นที่ต่ำในเปลือกโลกซึ่งมีกำเนิดจากการแปรโครงสร้าง เป็นบริเวณที่มีการสะสมของตะกอน ลักษณะแอ่งโครงสร้างนั้นเคยเป็นแอ่งในช่วงที่มีการสะสม แต่ในปัจจุบันอาจไม่มีการสะสมแล้วก็ได้ เช่น แอ่งแม่เมาะ แอ่งลี้ แอ่งเชียงใหม่ แอ่งฝาง
747.	structural geology*	ธรณีวิทยาโครงสร้าง	ธรณีวิทยาสาขาหนึ่งที่ศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้าง รูปแบบการวางตัว และโครงสร้างภายในหิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการพรรณนา การแสดง และการวิเคราะห์โครงสร้างต่าง ๆ
748.	structural landforms	ภูมิลักษณะโครงสร้าง	ภูมิลักษณะหรือสภาพภูมิประเทศแบบหนึ่ง ครอบคลุมเฉพาะพื้นที่ที่พัฒนาไปโดยการกัดกร่อน และถูกควบคุมด้วยโครงสร้างทางธรณีวิทยา เช่น ลานหินปุ่มและลานหินแตกที่ภูหินร่องกล้า
749.	structural petrology	ศิลาวิทยาโครงสร้าง	การวิเคราะห์โครงเนื้อที่ได้จากแผ่นหินบางภายใต้กล้องจุลทรรศน์ รวมทั้งการศึกษารูปร่างและ ความสัมพันธ์ของเม็ดแร่ ตลอดจนการวางตัวทางผลึก ปัจจุบันใช้กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องผ่านในการตรวจสอบโครงสร้างย่อยของผลึกที่เปลี่ยนรูปไป มีความหมายเหมือนกับ <i>fabric analysis</i> ;

			<i>petrofabric analysis ; petrofabrics และ microtectonics</i> 31/56
750.	structural trap	ลักษณะกักเก็บแบบ โครงสร้าง	ลักษณะกักเก็บปิโตรเลียมที่มีสาเหตุมาจากชั้นหินเกิดการคดโค้งหรือเกิดรอยเลื่อน หรือทั้งสองอย่าง
751.	structure	โครงสร้าง	สภาพการวางตัวของชั้นหินและลักษณะรูปร่างของหิน โดยอาจมีการแปรสัณฐานของเปลือกโลกเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยหรือไม่ก็ได้ เช่น รอยเลื่อน รอยคดโค้ง รอยชั้นไม่ต่อเนื่อง
752.	stunted fauna; diminutive fauna; dwarfed fauna; dwarf fauna	สัตว์ชาติแคระแกร็น	<i>ดู dwarf fauna; diminutive fauna; dwarfed fauna; stunted faun</i>
753.	stylolite*	แนวฟันในหิน	โครงสร้างที่เกิดขึ้นภายในหินคาร์บอเนต (หินปูน หินโดโลไมต์ หินอ่อน) มีลักษณะเป็นแนวชั้นบาง ๆ หรือรอยต่อ หรือผิวซึ่งคดโค้งขึ้นลงคล้ายฟันประกบกันอยู่ ลักษณะโครงสร้างนี้เกิดขึ้นในหินแข็ง ขณะที่มีความกดดันทำให้มีการเคลื่อนที่ของหินในแนวดิ่ง ขณะเดียวกันก็มีการละลายเกิดขึ้นด้วย จึงทำให้มีรอยต่อลักษณะคล้ายฟันเกิดขึ้นในเนื้อหิน บริเวณรอยต่อนี้จะมีชั้นบาง ๆ ของโคลน ถ่าน ทราาย หรือเหล็กออกไซด์แทรกอยู่
754.	subaerial	-ในอากาศ	คำที่ใช้กับสภาพลักษณะ กระบวนการกร่อน และการตกสะสมที่เกิดอยู่หรือกระทำอยู่ในบริเวณที่โล่งบนพื้นผิวดินหรือใกล้

			ผิวดิน รวมถึงวัสดุที่เกิดขึ้นจากกระบวนการดังกล่าว ดู <i>subaqueous, subterranean และ surficial ประกอบ</i>
755.	subage	ช่วงอายุย่อย	หน่วยเวลาทางธรณีวิทยาซึ่งเป็นหน่วยย่อยของช่วงอายุ (age) มีช่วงเดียวกันกับหินช่วงอายุย่อย (substage) ซึ่งเป็นหน่วยลำดับชั้นหินตามอายุกาล (time-rock unit) ดู <i>substage ประกอบ</i>
756.	subalkalic	-กึ่งแอลคาไล	๑. คำที่ใช้กับหินในชุดหินโทลีโอต์และแคลก์-แอลคาไล ๒. คำที่ใช้กับหินอัคนีที่ประกอบด้วยเฟลด์สปาร์โดยไม่มีแร่แอลคาไลอื่น ๓. คำที่ใช้อธิบายหินอัคนีในชุดแปซิฟิก (Pacific suite)
757.	subaluminous	-ซับอะลูมินัส	คำที่ใช้กับหินอัคนีซึ่งประกอบด้วยอะลูมิเนียมออกไซด์ ปริมาณน้อยหรือมีไม่พอที่จะเกิดเฟลด์สปาร์หรือเฟลด์สปาทอยด์ ที่ชรานด์ (Shrand, 1947) จำแนกชนิดหินอัคนีโดยใช้ปริมาณการอิ่มตัวของอะลูมิเนียมออกไซด์ 29/56
758.	subaqueous	-ใต้น้ำ, -ในน้ำ	คำที่ใช้กับสภาพลักษณะ กระบวนการ และการตกสะสมตัว ซึ่งเกิดอยู่หรือตั้งอยู่ในน้ำหรือใต้น้ำโดยเฉพาะน้ำจืด เช่นในทะเลสาบหรือลำธาร โดยทั่วไปใช้กับกระบวนการที่เกิดบนบกหรือในน้ำ เช่น การเลื่อนไถลจากความโน้มถ่วง ดู <i>subaerial ประกอบ</i>

759.	subaqueous gliding	การเลื่อนไถลใต้น้ำ	ดู <i>slump</i>
760.	subarid climate; semiarid climate*	ภูมิอากาศกึ่งแห้งแล้ง	ดู <i>semiarid climate; subarid climate</i>
761.	subarkose	หินกึ่งอาร์โคส	หินทรายชนิดหนึ่งที่มีเฟลด์สปาร์น้อยกว่าหินอาร์โคส ส่วนประกอบอยู่ระหว่างหินอาร์โคสกับหินออร์โทควอร์ตไซต์ หินกึ่งอาร์โคสประกอบด้วยเฟลด์สปาร์อย่างน้อยร้อยละ ๕ อาจดูหยาบ ๆ เหมือนเฟลด์สปาร์ติกอาร์ไนด์ ดู <i>arkose</i> ประกอบ มีความหมายเหมือนกับ <i>feldspatic quartzite</i> และ <i>feldspatic sandstone</i>
762.	subbase	๑. รองพื้นฐาน	วัสดุค่าจุนที่วางตัวอยู่ระหว่างพื้นทางกับดินถมฐาน ซึ่ง ออกแบบไว้เพื่อให้มีสมบัติการค่าจุนเพิ่มขึ้น เพื่อกระจาย น้ำหนักกดทับหรือเพื่อให้เป็นชั้นมีรูพรุน โดยปรกติวัสดุที่ใช้ รองพื้นฐานมักมีสมบัติเชิงกลด้อยกว่าพื้นทาง ดู <i>subgrade</i> และ <i>base course</i> ประกอบ
763.	subbase	๒. รองพื้นทาง	ส่วนชั้นคันทางโดยก่อสร้างเป็นชั้นเดียวหรือหลายชั้นไปบน ชั้นวัสดุคัดเลือกหรือชั้นอื่นใดที่ได้เตรียมไว้แล้วด้วยวัสดุมวล รวมที่มีสมบัติเชิงกลถูกต้องตามข้อกำหนด เช่น ดินลูกรัง หิน ฝุ
764.	subbituminous coal*	ถ่านหินซับบิทูมินัส	ถ่านหินชนิดหนึ่งสีดำ อยู่ระหว่างลิกไนต์กับถ่านหินบิทูมินัส บางแห่งเรียกว่า ลิกไนต์ดำ แตกต่างจากลิกไนต์เพราะมี ปริมาณคาร์บอนสูงกว่า แต่ความชื้นต่ำกว่า เมื่อเผาจะให้ค่า ความร้อนอยู่ระหว่าง ๘,๓๐๐–๑๓,๐๐๐ บีทียูต่อปอนด์

765.	sub–dendritic drainage pattern*	แบบรูปทางน้ำคล้ายกิ่งไม้	แบบรูปทางน้ำที่มีลักษณะคล้ายแบบรูปทางน้ำกิ่งไม้ ต่างกันที่ทางน้ำสายใหญ่ของแบบรูปทางน้ำนี้มีทิศทางการไหลเป็นไปตามอิทธิพลของโครงสร้างทางธรณีวิทยา
766.	subduction zone*	เขตมุดตัวของเปลือกโลก	เขตที่เปลือกโลกภาคพื้นสมุทรมุดตัวเข้าไปใต้เปลือกโลกภาคพื้นทวีปโดยเอียงทำมุมประมาณ ๔๕ องศา และจมลงสู่เปลือกโลกชั้นใน เขตนี้จะมีคลื่นแผ่นดินไหวเกิดขึ้นมาก เช่น แนวรอบมหาสมุทรแปซิฟิก
767.	subgenus	สกุลย่อย	ชั้นย่อยหรือลำดับย่อยของการจัดจำแนกชนิดของพืชและสัตว์ เป็นหัวข้อย่อยของลำดับชั้นสกุล ชื่อของสกุลย่อยเขียนอยู่ในวงเล็บขึ้นต้นด้วยตัวพิมพ์ใหญ่เช่นเดียวกับชื่อสกุล เขียนอยู่ระหว่างชื่อสกุลและชนิด ตัวอย่างเช่น <i>Palaeoneilo (Koenenia) emarginata</i>
768.	subgrade	๑. ดินถมฐาน	ชั้นดินหรือผิวที่อยู่ใต้ชั้นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งชั้นดินหรือหินที่ปรับราบเพื่อรองรับฐานโครงสร้างทางวิศวกรรม โดยปรกติมักเป็นชั้นดินหรือพื้นดินธรรมชาติที่รองรับถนนทางเดิน อาคาร สนามบิน และทางรถไฟ
769.	subgrade	๒. ดินถมคันทาง	ส่วนชั้นคันทางล่างสุด โดยก่อสร้างเป็นชั้นเดียวหรือหลายชั้นไปบนดินเดิมหรือคันทางเดิมที่ได้เตรียมไว้แล้วด้วยดินหรือวัสดุอื่นใดที่มีสมบัติเชิงกลถูกต้องตามข้อกำหนด เช่น ดินเหนียว ดินเหนียวปนทรายแป้ง ทราย
770.	subgroup	กลุ่มหินย่อย	กลุ่มของหมวดหินที่มีความแตกต่างกันภายในกลุ่มหินหนึ่ง ๆ หรือส่วนที่ได้จากการแบ่งย่อยกลุ่มหิน

771.	subhedral	-หน้าพลิกกิ่งสมบูรณ์	คำที่ใช้กับผลึกที่มีหน้าไม่ครบทุกหน้า 39/55
772.	sublittoral	-ใต้เขตนํ้าลงต่ำสุด	คำที่ใช้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ทะเลหรือมหาสมุทรช่วงไหล่ทวีป โดยทั่วไปแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ ไหล่ทวีปด้านใน (inner shelf) และไหล่ทวีปด้านนอก (outer shelf) โดยแบ่งที่ระดับความลึกประมาณ ๑๐๐ เมตรหรือเขตที่แสงผ่านถึงพื้นที่บริเวณ นี้จะมีสิ่งมีชีวิตอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุด <i>ดูรูปที่ pelagic</i> ยืนยันมติเดิม 23/56
773.	submarginal resource	ทรัพยากรต่ำกว่าเกณฑ์	ทรัพยากรคุณภาพต่ำหรือที่มีปริมาณน้อยกว่าเกณฑ์ ทรัพยากรนี้จะผลิตได้กำไรต่อเมื่อมีค่ามากกว่า ๑.๕ เท่าของราคาปัจจุบัน <i>ดู paramarginal resource และ marginal reserve ประกอบ</i>
774.	submarine canyon	หุบผาชันใต้ทะเล	หุบผาลึกชันและแคบอยู่ใต้ทะเล หน้าผาทั้ง ๒ ข้างสูงชันมาก
775.	submarine cone	รูปกรวยใต้ทะเล	<i>ดู submarine fan; sea fan; fan</i>
776.	submarine delta	ดินดอนสามเหลี่ยมใต้ทะเล	<i>ดู submarine fan; sea fan; fan</i>
777.	submarine fan; sea fan	ตะกอนรูปพัดใต้ทะเล	ตะกอนจากพื้นทวีปที่ถูกพัดพามาจากปากแม่น้ำใหญ่ หรือหุบผาชันใต้ทะเลมาสะสมตัวเป็นรูปกรวยหรือรูปพัดบริเวณส่วนล่างของลาดทวีปหรือในบริเวณลาดดินทวีป <i>มีความหมายเหมือนกับ abyssal cone, abyssal fan; deep-</i>

			<i>sea fan, submarine delta, submarine cone และ subsea apron</i> 36/55
778.	submarine ridge; mid-oceanic ridge; oceanic ridge	สันเขากลางสมุทร	ดู ridge ๒ 2/56
779.	submature	-เกือบสมบูรณ์	๑. คำที่ใช้กับภูมิประเทศซึ่งผ่านช่วงเริ่มต้นหรืออายุน้อยมาแล้วแต่ยังไม่ถึงขั้นสุดท้ายหรือเต็มวัย เช่น ชายทะเลที่มีการเปลี่ยนแปลงเกือบถึงขั้นสุดท้ายจะมีลักษณะของหัวแหลมที่ถูกกัดเซาะเข้าทางด้านหลังด้วย และปากอ่าวจะมีสันดอนปิดกั้นเกือบมิด ๒. คำที่ใช้กับภาวะสมบูรณ์ของการพัฒนาเนื้อตะกอนหรือตะกอนเศษหินในชั้นที่ ๒ ซึ่งมีลักษณะที่อยู่ระหว่างขั้นไม่สมบูรณ์กับสมบูรณ์ ประกอบด้วยเคลย์เล็กน้อยหรือไม่มีเลย และมีการคัดขนาดไม่ดี มีเม็ดเป็นเหลี่ยม เช่น หินทรายที่ประกอบด้วยเคลย์น้อยกว่าร้อยละ ๕ และโดยทั่วไปเกิดอยู่ในร่องธาร 25,26/56
780.	submergence	การจมน้ำ	การลดระดับของชายฝั่งเมื่อเปรียบเทียบกับระดับทะเล ทำให้บริเวณเดิมซึ่งเคยอยู่เหนือน้ำจมน้ำใต้น้ำ ทั้งนี้ อาจเป็นผลเนื่องมาจากการลดระดับของแผ่นดินหรือการที่ระดับน้ำสูงขึ้นก็ได้

781.	submersible	ยานใต้น้ำ	ยานพาหนะใต้น้ำขนาดเล็กที่ใช้ขับเคลื่อนเพื่อสำรวจและเก็บตัวอย่างพื้นท้องทะเล
782.	submersible drilling rig	แท่นเจาะจุ่มน้ำ	แท่นเจาะในทะเลชนิดหนึ่งซึ่งเคลื่อนที่ได้เมื่อถึงตำแหน่งเจาะ จะสูบน้ำเข้าทุ่นลอย เพื่อให้ขาแท่นเจาะจมน้ำถึงพื้นทะเลเพื่อทำการเจาะ แท่นเจาะชนิดนี้ใช้เจาะได้ในน้ำตื้นที่ลึกไม่เกิน ๕๐ เมตร
783.	submersible pump	เครื่องสูบน้ำ	เครื่องสูบน้ำชนิดที่ต่อกับสายเคเบิลและสายไฟฟ้าซึ่งจุ่มลงไปใ้ในบ่อน้ำ บ่อน้ำบาดาล บ่อน้ำมัน โดยให้เครื่องสูบน้ำอยู่ในระดับที่ลึกกว่าระดับของเหลวในบ่อ
784.	submetallic luster	ความวาวกึ่งโลหะ	ความวาวของแร่ที่อยู่ระหว่างแร่โลหะกับแร่โลหะ เช่น โครไมต์
785.	subnival; cryergic; cryonival; paraglacial; periglacial*	รอบธารน้ำแข็ง	<i>ดู periglacial; cryergic; cryonival; paraglacial; subnival</i>
786.	sub-parallel drainage pattern*	แบบรูปทางน้ำกึ่งขนาน	แบบรูปทางน้ำที่มีลักษณะคล้ายแบบรูปทางน้ำขนาน ต่างกันที่ทางน้ำสายใหญ่ของแบบรูปทางน้ำนี้มีทิศทางการไหลเปลี่ยนไปตามอิทธิพลของโครงสร้างทางธรณีวิทยา
787.	subrounded	-กึ่งมน	คำที่ใช้กับขอบและมุมของเม็ดตะกอนที่แสดงถึงการครูดถู โดยยังคงรูปร่างเดิมให้เห็นได้ หรือแสดงถึงความมนในระดับกึ่งกลม <i>ดู rounded ประกอบ</i>
788.	subsea apron	ลาดเชิงเขาใต้ทะเล	<i>ดู submarine fan; sea fan</i> 36/55
789.	subsequent stream	ธารน้ำตามแนวระดับ	ธารน้ำที่ไหลตามแนวระดับของชั้นหิน

790.	subsidence*	การยุบตัว	การยุบตัวของผิวดินอันเกิดจากดินหรือหินที่รองรับอยู่ถูกละลายไป หรือถูกนำออกไปตามธรรมชาติ หรือโดยมนุษย์เป็นผู้กระทำ ที่เกิดตามธรรมชาตินั้น เป็นด้วยหินรองรับมีสารประกอบที่น้ำได้ดินละลายพาออกไปได้ แต่ที่เกิดโดยมนุษย์นั้นเป็นเพราะการทำเหมืองแร่หรือเหมืองใต้ดิน การเอารวมที่ที่เกิดตามธรรมชาติที่ต้องการใช้ออกไปโดยไม่มีการค้ำยันที่มั่นคง เป็นเหตุให้ดินตอนบน ๆ ยุบหรือทรุดตัวลงไป แทนที่ที่ว่างเปล่า ปรกติการยุบตัวนี้ทำให้เกิดน้ำท่วม บ้านพังได้ ในผิวดินชายฝั่งทะเลที่ร่องน้ำตื้นเขินขึ้นทุกปีด้วยสิ่งตกจมที่น้ำพัดพามาสะสมตามปากน้ำต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามปากน้ำ เมืองท่าชายทะเล ปัจจุบันวิศวกรกำลังค้นคว้าหาทางทำให้ร่องน้ำลึกลงโดยอาศัยการยุบตัวแทนการใช้เรือขุดลอกร่องน้ำอย่างที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน แต่การยุบตัวนั้นต้องออกแบบให้ค่อยเป็นค่อยไป มิฉะนั้นอาคารบ้านเรือนต่าง ๆ บนผิวดินจะเสียหายได้มาก
791.	subsoil	ดินชั้นล่าง	ชั้นดินที่อยู่ใต้ดินชั้นบนและอยู่เหนือชั้นชั้นสตราตัม (substratum) โดยทั่วไปถือว่าเป็นชั้นบี (B-horizon) ดู <i>soil horizon</i> ประกอบ
792.	subspecies	ชนิดย่อย	การจัดจำแนกลำดับชั้นของพืชและสัตว์ โดยแยกย่อยจากชนิดของสิ่งมีชีวิตกลุ่มเดียวกันจากความแตกต่างที่เกิดขึ้นมาภายหลัง เพราะกลุ่มเหล่านั้นถูกแยกขาดออกจากกันและต่างก็ปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ นานเข้าจึงเกิดการ

			เปลี่ยนแปลงจนเห็นความแตกต่างได้ ชนิดย่อยมักแยกกันตามสภาพภูมิศาสตร์หรือตามธรณีกาล ชื่อชนิดย่อยเขียนในแบบสามชื่อ โดยชื่อชนิดย่อยจะเป็นชื่อที่สาม เช่น <i>Bolia americana zyocronis</i> ดู variety ประกอบ
793.	substage	หินช่วงอายุย่อย	๑. หน่วยย่อยของหินช่วงอายุ หรือหินซึ่งสะสมตัวระหว่างช่วงอายุย่อย ๒. หน่วยย่อยของหินช่วงอายุธารน้ำแข็ง ซึ่งแบ่งได้จากการผันผวนที่เกิดขึ้นจากการรุกคืบและการถดถอยของธารน้ำแข็งในช่วงระหว่างการเป็นยุคน้ำแข็ง
794.	substrate	ชั้นสเตรต	สสารหรือสารอาหารซึ่งสิ่งมีชีวิตได้ใช้อยู่อาศัยเพื่อการเจริญเติบโตหรือพื้นผิวซึ่งสิ่งมีชีวิตชนิดเกาะติดได้ใช้ยึดเกาะ เช่น ดิน หิน หรือเยื่อใบไม้ ดู <i>substratum</i> ประกอบ
795.	substratum	ชั้นสตราตัม	ชั้นที่อยู่ใต้ชั้นที่เป็นดินหรือใต้ดินชั้นล่าง อาจมีลักษณะเหมือนหรือไม่เหมือนกับชั้นที่อยู่เหนือขึ้นไปก็ได้ โดยทั่วไปถือว่าเป็นชั้นซีและชั้นอาร์ มีความหมายเหมือนกับ <i>substrate</i> ๑ ดู <i>soil horizon</i> ประกอบ
796.	substructure	ขาแท่นเจาะ	โครงสร้างที่ใช้รองรับหอเจาะและอุปกรณ์ทั้งหมด รวมทั้งเป็นสำหรับติดตั้งอุปกรณ์ควบคุมหลุมเจาะด้วย (ดูรูปที่ <i>swivel</i> หมายเลข ๒๕)
797.	subsurface flow; interflow; shallow	น้ำไหลใต้ผิวดิน	ดู <i>storm seepage; interflow; shallow percolation; subsurface flow; subsurface runoff; subsurface storm</i>

	percolation; storm seepage; subsurface runoff; subsurface storm flow		<i>flow</i>
798.	subsurface runoff; interflow; shallow percolation; storm seepage; subsurface flow; subsurface storm flow	น้ำไหลใต้ผิวดิน	<i>ดู storm seepage; interflow; shallow percolation; subsurface flow; subsurface runoff; subsurface storm flow</i>
799.	subsurface storm flow; interflow; shallow percolation; storm seepage; subsurface flow; subsurface runoff	น้ำไหลใต้ผิวดิน	<i>ดู storm seepage; interflow; shallow percolation; subsurface flow; subsurface runoff; subsurface storm flow</i>
800.	subsurface water	น้ำใต้ดิน	น้ำในธรณีภาค (lithosphere) ที่มีสภาพเป็นของแข็งของเหลว หรือแก๊ส รวมทั้งน้ำที่อยู่ใต้พื้นดินทั้งบนบกและใน

			ทะเล ดู groundwater ความหมายที่ ๒ ประกอบ มีความหมายเหมือนกับ subterranean water และ underground water
801.	subsystem	หินยุคย่อย	การแบ่งหินยุค (system) ออกเป็นหน่วยย่อย ๆ เช่น ยุคมิส ซิสซิปปี้หรือยุคเพนซิลวาเนียของสหรัฐอเมริกาอาจ พิจารณาได้ว่าเป็นหินยุคย่อยของหินยุคคาร์บอนิเฟอรัสของ ยุโรป
802.	subterranean cutoff	ธารน้ำใต้ดินลัดโผล่	ธารน้ำใต้ดินที่เกิดจากน้ำบางส่วนหรือทั้งหมดของธารน้ำผิว ดินไหลหายไปใต้ดิน โดยตัดตอนตรงโค้งแก่งก้นของทางน้ำ โค้งตัวด ลัดไปโผล่ขึ้นใหม่บนผิวดินตอนท้ายน้ำ จน กลายเป็นธารน้ำผิวดินเช่นเดิม
803.	subterranean stream	ธารน้ำลอด	ทางน้ำที่ไหลไปตามโพรงของหิน เช่น ถ้ำ หรือบริเวณภูมิ ประเทศแบบคาสต์
804.	subterranean water	น้ำใต้ดิน	๑. มีความหมายเหมือนกับ groundwater ความหมายที่ ๒ แต่ ไม่นิยมใช้ ๒. ดู subsurface water
805.	subtropical region	ภูมิภาคกึ่งเขตร้อน	อาณาบริเวณที่มีภูมิอากาศแบบกึ่งเขตร้อนเพราะอยู่ไม่ ห่างไกลจากเขตร้อน บริเวณดังกล่าวมักปลูกพืชผลได้ บางอย่างทำนองเดียวกับที่ปลูกในเขตร้อนและอบอุ่นได้
806.	subvolcanic; hypabyssal*	ระดับต้น	ดู hypabyssal; subvolcanic

807.	subzone**	ส่วนชั้นย่อย	ส่วนชั้นชีวภาพบางส่วนซึ่งมีรายละเอียดพอ อาจแบ่งออกเป็น ส่วนย่อยตามลักษณะชีวภาพที่ปรากฏอยู่ได้
808.	succession	๑. ลำดับต่อเนื่อง	๑.๑ การวางตัวของหน่วยหินหรือชั้นหินที่ซ้อนทับกันอย่างต่อเนื่องตามลำดับเวลา เช่น ภาพตั้งลำดับชั้นหินหรือภาคตัด ที่แสดงชั้นหินโพล์ ๑.๒ ลำดับเวลาทางธรณีวิทยาของหน่วยหิน
809.	succession	๒. การสืบลำดับ	การเปลี่ยนแปลงของชุมชนชีวินใด ๆ ตามลำดับ เนื่องจากการที่ ประชากรของชุมชนชีวินได้สนองตอบต่อสภาวะแวดล้อมของชุมชน ชีวินนั้น ๆ <i>ดู sere และ faunal succession ประกอบ</i>
810.	sucrosic; saccharoidal; sugary	-เนื้อแบบน้ำตาลทราย	<i>ดู sacharoidal; sucrosic; sugary</i>
811.	suevite	หินชูไวต์	หินกรวดเหลี่ยมที่เกิดจากการตกกระแทก ประกอบด้วยเศษ หินเนื้อพื้นที่เป็นทั้งเศษชั้นหินและแร่ที่แปรสภาพเฉียบพลัน <i>มีความหมายเหมือนกับ suevite breccia; suevitic impact breccia</i>
812.	suevite breccia; suevitic impact breccia	หินกรวดเหลี่ยมชูไวต์	<i>ดู suevite</i>
813.	sugarloaf	เขาหัวโล้น	เนินเขาหรือภูเขารูปกรวยที่ไม่มีต้นไม้อิหญ่
814.	sugary; saccharoidal;	-เนื้อแบบน้ำตาลทราย	<i>ดู sacharoidal; sucrosic; sugary</i>

	sucrosic		
815.	suite	ชุดหิน (หินอัคนี)	๑. ชุดหินอัคนีที่เกี่ยวข้องกับหินหนืดเดียวกัน ๒. การเก็บสะสมตัวอย่างหินอัคนีในพื้นที่เดียว เพื่อเป็นตัวแทนความสัมพันธ์ของหินอัคนีชนิดต่าง ๆ ๓. การเก็บสะสมตัวอย่างหินอัคนีเพียงชนิดเดียว จากต่างพื้นที่ เช่น หินแกรนิต หินบะซอลต์
816.	sulcus	ร่องปุ่ม	๑. แนวหรือร่องยาวบนเปลือกของสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง เช่น ร่องยาวปลายบานบนเปลือกฝาใหญ่ของแบรคิโอพอด <i>ดูรูป/ประกอบ</i> ๒ . ร่องยาวซึ่งอยู่ด้านท้องส่วนครึ่งล่างลำตัวของไดโนเฟลเจลเลตเป็นที่อยู่ของเส้นเซลล์ตามยาว (longitudinal flagellum) หรือเส้นเซลล์ที่ทำหน้าที่เป็นหาง
817.	sulfosalt	ซัลไฟซอลต์	แร่ซัลไฟด์ชนิดที่มีทั้งโลหะและกึ่งโลหะ โลหะมักเป็นพวกเงิน ทองแดง ตะกั่ว และกึ่งโลหะเป็นพวกพลวง สารหนู บิสมัท รวมตัวเป็นซัลไฟด์คู่ (double sulfide) ซึ่งอาจเขียนสูตรเคมีประกอบด้วยซัลไฟด์ ๒ ชุดก็ได้ เช่น อีนาร์โกต์ (Cu_3AsS_4) หรือ ($3\text{Cu}_2\text{S}.\text{As}_2\text{S}_5$) เทนแนนไทต์ ($\text{Cu}_{12}\text{As}_4\text{S}_{13}$) หรือ ($3\text{Cu}_2\text{S}.\text{As}_2\text{S}_3$) โพสิบาไซต์ $[(\text{Ag},\text{Cu})_{16}\text{Sb}_2\text{S}_{11}]$ หรือ $[8(\text{Ag},\text{Cu})_2\text{S}.\text{Sb}_2\text{S}_3]$
818.	sulfur bacteria	แบคทีเรียกำมะถัน	แบคทีเรียไม่ใช้ออกซิเจนที่มีวิธีการรับออกซิเจนซึ่งจำเป็นต่อ

			กระบวนการสร้างและสลาย (เมแทบอลิซึม) โดยการรีดิวชัน มุลซัลเฟตเป็นอนุมูลซัลไฟด์ซึ่งจะรวมตัวกับไฮโดรเจนเป็น ไฮโดรเจนซัลไฟด์ (แก๊สไข่เน่า) หรือธาตุกำมะถัน การสะสม ตัวของกำมะถันซึ่งเกิดโดยกระบวนการนี้ เรียกว่า แหล่ง สินแร่ที่เกิดจากแบคทีเรีย
819.	sulfur ball	ซัลเฟอร์บอลล์	๑. ก้อนไฟไรต์ในถ่านหิน มักเกิดเป็นมวลทรงกลมหรือ รูปร่างไม่แน่นอน ๒. กำมะถันบนผิวฟองโคลนของแก๊สภูเขาไฟที่ร้อน และแข็งเมื่อสัมผัสกับอากาศ
820.	sulfur; sulphur	กำมะถัน, ซัลเฟอร์	ธาตุธรรมชาติที่เป็นอโลหะ มีสัญลักษณ์ S ผลึกอยู่ในระบบ สามแกนต่าง สีเหลือง เปราะ โปร่งใสถึงโปร่งแสง ความ ถ่วงจำเพาะ ๒.๐๕-๒.๐๙ ความแข็ง ๑.๕-๒.๕ วาวแบบยาง สน เกิดเป็นผลึกในแหล่งพุน้ำร้อนและพุแก๊ส เกิดเป็นมวล หรือชั้นบาง ๆ ร่วมกับหินปูน ยิปซัม และแอนไฮไดรต์ โดยเฉพาะในหินครอบโดมเกลือ และในแหล่งแร่แบบชั้น
821.	sulfur-mud pool; mud pot*	พุโคลน	<i>ดู mud pot; sulfur-mud pool</i>
822.	sump	๑. บ่อในถ้ำ	๑.๑ ส่วนหนึ่งของทางน้ำไหลในถ้ำซึ่งมีน้ำขังอยู่ เพราะลาดทางน้ำกลับสูงขึ้นจึงกั้นน้ำไว้ ๑.๒ บ่อหรือโพรงใต้ผิวดินที่มีทางน้ำผ่านจึงมีน้ำขังอยู่
823.	sump	๒. บ่อรวมแร่	บ่อในชุมชนเหมืองแร่ซึ่งเป็นที่รวมเก็บแร่ปนดินทรายและกรวดที่ ได้จากการฉัดน้ำในแหล่งลานแร่ ที่บ่อรวมแร่จะมีเครื่องสูบ

			ดูดแร่ปนดินทรายนั้นขึ้นรางเพื่อแยกแร่ออกจากดินทรายต่อไป
824.	sump	๓. บ่อรวมน้ำ	บ่อที่ขุดไว้ในระดับที่ต่ำที่สุดในบริเวณนั้นเพื่อให้ น้ำไหลลงมารวมในที่แห่งเดียวเป็นการสะดวกในการสูบน้ำออก
825.	sun opal; fire opal	โอปอไฟ	โอปอที่มีการสะท้อนแสงคล้ายไฟในแสงจ้า อาจมีการเล่นสีหรือเหลือบสีหรือไม่ก็ได้
826.	sunami*	คลื่นซึนามิ	คลื่นในทะเลที่มีช่วงคลื่นยาวประมาณ ๘๐ ถึง ๒๐๐ กิโลเมตร เกิดจากความสั่นสะเทือนของแผ่นดินไหวหรือแผ่นดินถล่มหรือภูเขาไฟระเบิดที่พื้นท้องมหาสมุทร คลื่นนี้อาจเคลื่อนที่ข้ามมหาสมุทรซึ่งห่างจากตำบลที่เกิดเป็นพัน ๆ กิโลเมตร โดยไม่มีลักษณะผิวดึงดูด เพราะมีความสูงเพียง ๓๐ เซนติเมตร เคลื่อนที่ด้วยความเร็วประมาณ ๖๐๐-๑,๐๐๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมง เรือที่แล่นผ่านคลื่นนี้จะได้รับความสั่นสะเทือน ทำให้เรือโคลงอย่างแรง มีเสียงดังเหมือนเสียงปืนใหญ่หรือเสียงฟ้าผ่าติดตามมา ทำให้คนประจำเรือเข้าใจว่าเรือเกยหินใต้ทะเล ถ้าคลื่นเคลื่อนตัวผ่านที่ตื้นจะเพิ่มความสูงขึ้นอย่างรวดเร็วประมาณ ๑๕ เมตร ก่อให้เกิดอันตรายแก่มนุษย์และสิ่งก่อสร้างในบริเวณชายหาดนั้น ๆ ชื่อนี้มาจากภาษาญี่ปุ่น บางทีเรียกว่า tunami ก็มี มีความหมายเหมือนกับ <i>earthquake sea wave; seismic sea wave; seismic surge และ tunami</i>
827.	supergene	การเพิ่มพูนยวดยิ่ง	กระบวนการที่แหล่งแร่เกิดใกล้ผิวพื้น อันเนื่องมาจากการออกซิเดชันทำให้ได้สารละลายมีฤทธิ์เป็นกรด แล้วไหลไปชะ

	enrichment		ละลายโลหะ พร้อมนำพาไปสู่เบื้องล่างแล้วตกตะกอนใหม่ ด้วยเหตุนี้แร่ซัลไฟด์จึงเพิ่มความสมบูรณ์ขึ้น กระบวนการเพิ่มความสมบูรณ์แบบนี้มีความสำคัญในการเพิ่มความสมบูรณ์แหล่งแร่ทองแดงเนื้อดอกมาก จนสามารถทำให้กลายเป็นแหล่งสินแร่ทองแดงเนื้อดอก <i>มีความหมายเหมือนกับ downward enrichment</i>
828.	supergene enrichment zone	เขตสะสมยวดยิ่ง รถมามสุพัตรา โลหะมีค่า คือ precious stone หรือไม หากใช้จะพูดว่า โลหะสูงค่า	ส่วนของแหล่งแร่มีค่าทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากการเกิดออกซิเดชันใกล้ผิวดิน ทำให้ได้สารละลายในสภาพกรดซึ่งจะชะละลายโลหะมีค่า เช่น ทองแดง เงิน ในแร่ซัลไฟด์ซึมลงสู่ข้างล่าง โลหะมีค่า เหล่านี้จะเข้าแทนที่ธาตุต่าง ๆ โดยเฉพาะธาตุเหล็กซึ่งแช่อยู่ในน้ำใต้ดินจนเกิดเป็นแร่ซัลไฟด์ชนิดใหม่ เมื่อเวลาผ่านไปแร่ซัลไฟด์มีค่าก็จะเพิ่มปริมาณมากขึ้นจนกลายเป็นแหล่งแร่มีค่าทางเศรษฐกิจ <i>มีความหมายเหมือนกับ secondary enrichment</i> <i>ดูรูปที่ gossan; gozzan และ oxidized zone</i>
829.	supergene; hypogene	– สะสมยวดยิ่ง	คำที่ใช้กับแหล่งแร่หรือการสะสมเพิ่มปริมาณแร่ที่เกิดขึ้นบริเวณใกล้ผิวดิน โดยทั่วไปเกิดจากสารละลายที่ไหลลงเบื้องล่าง หรือหมายถึง คำที่ใช้กับสารละลายและสิ่งแวดล้อมดังกล่าว <i>มีความหมายเหมือนกับ secondary ความหมายที่ ๑ ดู hypogene และ mesogene ประกอบ (36/50)</i>
830.	supergroup	กลุ่มหินใหญ่	๑. กลุ่มของกลุ่มหินหลายกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กัน หรือกลุ่ม

			ของกลุ่มหินหลายกลุ่มกับหมวดหินหลายหมวด ๒. หน่วยลำดับชั้นหินตามลักษณะหิน ประกอบด้วยกลุ่มหินที่มีความสัมพันธ์กันหลายกลุ่ม หรือกลุ่มของหมวดหินกับกลุ่มของกลุ่มหินที่มีลักษณะเนื้อหินที่สำคัญ ๆ เหมือนกัน 43/55
831.	superimposed drainage*	ทางน้ำซ้อนทับ	ทางน้ำในที่แห่งใดแห่งหนึ่งที่มีทิศทางการไหลไม่เป็นไปตามลักษณะทางธรณีวิทยาของหินเปลือกโลกในบริเวณนั้น ทั้งนี้เนื่องจากแม่น้ำลำธารเหล่านั้นเกิดมียูก่อนตั้งแต่พื้นที่นั้นยังไม่มี การกร่อนพังทลายไป ในชั้นแรกแม่น้ำลำธารมีทิศทางไหลสัมพันธ์อยู่กับลักษณะทางธรณีวิทยาของหินเปลือกโลกที่คลุมทับซ้อนอย่างไม่ต่อเนื่องอยู่ข้างบน โดยมีหินเปลือกโลกที่เก่ากว่าอยู่ข้างใต้ ต่อเมื่อหินเปลือกโลกชั้นบนค่อย ๆ กร่อนพังทลายไปตามกาลเวลาก็เปิดเผยหินชั้นล่างที่ละน้อย ในขณะเดียวกันแม่น้ำลำธารก็ยังคงรักษาเส้นทางเดิมของตนอยู่ และกัดเซาะลึกลงไป ในหินชั้นล่างจนปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบันนี้
832.	superstructure	โครงสร้างระดับต้น	โครงสร้างที่เกิดขึ้นในเปลือกโลกระดับต้น เป็นชั้นโครงสร้างตอนบนของแนวเทือกเขา ซึ่งเกิดจากการแปรสัณฐานระดับต้นหรือใกล้พื้นผิวโลก <i>ตรงข้ามกับ infrastructure</i>
833.	superzone	ส่วนชั้นใหญ่	ส่วนชั้นชีวภาพหลายส่วนที่มีลักษณะทางชีวภาพคล้ายกันและอาจจัดเข้าเป็นส่วนเดียวกันได้
834.	supplementary contour; auxiliary	เส้นชั้นแทรก	ดู <i>auxiliary contour; supplementary contour</i>

	contour		
835.	supralittoral; supratidal	-เหนือเขตน้ำขึ้นสูงสุด	คำที่ใช้กับบริเวณชายทะเลซึ่งอยู่ต่อจากชายฝั่ง (littoral zone) ด้านในของทวีป และอยู่เหนือระดับน้ำทะเลสูงสุด ยื่นยันมติเดิม 23/56
836.	supratidal; supralittoral	-เหนือเขตน้ำขึ้นสูงสุด	ดู <i>supralittoral; supratidal</i>
837.	surf	คลื่นหัวแตก	คลื่นขนาดใหญ่ที่มีพลังมากแตกกระจายเป็นฟองเมื่อกระทบกับปะการังหรือชายทะเลค่อนข้างชัน
838.	surf zone; breaker zone	เขตคลื่นหัวแตก	บริเวณที่อยู่ระหว่างคลื่นซัดหาด (swash) และกระแสน้ำชายฝั่ง
839.	surface geochemistry	ธรณีเคมีพื้นผิว	การสำรวจปิโตรเลียมด้วยวิธีธรณีเคมีวิธีหนึ่ง โดยใช้การวัดการสะสมตัวของไฮโดรคาร์บอนในระดับผิวดิน เช่น การไหลซึมขึ้นมาของน้ำมันและแก๊ส
840.	surface magnitude	ขนาดแผ่นดินไหวพื้นผิว	ขนาดแผ่นดินไหวที่คำนวณจากความสูงของคลื่นพื้นผิวที่มีคาบของคลื่นที่ ๑๘-๒๒ วินาที ซึ่งแปรตามระยะทาง ส่วนใหญ่ใช้คำนวณขนาดของแผ่นดินไหวไกล ขนาดแผ่นดินไหวพื้นผิวนี้นี้มีข้อจำกัดคือ ไม่เหมาะกับการใช้งานในกรณีที่แผ่นดินไหวมีค่ามากกว่า ๘ ริคเตอร์ เขียนแทนด้วยสัญลักษณ์ MS
841.	surface runoff	น้ำไหลป่าผิวดิน	น้ำไหลป่าที่เคลื่อนไปบนผิวดินสู่ธารน้ำที่ใกล้ที่สุด หรือน้ำไหลป่าลงสู่บริเวณลุ่มน้ำ ที่ไม่ได้ไหลลงสู่ใต้ผิวดินขณะฝนตก

842.	surface wave	คลื่นพื้นผิว	คลื่นที่เกิดจากการไหวสะเทือนซึ่งเคลื่อนที่ไปตามพื้นผิวระหว่างตัวกลางต่างกัน มีหลายชนิด เช่น ชนิดที่อนุภาคตัวกลางเคลื่อนไหวในแนวตั้งเรียกว่า คลื่นเรย์ลี ชนิดที่อนุภาคตัวกลางเคลื่อนไหวในแนวราบ เรียกว่า คลื่นเลิฟ
843.	surge mark	รอยน้ำหลาก	ดู <i>dendritic surge mark</i>
844.	survey	๑. การสำรวจวัด ๑.๑ การวัดหารูปทรง ตำแหน่ง ความต่อเนื่อง และลักษณะของพื้นผิวของพื้นที่หรือบริเวณใด ๆ ตลอดจนการแยกแยะส่วนประกอบของโลกโดยการใช้เครื่องมือวัดทางภูมิประเทศ ธรณีวิทยา หรือธรณีฟิสิกส์ ๑.๒ ผลลัพธ์ที่ได้จากการสำรวจวัด เช่น แผนที่หรือคำอธิบายลักษณะพื้นที่ที่ได้จากการสำรวจ	๑. การสำรวจวัด การวัดหารูปทรง ตำแหน่ง ความต่อเนื่อง และลักษณะของพื้นผิวของพื้นที่หรือบริเวณใด ๆ ตลอดจนการแยกแยะส่วนประกอบของโลกโดยการใช้เครื่องมือวัดทางภูมิประเทศ ธรณีวิทยา หรือธรณีฟิสิกส์ ผลลัพธ์ที่ได้จากการสำรวจวัด คือ แผนที่หรือคำอธิบายลักษณะพื้นที่ที่ได้จากการสำรวจนั้น 21/56
845.	survey	๒. การรังวัด	การปฏิบัติงานภาคสนาม หรือวิชาที่ว่าด้วยการหาตำแหน่งและระดับความสูง เพื่อคำนวณหาพื้นที่ ระยะทาง ใช้ในการทำแผนที่ต่าง ๆ เช่น แผนที่ภูมิประเทศ แผนที่เส้นทาง

			21/56
846.	surveying	๑. การปฏิบัติงานสำรวจ	การปฏิบัติงานโดยเฉพาะการดำเนินงานวัดสิ่งที่จำเป็นต่อการพิจารณากำหนดพื้นที่ส่วนหนึ่งส่วนใดของโลก ความยาวและทิศทางของเส้นแบ่งเขตและเส้นชั้นความสูงของพื้นผิว แล้วนำผลไปประมวลในรูปของแผนที่ แผนที่ หรือแบบที่เขียนขึ้นมาตามแต่วัตถุประสงค์
847.	surveying	๒. วิชาสำรวจ	สาขาหนึ่งของวิชาคณิตศาสตร์ประยุกต์ที่เกี่ยวกับการสำรวจ <i>ดู survey ประกอบ</i>
848.	susceptibility	สภาพรับไหวได้	๑. <i>[แม่เหล็ก]</i> ระดับความเป็นแม่เหล็กซึ่งวัดด้วยอัตราส่วนระหว่างความเข้มสนามแม่เหล็กซึ่งเกิดในสารแม่เหล็กเนื่องจากการเหนี่ยวนำ กับความเข้มสนามแม่เหล็กที่ทำให้เกิดการเหนี่ยวนำนั้น <i>มีความหมายเหมือนกับ magnetic susceptibility</i> ๒. <i>[ไฟฟ้า]</i> อัตราส่วนของการเกิดขั้วไฟฟ้าต่อความเข้มสนามไฟฟ้าที่ทำให้เกิดขั้วไฟฟ้าในวัสดุไดอิเล็กทริก (วัสดุฉนวน) <i>มีความหมายเหมือนกับ electric susceptibility</i>
849.	suspension	การแขวนลอย	การที่อนุภาคขนาดเล็กละเอียดสามารถลอยกระจัดกระจายอยู่ในของเหลวหรือแก๊สได้ เช่น สารแขวนลอยในแม่น้ำลำธารที่กระแสน้ำพาไปในสภาพที่มีกระแสน้ำไหลค่อนข้างแรง จะเกิดกระแสน้ำหมุนทำให้สามารถพยุงอนุภาคขนาดเล็กละเอียดไม่ให้จมลง หรือเช่นเดียวกับฝุ่นละอองที่ลอยอยู่ใน

			อากาศ
850.	suture	รอยตะเข็บ	๑. รอยต่อหรือเส้นแบ่งเขต ตัวอย่างเช่น รอยต่อระหว่างผนังกับผนังเปลือกด้านในของหอยเชฟาโลพอด ซึ่งมีลักษณะเป็นรอยหยักขึ้น ๆ ลง ๆ แบบลอนคลื่น เส้นรอยต่อระหว่างห้องของฟอแรมินิเฟอรา หรือเส้นรอยต่อระหว่างวงเกลียว (whorl) ของหอยกาบเดี่ยว ๒. รอยเลื่อนหรือเขตรอยเลื่อนซับซ้อนซึ่งแสดงขอบเขตระหว่างส่วนของเปลือกโลกที่มาจากแผ่นธรณี (plate) ที่ต่างกันและเคยอยู่แยกจากกัน การปรากฏของรอยตะเข็บนี้บ่งว่าครั้งหนึ่งเคยมีธรณีภาคส่วนพื้นสมุทรอยู่ระหว่างส่วนเขตเปลือกโลกทั้งสองนั้น
851.	SV wave	คลื่นตามขวางแนวตั้ง	ดูคำอธิบายใน <i>secondary wave</i> ; <i>S- wave</i>
852.	swallet	ช่องน้ำมุด	ช่องหรือพื้นที่ซึ่งน้ำได้มุดหายลงไปได้ดิน แตกต่างจากหลumnน้ำมุดตรงที่ไม่มีลักษณะเป็นแอ่ง ดู <i>sinking stream</i> ประกอบ
853.	swallow hole	หลumnน้ำมุด	๑. แอ่งหรือแอ่งคาสต์ (doline) ซึ่งธารน้ำบางส่วนหรือทั้งหมดมุดหายลงไปได้พื้นดิน ดู <i>swallet</i> และ <i>ponor</i> ประกอบ ๒. ทางออกใต้น้ำของน้ำในทะเลสาบ
854.	swamp	ที่ลุ่มน้ำขัง	บึงหรือพื้นที่ที่มีน้ำท่วมขังอยู่ตลอดเวลาเนื่องจากอยู่ภายใต้อิทธิพลของระดับน้ำใต้ดิน น้ำที่ขังได้จากน้ำฝนและน้ำใต้ดิน อาจมีไม้ต้นหรือไม้พุ่มเตี้ยอยู่ด้วยก็ได้ ในอเมริกาถือว่าไม่

			เป็นแหล่งสะสมพืช แต่ในยุโรปหมายความว่าแหล่งสะสมพืชได้ ถ้าที่ลุ่มน้ำขังนี้มีระดับน้ำสูงมากขึ้นจะมีต้นไม้ขนาดใหญ่ขึ้นอยู่มาก เรียกว่า ป่าน้ำขัง (forested swamp) 37/55 ยาริ แก้
855.	swash mark	ริ้วคลื่นบนสันดอน	ริ้วหรือฟองคลื่นที่เกิดขึ้นบนสันดอนที่อยู่ในระดับปริ่มน้ำทะเล เป็นลักษณะที่ชาวเรือเรียกกันว่า สันดอนเล่นน้ำ
856.	swash; uprush	คลื่นซัดหาด	คลื่นที่เคลื่อนที่มาจากนอกหาดอย่างรวดเร็ว และแตกแผ่ซ่านกระจายก่อนที่จะไหลกลับลงทะเล เกิดในบริเวณระหว่างจะออยคลื่นที่เคลื่อนเข้าหาฝั่งกับชายฝั่ง
857.	S- wave; secondary wave	คลื่นทุติยภูมิ	ดู secondary wave; S- wave
858.	sweet crude	น้ำมันดิบหวาน	น้ำมันดิบที่ประกอบด้วยไฮโดรคาร์บอนเป็นส่วนใหญ่ มีแก๊สไฮโดรเจนซัลไฟด์ปนอยู่น้อยหรือไม่มีเลย
859.	sweet gas	แก๊สหวาน	แก๊สธรรมชาติที่ประกอบด้วยไฮโดรคาร์บอนเป็นส่วนใหญ่ มีแก๊สไฮโดรเจนซัลไฟด์ปนอยู่น้อยหรือไม่มีเลย
860.	swell	๑. คลื่นหัวเรียบ	คลื่นในมหาสมุทรซึ่งเคลื่อนตัวจากแหล่งกำเนิด ลักษณะของคลื่นมีช่วงยาวสม่ำเสมอและยอดเรียบ คำนี้บางทีใช้เรียกอาการของน้ำในแม่น้ำที่ขึ้นสูงกว่าระดับปกติ
861.	swell	๒. เนินรูปโดมเตี้ย	[ธรณีวิทยาโครงสร้าง] เนินเขาเตี้ย ๆ รูปกระทะคว่ำ ลักษณะเนินแผ่ลาดออกไปเป็นบริเวณกว้างไกลมากจนไม่อาจกำหนดขอบเขตได้
862.	swell	๓. การบวมน้ำ	การเพิ่มปริมาตรของดินและหินบางชนิดด้วยการดูดซึมน้ำ

863.	swell	๔. เนินเขาท้องสมุทร	ดู <i>rise</i> ๒
864.	swell	๕. โดม, ชุ่มหินชายฝั่ง	โดยทั่วไปอาจหมายถึงโดมหรือชุ่มหินชายฝั่ง
865.	swivel	หัวหมุน	อุปกรณ์ชนิดหนึ่งที่ต่ออยู่ด้านบนของก้านเจาะนำเพื่อให้โคลนเจาะไหลผ่านเข้าสู่ก้านเจาะและหัวเจาะขณะหมุนได้ ช่างเจาะเรียกอุปกรณ์นี้ว่า หัวน้ำ มีภาพประกอบ
866.	syenite*	หินไซอีไนต์	หินอัคนีระดับลึกกลุ่มหนึ่ง ประกอบด้วยแอลคาไลเฟลด์สปาร์ ชนิดออร์โทเคลส ไมโครไคลน์ หรือเพอร์ไทต์เป็นแร่หลัก มีแพลจิโอเคลสอยู่ค่อนข้างน้อย มีฮอร์นเบลนด์ ไบโอไทต์ ไพรอกซีน หรือควอตซ์เป็นแร่รอง
867.	syenogabbro	หินไซอีโนแกบโบร	หินอัคนีแทรกซอนที่มีส่วนประกอบต่างจากหินแกบโบร เนื่องจากประกอบด้วยแอลคาไลเฟลด์สปาร์ ดู <i>gabbro</i> ประกอบ
868.	sylvinite	หินซิลวิไนต์	หินที่ประกอบด้วยซิลไวต์และเฮไลต์เป็นส่วนใหญ่ได้จากการทำเหมืองโพแทส
869.	symbiosis	ภาวะอยู่ร่วมกัน	ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิต ๒ ชนิดที่อาศัยรวมอยู่ด้วยกันอย่างใกล้ชิด โดยพึ่งพาอาศัยและประสานประโยชน์ซึ่งกันและกัน ในลักษณะที่ช่วยเหลือกันและไม่มีอันตรายต่อกัน เช่น ปะการังกับสาหร่าย โดยสาหร่ายให้คาร์บอนไดออกไซด์แก่ปะการัง และปะการังให้ออกซิเจนแก่สาหร่าย หรือรากกับสาหร่ายที่อาศัยอยู่ด้วยกัน โดยสาหร่ายให้อาหารแก่ราก ส่วนรากให้ความชื้นแก่สาหร่าย ดู <i>commensalism, mutualism</i>

			และ <i>parasitism</i> ประกอบ
870.	symmetrical fold	รอยคดโค้งสมมาตร	รอยคดโค้งของชั้นหินที่ข้างทั้งสองของยอดความโค้งเอียงเทเป็นมุมเท่ากัน 2/56
871.	symmetry axis; axis of symmetry; rotation axis	แกนสมมาตร	ดู <i>axis of symmetry; rotation axis; symmetry axis</i>
872.	symmetry elements; elements of symmetry	องค์ประกอบสมมาตร	ส่วนสำคัญที่สามารถอธิบายสมมาตรของผลึกได้แก่ แกนสมมาตร ระนาบสมมาตร และศูนย์กลางสมมาตร ซึ่งสมมาตรภายนอกของการจัดตัวของโครงสร้างผลึกแบ่งได้ ๓๒ แบบ และการจัดตัวแต่ละแบบถือเป็นชั้นของผลึก
873.	synclinal axis	แกนชั้นหินโค้งรูปประทุนหงาย	ดูคำอธิบายใน <i>axis of fold</i>
874.	syncline	ชั้นหินโค้งรูปประทุนหงาย	ชั้นหินที่โค้งตัวเหมือนเอาประทุนเรือมาวางหงาย ชั้นหินที่อยู่บริเวณใจกลางของโค้งรูปประทุนหงายจะมีอายุน้อยที่สุด ดู <i>anticline</i> ประกอบ ยืนยันมติเดิม 44/55
875.	synclinatorium	ชั้นหินโค้งรูปประทุนหงายลูกฟูก	ชั้นหินที่โค้งมีลักษณะโค้งรูปประทุนหงาย โดยมีการหยักโค้งน้อย ๆ แบบลูกฟูกอยู่ในโค้งใหญ่ด้วย ดู <i>anticlinorium</i> ประกอบ ยืนยันมติเดิม 44/55

876.	syndiagenesis; early diagenesis	การก่อตัวใหม่ระยะต้น	การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระยะเริ่มต้นของการก่อตัวใหม่ ซึ่งเริ่มตั้งแต่การนำพาและการตกจมของตะกอนต่อเนื่องไปจนถึงระยะก่อนการประสานและการอัดแน่น โดยมีความลึกไม่เกิน ๑๐๐ เมตร ยืนยันมติเดิม 20/56
877.	synecology	สังคมนิเวศวิทยา	การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม ดู <i>autecology</i> ประกอบ
878.	synform	รูปประทุนหงาย	รูปของชั้นหินโค้งที่มีลักษณะคล้ายประทุนหงายที่ไม่สามารถระบายเรียงลำดับชั้นหินได้ ตรงข้ามกับ <i>antiform</i> 44/55
879.	synformal anticline	ชั้นหินโค้งรูปประทุนหงายเทียม	ชั้นหินโค้งแบบรูปประทุนหงายที่มีการเรียงลำดับชั้นหินผิดไปจากปกติ คือ มีชั้นหินอายุแก่ที่สุดอยู่ในบริเวณใจกลางของรูปประทุนหงาย ตรงข้ามกับ <i>antiformal syncline</i> ดู <i>syncline</i> ประกอบ ยืนยันมติเดิม 44/55
880.	synonym	ชื่อพ้อง	ชื่อสองชื่อหรือมากกว่าที่ใช้กับชั้นอนุกรมวิธานเดียวกัน ดู <i>taxon</i> และ <i>synonymy</i> ประกอบ
881.	synonymy	ชุดชื่อพ้อง	๑. ความสัมพันธ์ระหว่างชื่อที่แตกต่างกันสองชื่อหรือมากกว่าที่ได้นำมาประยุกต์กับชั้นอนุกรมวิธานเดียวกัน ดู <i>taxon</i> ประกอบ ๒. ชื่อพ้องของสิ่งมีชีวิตที่ได้นำมาประยุกต์กับชั้นอนุกรมวิธานใด ๆ

882.	syntactic growth	การเติบโตแบบซินแทกซี	ดู <i>syntaxy</i>
883.	syntaxy	ซินแทกซี	การวางตัวที่คล้ายคลึงกันของโครงสร้างผลึกของเม็ดแร่และส่วนของแร่ที่เติบโตซ้อนบนเม็ดแร่ นั้น มีความหมายเหมือนกับ <i>syntactic growth</i>
884.	syntexis	การหลอมละลายผสม	การเกิดหินหนืดโดยการหลอมละลายหินตั้งแต่ ๒ ชนิดขึ้นไป และโดยหลอมรวมกับหินข้างเคียง ดู <i>anatexis</i> ประกอบ
885.	synthetic fault	รอยเลื่อนแขนงตาม	รอยเลื่อนปรกติย่อยที่มีทิศทางการเอียงเทของระนาบรอยเลื่อนตามรอยเลื่อนหลักหรือทิศทางการเอียงเทของชั้นหิน ดู <i>antithetic fault</i> ประกอบ
886.	synthetic group	กลุ่มหินสังเคราะห์	หน่วยลำดับชั้นหินที่ประกอบด้วยหมวดหิน ๒ หมวดหรือมากกว่าที่รวมเข้าด้วยกันได้เพราะมีลักษณะเนื้อหินหรือซากดึกดำบรรพ์ที่คล้ายคลึงกัน ดู <i>analytic group</i> ประกอบ ยืนยันมติเดิม 43/55
887.	synthetic zeolite	ซีโอไลต์สังเคราะห์	ดูคำอธิบายใน <i>zeolite</i> ๓
888.	syntype	ต้นแบบพ้อง	ตัวอย่างแต่ละตัวของสิ่งมีชีวิตหรือซากดึกดำบรรพ์ที่อยู่ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งได้นำมาใช้เป็นหลักฐานประกอบการตั้งชื่อทางวิทยาศาสตร์ในชั้นชนิด หรือชนิดย่อย โดยที่ยังไม่มีการกำหนดตัวอย่างต้นแบบในการตีพิมพ์ครั้งนั้น
889.	system	๑. หินยุค	หน่วยลำดับชั้นหินตามอายุกาลที่มีความสำคัญในระดับโลก จัดเป็นหน่วยหลักในการจำแนกชั้นหินตามอายุทางธรณีวิทยา พบแผ่ขยายออกไปจากภูมิภาคที่ตั้งของพื้นที่แบบฉบับและเทียบสัมพันธ์กันได้โดยซากดึกดำบรรพ์ที่มีอยู่ใน

			หน่วยหินนั้นเป็นตัวกำหนด หรือหมายถึงหินที่เกิดในยุคที่ตรงกันกับเวลาของหน่วยหินนั้น หินยุคมีลำดับต่ำกว่าหินมหายุค และอยู่สูงกว่าหินสมัย
890.	system	๒. ระบบ	๒.๑ ระบบผลึก ๒.๒ กลุ่มของรูปร่างทางธรรมชาติหรือโครงสร้างทางธรณีวิทยาที่มีความเกี่ยวเนื่องกัน เช่น ระบบทางน้ำหรือเทือกเขา ๒.๓ แนวความคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบทางเคมีซึ่งกำหนดได้โดยชุดของส่วนประกอบทั้งหมดที่มีอยู่ในระบบ สามารถเขียนแสดงออกมาได้ เช่น CaO-MgO-SiO_2
891.	systematic palaeontology	บรรพชีวนุกรมวิธาน	การศึกษาถึงชนิด ความหลากหลาย และความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิต แล้วนำมาจัดจำแนกประเภทไว้ให้เป็นระบบตามอนุกรมวิธาน
892.	systems tract	ชุดระบบชั้นหิน	กลุ่มของชุดชั้นหินที่เกิดจากระบบของสภาวะแวดล้อมการสะสมตัวของตะกอนที่มีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง เช่น ธารน้ำพา ดินดอนสามเหลี่ยม ไหล่ทวีป ลาดทวีป ซึ่งชุดระบบชั้นหินแต่ละชุดเป็นส่วนหนึ่งของชุดลำดับ ประกอบด้วย ชุดลำดับเสมือนซ้อนทับกันหลายรูปแบบ เช่น ชุดระบบชั้นหินระดับน้ำต่ำ (lowstand systems tract) ชุดระบบชั้นหินทะเลรุกล้ำ (transgressive systems tract) และชุดระบบชั้นหินระดับน้ำสูง (highstand systems tract) ในการแปล

			ความหมายชุดระบบชั้นหิน พิจารณาจากรูปแบบการซ้อนทับกันของชุดลำดับเสมือนตำแหน่งในชุดลำดับ รูปทรงของชั้นหิน และลักษณะของขอบเขตส่วนบนและส่วนล่างของชุดระบบชั้นหิน
893.	t direction	ทิศทางที่	(ธรณีวิทยาโครงสร้าง) คำที่ใช้ในสภาพพลาสติกของผลึก เพื่อแสดงทิศทางการเคลื่อนที่ในระนาบเลื่อนของโครงสร้างผลึก
894.	T phase	ทีเฟส	เฟสของคลื่นไหวสะเทือนซึ่งมีคาบเท่ากับ ๑ วินาทีหรือน้อยกว่า ซึ่งเดินทางผ่านมหาสมุทรด้วยความเร็วเท่ากับความเร็วคลื่นเสียงในน้ำ บางครั้งพบในแถบบันทึกข้อมูลแผ่นดินไหว ซึ่งการเดินทางของคลื่นจากศูนย์กลางแผ่นดินไหวถึงสถานีที่รับคลื่น ส่วนใหญ่เดินทางผ่านมหาสมุทรที่มีความลึกมาก ๆ
895.	table mountain*	เขายอดตัด	เขาซึ่งมียอดราบและมีด้านข้างอย่างน้อยหนึ่งด้านเป็นหน้าผา <i>ดู mesa ประกอบ</i>
896.	tabular	รูปแบบหนา	๑. คำใช้กับรูปลักษณะที่ขนาดของ ๒ มิติแรกใหญ่หรือยาวกว่ามิติที่ ๓ เป็นอันมาก เช่น ผงหินอัคนีหรือลักษณะทางธรณีสัณฐานแบบผิวหน้าแบนราบ เช่น ที่ราบสูง ๒. คำใช้กับมวลหินตะกอนที่มีอัตราส่วนความกว้างต่อความหนามากกว่า ๕๐ ต่อ ๑ แต่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ ต่อ ๑ <i>ดู blanket deposit ประกอบ</i> ๓. คำใช้กับอนุภาคหรือเม็ดตะกอน หรือรูปผลึกที่ขนาดของมิติหนึ่งเล็กกว่าของอีก ๒ มิติอย่างเด่นชัด <i>ดู prismatic ประกอบ</i>

			๔. คำใช้กับลักษณะของหินแปรซึ่งเม็ดแร่จำนวนมากมีรูปร่างและวางตัวค่อนข้างขนานกันไป
897.	tacheometer	แทคิโอมิเตอร์	เครื่องมือรังวัดซึ่งออกแบบสำหรับการสำรวจรังวัดแบบรวดเร็วโดยการส่องกล้องเพียงครั้งเดียว เพื่อหาระยะทางทิศทาง และความแตกต่างของระดับความสูงที่ตำแหน่งซึ่งอยู่ห่างออกไป โดยเฉพาะเป็นกล้องแทรนสิตหรือทีโอโดไลต์ซึ่งมีสายใยสแตเดียขีดไว้ด้วย หรือเป็นเครื่องมือซึ่งมีบรรทัดมาตรฐานในการวัดระยะเป็นส่วนประกอบรวมอยู่ด้วย <i>มีความหมายเหมือนกับ tachymeter</i>
898.	tachygenesis	การเกิดลดชั้นตอน	การที่ขั้นตอนดั้งเดิมของวิวัฒนาการชาติพันธุ์ซึ่งได้พัฒนาจนสิ้นลงและขาดหายไปในที่สุด ยังคงปรากฏอยู่ในระยะแรกของช่วงชีวิตสิ่งมีชีวิตแต่ละตัว <i>ดู acceleration ประกอบ</i>
899.	tachylyte	ทาคีไลต์	<i>ดู basaltic glass</i>
900.	tachymeter	แทคิมิเตอร์	<i>ดู tacheometer</i>
901.	Taconian Orogeny; Taconic Orogeny	การก่อเทือกเขาทาโคนิก	<i>ดู Taconic Orogeny; Taconian Orogeny</i>
902.	Taconic Orogeny; Taconian Orogeny	การก่อเทือกเขาทาโคนิก	การก่อเทือกเขาในช่วงปลายยุคออร์โดวิเชียน โดยตั้งชื่อตามชื่อเทือกเขาด้านตะวันออกของมลรัฐนิวยอร์ก ซึ่งเกิดตลอดพื้นที่ส่วนใหญ่ของเทือกเขาแอปพาเลเชียนตอนเหนือในประเทศสหรัฐอเมริกาและแคนาดา ในบางพื้นที่พบซากดึกดำ

			บรรพอายุออร์โดวิเซียนตอนปลายอย่างชัดเจนในบางชั้นหิน แต่ในพื้นที่อื่น ๆ อาจหมายรวมถึงหินที่ประกอบด้วยซากดึกดำบรรพ์ที่มีอายุตั้งแต่ช่วงต้นยุคออร์โดวิเซียนถึงช่วงต้นยุคไซลูเรียน
903.	taconite*	หินแทโคไนต์	หินชั้นเนื้อละเอียดชนิดหนึ่งซึ่งประกอบด้วยหินเชิร์ตสีแดงปนอยู่ หรือสลับกับชั้นแร่เหล็กซึ่งส่วนใหญ่เป็นฮีมาไทต์ มีแมกนีไทต์และซิเดอไรต์บ้าง เนื่องจากหินแทโคไนต์นี้มีปริมาณของควอตซ์หรือซิลิกาสูงจึงไม่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ แต่ในปัจจุบันแหล่งแทโคไนต์มากแหล่งนับเป็นแหล่งสินแร่เหล็กได้ เพราะมีการพัฒนากรรมวิธีการแต่งแร่
904.	tactite	แท็กไทต์	หินที่มีส่วนประกอบของแร่ซับซ้อน ซึ่งเกิดจากกระบวนการแปรสภาพแบบสัมผัส และการแปรสภาพโดยการแทนที่ในหินคาร์บอนेटเดิม มักมีเนื้อหยาบและประกอบด้วยแร่การ์เนต แร่ไพรอกซีนที่มีเหล็กปริมาณสูง แร่เอพิโดต แร่โอลาสโทไนต์ และสแกโพลต์ ดู <i>skarn</i> ประกอบ
905.	TAI (thermal alteration index)	ทีเอไอ (ดัชนีการแปรเปลี่ยนโดยความร้อน)	ดู <i>thermal alteration index (TAI)</i>
906.	tail drag	รอยลากหาง	รอยที่เกิดจากรอยลากหางของสัตว์ มักพบอยู่ระหว่างซากดึกดำบรรพ์ของรอยตีนสัตว์
907.	tailing	หางแร่, ขี้แร่	ส่วนของแร่ที่เหลือจากการแต่งแร่ เมื่อได้แยกเอาหัวแร่ออกไปแล้ว หางแร่สุดท้ายของการแต่งแร่อาจมีแร่มีค่าปนอยู่บ้าง แต่ไม่สามารถแต่งต่อไปได้ เนื่องจากเหตุผลทางเศรษฐกิจหรือเทคโนโลยี จึงมักทิ้งไปหรือนำไปใช้ประโยชน์

			ในรูปอื่น
908.	talus	๑. ลานหินเชิงผา	ลานของหินที่หักพังตามธรรมชาติลงมากองอยู่ที่ตีนผา <i>ดู scree ประกอบ</i>
909.	talus	๒. เศษหินเชิงผา	เศษหินที่มีขนาดและรูปร่างต่าง ๆ กัน โดยทั่วไปมีเม็ดหยาบ และเป็นเหลี่ยม พบบริเวณเชิงผาหรือบริเวณลาดชันของหินที่ อยู่ ณ ที่นั้น
910.	tangential stress; shear stress	ความเค้นเฉือน	<i>ดู shear stress; tangential stress</i>
911.	tangential wave; shear wave	คลื่นเฉือน	<i>ดู shear wave; tangential wave</i>
912.	tannin	แทนนิน	สารประกอบอินทรีย์สีน้ำตาลแดง พบมากในใบไม้
913.	tanzanite	แทนซาไนต์	ชอยไซต์ชนิดสีน้ำเงินคล้ายไพลิน อาจพบเป็นสีน้ำตาล เทา เขียว และม่วง เป็นแร่รัตนชาติหายาก พบในประเทศ แทนซาเนียเพียงแห่งเดียว แสดงการเปลี่ยนสีชัดเจน (strong pleochroism) เมื่อแสงผ่านผลึกในทิศทางที่ต่างกัน

			จะทำให้สีเปลี่ยนไปเป็นม่วงแดง น้ำเงิน และม่วงเข้ม
914.	taphocoenose; death assemblage; taphocoenosis; thanatocoenosis	ชุมชนซากดึกดำบรรพ์	ดู <i>death assemblage; taphocoenose; taphocoenosis; thanatocoenosis</i>
915.	taphonomy; para-ecology	วิชาซากดึกดำบรรพ์	วิชานี้วิเคราะห์บรรพกาลสาขาหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการกำเนิดของซากสิ่งมีชีวิตนับตั้งแต่สิ่งมีชีวิตนั้นตายลงจนถึงการค้นพบซากสิ่งมีชีวิตนั้น ๆ วิชาี้รวมถึงวิชาประวัติศาสตร์ชีวภาพ และประวัติศาสตร์ซากดึกดำบรรพ์ ดู <i>Fossildiagenese และ biostratonomy ประกอบ</i>
916.	taphrogenesis; taphrogeny	การเกิดหุบเขาทรุดมุมชัน	ดู <i>taphrogeny, taphrogenesis</i>
917.	taphrogeny; taphrogenesis	การเกิดหุบเขาทรุดมุมชัน	การเกิดหุบเขาที่ทรุดตัวอันเป็นผลเนื่องจากรอยเลื่อนปรกติที่มีมุมชัน โดยเกิดร่วมกับการทรุดตัวของแผ่นดิน และเกิดขึ้นในตอนแรกของการทรุดตัวของทวีปและการแยกตัวของแผ่นธรณี
918.	taphrogeosyncline	ธรณีแอ่นตัวแบบหุบเขาทรุด	แอ่งทรุดตัวลึกบนเปลือกโลกอันเป็นผลมาจากการเกิดหุบเขาทรุดหรือร่องระหว่างรอยเลื่อน ดู <i>aulacogen ประกอบ</i>
919.	tar	น้ำมันดิบ	ของเหลวข้นสีน้ำตาล-ดำ มีสมบัติยึดเกาะได้ดี กลั่นมาจากถ่านหิน ไม้ หินดินดาน แต่ที่นำมาใช้ในงานก่อสร้างถนนเป็นผลพลอยได้จากการผลิตถ่านหินเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น การถลุงเหล็ก น้ำมันดิบนำมาใช้ในงานก่อสร้างถนน

			ได้ดีเช่นเดียวกับแอสฟัลต์โดยเฉพาะในประเทศที่มีถ่านหินมาก เช่น ประเทศอังกฤษ
920.	tar mat	แผ่นน้ำมันดิน	สารสีดำ เหนียว ในสภาพของเหลวหรือของแข็ง ซึ่งเป็นกากที่เหลือจากกระบวนการกลั่นน้ำมัน ในทางธรณีเคมี มักใช้คำว่า “ bitumen” แทน คำว่า “ tar” ได้เมื่อหมายถึง tar mat และ tar sand ในแหล่งกักเก็บปิโตรเลียม tar mat หมายถึงชั้นน้ำมันที่ประกอบด้วยแอสฟัลต์ร้อยละ ๒๐-๘๐ และมีความหนืดมากกว่า ๒๐,๐๐๐ เซนติพอยส์
921.	tar pit	บ่อน้ำมันดิน	บริเวณที่มีการสะสมของปิโตรเมธรธรรมชาติ ซึ่งโผล่ขึ้นมาบนผิวดินกลายเป็นบ่อหรือแอ่งดักสัตว์ที่ตกลงไป และน้ำมันดินจะรักษาซากนั้นไว้ เช่น บ่อน้ำมันดินที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
922.	tar sand	ทรายน้ำมันดิน	ทรายน้ำมันชนิดหนึ่งที่ส่วนเบาของน้ำมันดิบระเหยออกไป เหลือส่วนที่หนักแทรกซึมอยู่ตามช่องว่างของเม็ดทราย กรณีที่พบทรายน้ำมันในปริมาณมากพอ สามารถผลิตน้ำมันเชิงพาณิชย์ได้
923.	tarnish	ความหมอง	ฟิล์มบาง ๆ บนผิวของแร่ โดยเฉพาะแร่ที่ประกอบด้วยทองแดง โดยที่สีและความวาวจะแตกต่างจากแร่ที่ยังไม่ผุ
924.	tautonym	ชื่อเหมือนสกุล	ชื่อชนิดของสิ่งมีชีวิตซึ่งผู้ตั้งได้ใช้เป็นชื่อเดียวกันกับชื่อสกุล เช่น <i>Troglodytes troglodytes</i>
925.	taxon	ชั้นอนุกรมวิธาน	ชื่อกลุ่มของสิ่งมีชีวิตในลำดับชั้นใดๆ เช่น ชนิด วงศ์ ชั้น ชื่อ

			ชั้นอนุกรมวิธานนี้นำไปใช้เป็นชื่อของหน่วยลำดับชั้นหินได้ และอาจใช้เป็นชื่อทางการภาษาละติน หรือเขียนเป็นตัวอักษร ตัวเลข หรือสัญลักษณ์ก็ได้ เช่น <i>Globigerina brevis</i> Range– zone หรือ A Range– zone ดู <i>parataxon</i> ประกอบ
926.	taxonomy	อนุกรมวิธาน	ทฤษฎีและข้อปฏิบัติในการจำแนกหมวดหมู่ของพืชและสัตว์ โดยมีการเรียงลำดับชั้นจากหน่วยที่ใหญ่ที่สุดลงไปหาหน่วยที่เล็กกว่าเป็นลำดับดังนี้ อาณาจักร (kingdom) ไฟลัม ชั้น อันดับ วงศ์ สกุล ชนิด
927.	taxon– range zone**	ส่วนชั้นอนุกรมชีวิน	ส่วนชั้นหินช่วงที่มีกลุ่มชีวินตามที่กำหนดไว้เรียงตัวกันอยู่ทั้งในแนวยืนและแนวนอน มีขอบเขตกำหนดไว้จากจุดหรือบริเวณที่พบกลุ่มชีวินเหล่านั้น ส่วนชั้นอนุกรมชีวินนี้ใช้ในการกำหนดอายุและสภาพแวดล้อมการก่อกำเนิดของส่วนชั้นหินนั้น
928.	T-chert	ทีเชิร์ต	หินเชิร์ตที่เกิดจากการแปรสัณฐาน มีรูปร่างไม่แน่นอนมักสัมพันธ์กับรอยแตกและตัวสินแร่ ดู <i>W-chert</i> ประกอบ
929.	TD (total depth)	ทีดี (ความลึกสุดท้าย)	ดู <i>measured depth (MD)</i>
930.	t-d curve (time-distance curve)	เส้นโค้งทีดี (เส้นโค้งเทียบระยะทางกับเวลา)	ดู <i>time-distance curve (t-d curve)</i>
931.	T-dolostone	ที-โดโลสโตน	โดโลสโตนที่ถูกควบคุมด้วยกระบวนการแปรสัณฐาน เกิดเป็น

			มวลหินรูปร่างไม่แน่นอน สัมพันธ์กับระบบการแตก <i>ดู S-dolostone และ W-dolostone ประกอบ</i>
932.	tear fault*	รอยเลื่อนฉีก	รอยเลื่อนตามแนวระดับขนาดเล็กเกิดในชั้นหินคดโค้ง (fold) หรือรอยเลื่อนย้อนมุมต่ำ (thrust fault) เนื่องจากมวลหินเคลื่อนตัวไม่เท่ากัน จึงทำให้ส่วนที่เคลื่อนเร็วกว่าฉีกตัวออกไป <i>ดู strike-slip fault ประกอบ</i>
933.	technical scale	มาตราเทคนิค	มาตราความแข็งซึ่งประกอบด้วยแร่หรือวัสดุ ๑๕ ชนิด โดยเรียงลำดับจากวัสดุที่ทนทานต่อการขูดขีดน้อยที่สุดถึงมากที่สุด และใช้ตัวเลขตั้งแต่ ๑-๑๕ คือ ๑. ทัลก์ ๒. ยิปซัม ๓. แคลไซต์ ๔. ฟลูออไรต์ ๕. อะพาไทต์ ๖. ออร์โทเคลส ๗. แก้วซิลิกาบริสุทธิ์ ๘. ควอตซ์ ๙. โทแพซ ๑๐. การ์เน็ต

			๑๑. เซอร์คอนหลอม ๑๒. คอรัันดัม ๑๓. ซิลิคอนคาร์ไบด์ ๑๔. โบรอนคาร์ไบด์ ๑๕. เพชร มาตรฐานนี้แตกต่างจากมาตราโมส์ <i>ดู Mohs scale ประกอบ</i>
934.	tectogene	แนวร่องเทือกเขา	๑. ส่วนที่แคบและยาวของโครงสร้างที่โค้งตัวลงภายในเปลือกโลก ซึ่งเชื่อว่าเป็นระยะแรกของกระบวนการเกิดภูเขา ๒. ส่วนของแนวโค้งตัวลงของเทือกเขาอันเป็นผลจากการเกิดเทือกเขา
935.	tectogenesis; mountain building; orogenesis; Orogeny	การก่อเทือกเขา	<i>ดู Orogeny; mountain building; orogenesis; tectogenesis</i>
936.	tectonic	-แปรสัณฐาน	คำที่ใช้เกี่ยวกับแรงที่เกี่ยวข้อง หรือโครงสร้าง หรือรูปร่าง (features) ที่เป็นผลเนื่องมาจากธรณีแปรสัณฐาน 31/56
937.	tectonic block	บล็อกแปรสัณฐาน	มวลหินขนาดใหญ่ที่เคลื่อนที่เมื่อเทียบกับมวลหินขนาดใหญ่อีกมวลหนึ่ง ตลอดช่วงเวลาของกระบวนการแปรสัณฐาน
938.	tectonic breccia	หินกรวดเหลี่ยมแปรสัณฐาน	หินกรวดเหลี่ยมที่เกิดจากการเคลื่อนไหวของเปลือกโลก มักเกิดในหินที่เปราะหรือแตกหักง่าย แตกต่างจากหินกรวดเหลี่ยมที่เกิดจากการตกตะกอน <i>ดู crush breccia ประกอบ</i>

			5/56
939.	tectonic conglomerate; crush conglomerate	หินกรวดมนบด	ดู <i>crush conglomerate; tectonic conglomerate</i>
940.	tectonic cycle	วัฏจักรการแปรสัณฐาน	ดู <i>orogenic cycle</i>
941.	tectonic earthquake	แผ่นดินไหวแปรสัณฐาน	แผ่นดินไหวที่เกิดจากรอยเลื่อนมากกว่าเกิดจากภูเขาไฟระเบิด 31/56
942.	tectonic fabric	โครงเนื้อแปรสัณฐาน	ดู <i>deformation fabric</i>
943.	tectonic facies	ชุดลักษณะแปรสัณฐาน	หินที่มีลักษณะส่วนใหญ่เกิดจากการแปรสัณฐาน เช่น หินไมโลไนต์ และหินฟิลไลต์บางชนิด
944.	tectonic framework	โครงข่ายแปรสัณฐาน	โครงข่ายองค์ประกอบแปรสัณฐานในแหล่งสะสมตะกอนที่แสดงการผสมผสานหรือความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่และช่วงเวลาการกำเนิด ประกอบด้วย พื้นที่ทรุดตัว พื้นที่เสถียร และพื้นที่ยกตัว
945.	tectonic geomorphology; morphotectonics	ธรณีวิทยาแปรสัณฐาน ดู <i>morphotectonics; tectonic geomorphology</i>	มอบนางเบญจา เสกธีระ ปรับแก้ไขเพื่อนำเสนอที่ประชุมต่อไป 30/56
946.	tectonic land	แผ่นดินแปรสัณฐาน	แนวเส้นของสันหินคดโค้งและเกาะภูเขาไฟซึ่งเป็นส่วนที่อยู่ภายใน เกิดขึ้นพร้อมกับกระบวนการก่อแนวสันเขาในช่วงแรก ๆ หรือช่วงการเกิดแอ่งธรณีแอ่นตัว ลักษณะเหล่านี้

			ถูกนำไปเปรียบเทียบกับแนวภูเขาไฟรูปโค้ง (volcanic arc) 31/56
947.	tectonic landforms	ภูมิลักษณะแปรสัณฐาน	ภูมิลักษณะหรือสภาพภูมิประเทศแบบหนึ่งที่ครอบคลุมพื้นที่กว้างขวาง เกิดจากการเคลื่อนไหวของเปลือกโลก เช่น ฝารอยเลื่อน (fault scarp) <i>ดู structural landform ประกอบ</i>
948.	tectonic line	แนวแปรสัณฐาน	แนวรอยเลื่อนขนาดใหญ่ที่ปรากฏในแนวการเกิดภูเขา เช่น แนวแปรสัณฐานมีเดียนซึ่งอยู่ในตอนกลางของประเทศญี่ปุ่น
949.	tectonic map	แผนที่แปรสัณฐาน	แผนที่ที่แสดงถึงโครงสร้างของพื้นผิวโลก ซึ่งคล้ายกับแผนที่เส้นชั้นโครงสร้าง แสดงถึงการเอียงเท รอยโค้ง รอยเลื่อน ชั้นหินที่เกี่ยวข้องกับชนิดหินอายุที่โครงสร้างนั้นเกิดขึ้น และวิวัฒนาการ <i>ดู structure contour map ประกอบ</i>
950.	tectonic process	กระบวนการแปรสัณฐาน	การเคลื่อนไหวของเปลือกโลกที่เป็นไปอย่างช้า ๆ หรืออย่างรวดเร็ว อันเป็นผลเนื่องจากแรงที่มากกระทำต่อเปลือกโลก แล้วทำให้โครงสร้างของชั้นหินที่ประกอบเป็นเปลือกโลกแปรสภาพไปจากเดิม และมีผลให้สภาพของผิวโลกเปลี่ยนไปด้วย
951.	tectonic stress	ความเค้นแปรสัณฐาน	ความเค้นหลักที่เพิ่มขึ้นมาในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง นอกเหนือจากความเค้นกด <i>ดู lithostatic stress ประกอบ</i>

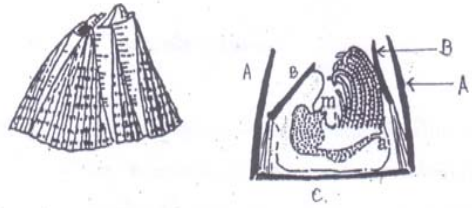
952.	tectonics	๑. วิชาการแปรสัณฐาน	ธรณีวิทยาสาขาหนึ่งที่ศึกษาถึงลักษณะโครงสร้างของธรณีวิทยาที่เกิดจากแรงหรือกระบวนการภายในโลกที่ทำให้เกิดการทำต่อเปลือกโลก หรือศึกษาถึงแรงกระทำต่อเปลือกโลกที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะโครงสร้าง ดังนั้น วิชาธรณีวิทยาโครงสร้างจึงเป็นส่วนหนึ่งของวิชาการแปรสัณฐาน วิชานี้มีลักษณะใกล้เคียงกับวิชาธรณีวิทยาโครงสร้างมาก แต่แยกออกจากกันได้โดยวิชาการแปรสัณฐานจะเน้นที่การศึกษาถึงลักษณะโครงสร้างขนาดใหญ่ มีความหมายบางส่วนเหมือน <i>geotectonics</i> 30, 31/56
953.	tectonics	๒. การแปรสัณฐาน	การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับแรง หรือโครงสร้าง หรือรูปร่างที่เป็นผลเนื่องมาจากธรณีแปรสัณฐาน 30, 31/56
954.	tectonism; diastrophism*	การแปรสัณฐานเปลือกโลก	<i>ดู diastrophism; tectonism</i>
955.	tectonite	หินเทกโทไนต์	หินที่มีเนื้อหินสะท้อนถึงประวัติและกระบวนการเปลี่ยนแปลงลักษณะ หรือหินที่มีเนื้อหินบ่งชี้ถึงการเคลื่อนไหวย่างต่อเนื่องในสภาวะที่เป็นของแข็ง มีความหมายเหมือนกับ <i>tektonite</i>
956.	tectonophysics	ฟิสิกส์แปรสัณฐาน	สาขาหนึ่งของวิชาธรณีฟิสิกส์ ที่เกี่ยวข้องกับแรงที่มีผลต่อการเคลื่อนตัว และการแปรสภาพของชั้นเปลือกโลก
957.	tectonosphere	ภาคแปรสัณฐาน	โซนหรือชั้นของโลกที่อยู่เหนือระดับดุลเสมอภาคของเปลือกโลก ซึ่งเป็นชั้นต้นกำเนิดการเคลื่อนที่หรือการแปรสัณฐาน

			ของชั้นเปลือกโลก
958.	tectono-stratigraphic unit	หน่วยลำดับชั้นหินตามการแปรสัณฐาน	<i>ดู sequence ๓</i>
959.	tectosilicate	เทกโทซิลิเกต	กลุ่มแร่ซิลิเกตที่ประกอบด้วย SiO_4 ทรงสี่หน้าเกาะตัวกันเป็นโครงร่างสามมิติ โดยใช้ออกซิเจนทั้ง ๔ ตัวของ SiO_4 ทรงสี่หน้าข้างเคียงร่วมกัน โครงร่างนี้แข็งแรงและเสถียรมาก อัตราส่วน $\text{Si} : \text{O} = 1 : 2$ [SiO_2] ตัวอย่างเช่น ควอตซ์ เฟลด์สปาร์ ลูไซต์ โซดาไลต์ เนฟลิน
960.	tectosome	กลุ่มหินแปรสัณฐาน	กลุ่มของชั้นหินที่บ่งบอกว่าเกิดจากการแปรสัณฐานแบบเดียวกัน หรือกลุ่มหินตะกอนที่แสดงสภาพแวดล้อมการแปรสัณฐานเหมือนกัน คำนี้ใช้แทน tectotope
961.	Tegelian	ทิกิเลียน	<i>ดู Tiglian 6/56</i> ตรวจสอบแล้ว
962.	tektite*	เทกไทต์, อุลกมณี	วัตถุที่เกิดตามธรรมชาติ ลักษณะของเนื้อเป็นแก้วสีดำคล้ายออบซิเดียน ผิวมีหลุมเล็ก ๆ หรือเป็นร่องยาว มีขนาดต่าง ๆ กัน รูปร่างมีหลายแบบ เช่น ทรงกลมคล้ายผลส้ม กลมและแบนแบบจานหรือลูกสะบ้า รูปหยดน้ำ รูปดัมเบล และรูปกระสวย ในประเทศไทยพบมากทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
963.	tektonite	หินเทกโทไนต์	<i>ดู tectonite</i>
964.	telemagmatic	-ไกลแมกมา	คำที่ใช้กับแหล่งแร่แบบน้ำร้อนที่อยู่ห่างไกลจากแหล่งแมกมา

965.	teleseismic earthquake; teleseism	แผ่นดินไหวไกล	แผ่นดินไหวที่มีจุดเหนือศูนย์เกิดแผ่นดินไหวห่างจากสถานีวัดคลื่นไหวสะเทือน เป็นระยะทางมากกว่า ๑,๐๐๐ กิโลเมตร
966.	telethermal	-ร้อนไกลถิ่น	คำที่ใช้กับแหล่งแร่แบบน้ำร้อนที่กำลังเกิด ณ อุณหภูมิต่ำและที่ระดับตื้น ซึ่งอยู่ห่างไกลจากแหล่งกำเนิด คำนี้ยังใช้ใน ความหมายด้านสิ่งแวดล้อมด้วย ดู <i>epithermal</i> , <i>hypothermal</i> และ <i>mesothermal</i> ประกอบ
967.	telethermal deposit	แหล่งแร่ร้อนไกลถิ่น	แหล่งแร่ที่มีกำเนิดจากน้ำร้อนที่เคลื่อนห่างไกลไปจาก แหล่งกำเนิดจนสูญเสียความร้อนและศักยภาพที่จะทำ ปฏิกิริยากับหินที่ล้อมรอบ ไม่อาจกำหนดได้ว่าเกิดร่วมกับ หรือเกิดในระยะเวลาเดียวกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหินอัคนี แหล่งแร่แบบนี้เกิดในสภาพแวดล้อมที่ระดับตื้น ซึ่งมีอุณหภูมิ และความกดดันต่ำ ตัวอย่างแหล่งแร่ เช่น แหล่งแร่ตะกั่ว-สังกะสีมีสซิชชิปปี้ แหล่งแร่ยูเรเนียมที่ราบสูงโคโลราโด ดู <i>epithermal deposit</i> , <i>hypothermal deposit</i> และ <i>mesothermal deposit</i> ประกอบ
968.	telethermal fluid	ของไหลร้อนไกลถิ่น	ส่วนไกลสุดในระบบการเคลื่อนตัวของน้ำร้อนที่เคลื่อนห่างไป จากแหล่งกำเนิด
969.	telluric	-เทลลูริก	คำที่ใช้เกี่ยวกับโลก โดยเฉพาะในส่วนที่ลึกลงไปจากผิวโลก เช่น สนามไฟฟ้าหรือกระแสไฟฟ้าที่เกิดเองใน ธรรมชาติ
970.	telluric current	กระแสเทลลูริก	กระแสไฟฟ้าเกิดเองในธรรมชาติ ไหลอยู่บนพื้นโลกหรือใกล้

			พื้นผิวโลกในลักษณะเป็นผืนใหญ่มีบริเวณกว้าง เกิดจากการเปลี่ยนแปลงค่าของสนามแม่เหล็กโลก <i>มีความหมายเหมือนกับ earth current; ground current</i>
971.	telluric ocher	โอเคอร์เทลลูไรต์	แร่เทลลูไรต์ (tellurite)
972.	telogenesis	การก่อตัวระยะยาว	ระยะการก่อตัวที่เกิดขึ้นระหว่างการฝังจมเป็นเวลานาน และการยกตัวพร้อมกับการกร่อน ซึ่งการก่อตัวระยะยาวมักสัมพันธ์กับรอยชั้นไม่ต่อเนื่อง (unconformity) ส่วนบนสุดของการก่อตัวระยะยาวเริ่มจากผิวการกร่อนลงไปจนถึงความลึกสุดของการผุพัง (แก้ที่ topographic unconformity)
973.	TEM (transmission electron microscope)	ทีอีเอ็ม (กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนส่องผ่าน)	<i>ดู transmission electron microscope (TEM)</i>
974.	temblor	เทมเบลอร์	คำที่มีความหมายเหมือนแผ่นดินไหว มาจากภาษาสเปน แปลว่า การสั่นสะเทือน
975.	temperate glacier; warm glacier	ธารน้ำแข็งเขตอบอุ่น	ธารน้ำแข็งที่พบบ่อยในบริเวณที่มีอากาศอบอุ่น
976.	temperature gradient	ลาดอุณหภูมิ	<i>ดู geothermal gradient</i>
977.	temporary base level	ระดับอยู่ตัวชั่วคราว	ระดับอยู่ตัวใดๆ ที่ไม่ใช่ระดับน้ำทะเล แต่เป็นระดับล่างของแผ่นดินที่ไม่สามารถลดต่ำลงไปได้อีกตามการกร่อนในขณะนั้น เช่น ระดับในบางพื้นที่ซึ่งกำหนดตามความทนทาน

			ของชั้นหินในท้องลำธารหรือตามผิวน้ำในทะเลสาบ *20-21/51
978.	tenacity	ความเหนียว	ความทนทานต่อการฉีก ทบ บด ดึง หรือบิดให้โค้งงอของแร่ ซึ่งขึ้นกับแรงดึงดูระหว่างอนุภาคในแร่ นั้น ความเหนียวของแร่มีลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น ดึงเป็นเส้นลวดได้ (ductile) ทบหรือรีดเป็นแผ่นบาง ๆ ได้ (malleable)
979.	tenor	เนื้อแร่	ความสมบูรณ์ของเนื้อแร่ในมวลสินแร่
980.	tensile strength	ความทนแรงดึง	ค่าแรงดึงสูงสุดที่วัตถุสามารถรับได้หรือคงสภาพอยู่ได้โดยไม่เกิดการแตกหัก <i>ตรงข้ามกับ compressive strength</i>
981.	tensile stress	ความเค้นแรงดึง	แรงดึงต่อหน่วยพื้นที่หน้าตัดของวัตถุ มีหน่วยเป็นแรงต่อพื้นที่หน้าตัด โดยปรกติมีหน่วยเป็นกิโลกรัมต่อตารางเซนติเมตร
982.	tension	แรงดึง	ความเค้นหนึ่งซึ่งมีแรงดึงมากกว่าแรงอื่น ความเค้นนั้นมีแนวโน้มที่จะดึงวัตถุให้แยกออกจากกัน
983.	tepee butte	เนินรูปกระโจม	เนินหรือเขาที่เกิดจากหินเนื้อแข็งวางทับหินเนื้ออ่อนที่อยู่ข้างล่าง ซึ่งเหลือค้างจากการกร่อนจึงมีรูปร่างคล้ายกระโจม รูปกรวยคว่ำ คำว่า tepee เป็นคำที่เรียกกระโจมของชาวอเมริกันอินเดียนหรืออินเดียนแดง ดู <i>kilnt ประกอบ</i>
984.	tepee structure	โครงสร้างรูปกระโจม	โครงสร้างของหินตะกอนแบบหนึ่งซึ่งมีหน้าตัดขวางเป็นรูปคล้ายตัววีกลับหัว หรือกระโจมของอินเดียนแดง โดยเชื่อกันว่า

			เป็นโครงสร้างเริ่มแรกที่เกิดขึ้นตามขอบของรูปหลายเหลี่ยมที่เป็นผลจากการขยายตัวของพื้นผิวตะกอน
985.	tephra	เทฟรา	ตะกอนภูเขาไฟขนาดต่าง ๆ ที่ถูกพ่นออกมาจากภูเขาไฟและถูกพัดพาไปในอากาศ ประกอบด้วย ฝุ่นภูเขาไฟ เถ้าธุลีภูเขาไฟ เศษชิ้นภูเขาไฟเนื้อแก้ว มุลภูเขาไฟ ตะกรันภูเขาไฟ หินพัมมิช บล็อกภูเขาไฟ บอมบ์ภูเขาไฟ
986.	tephrochronology	การหาอายุเทฟรา	การวิเคราะห์หาอายุของเทฟราด้วยการเก็บ การเตรียม การศึกษาทางศิลาวรรณนา และการหาอายุทางไอโซโทป และการเทียบสัมพันธ์อายุจากชั้นเทฟราที่ทราบอายุแล้ว
987.	tergum	เทอร์กัม	เปลือกหรือฝาหุ้มตัวของเพรียงที่อยู่ด้านนอก เป็นฝาคู่ที่ไม่สามารถเคลื่อนไหวได้ ส่วนฝาคู่ที่สามารถเคลื่อนไหวได้อยู่ด้านในติดกับตัวเพรียง เรียกว่า สกูทัม <i>ดูรูป/ประกอบ</i> ตัวเต็มวัยของเชอร์ริเพด สกุล <i>Balanus</i> ภาพตัดขวางแสดงเทอร์กัม สกูทัม และแผ่นฐานยึดเกาะ A = เทอร์กัม B = สกูทัม C = แผ่นฐานยึดเกาะ

			a = รูก้น, รุทวารหนัก m = ปาก
988.	terminal moraine	กองตะกอนธารน้ำแข็งปลายสุด	ส่วนปลายสุดของกองตะกอนธารน้ำแข็งปลายธาร หรือส่วนนอกสุดของเนินตะกอนพืดน้ำแข็ง เป็นบริเวณที่แสดงการแผ่ออกไปไกลสุดของพืดน้ำแข็ง คำนี้ในอดีตใช้คำ marginal moraine <i>ดู end moraine ประกอบ</i>
989.	terminus; glacier snout	จมุกธารน้ำแข็ง	ส่วนนอกหรือส่วนปลายที่ยื่นออกมาของธารน้ำแข็ง
990.	ternary system	ระบบไตรภาค	ระบบที่มี ๓ องค์ประกอบ เช่น $\text{CaO-Al}_2\text{O}_3\text{-SiO}_2$
991.	terpene	เทอร์พีน	ไอโซพรีนอยด์ตั้งแต่ ๒ หน่วยขึ้นไปซึ่งจับตัวกันที่ส่วนหัวหรือส่วนท้ายเพื่อสร้างเป็นสารประกอบอื่น ๆ ที่มีโครงสร้างแบบวง
992.	terpenoid	เทอร์พีนอยด์	ลำดับชั้นใหญ่สุดของไอโซพรีนอยด์ที่เกิดตามธรรมชาติ เป็นสารไม่อิ่มตัว โครงสร้างสารประกอบแบบวงประกอบด้วยไอโซพรีนอยด์หลายหน่วยติดกับออกซิเจน เทอร์พีนอยด์เป็นสารตั้งต้นที่สำคัญของไฮโดรคาร์บอน เช่น ไอโซพรีนอยด์ สเตอรอยด์ โสพานอยด์ และแคโรทีนอยด์ เทอร์พีนอยด์เกิดตามธรรมชาติในน้ำมันหอมระเหยจากพืช เรซินจากต้นไม้ ไซตั้นไม้ น้ำมันตับปลา เม็ดสีในพืช ใบยาสูบ ยางธรรมชาติ และอื่น ๆ

993.	terra	เทอร์รา	พื้นที่ขนาดใหญ่ที่แผ่กว้างออกไปบนพื้นผิวของดาวเคราะห์ เป็นคำที่สหพันธ์ดาราศาสตร์สากลบัญญัติขึ้น (USGS, 2003) 14/56
994.	terra cotta	เทอร์ราคอตตา	เซรามิกที่เผาแล้วผิวดินมักมีสีแดง เนื้อไม่แกร่ง มีความพรุน สูง มักไม่เคลือบผิว แต่เคลือบสีต่าง ๆ แทน ส่วนมากผลิตเป็น วัสดุก่อสร้าง
995.	terra rossa	ดินแดง, ดินเทอร์รารอสซา	ดินเหนียวสีแดง มีสารเหล็กไฮดรอกไซด์ปะปนอยู่สูง มักพบ อยู่ตามบริเวณแอ่งหินปูนในเขตภูมิอากาศแบบร้อนหรือกึ่ง ร้อนในแถบเมดิเตอร์เรเนียนและอื่น ๆ ซึ่งมีฝนตกไม่ชุกนัก และมีฤดูร้อนแห้งแล้ง ดังเช่นในภาคใต้ของประเทศอิตาลีและ ในประเทศยูโกสลาเวีย
996.	terrace pool	ตะพักขอบบ่อ	แอ่งตื้นตามขอบบนผิวของพืดหินปะการังเรียงเป็นวงรอบจุด ที่น้ำขึ้นถึงผิว เกิดจากการงอกของปูนและซิลิกาที่สาหร่ายขับ ออกมา มีการเรียงเป็นตะพักระดับต่ำหลายชั้น
997.	terrace*	๑. ขั้นบันได	(ปฐพีวิทยา) ที่ราบแบบขั้นบันไดซึ่งสร้างขึ้นในบริเวณลาด ชันสูงมีคันดินเป็นขอบ เพื่อป้องกันการกร่อน ควบคุมการไหล ของน้ำ และรักษาความชุ่มชื้นของดิน
998.	terrace*	๒. ตะพัก	(ธรณีวิทยา) ๒.๑ ลักษณะภูมิประเทศแบบขั้นบันไดริมตลิ่ง หรือชายฝั่ง ที่เรียกว่า ลานตะพักลำน้ำ ตะพักคลื่นสร้าง และ ตะพักคลื่นเซาะ ดู <i>river terrace, wave-built terrace และ wave-cut bench</i> ประกอบ ๒.๒ พื้นที่ท้องมหาสมุทรหรือทะเลที่มีลักษณะเป็นแบบ ขั้นบันได

999.	terrain	ลักษณะภูมิประเทศ	๑. ลักษณะภูมิประเทศบริเวณใดบริเวณหนึ่งของพื้นผิวโลก ที่มีรูปร่างลักษณะทางกายภาพ เช่น ความสูง ความลาดชัน เหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน เช่น ลักษณะภูมิประเทศเป็นเขา (hilly terrain) ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขา (mountainous terrain) ๒. มีความหมายเหมือนกับ terrane แต่ปัจจุบันเลิกใช้แล้ว
1000.	terrain analysis	การวิเคราะห์ภูมิประเทศ	การศึกษาลักษณะของพื้นที่หนึ่ง ทั้งที่เกิดจากธรรมชาติและ การกระทำของมนุษย์ ที่อาจเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการทางทหาร
1001.	terrane	ศิลาภูมิประเทศ	๑. บริเวณหินโผล่ของหินชนิดหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งซึ่งแผ่กระจายในบริเวณหนึ่ง เช่น ศิลาภูมิ-ประเทศหินปูน (limestone terrane) ศิลาภูมิประเทศหินแกรนิต (granitic terrane) ไม่ได้หมายถึงหินหน่วยใดหน่วยหนึ่งโดยเฉพาะ ๒. อาณาบริเวณที่ครอบคลุมพื้นที่บริเวณกว้างขวางซึ่งรองรับด้วยหินหรือหินฐานที่ถูกขนาบด้วยรอยเลื่อน โดยมีวิวัฒนาการทางธรณีวิทยาแตกต่างจากบริเวณข้างเคียงที่อยู่ติดกัน ดังนั้น ศิลาภูมิประเทศความหมายนี้จึงเป็นส่วนของทวีปหรือมหาสมุทรที่เคลื่อนแยกออกมาพอกพูนส่วนที่เป็นขอบทวีปใหญ่ ๓. มีความหมายเหมือน terrain แต่ปัจจุบันเลิกใช้แล้ว

1002.	terrestrial deposit	แหล่งสะสมตะกอนบก	๑. แหล่งสะสมตะกอนที่เกิดขึ้นบนแผ่นดิน ที่อยู่เหนือระดับน้ำขึ้นน้ำลง ซึ่งจะมีลักษณะตรงข้ามกับแหล่งสะสมตัวในทะเล โดยรวมถึงตะกอนที่ได้จากการกระทำของธารน้ำแข็ง ลม การชะโดยฝนหรือลำธาร เช่น แหล่งสะสมตัวในทะเลสาบ หรือแหล่งสะสมตัวบนพื้นทวีปหรือจากธารน้ำแข็ง และทะเลทราย ดู <i>marine deposit, continental deposit</i> ๒. แหล่งสะสมตะกอนที่เกิดจากพุ่น้ำร้อนหรือน้ำใต้ดินที่อยู่ในโพรงหิน
1003.	terrestrial magnetism; earth magnetism; geomagnetism	สภาพแม่เหล็กโลก	ดู <i>geomagnetism; earth magnetism; terrestrial magnetism</i>
1004.	terrigenous	-จากพื้นทวีป	คำที่ใช้กับสิ่งที่ได้มาจากแผ่นดินหรือพื้นทวีป
1005.	terrigenous deposit	สิ่งทับถมจากพื้นทวีป	สิ่งทับถมซึ่งเกิดจากการตกจมของตะกอนที่เกิดจากการผุพังของหินเดิมบนพื้นทวีป แล้วถูกพัดพามาตกสะสมตัวบริเวณชายฝั่งทะเลและในทะเลตื้น
1006.	terrigenous organic matter	สารอินทรีย์พื้นทวีป	เศษชิ้นส่วนที่สลายมาจากพืชหรือสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่บนบก ซึ่งสามารถแยกความแตกต่างจากสารอินทรีย์ทะเล (marine organic matter) ได้
1007.	tertiary migration	การเคลื่อนย้ายตติยภูมิ	การเคลื่อนย้ายของน้ำมันและแก๊สธรรมชาติจากแหล่งกักเก็บเดิม ไปยังแหล่งกักเก็บใหม่ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การเคลื่อนย้ายแบบแยกสถานะ (phase separation-migration)

1008.	Tertiary Period	ยุคเทอร์เชียรี	ยุคแรกของมหายุคซีโนโซอิกอยู่ระหว่างยุคครีเทเชียสกับยุคควอเทอร์นารี โดยหินที่เกิดในยุคนี้เรียกว่า หินยุคเทอร์เชียรี (Tertiary System) แต่ปัจจุบัน (ICS, 2012) ช่วงเวลาดังกล่าวได้รับการจัดใหม่ โดยปรับให้มี ๒ ยุค คือ ยุคพาลีโอจีนและยุคนีโอจีน ทำให้ชื่อยุคเทอร์เชียรีไม่มีใน มาตรา ธรณีกาล <i>ดู geologic time scale ประกอบ 41/55</i>
1009.	tertiary recovery	การผลิตขั้นตติยภูมิ	การผลิตน้ำมันดิบหลังจากผ่านการผลิตขั้นปฐมภูมิและทุติยภูมิแล้ว <i>ดู steam flood และ water flood; water injection ประกอบ</i>
1010.	tertiary structure	โครงสร้างตติยภูมิ	วัสดุเนื้อหยาบมากที่ประกอบเป็นเปลือกโลกในสัตว์เซลล์เดียวกลุ่มทินทินิด (tintinnid) <i>ดู primary structure, secondary structure และ tintinnid ประกอบ</i>
1011.	test	เปลือกสัตว์	โครงร่างแข็งภายนอกของสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง เช่น เม่นทะเล ฟอแรมินิเฟอรา <i>ดู exoskeleton ประกอบ</i>
1012.	tetartohedral	เททาร์โทฮีดรัล	ชั้นผลึกในระบบผลึกหนึ่ง ซึ่งแบบรูปทั่วไปคือ มีหน้าผลึกเพียงหนึ่งในสี่ของจำนวนหน้าผลึกที่เหมือนกันของแบบรูปผลึกที่มีลักษณะเดียวกับไฮโลฮีดรัลในระบบผลึกเดียวกัน <i>ดู merohedral ประกอบ</i>
1013.	Tethys	เททิส	มหาสมุทรซึ่งเดิมครอบคลุมบริเวณที่เป็นแนวเทือกเขาแอลป์ถึงเทือกเขาหิมาลัย เกิดขึ้นในช่วงระหว่างการก่อเทือกเขาเฮอรัซเนียนและการก่อเทือกเขาแอลป์ ปัจจุบันเททิสกลายเป็น

			เป็นส่วนหนึ่งของทวีปยุโรปตอนใต้และทวีปเอเชีย เนื่องมาจากการชนกันของพื้นทวีปแอลไพน์-หิมาลัยน 16,17/56
1014.	tetracoral	ปะการังสี่ช่อง ปะการังสี่	กลุ่มของปะการังที่มีลักษณะการเรียงตัวของผนังแบ่งช่องว่าง ในโครงร่างออกเป็น ๔ ช่อง ภายในช่องว่างทั้งสี่ช่องนี้จะมี ผนังกันย่อยเกิดขึ้นใหม่ ทำให้โครงร่างถูกแบ่งออกเป็นสอง ส่วนที่สมมาตรกัน ปะการังสี่ช่องเป็นชื่อเรียกทั่วไปของกลุ่ม ปะการังอันดับรูโกซา (order Rugosa) ซึ่งสูญพันธุ์ไปเมื่อสิ้น ยุคเพอร์เมียน ปะการังในยุคต่อ ๆ มา เป็นปะการังหกช่อง ดู <i>hexacoral</i> ประกอบ
1015.	tetragonal system	ระบบสองแกนเท่า	ระบบผลึกระบบหนึ่งซึ่งมีแกนผลึกทั้ง ๓ ตั้งฉากซึ่งกันและกัน และสองแกนราบยาวเท่ากัน ส่วนแกนตั้งอาจยาวกว่าหรือสั้น กว่าแกนราบก็ได้ ผลึกในระบบนี้จะมีแกนจตุรสมมาตร ๑ แกน ดู <i>crystal system</i> ประกอบ
1016.	tetrahedral coordination	เตตระฮีดรัลโคออร์ดิเนชัน (รอกเอกสารจากนางสาว สุพัทธรา วุฒิชชาติวาณิช เพื่อพิจารณาทบทวนศัพท์ บัญญัติและคำอธิบาย)	การจัดตัวของอะตอมที่ไอออนหนึ่งตัวล้อมรอบด้วยไอออน ๔ ตัวที่มีประจุต่างกัน ทำให้เกิดจุดศูนย์กลางที่เป็นจตุรรูปทรงสี่ หน้ารอบ ๆ ตัวอย่าง เช่น SiO_4
1017.	tetrahedrite - tennantite series	กลุ่มแร่เตตระฮีดไรต์-เทน แนนไทต์	แร่ในกลุ่มแร่ซัลโฟซอลต์ เตตระฮีดไรต์มีสูตรเคมี $\text{Cu}_{12}\text{Sb}_4\text{S}_{13}$ และเทนแนนไทต์มีสูตรเคมี $\text{Cu}_{12}\text{As}_4\text{S}_{13}$ โดยปรกติมักพบเกิดเป็นแร่ผสมที่มีสูตรเคมี

			$\text{Cu}_{12}(\text{As,Sb})_4\text{S}_{13}$ ซึ่งบางส่วนของธาตุทองแดงอาจถูกแทนที่ด้วยธาตุ เหล็ก สังกะสี เงิน หรือ พรอทพลีอยู่ในระบบสามแกนเท่า ลิเทียมเหล็กกล้า ถึง สีดําเหล็ก สีผงเหมือนสีแร่ ทึบแสง ความแข็ง ๓.๐-๔.๕ ความถ่วงจำเพาะ ๔.๖-๕.๑ วาวแบบโลหะถึงกึ่งโลหะ เกิดในสายแร่ร้อน มักพบเกิดร่วมกับคาลโคไพไรต์ เป็นส่วนใหญ่ และพบเกิดร่วมกับไพไรต์ สฟาเลอไรต์ กาลีนา และแร่อื่น ๆ บ้าง เป็นแหล่งสินแร่สำคัญของเงิน ทองแดง และปรอทเล็กน้อย
1018.	tetrahexahedron	เททระเฮกซะฮีดรอน (ยังไม่ยุติ : มอช รัช. ดร. ปัญญา จารุศิริ พิจารณา พร้อมชุดศัพท์ที่ลงท้าย ด้วย gonon และ hedron)	รูปแบบผลึกชนิดหนึ่งของระบบผลึกสามแกนเท่า ซึ่งมีหน้าผลึก ๒๔ หน้า แต่ละหน้าผลึกขนานกับแกนผลึกและตัดกับหน้าผลึกอื่นโดยมีระยะทางไม่เท่ากัน หน้าผลึกจะเป็นสามเหลี่ยมหน้าจั่ว ๔ รูปจัดเรียงตัวบนแต่ละด้านของสี่เหลี่ยมลูกบาศก์ เหมือนสี่เหลี่ยมลูกบาศก์ที่มีพีระมิดทรงเตี้ยอยู่บนแต่ละหน้าผลึก มีความหมายเหมือนกับ <i>tetrakisshexahedron</i>
1019.	tetrapod	สัตว์สี่ขา	คำไม่เป็นทางการที่ใช้เรียกกลุ่มสัตว์สี่ขาซึ่งได้แก่ สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก สัตว์เลื้อยคลาน และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เพื่อแยกออกจากสัตว์พวกเดียวกันที่อาศัยอยู่ในน้ำ เนื่องจากสัตว์ที่อาศัยอยู่ในน้ำได้พัฒนาจนส่วนขาหายไปหรือกลายเป็นครีบแทนแล้ว
1020.	texture*	เนื้อ	๑. (ศิลปะวิทยา) สมบัติทางกายภาพของหิน ประกอบด้วยรูปร่างและความสัมพันธ์ระหว่างกันของผลึกหรือเม็ดแร่ เม็ดตะกอนที่เป็นส่วนประกอบในหินนั้น เช่น ขนาด

			เม็ด การจับตัว และการเรียงตัว ๒. (ปฐพีวิทยา) ลักษณะทางกายภาพที่หมายถึงความ หยาบละเอียดของดิน ซึ่งกำหนดโดยอัตราส่วนสัมพันธของ อนุภาคทราย ทรายแป้ง และดินเหนียวที่เป็นส่วนประกอบ ของดินนั้น
1021.	thallophyte	แทลโลไฟต์	พืชที่ไม่มีท่อลำเลียงน้ำและอาหาร (vascular) ไม่สามารถ แยกส่วนเป็น ราก ลำต้น ใบ ดอก หรือเมล็ดได้ เช่น สาหร่าย เห็ดรา ดู <i>bryophyte</i> และ <i>pteridophyte</i> ประกอบ
1022.	thallus	แทลลัส	ลำต้นของพืชชั้นต่ำบางชนิด เช่น สาหร่าย (algae) วัชพืช ทะเล (seaweed) และลิเวอร์เวิร์ต (liverwort) มีรูปร่างแบน เป็นพู่ หรือคล้ายริบบิ้น ไม่สามารถแบ่งแยกเป็นลำต้น ราก และใบได้
1023.	thanatocoenosis; death assemblage; taphocoenose; taphocoenosis	ชุมชนซากดึกดำบรรพ์	ดู <i>death assemblage; taphocoenose; taphocoenosis; thanatocoenosis</i>
1024.	thaw lake	ทะเลสาบน้ำแข็งละลาย	๑. แอ่งน้ำบนผิวของธารน้ำแข็งขนาดใหญ่ เกิดจากการ ละลายจากธารน้ำแข็ง ๒. ดู <i>thermokarst lake</i> 10/56
1025.	theca	เปลือกอาศัย	เปลือกหุ้มตัวหรือเปลือกซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของตัวสัตว์ไม่มี กระดูกสันหลัง เช่น เคลิกซ์ซึ่งเป็นที่อยู่ของตัวปะการังหรือตัว ไครนอยด์ ผนังหรือเปลือกรูปท่อซึ่งเป็นที่อยู่ของตัวแกรป

			โทไลต์ <i>ดู calyx ประกอบ</i>
1026.	theodolite	ทีโอดอลิต์	กล้องรังวัดซึ่งมีความแม่นยำสูง หมุนได้บนฐานราบเพื่อส่องไปยังจุดจุดหนึ่ง แล้วสามารถเปลี่ยนแนวกล้องเพื่อส่องไปยังตำแหน่งอื่นได้ ใช้สำหรับวัดระยะทางเชิงมุมทั้งในแนวตั้งและแนวราบ ประกอบด้วยกล้องรังวัดตั้งอยู่บนขา ๓ ขาเพื่อให้หมุนได้ในแนวตั้งโดยยึดติดกับจานกล้องซึ่งหมุนได้โดยมีเวอร์เนียติดไว้สำหรับอ่านมุมแอสิมัท นอกจากนี้ยังมีเข็มทิศหลอดระดับ และแป้นกลมมีขีดแบ่งเป็นองศาไว้อย่างละเอียดเพื่อใช้วัดมุมตั้ง
1027.	thermal alteration index (TAI)	ดัชนีการแปรเปลี่ยนโดยความร้อน (ทีเอไอ)	ระดับดัชนีของสีที่เข้มข้นโดยความร้อนจากระดับ ๑ ถึงระดับ ๕ โดยมีสีตั้งแต่สีเขียวอมเหลืองถึงสีเหลืองอำพัน ไปจนถึงระดับสีน้ำตาลถึงสีดำ ซึ่งแสดงถึงระดับของภาวะสมบูรณ์ของสารอินทรีย์ที่ไม่สามารถแยกสกัดได้ด้วยสารละลายอินทรีย์ได้แก่ สปอร์ ละอองเรณู และผิวเคลือบของใบไม้ ที่เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของดัชนีการแปรเปลี่ยนโดยความร้อน
1028.	thermal conductivity	สภาพนำความร้อน	๑. ความสามารถของสารในการนำความร้อน โดยทั่วไปค่าสภาพนำความร้อนของหินมีพิสัยระหว่าง ๓-๑๕ มิลลิแคลอรีต่อเซนติเมตร·วินาที·องศาเซลเซียส ๒. อัตราการถ่ายโอนความร้อนต่อหนึ่งหน่วยพื้นที่ในหนึ่งหน่วยเวลาของพื้นผิวที่มีความหนาหนึ่งหน่วยเมื่อมีอุณหภูมิระหว่างพื้นผิวแตกต่างกันหนึ่งหน่วย <i>ดู heat</i>

			<i>conductivity ประกอบ</i>
1029.	thermal cracking	การแตกตัวด้วยความร้อน	กระบวนการแยกสลายไฮโดรคาร์บอนโมเลกุลใหญ่ให้เล็กลงโดยใช้ความร้อนสูง ๔๕๐-๗๕๐ องศาเซลเซียส ภายใต้ความดันสูงประมาณ ๗๐ บรรยากาศ การแตกตัวด้วยความร้อนนี้ทำให้อะตอมของคาร์บอนมีอิเล็กตรอนอิสระ ๑ ตัว จึงสามารถจับกับอนุมูลอิสระเป็นสารประกอบอื่น ๆ ได้ ซึ่งมักเป็นวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมปิโตรเคมี เช่น โอเลฟิน
1030.	thermal gradient	ลาดความร้อน	<i>ดู geothermal gradient</i>
1031.	thermal maturity	ภาวะสมบูรณ์โดยความร้อน	การที่สารอินทรีย์ที่มีอยู่ในตะกอนต้นกำเนิดเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากความร้อนภายในโลก จนมีส่วนประกอบเป็นสารประกอบไฮโดรคาร์บอนเชิงซ้อน เช่น หินต้นกำเนิดที่ให้ปิโตรเลียมได้ พัดเปลี่ยนแปลงเป็นถ่านหินจนเป็นแอนทราไซต์
1032.	thermal metamorphism*	การแปรสภาพเพราะความร้อน	การที่หินแปรสภาพไปเนื่องจากได้รับความร้อน โดยปกติเกิดจากการแทรกดันของมวลหินอัคนีที่หลอมเหลวมีอุณหภูมิสูงทำให้แร่ในเนื้อเดิมของหิน แปรเปลี่ยนไป หรือเกิดผลึกใหม่ เช่น หินทรายเนื้อหยาบแปรสภาพเป็นหินควอตไซต์ หินปูนเป็นหินอ่อน <i>ดู contact metamorphism ประกอบ</i>
1033.	thermal resistivity	สภาพต้านทานความร้อน (ยังไม่ยุติ)	ส่วนกลับของสภาพนำความร้อน วัดค่าเป็นเมตรเคลวินต่อวัตต์ (mKW^{-1}) ใช้สัญลักษณ์ r.
1034.	thermal spring; hot spring*	พุร้อน, ป่อน้ำร้อน	<i>ดู hot spring; thermal spring</i>

1035.	Thermal structure	โครงสร้างอุณหภูมิ	๑. สิ่งแสดงรูปแบบการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิใต้พื้นโลก เช่น การจัดเรียงของเส้นอุณหภูมิเท่า ๒. การจัดเรียงโซนตามลำดับชั้นที่เพิ่มขึ้นของการแปรสภาพของหินในลักษณะโครงสร้างเฉพาะ เช่น โครงสร้างอุณหภูมิรูปประทุน หรือโดมอุณหภูมิ ลักษณะข้างต้นเกิดร่วมกับกระบวนการก่อเทือกเขา และเกิดขึ้นในบริเวณเฉพาะ ที่อาจเกิดพร้อมกับการหลอมละลายของหิน
1036.	thermocline	ลาดความร้อน (ลาดความร้อนตก ลาดความร้อนลด)	๑. ระบายในชั้นน้ำส่วนกลาง (metalimnion) ในทะเลสาบ อยู่ที่ความลึกซึ่งอุณหภูมิของน้ำลดลงอย่างฉับพลัน ดู <i>epilimnion</i> ประกอบ ๒. ระดับการเปลี่ยนแปลงค่าความร้อนของชั้นน้ำในมหาสมุทร ซึ่งอยู่ใต้ชั้นน้ำส่วนบนหรือชั้นน้ำผสม (mixed layer) ทำให้ชั้นน้ำใต้ชั้นน้ำผสมมีอุณหภูมิลดลงอย่างรวดเร็ว ดู <i>pycnocline</i> ประกอบ
1037.	thermodynamics	เทอร์โมไดนามิกส์	สาขาของวิทยาศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานของการแปลงรูประหว่างพลังงานกับความร้อนและงาน การแปลงรูปดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิและสมบัติของสสาร ข้อมูลทางเทอร์โมไดนามิกส์สามารถบอกทิศทางปฏิกิริยาเคมีภายใต้สภาวะหนึ่ง ๆ ได้ หลักสำคัญทางเทอร์โมไดนามิกส์ มีอยู่ ๒ หลัก คือ ๑. พลังงานไม่สูญหายและไม่เกิดขึ้นเองแต่เปลี่ยนรูป

			ได้ ๒. ระบบพยายามเข้าสู่สมดุลเสมอ ศัพท์ thermodynamics มาจากภาษากรีก มีความหมายว่า กำลังของความร้อน (power of heat) ซึ่งไม่ครอบคลุมสาระทั้งหมดตามที่กล่าวมาแล้ว
1038.	thermogenic gas	แก๊สความร้อน	แก๊สไฮโดรคาร์บอนที่เกิดจากสารอินทรีย์โดยการแตกตัวด้วยความร้อนในระดับความลึกต่าง ๆ จากเคอโรเจนที่ให้แก๊สในระดับภาวะสมบูรณ์ และจากเคอโรเจนที่ให้น้ำมันในระดับภาวะเกินสมบูรณ์ (over mature) 25/56
1039.	thermohaline	-น้ำเค็มอุ่น	คำที่ใช้กับการเคลื่อนที่ในแนวดิ่งของน้ำทะเล เนื่องจากความหนาแน่นแตกต่างกัน โดยเกิดจากการแปรผันของอุณหภูมิและความเค็ม ซึ่งก่อให้เกิดวงจรการพาและการผสมกัน
1040.	thermohaline circulation	การหมุนเวียนน้ำเค็มอุ่น	การไหลเวียนของน้ำในมหาสมุทรตามเส้นเมริเดียน เกิดจากน้ำที่มีความหนาแน่นมากกว่าในบริเวณละติจูดสูงจมตัวลง ผสมกับน้ำระดับลึกที่มีความหนาแน่นน้อยกว่า และทำให้น้ำระดับลึกนั้นเคลื่อนขึ้นข้างบน การไหลเวียนนี้ถูกขับเคลื่อนโดยความหนาแน่นของน้ำเค็มอุ่นซึ่งขึ้นอยู่กับอุณหภูมิและปริมาณเกลือ
1041.	thermokarst	เทอร์โมคาสต์	๑. ภูมิประเทศที่มีลักษณะเหมือนคาสต์เกิดอยู่ในบริเวณชั้นดินเยือกแข็ง จากการละลายของน้ำแข็งในดิน หลังจากนั้นพื้นดินยุบตัว ๒. กระบวนการเกิดภูมิประเทศแบบเทอร์โมคาสต์

1042.	thermokarst lake	ทะเลสาบเทอร์โมคาสต์	แอ่งน้ำตื้นบริเวณที่มีชั้นดินเยือกแข็งอยู่ข้างล่าง เกิดการทรุดตัวภายหลังที่น้ำแข็งในดินละลาย มีความหมายเหมือนกับ <i>cave-in lake</i> , <i>cryogenic lake</i> และ <i>thaw lake</i> ความหมายที่ ๒ 10/56
1043.	thermokarst topography	ภูมิประเทศเทอร์โมคาสต์	แผ่นดินที่มีพื้นผิวไม่ราบเรียบ มีถ้ำ ทะเลสาบ พรุ ป่อ และแอ่งเล็ก ๆ เกิดขึ้นในบริเวณชั้นดินเยือกแข็งจากการละลายของน้ำแข็งที่อยู่ในพื้นดิน มีลักษณะคล้ายกับภูมิประเทศแบบคาสต์ที่เกิดจากการละลายของหินปูน
1044.	thermoluminescence	การเปล่งแสงโดยความร้อน	สมบัติของแร่หรือสารใด ๆ ที่เปล่งแสงหรือเรืองแสงเมื่อได้รับความร้อน อันเป็นผลมาจากการปลดปล่อยพลังงานที่สะสมไว้จากการที่อิเล็กตรอนถูกเลื่อนตำแหน่งไป เนื่องจากการสลายตัวของสารกัมมันตรังสีผ่านแร่หรือวัตถุนั้น สมบัตินี้สามารถนำมาใช้หาอายุของวัตถุโบราณ เช่น เครื่องดินเผา แก้ว กระจก เปลือกหอย และหินฟลินต์ที่นำไปเผา และตัวอย่างแร่และหินที่มีอายุน้อย เช่น ควอตซ์ แคลไซต์
1045.	Thetis hairstone	หินเส้นผมเททิส	หินเส้นผมชนิดหนึ่งซึ่งมีหรือสอดแทรกด้วยสารฝังในลักษณะยุ่งเหยิงหรือคล้ายลูกบอลของฮอร์นเบลนด์ แอสเบสทอส โดยเฉพาะแอกทิโนไลต์สีเขียวชนิดเส้นใย
1046.	thin section	แผ่นตัดบาง	แผ่นบางของแร่โปร่งใสหรือโปร่งแสง หิน ดินหรือหินผุ หรือวัสดุอื่นสำหรับดินหรือหินผุต้องผ่านกระบวนการทำให้แข็งตัวคล้ายกับหินหรือแร่โดยน้ำยาประสาน แล้วนำไปตัดเป็นแผ่นบาง ตัดบนแผ่นกระจก จากนั้นนำไปฝนจนได้ความหนาประมาณ ๐.๐๓ มิลลิเมตร ซึ่งเป็นความหนามาตรฐาน

			อาจปิดด้วยแผ่นกระจกหรือไม่ก็ได้ เพื่อเตรียมการศึกษาทาง ศิลาวรรณนาและจุลสัณฐานวิทยาด้วยกล้องจุลทรรศน์โพลา ไรส์
1047.	thinolite	ทินโอลิต์	แคลไซต์ชนิดหนึ่ง มีสีเหลืองอ่อนถึงน้ำตาลอ่อน รูปผลึกมักมี ปลายทั้งสองด้านเป็นรูปพีระมิด
1048.	thinolitic tufa	ทุฟาเนื้อทินโอลิต์	แหล่งสะสมตัวของคราบหินปูน เป็นชั้นยาวถึง ๒๐ เซนติเมตร และหนาถึง ๑ เซนติเมตร ประกอบด้วยผลึกรูปแท่งของทิน โอลิต์ พบมีรูปร่างคล้ายโดมตามแนวชายฝั่งของทะเลสาบลา ฮอนแทนเดิม ในแอ่งทะเลทรายของมลรัฐเนวาดาตะวันตก เฉียงเหนือ
1049.	tholeiite	หินโทลีไต์	หินบะซอลต์ชนิดหนึ่งที่มีลักษณะพิเศษคือมีออร์โทไพรอกซีน ในปริมาณมาตรฐาน (norm) และบางกรณีมีออร์โทไพรอก ซีนและ/หรือพิจีโอไนต์ในปริมาณจริง (mode) โอลิวีนและ ควอตซ์อาจพบในปริมาณมาตรฐาน องค์ประกอบทางเคมีของ หินโทลีไต์ มีซิลิกาและเหล็กสูงกว่า และมีอะลูมินาต่ำกว่า หินบะซอลต์ชนิดอื่น บางทีเรียกว่า หินบะซอลต์กึ่งแอลคาไล (subalkaline basalt) เนื่องจากมีผลรวมของโซเดียม ออกไซด์และโพแทสเซียมออกไซด์น้อยกว่าหินแอลคาไลบะ ซอลต์ (alkaline basalt) แต่ปริมาณซิลิกาพอ ๆ กัน หินโทลี ไต์เป็นหินภูเขาไฟที่พบมากที่สุดในโลก เกิดบริเวณสันกลาง สมุทร (mid oceanic ridge) และร่องทรุดทวีป (continental rift) มีความหมายเหมือนกับ <i>tholeiitic basalt</i>

1050.	thorax	ส่วนลำตัว	ส่วนกลางของสัตว์ขาปล้อง เช่น ไทรโลไบต์ ซึ่งประกอบด้วยปล้องหลาย ๆ ปล้องที่เคลื่อนไหวได้ ดู <i>trilobite</i> ประกอบ
1051.	three component seismic data; 3 C seismic data	ข้อมูลความไหวสะเทือนสามแนว	ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจวัดความไหวสะเทือนแบบใดแบบหนึ่งบนพื้นดิน ในน้ำ หรือในหลุมเจาะ โดยการจัดวางตัวรับสัญญาณให้ทำมุม ๓ แนว การสำรวจวิธีนี้จะทำให้รู้ชนิดและทิศทางการเดินทางของคลื่นเสียง
1052.	three dimension seismic data; 3 D seismic data	ข้อมูลความไหวสะเทือนสามมิติ	ชุดของข้อมูลที่ได้จากการสำรวจวัดความไหวสะเทือนหลายแนวที่ใกล้ ๆ กัน เพื่อให้ได้รายละเอียดของชั้นสะท้อนใต้ดินโดยทั่ว ๆ ไปแนวสำรวจจะห่างกันจาก ๓๐๐ เมตร ถึงมากกว่า ๖๐๐ เมตร และระยะห่างระหว่างจุดกำเนิดคลื่นกับตัวรับสัญญาณตัวแรก จาก ๒๕ เมตร ถึง ๖๕ เมตร ชุดของข้อมูลการสำรวจสามารถตัดออกมาได้ในทุกทิศทางทั้งแนวดิ่งและแนวราบ ซึ่งจะให้รายละเอียดของข้อมูลเพื่อการทำแผนที่ธรณีวิทยาโครงสร้างใต้ดิน ได้ละเอียดมากกว่าข้อมูลความไหวสะเทือนสองมิติ
1053.	three dimensional survey; 3 D survey	การสำรวจแบบสามมิติ	การสำรวจวัดความไหวสะเทือนโดยการบันทึกข้อมูลที่ตัวรับสัญญาณซึ่งอยู่ใกล้จุดกำเนิดคลื่น เป็นการสำรวจวัดความไหวสะเทือนบันทึกข้อมูลคลื่นสะท้อนอย่างละเอียด กำหนดพื้นที่ที่ต้องการออกเป็นพื้นที่ย่อย ๆ ขนาดเล็ก ผลการสำรวจออกมาเป็นโครงสร้างทางธรณีวิทยาใต้พื้นผิวสามมิติ ได้รายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งปิโตรเลียมที่ต้องการพัฒนาหรือผลิต เช่น ข้อมูลขนาดของแหล่ง ตลอดจนการเรียงลำดับชั้นหิน สภาพแวดล้อม และชุดลักษณะของชั้นหินกักเก็บ

1054.	three-point method	วิธีสามจุด	วิธีทางเรขาคณิตที่ใช้ในการหามุมและแนวระดับของพื้นผิวโครงสร้างธรณีวิทยาจากจุด ๓ จุด ซึ่งทราบระดับความสูงของพื้นผิวโลก
1055.	three-point problem	ปัญหาสามจุด (ยังไม่ยุติ รอคุนชาลี)	๑. ปัญหาในการหาตำแหน่งบนพื้นราบทางภูมิศาสตร์จากตำแหน่งที่รู้แล้ว ในทางปฏิบัติหาตำแหน่งได้โดยใช้โพรแทรกเตอร์ชนิด ๓ ขาหรือจากการลากเส้นลงบนแผ่นกระดาษบนโต๊ะรังวัดโดยทำซ้ำหลาย ๆ ครั้ง ด้วยการเปลี่ยนทิศทางการวางตัวของโต๊ะไปในแนวต่าง ๆ กัน ซึ่งประกอบด้วยมุมในด้านราบ ๒ มุมที่เกิดจากเส้นตรง ๓ เส้นที่รู้ค่าแล้วของรูปสามเหลี่ยมลากมาตัดทำมุมกัน (หรืออยู่ระหว่างจุด ๓ จุดที่รู้ตำแหน่งของจุดแล้ว) หาผลลัพธ์ออกมาได้จากการวิเคราะห์ โดยการคำนวณทางตรีโกณมิติของรูปสามเหลี่ยม หรือในทางปฏิบัติหาตำแหน่งได้โดยใช้โพรแทรกเตอร์ชนิด ๓ ขาหรือจากการลากเส้นลงบนแผ่นกระดาษบนโต๊ะรังวัดโดยทำซ้ำหลาย ๆ ครั้ง ด้วยการเปลี่ยนทิศทางการวางตัวของโต๊ะไปในแนวต่าง ๆ กัน ๒. ชื่อที่ใช้วิธีการรังวัดโดยใช้โต๊ะเพื่อหาจุดตั้งกล้องด้วยการหาตำแหน่งจากสามจุดในการรังวัดแบบใช้โต๊ะ โดยการส่องกลับไปยังจุดสามจุดที่ได้ลงตำแหน่งไว้บนแผ่นกระดาษบนโต๊ะแล้ว ดู <i>resection</i> ประกอบ
1056.	threshold	๑. จุดเริ่มเปลี่ยน	๑.๑ (ธรณีเคมี) ค่าต่ำสุดที่สืบค้นได้ หรือจุดเริ่มต้นของกระบวนการหรือผลที่เกิดขึ้น ๑.๒ (ธรณีสัณฐานวิทยา) จุดที่ซึ่งมีการตอบสนองต่อ

			แรงที่มากระทำเปลี่ยนไป โดยทั่วไปไปถึงแรงที่มีค่าต่ำสุดที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น ความต้านทานที่เกิดสัมพันธ์กับการกร่อน การพา และการสะสมตัวของตะกอน หรือเป็นอัตราความสัมพันธ์ของกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดเชื่อมโยงกัน เช่น การทับถมและการเสียดละลายในธารน้ำแข็ง ๑.๓ (วิทยาธารน้ำแข็ง) สันระดับต่ำของหินดานที่พาดขวางบนพื้นของหุบเขาธารน้ำแข็ง และสันนั้นแยกแ่งที่เป็นหินออกจากพื้นหุบเขาที่มีความลาดเทเล็กน้อยซึ่งอยู่ห่างออกไปทางท้ายน้ำ
1057.	threshold	๒. สันแยกแ่ง	ดู <i>Sill</i> ๒
1058.	threshold pressure	ความดันเริ่มเปลี่ยน	ดู <i>yield stress</i>
1059.	through glacier	ธารน้ำแข็งสับ	ปลายธารน้ำแข็ง ๒ ปลายเกิดจากธารน้ำแข็งหุบเขา ๒ สายที่ไหลในทิศทางตรงข้ามกัน มาบรรจบกันในหุบเขาน้ำแข็งแ่งเดียวกัน ประกอบเป็นธารน้ำแข็งที่เชื่อมต่อกัน
1060.	throw*	ระยะเลื่อนแนวยืน	ระยะทางในแนวยืนที่ชั้นหินเลื่อนลงหรือเลื่อนทแยงออกจากกันตามระนาบของรอยเลื่อน
1061.	thrust fault*	รอยเลื่อนย้อนมุมต่ำ	ดูคำอธิบายใน <i>normal fault</i>
1062.	thrust plane	ระนาบรอยเลื่อนย้อน	ระนาบหรือพื้นผิวของการเคลื่อนในรอยเลื่อนย้อน ซึ่งจะทำให้ชั้นหินบนสุดถูกซ้อนทับ ปรกตรอยเลื่อนชนิดนี้จะเอียงลาดต่ำมาก ดู <i>fault</i> และ <i>normal fault</i> ประกอบ
1063.	thrust slice	แผ่นรอยเลื่อนย้อน	แผ่นหินค่อนข้างบางที่ขนานด้วยรอยเลื่อนย้อนมุมต่ำทั้ง

		(ทบทวน)	ด้านบนและด้านล่างในบริเวณของเขตรอยเลื่อนนั้น
1064.	thunder egg	ไข่สายฟ้า	มวลเล็ก ๆ ของคาลซิโดนี โอปอล หรืออะเกต มีรูปร่างเหมือนจีโอด ที่ผุสลายตัวออกจากหินทัฟฟ์เนื้อเชื่อมติด (welded tuff) พบในรัฐโอเรกอนตอนกลาง
1065.	tidal bore; bore	คลื่นน้ำขึ้น	<i>ดู bore; tidal bore</i>
1066.	tidal channel; tidal inlet; tidal outlet	ร่องน้ำขึ้นน้ำลง	ร่องน้ำหลักที่กระแสน้ำขึ้นน้ำลงไหลเข้าและออกระหว่างชายทะเลส่วนนอกกับที่ลุ่มและที่ราบน้ำขึ้นถึง
1067.	tidal compartment	ส่วนน้ำแบ่ง	ส่วนของลำน้ำซึ่งอยู่ระหว่างพื้นที่ที่น้ำขึ้นน้ำลงได้สะดวกกับพื้นที่ปราศจากน้ำขึ้นน้ำลง
1068.	tidal constant	ค่าคงตัวน้ำขึ้นน้ำลง	ชุดของค่าที่ใช้วัดน้ำเพื่ออธิบายน้ำขึ้นน้ำลง ณ ที่ใดที่หนึ่ง โดยตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า มหาสมุทรมีการตอบสนองต่อการกระทำจากน้ำขึ้นน้ำลงโดยไม่เปลี่ยนไปตามเวลา
1069.	tidal correction	การแก้ไขค่าน้ำขึ้นน้ำลง	๑. การแก้ไขค่าแรงโน้มถ่วงที่ได้จากการเผ้าติดตามเพื่อขจัดสิ่งรบกวนที่ส่งผลต่อน้ำขึ้นน้ำลงของโลก ๒. การแก้ไขค่าแรงโน้มถ่วงที่วัดได้ เพื่อใช้ชดเชยผลที่เกิดจากจากดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ (เช่น น้ำขึ้นน้ำลงบนโลก) บางครั้งจะรวมอยู่ในการแก้ไขการเคลื่อน (drift correction) และอาจจะหาได้โดยชุดข้อมูลที่ได้จากการเผ้าติดตาม ณ สถานที่ที่เป็นฐานหลัก
1070.	tidal current*	กระแสน้ำขึ้นน้ำลง	การเคลื่อนตัวของน้ำสลับกันไปมาในแนวนอน สัมพันธ์กับระดับน้ำขึ้นน้ำลงที่เกิดจากแรงดึงดูดของดวงจันทร์และดวง

			อาทิตย์ (tide-producing forces) ที่กระทำกับโลก กระแสน้ำขึ้นส่วนมากจะไหลแรงเป็นเวลาประมาณ ๓ ชั่วโมงก่อนถึงระดับน้ำลงเต็มที่ และจะไหลแรงเป็นเวลาประมาณ ๓ ชั่วโมงก่อนระดับน้ำลงเต็มที่ รวมทั้งระยะเวลาของน้ำนิ่งในระดับน้ำขึ้นเต็มที่และลงเต็มที่ด้วย แต่ก็มีหลายแห่งในบริเวณใกล้ฝั่งที่มีลักษณะภูมิประเทศทำให้น้ำขึ้นน้ำลงไม่เป็นไปตามที่กล่าวนี้
1071.	tidal datum	ระดับน้ำมูลฐาน	เส้นเกณฑ์แผนที่อ้างอิงลักษณะสมบัติของน้ำขึ้นน้ำลงท้องถิ่นนั้น
1072.	tidal flat; tidal marsh	ที่ลุ่มราบน้ำขึ้นถึง	พื้นที่ราบลุ่มใกล้ฝั่งมีลักษณะเป็นทรายปนโคลนหรือดินและซึ่งเป็นบริเวณที่น้ำท่วมถึงเมื่อเวลาน้ำขึ้นและไหลเมื่อเวลาน้ำลง
1073.	tidal friction	ความเสียดทานน้ำขึ้นน้ำลง	ความเสียดทานของน้ำขึ้นน้ำลงที่ทำให้พลังงานแผ่กระจายไป
1074.	tidal inlet; tidal channel; tidal outlet	ร่องน้ำขึ้นน้ำลง	ดู <i>tidal channel; tidal inlet; tidal outlet</i>
1075.	tidal outlet; tidal channel; tidal inlet	ร่องน้ำขึ้นน้ำลง	ดู <i>tidal channel; tidal inlet; tidal outlet</i>
1076.	tidal pool; tide pool	แอ่งน้ำขึ้นน้ำลง	ดู <i>tide pool; tidal pool</i>
1077.	tidal prism	ปริมาตรน้ำขึ้นน้ำลง	ปริมาณของน้ำไหลเข้าออกจากน้ำขึ้นน้ำลงบริเวณอ่าวหรือชะวากทะเล โดยไม่รวมน้ำจืดที่ไหลลงไป คำนวณได้จากพิสัยน้ำขึ้นน้ำลงกับพื้นที่ของแอ่งน้ำขึ้นน้ำลงระดับกลาง หรือ

			เป็นความแตกต่างในปริมาณที่น้ำขึ้นปานกลางและน้ำลงปานกลาง
1078.	tidal range; tide range	พิสัยน้ำขึ้นน้ำลง	<i>ดู tide range; tidal range</i>
1079.	tidal river	แม่น้ำเขตน้ำขึ้นน้ำลง	แม่น้ำที่มีช่วงปลายน้ำอยู่ภายใต้อิทธิพลของน้ำขึ้นน้ำลงของทะเลตามระบบการไหลของน้ำเป็นระยะทางค่อนข้างยาว เช่น การไหลเข้าออกของน้ำในชะวากทะเล หรือทางน้ำสาขาย่อยอื่น ๆ
1080.	tidal scour	การกัดเซาะพื้นที่ท้องทะเล	การกร่อนที่พื้นทะเลโดยพลังแรงของกระแสน้ำขึ้นน้ำลง ก่อให้เกิดหลุมและร่องลึก มีความหมายเหมือนกับ <i>scour</i> ความหมายที่ ๒
1081.	tidal wave	คลื่นชายฝั่งขนาดใหญ่จากแผ่นดินไหว	คำที่นำมาใช้ในความหมายของคำว่า storm surge และ tsunami ซึ่งเป็นการใช้ที่ผิด
1082.	tidal-delta marsh	ที่ลุ่มดินดอนน้ำขึ้นน้ำลง	ที่ลุ่มน้ำเค็ม (salt marsh) ซึ่งพบตามทางน้ำสาขาในบริเวณร่องน้ำขึ้นน้ำลง (tidal inlet) 35/55
1083.	tide	น้ำขึ้นน้ำลง	การขึ้นลงของน้ำในทะเลและมหาสมุทรซึ่งเป็นผลจากดวงจันทร์และดวงอาทิตย์ส่งแรงน้ำขึ้นน้ำลงเสริมกันต่อโลกที่กำลังหมุนอยู่
1084.	tide pool; tidal pool	แอ่งน้ำขึ้นน้ำลง	แอ่งที่มีน้ำเหลืออยู่บนหาดหรือแนวปะการังในช่วงน้ำลง คล้ายแอ่งน้ำในหิน
1085.	tide range; tidal range	พิสัยน้ำขึ้นน้ำลง	ผลต่างระหว่างระดับความสูงของน้ำขึ้นสูงสุดกับน้ำลงต่ำสุดที่ต่อเนื่องกัน

1086.	tied island; land-tied island	เกาะเชื่อมต่อ	เกาะซึ่งต่อกับแผ่นดินใหญ่หรือเกาะอื่น ๆ ด้วยสันดอนเชื่อม เกาะ มีความหมายเหมือนกับ <i>tombolo island</i>
1087.	tight fold	รอยคดโค้งตึบ	รอยคดโค้งที่เมื่อมองขนานกับแกนชั้นหินคดโค้งจะเห็นชั้นหินประกบทั้ง ๒ ข้างของสันส่วนโค้งทำมุมกันเป็นมุม ๐-๓๐ องศา ดู <i>closed fold</i> และ <i>open fold</i> ประกอบ 2/56
1088.	tight formation	ชั้นหินเนื้อแน่น	ชั้นหินอุ้มปิโตรเลียมหรือชั้นน้ำที่มีความพรุนและความซึมได้ต่ำมาก โดยทั่วไปน้อยกว่า ๐.๑ มิลลิดาร์ซี
1089.	tight sand	ทรายแน่น	ทรายซึ่งช่องว่างระหว่างเม็ดทรายมีทรายเม็ดละเอียดหรือวัสดุอย่างอื่นแทรกอยู่ ทำให้ความพรุนและความซึมได้ของทรายลดลง คำนี้มักใช้ในธรณีวิทยาปิโตรเลียม
1090.	Tiglian	ทีเกลียน	ช่วงเวลาธารน้ำแข็งละลายในสมัยไพลสโตซีนตอนต้นของทวีปยุโรปตะวันตกเฉียงเหนือ ในช่วงภูมิอากาศอบอุ่น ดู ตารางช่วงอายุธารน้ำแข็งและช่วงคั่นธารน้ำแข็งสมัยไพลสโตซีนในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปยุโรป ประกอบ มีความหมายเหมือนกับ <i>Tegelian</i> 6/56 ตรวจสอบแล้ว
1091.	till; unstratified drift	ตะกอนธารน้ำแข็งไม่แสดงชั้น	ตะกอนธารน้ำแข็งที่ไม่แสดงชั้นและไม่มีการคัดขนาด ประกอบด้วยตะกอนดินเหนียว ทราย กรวด และก้อนหินมนที่มีขนาดและรูปร่างแตกต่างกันมากเคล้ากัน เป็นตะกอนที่เกิดขึ้นจากการตกสะสมตัวของสิ่งตกจมจากธารน้ำแข็ง โดยตรงอยู่ใต้ธารน้ำแข็งนั้น โดยไม่ได้ถูกนำพาไปที่ไหนอีก
1092.	tillite	หินทิลไลต์	หินที่เกิดจากการแข็งตัวของตะกอนธารน้ำแข็งไม่แสดงชั้น

			โดยเฉพาะในช่วงเวลาก่อนสมัยไพลสโตซีน ตัวอย่างเช่น หินทิลไลต์ในปลายยุคคาร์บอนิเฟอรัสในอินเดียและ แอฟริกาใต้
1093.	time break; shot break; shot instant	เวลาจุดระเบิด	<i>ดู shot break; shot instant; time break</i>
1094.	time domain	โดเมนเวลา	การวัดค่าตัวแปรต่าง ๆ เทียบกับเวลา หรือการปฏิบัติการใด ๆ ซึ่งมีค่าเวลาเป็นตัวแปรหลัก ซึ่งต่างจากโดเมนความถี่ <i>ดู frequency domain ประกอบ</i>
1095.	time lag	การหน่วงเวลา	การที่คลื่นไหวสะเทือนเดินทางจากต้นกำเนิดถึงจีโอโฟนช้ากว่าเวลาที่ประเมินไว้ แสดงให้ทราบว่าคลื่นเดินทางผ่านชั้นตัวกลางด้วยความเร็วต่ำกว่าปกติ เช่น ชั้นแก๊ส ชั้นน้ำมัน
1096.	time lead	การนำเวลา	การที่คลื่นไหวสะเทือนเดินทางจากต้นกำเนิดถึงจีโอโฟนก่อนเวลาที่ประเมินไว้ แสดงให้ทราบว่าคลื่นเดินทางผ่านชั้นตัวกลางด้วยความเร็วสูงกว่าปกติ เช่น บริเวณโดมหินเกลือ
1097.	time migration	การย้ายที่ทางเวลา	การย้ายที่ซึ่งใช้กระบวนการประมวลผลข้อมูลคลื่นไหวสะเทือน โดยใช้การเปลี่ยนแปลงความเร็วคลื่นเสียงในแนวดิ่งเพียงอย่างเดียว ซึ่งแตกต่างจากการย้ายที่ทางความลึกที่การประมวลผลต้องนำค่าการเปลี่ยนแปลงความเร็วคลื่นเสียงในแนวราบมาคิดด้วย <i>ดู depth migration ประกอบ</i>
1098.	time rock unit; chronolith;	หน่วยลำดับชั้นหินตามอายุกาล	<i>ดู chronostratigraphic unit; chronolith; chronolithologic unit; time rock unit</i>

	chronolithologic unit; chronostratigraphic unit		
1099.	time section	ภาคตัดตามเวลา	ภาคตัดขวางของผลการสำรวจการวัดคลื่นไหวสะเทือนที่ มาตราส่วนแนวตั้งเป็นหน่วยของเวลา และแนวนอนเป็นหน่วย ของระยะทาง เป็นภาคตัดขวางที่ใช้กันทั่วไป ดู <i>depth section</i> ประกอบ
1100.	time slice	ภาพตัดตามเวลา	ภาพที่ตัดผ่านปริมาตรข้อมูลคลื่นไหวสะเทือนสามมิติตาม แนวราบ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นผลการตรวจวัด คลื่นไหวสะเทือนในรูปขนาดของรูปคลื่นแต่ละตัวที่มีเวลาการ เดินทางถึงตัวรับคลื่นค่าเดียวกันหรือที่ความลึกตามเวลาค่า เดียวกัน ดู <i>depth slice</i> และ <i>horizon slice</i> ประกอบ
1101.	time stratigraphic	-ลำดับชั้นหินตามเวลา	คำที่กล่าวถึงหน่วยหินที่มีขอบเขตกำหนดได้ตามเวลาทาง ธรณีวิทยาเดียวกัน
1102.	time tie	การเทียบเวลาเท่า	การเทียบเหตุการณ์คลื่นไหวสะเทือนบนแถบบันทึกข้อมูลต่าง แถบว่าเป็นเหตุการณ์เดียวกัน โดยพิจารณาช่วงเวลาซึ่ง เท่ากันในการเดินทางของคลื่นไหวสะเทือนจากต้นกำเนิด คลื่นถึงจีโอโฟนเมื่อเหตุการณ์นั้นมาจากแนวคลื่นร่วมแนว เดียวกัน
1103.	time unit; geochronologic unit;	หน่วยธรณีกาล	ดู <i>geologic-time unit; geochronologic unit; time unit</i>

	geologic-time unit		
1104.	time value	คุณค่าทางเวลา	ช่วงระยะเวลาทางธรณีวิทยาที่บ่งบอกหรือเกี่ยวข้องกับการเกิดหน่วยลำดับชั้นหิน การเกิดรอยชั้นไม่ต่อเนื่อง หรือการรู้ช่วงเวลาของซากดึกดำบรรพ์ เหตุการณ์ หรือลักษณะทางธรณีวิทยา <i>ดู hiatus ประกอบ</i>
1105.	time-depth chart	แผนภูมิเทียบเวลากับความลึก	กราฟที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเร็วคลื่นสะท้อนกับช่วงเวลาเดินทางถึงจีโอโฟนของคลื่นตามแนวตั้งที่ความลึกต่าง ๆ กราฟนี้สามารถเปลี่ยนค่าเวลาที่คลื่นเดินทางไปกลับจากต้นกำเนิดถึงชั้นสะท้อนแล้วกลับสู่จีโอโฟนออกมาเป็นความลึกชั้นสะท้อนได้ <i>มีความหมายเหมือนกับ time-depth chart</i>
1106.	time-depth cur	เส้นโค้งเทียบเวลากับความลึก	<i>ดู time-depth chart</i>
1107.	time-distance curve (t-d curve)	เส้นโค้งเทียบระยะทางกับเวลา (เส้นโค้งที่ดี)	กราฟแสดงค่าเวลาการเดินทางของคลื่นไหวสะเทือนจากต้นกำเนิดคลื่นถึงจีโอโฟนเทียบกับระยะทางจากต้นกำเนิดถึงจีโอโฟนแต่ละตัวตามแนวการวางจีโอโฟน ซึ่งใช้ในการสำรวจคลื่นไหวสะเทือนแบบหักเห โดยการวิเคราะห์เกี่ยวกับเสียงรบกวน และความเร็วคลื่นไหวสะเทือน
1108.	time-lapse seismic data	ข้อมูลความไหวสะเทือนต่างเวลา	<i>ดู four-dimension seismic data; 4 D seismic data</i>
1109.	time— stratigraphic	หน่วยลำดับชั้นหินตาม	<i>ดู chronostratigraphic unit; chronolith; chronolithologic</i>

	unit	เวลา	<i>unit; time rock unit</i>
1110.	time-transgressive	-รูก้าตามเวลา	ดู <i>diachronous</i>
1111.	tincal	ทินคัล	ชื่อเดิมของบอแรกซ์ดิบที่ได้จากทะเลสาบน้ำเค็มในแคว้นแคชเมียร์ ประเทศอินเดีย และจากแหล่งแร่และชายฝั่งทะเลสาบของทิเบต เคยเป็นแหล่งสำคัญที่ให้สารประกอบโบรอน ดู <i>borax</i> ประกอบ
1112.	tintinnid	ทินทินนิด	สัตว์เซลล์เดียวในไฟลัมโพรโทซัวพวกมีขนเซลล์ (cilia) กลุ่มเดียวที่พบเป็นซากดึกดำบรรพ์ในยุคจูแรสซิกตอนปลายถึงกลางยุคครีเทเชียส ทินทินนิดส่วนใหญ่เป็นสัตว์น้ำเค็มที่ล่องลอยอยู่ในน้ำ เซลล์มีรูปร่างแบบกรวยหรือรูปแตรทรมเปต มีขนาดอยู่ระหว่าง ๖๐– ๒๔๐ ไมโครเมตรหรือไมครอน ห่อหุ้มด้วยสารพวกเจลลาตินหรือไคตินเทียม เรียกว่า ลอริกา (lorica) ซึ่งอาจหนามากกว่าเซลล์ประมาณ ๑๐ เท่า ลอริกาอาจรวมเอาเม็ดแร่เข้ามาเชื่อมไว้เนื้อทำให้เกิดเป็นเปลือกเชื่อมประสานซึ่งเหลือพบเป็นซากดึกดำบรรพ์ ดู <i>primary structure, secondary structure และ tertiary structure</i> ประกอบ
1113.	TOC (total organic carbon)	ทีโอซี (คาร์บอนอินทรีย์รวม)	ดู <i>total organic carbon (TOC)</i>
1114.	toe	๑. ส่วนล่าง	๑.๑ (ชายฝั่ง) ส่วนที่กรวดทรายเกิดเป็นทางราบยาวอยู่บนหาดทรายด้านสู่ทะเล มีลักษณะไม่ถาวรตามแนวชายทะเลที่มี

			น้ำลง เสมือนแบ่งพื้นที่หาดออกจากชายทะเลส่วนหน้า ๑.๒ ส่วนที่ลึกสุดของหลุมเจาะระเบิด เช่น หลุมเจาะที่ใช้ในการระเบิดวัดคลื่นไหวสะเทือน ๑.๓ ขอบล่างรูปโค้งของวัตถุที่ถูกชะลงมาจากการเกิดแผ่นดินถล่ม โดยถูกผลักดันลงไปตามความลาดเทของพื้นที่ที่ยังไม่พังทลาย วัตถุเหล่านี้ถูกชะลงมาไกลจากแหล่งกำเนิด ๑.๔ ส่วนที่ต่ำที่สุดของเขาด้านหน้าหรือหน้าผาซึ่งอยู่ถัดจากดินเขาหรือเชิงเขาลงไปและส่วนล่างติดกับตะกอนน้ำพารูปพัด <i>มีความหมายเหมือนกับ toe slope</i> ๑.๕ (ธรณีวิทยาโครงสร้าง) ขอบหน้าด้านล่างสุดของแผ่นรอยเลื่อนย้อน 17,18/56
1115.	toe	๒. ดินเชิงลาด (ธรณีวิศวกรรม)	แนวสัมผัสระหว่างส่วนปลายสุดของลาดเหนือทางหรือลาดดินถมคันทางกับพื้นดินเดิม 18/56
1116.	toe slope	ความลาดดินเขา	ดู toe ข้อ ๑.๕ 17,18/56
1117.	TOM (total organic matter)	ทีโอเอ็ม (สารอินทรีย์รวม)	ดู total organic matter (TOM)
1118.	tombolo	สันดอนเชื่อมเกาะ	สันดอนที่เกิดเป็นแนวยาว เชื่อมเกาะริมฝั่งกับพื้นแผ่นดินใหญ่ (ดูรูปที่ spit)
1119.	tomography	โทโมกราฟี	การสร้างภาพโดยใช้ภาคตัดหรือการทำภาคตัดโดยการ

		(รอตตรวจสอบกับนายชาลี)	ส่งผ่านคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าชนิดใดชนิดหนึ่ง วิธีนี้ใช้ในรังสีวิทยา โบราณคดี ชีววิทยา ธรณีฟิสิกส์ สมุทรศาสตร์ วัสดุศาสตร์ ดาราศาสตร์ฟิสิกส์ และวิทยาศาสตร์สาขาอื่น ส่วนใหญ่มีพื้นฐานมาจากการปฏิบัติการทางคณิตศาสตร์ที่เรียกว่าการสร้างภาพภาคตัดขวางใหม่
1120.	tongue**	ชั้นหินรูปลิ้น	ศัพท์ลำดับชั้นหินตามลักษณะหิน ใช้เรียกมวลของชั้นหินส่วนที่ยื่นเข้าไปในหินอื่น มีลักษณะคล้ายรูปลิ้น
1121.	tool mark	รอยวัตถุ	<i>ดู current mark</i>
1122.	topaz quartz	โทแพซควอตซ์	ควอตซ์สีเหลืองโดยเฉพาะหมายถึงชิทริน
1123.	toplap	การเหลื่อมบน	การที่ชั้นหินวางตัวเป็นมุมเทมากกว่าชั้นหินที่ปิดทับอยู่ข้างบน เนื่องจากการหยุดตกตะกอนชั่วคราว
1124.	topographic adjustment	การปรับตามภูมิประเทศ	สภาพการเปลี่ยนทางเดินของสายน้ำสาขาให้สอดคล้องกับทางน้ำสายหลักตามความลาด โดยสถานภาพภูมิประเทศยังเหมือนเดิม
1125.	topographic divide; divide; drainage divide; height of land; water parting; watershed line*	สันปันน้ำ	<i>ดู divide; drainage divide; height of land; topographic divide; water parting; watershed line</i>
1126.	topographic map	แผนที่ภูมิประเทศ	แผนที่ชนิดหนึ่งที่แสดงลักษณะความสูงต่ำของพื้นผิวแผ่นดินด้วยเส้นชั้นความสูง โดยทั่วไปถ้าเป็นมาตราส่วนขนาดใหญ่

			ก็สามารถแสดงรายละเอียดได้พอสมควรทั้งสิ่งที่เกิดจากมนุษย์และธรรมชาติ รวมทั้งลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ ชื่อเมือง หมู่บ้าน ถนน และทางน้ำ เป็นต้น
1127.	topographic texture	สารภูมิประเทศ	การกำหนด การจัดกลุ่ม หรือวิธีการรวมภูมิประเทศหน่วยต่าง ๆ ในลุ่มน้ำที่ลำธารถูกตัดแบ่งออกไปหลายแนว
1128.	topographic unconformity	รอยชั้นไม่ต่อเนื่องเชิงภูมิประเทศ	ความไม่ต่อเนื่องระหว่างส่วนของภูมิทัศน์ ๒ ส่วน หรือภูมิประเทศ ๒ แบบ เนื่องจากจากวัฏจักรการกร่อนของภูมิภาคไม่ดำเนินไปตามปกติ เช่น ลักษณะรูปแบบภูมิประเทศตอนบน และตอนล่างของหุบเขาที่ไม่ต่อเนื่องกัน เนื่องจากเกิดการคั่นพลังของทางน้ำ อันเป็นผลจากการกัดลึกลงไปของทางน้ำ
1129.	topography	ภูมิประเทศ ตามลีน	สภาพทั่ว ๆ ไปของผิวโลก ซึ่งประกอบด้วยสิ่งที่ขึ้นอยู่กับตาม ธรรมชาติและที่มนุษย์ดัดแปลงขึ้น อันได้แก่ ความสูงต่ำของ ผิวโลก ทางน้ำ และแหล่งน้ำ ถนน เมือง เป็นต้น สิ่งที่อยู่บน ผิวโลกแต่ละอย่างเป็นต้นว่า ภูเขา หรือหุบเขา ก็เรียกว่า ภูมิ ลักษณะ
1130.	topology	ทอพอโลยี (มอบนางสาวสุพัตรา วุฒิชชาติวาณิช รับไปปรับใน ความหมายนี้)	๑. (แผนที่) การศึกษาสมบัติของรูปทรงเรขาคณิต เพื่ออธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างจุด เส้น และรูปหลายเหลี่ยม ในแฟ้มข้อมูลปริมาณเวกเตอร์ ในการทำแผนที่แบบดิจิทัล ทอพอโลยีเกี่ยวข้องกับข้อมูลที่เป็นลักษณะบรรยายถึงความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ (spatial) เช่น มิติ ความใกล้เคียง และความเชื่อมโยงที่เป็นส่วนประกอบของแผนที่ที่เข้าด้วยกัน ๒. (รูปผลึก) การเชื่อมต่อของโครงสร้างผลึกที่ปรากฏเป็นพันธะเคมีระหว่างอะตอม โดยไม่คำนึงถึงชนิดของอะตอม

			โครงสร้างที่มีทอพอโลยีเหมือนกัน ถึงแม้จะไม่สมสัณฐานกัน แต่อาจทำให้เป็นรูปทรงเฉพาะทางเรขาคณิตก็ได้ โดยการทำให้บิดเบี้ยว และไม่ต้องแยกพันธะอะตอม ๓. (ธรณีเคมี) ความสัมพันธ์ระหว่าง spatial ของจุด invariant, เส้น univariant และ divariant field ใน phase diagram
1131.	topotype	ตัวอย่างจากแหล่งต้นแบบ	ตัวอย่างของสิ่งมีชีวิตหรือซากดึกดำบรรพ์ที่มาจากแหล่งเดียวกันกับตัวอย่างต้นแบบของการตั้งชื่อทางวิทยาศาสตร์ในชั้นชนิด
1132.	topset bed	ชั้นลาดส่วนบน	ชั้นบนสุดของดินดอนสามเหลี่ยม ซึ่งเกิดจากการสะสมตัวของตะกอนละเอียดที่ผิวบนของดินดอนสามเหลี่ยมนั้น ตะกอนชั้นนี้จะวางตัวอยู่ในแนวเกือบราบยื่นออกไปในทะเลต่อเนื่องกับที่ราบวัตถุน้ำพา และปิดทับตะกอนชั้นลาดส่วนหน้าบริเวณดินดอนสามเหลี่ยมปากน้ำ ดู <i>bottomset bed</i> และ <i>foreset bed</i> ประกอบ 7/56
1133.	topsoil*	ดินชั้นบน	ดินที่อยู่เหนือระดับของเศษหินผุพังขึ้นมาจนถึงผิวบนสุด เป็นดินที่มีประโยชน์ต่อการเจริญของพืช จัดอยู่ในชั้นเอ (A-horizon) ของการจำแนกประเภทดินในทางปฐพีวิทยา ดู <i>soil horizon</i> ประกอบ
1134.	tor	เนินหินซ้อน	เนินหินซึ่งพบในหินที่มีแนวแตกมาก เช่น หินแกรนิต เป็นกองหินที่เหลืออยู่เนื่องจากหินรอบข้างผุพังไป จนดู

			เหมือนกับนำหินมาวางซ้อนกันเป็นยอดเขาแหลมเล็ก ๆ บนที่สูง เช่น พบที่คอร์นวอลล์ และเดวอน ในประเทศอังกฤษ สำหรับตัวอย่างในประเทศไทย เช่น ที่เขาหินซ้อน อำเภอนมสรวง จัหวัดฉะเชิงเทรา
1135.	torbanite	หินทอร์เบไนต์	หินน้ำมันชนิดหนึ่ง ในประเทศไทยพบที่อำเภอแม่สอด จัหวัดตาก ชื่อหินนี้มาจากชื่อของแหล่งที่พบ คือเมืองทอร์เบเนฮิลล์ (Torbane Hill) ในสกอตแลนด์ มีความหมายเหมือนกับ <i>kerosene shale</i> และ <i>bitumenite</i>
1136.	Toreva block	ทอริวบล็อก	บล็อกหินหรือมวลหินขนาดใหญ่ก้อนเดียวที่ไถลงมาแบบหมุนกลับรอบแกนราบขนานกับหน้าผาโดยไม่ถูกกระแทก ในขณะที่เคลื่อนลงมา ดู <i>rotational landslide</i>
1137.	torque	แรงบิด	ประสิทธิภาพของแรงที่มีแนวโน้มที่จะทำให้วัตถุหมุน เป็นผลคูณระหว่างแรงกับระยะตั้งฉากจากแนวแรงที่กระทำต่อแนวแกน
1138.	torrent	การไหลเชี่ยวกราก	๑. การไหลของน้ำในลำธารที่รุนแรงและเชี่ยวกราก เช่น น้ำท่วม หรือธารน้ำที่ไหลลงอย่างรวดเร็วจากภูเขาหรือลำธารที่มีน้ำสูงขึ้นทันทีทันใดจากฝนตกหนักหรือหิมะละลายอย่างรวดเร็วตามพื้นที่เอียงชัน นอกจากนี้ยังหมายถึงการไหลที่มีลักษณะคล้ายลำธาร เช่น ลาวาไหล ๒. ทางน้ำบนภูเขาที่มีน้ำไหลเชี่ยวกรากเป็นครั้งคราวในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ หรือในฤดูกาล
1139.	torrential cross-	การวางชั้นเฉียงระดับน้ำ	การวางชั้นเฉียงระดับเชิงมุมรูปแบบหนึ่ง ซึ่งมีการเรียงชั้น

	bedding	เชิยว	เกือบเป็นระเบียบแบบเดียวกัน แต่มุมของชั้นเล็ก ๆ ที่แทรกอยู่ในนั้นมีขนาดใหญ่ขึ้น เกิดในบริเวณที่มีกระแส น้ำไหลเชี่ยวกราก 15/56
1140.	torsion	การบิด	สภาพความเค้นที่เกิดจากแรงคู่ควบที่มีโมเมนต์ตรงข้ามกันกระทำสวนทางกัน แต่อยู่บนระนาบที่ขนานกันรอบแกนร่วม
1141.	torsion balance	เครื่องวัดการบิด	เครื่องมือทางธรณีฟิสิกส์แบบหนึ่ง ที่ใช้วัดความเข้มของสนามความโน้มถ่วง โดยคำนวณจากขนาดการบิดที่เกิดขึ้นกับเส้นลวดเรียวยาวหรือลวดเส้นใยที่ใช้แขวน
1142.	torsion coefficient	สัมประสิทธิ์การบิด	ค่าความต้านทานของวัสดุต่อความเค้นบิด
1143.	torsion period	คาบการบิด	คาบเวลาตามธรรมชาติในการบิดไปมาของวัตถุที่แขวนกับเส้นลวดในเครื่องวัดการบิด
1144.	total depth (TD)	ความลึกสุดท้าย (ที่ดี)	<i>ดู measured depth (MD)</i>
1145.	total field	สนามรวม	ผลรวมทางเวกเตอร์ขององค์ประกอบทั้งหมดของสนามแรงทางฟิสิกส์ทั้งในแนวราบและแนวดิ่ง เช่น สนามแม่เหล็กสนามความโน้มถ่วง
1146.	total flow; total runoff	น้ำไหลผ่านรวม	น้ำไหลผ่าน ซึ่งรวม น้ำไหลผ่านตรง (direct runoff) และ น้ำไหลผ่านจากน้ำบาดาล (base flow) <i>ดู runoff; run-off ประกอบ</i>
1147.	total magnetic field	สนามแม่เหล็กรวม	สนามแม่เหล็กที่เกิดจากผลรวมของแนวแรงแม่เหล็กหลาย ๆ แนวรวมกัน องค์ประกอบส่วนใหญ่มาจากสนามแม่เหล็กโลก ซึ่งประกอบอยู่ในปริมาณถึงร้อยละ ๙๕ ของสนามแม่เหล็ก

			รวม ส่วนอื่น ๆ เป็นสนามแม่เหล็กที่เกิดจากการเหนี่ยวนำให้เกิดขึ้นโดยสนามแม่เหล็กโลกหรือเกิดจากสภาพแม่เหล็กตกค้างในหินอัคนี หินภูเขาไฟ หรือหินตะกอนที่มีแร่แม่เหล็กปนอยู่ รูป รูป ๑ แสดงการรวมกันตามทิศทางของแนวแรงสนามแม่เหล็กทำให้เกิดสนามแม่เหล็กรวมที่ตำแหน่งต่าง ๆ บนผิวโลก F = สนามแม่เหล็กรวม E = สนามแม่เหล็กโลก R = สนามแม่เหล็กจากสภาพแม่เหล็กตกค้างในหินแร่ M = สนามแม่เหล็กของหินแร่ที่เกิดจากการเหนี่ยวนำโดยสนามแม่เหล็กโลก รูป ๒ แสดงองค์ประกอบต่าง ๆ ของแนวแรงสนามแม่เหล็ก F = สนามแม่เหล็กรวม Z = สนามแม่เหล็กแนวตั้ง H = สนามแม่เหล็กแนวราบ X = องค์ประกอบสนามแม่เหล็กแนวราบ ในแนวทิศเหนือ ภูมิศาสตร์ Y = องค์ประกอบสนามแม่เหล็กแนวราบ
--	--	--	--

			ในแนวทิศตะวันออก ภูมิศาสตร์ D = มุมปายเบน I = มุมก้มหรือมุมเงยของ สันามแม่เหล็ก รวม
1148.	total organic carbon (TOC)	คาร์บอนอินทรีย์รวม (ทีโอซี)	ปริมาณคาร์บอนอินทรีย์ในหินหรือตะกอน มีหน่วยเป็นร้อยละ โดยน้ำหนัก ใช้เป็นหลักในการจำแนกระดับคุณภาพของหินต้นกำเนิดปิโตรเลียม ทั้งนี้จะพิจารณาร่วมกับชนิดของเคอโรเจนและภาวะสมบูรณ์ หินต้นกำเนิดปิโตรเลียมส่วนใหญ่จะประกอบด้วยคาร์บอนอินทรีย์รวมมากกว่าร้อยละ ๑.๐ ขึ้นไป
1149.	total organic matter (TOM)	สารอินทรีย์รวม (ทีโอเอ็ม)	ปริมาณสารอินทรีย์ทั้งหมดในตัวอย่าง โดยคำนวณจากปริมาณของคาร์บอนอินทรีย์กับค่าของออกซิเจน ในโตรเจน และกำมะถัน โดยทั่วไปใช้ค่าประมาณ ๑.๒๒
1150.	total porosity; porosity	ความพรุนรวม	<i>ดู porosity; total porosity</i>
1151.	total reflection	การสะท้อนกลับหมด	การที่คลื่น เช่น คลื่นเสียง คลื่นแสง เดินทางผ่านตัวกลางที่มีความหนาแน่นน้อยไปสู่ตัวกลางที่มีความหนาแน่นมาก หรือจากตัวกลางที่มีความเร็วคลื่นน้อยไปสู่ตัวกลางที่มีความเร็วคลื่นมาก โดยทำมุมตกกระทบมากกว่ามุมวิกฤต จะทำให้เกิดการสะท้อนกลับหมด
1152.	total time correction	ค่าแก้เวลารวม	ผลรวมของการประยุกต์ค่าที่แก้ทั้งหมดกับช่วงเวลาการเดินทางคลื่นสะท้อนจากต้นกำเนิดถึงจีโอโฟนในการสำรวจคลื่นไหวสะเทือน แสดงค่าเวลาที่ได้รับเมื่อต้นกำเนิดคลื่นและจีโอโฟนตั้งอยู่บนระนาบอ้างอิงระนาบเดียวกัน โดยไม่มีชั้น

			ตัวกลางความเร็วต่ำอยู่ในบริเวณนั้น หรือมีความต่างกันของระดับความสูง
1153.	tough	-เหนียว	คำที่ใช้กับแร่บางชนิดที่มีสมบัติดึงขาดยาก เช่น แอสเบสทอส (asbestos) ดู <i>tenacity</i> ประกอบ
1154.	T-plane; translation plane	ระนาบเงาเคลื่อนย้าย	ดู <i>glide plane; glide reflection; gliding plane</i>
1155.	TR (transformation ratio)	ทีอาร์ (อัตราส่วนการแปลงสภาพ)	ดู <i>transformation ratio (TR)</i>
1156.	trace	๑. รอย	๑.๑ (ธรณีวิทยาโครงสร้าง) รอยที่เกิดจากการตัดกันของระนาบทางธรณีวิทยา ๒ ระนาบ เช่น รอยชั้นหินตัดกับระนาบรอยเลื่อน รอยของรอยเลื่อนบนพื้นดิน ๑.๒ (โบราณชีววิทยา) ร่องรอยที่บ่งบอกถึงการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตที่สูญพันธุ์ไปแล้ว
1157.	trace	๒. ส่วนน้อย	(ธรณีเคมี) ธาตุหรือส่วนประกอบส่วนน้อยที่มีอยู่และพอจะตรวจสอบได้
1158.	trace element	ธาตุส่วนน้อย	ธาตุที่ไม่จำเป็นจะต้องมีสำหรับแร่ชนิดใดชนิดหนึ่ง แต่อาจพบในปริมาณเล็กน้อยได้ โดยธาตุนั้นอาจเกาะหรือเกิดอยู่ภายในโครงสร้างผลึกแร่ หรือแร่สัณฐาน
1159.	trace equalization	สมภาพรอยคลื่น	การปรับแก้ที่แต่ละช่อง (channel) ของจีโอโฟน เพื่อให้รอยคลื่นของภาพตัดขวางของคลื่นสะท้อนมีค่าเฉลี่ยแอมพลิจูดเป็นค่าเดียวกัน สมภาพรอยคลื่นเป็นขั้นตอนหนึ่งของการ

			ประมวลผลข้อมูลที่ช่วยให้เกิดความต่อเนื่องในการเรียงตัวของสัญญาณคลื่นสะท้อนดีขึ้น
1160.	trace fossil; ichnofossil; trace	รอยซากดึกดำบรรพ์	ร่องรอยที่ปรากฏในหินตะกอนประกอบด้วยรอยทางเดิน รอยเคลื่อนตัว รูซอนไซ หรือรูชุด ซึ่งเป็นผลมาจากการดำรงชีวิตของสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง ที่คืบคลาน หาอาหาร ซ่อนตัว หรือพักอาศัยในถิ่นที่อยู่ซึ่งเป็นตะกอนชุ่มน้ำหรือเลน ทำให้เกิดร่องรอยเหล่านี้ รอยซากดึกดำบรรพ์เห็นได้จากรอยนูนหรือรอยบุ๋มในหินตะกอน
1161.	trace slip	รอยการเลื่อน (ทบทวน)	ระยะที่แสดงร่องรอยการเลื่อนออกจากกันตามรอยเลื่อนที่ขนานกับระนาบ ดัชนี เช่น ชั้นหิน บนระนาบรอยเลื่อนนั้น ดู <i>trace-slip fault ประกอบ</i>
1162.	trace; ichnofossil; trace fossil	รอยซากดึกดำบรรพ์	ดู <i>trace fossil; ichnofossil; trace</i>
1163.	trace-slip fault	รอยเลื่อนตามรอย (ทบทวน)	รอยเลื่อนซึ่งมีรอยการเลื่อนขนานกับระนาบดัชนี ดู <i>trace slip ประกอบ (รูปภาพประกอบ)</i>
1164.	trachyandesite	หินแทรคิแอนไดไซต์	หินอัคนีพุชนิดหนึ่ง มีส่วนประกอบอยู่ระหว่างหินแทรโคइटกับหินแอนไดไซต์ โดยมีโซติกแฟลจีโอเคลส แอลคาไลเฟลด์สปาร์ และแร่สีเข้มบางชนิด เช่น ไบโอไทต์ แอมฟิโบลหรือไพรอกซีนเป็นส่วนใหญ่
1165.	trachybasalt*	หินแทรคิบะซอลต์	หินอัคนีพุชนิดหนึ่ง มีส่วนประกอบอยู่ระหว่างหินแทรโคइटกับหินบะซอลต์ มีแคลซิกแฟลจีโอเคลสและแอลคาไลเฟลด์สปาร์เป็นส่วนประกอบสำคัญ นอกจากนั้น มีโคลโนไพรอกซีนและ

			โอลิวินด้วย และอาจมีอะนาลไซม์หรือลูไซต์บ้าง
1166.	trachyte*	หินแทรโคต์	หินอัคนีพุเนื้อละเอียด สีเข้ม มีส่วนประกอบเหมือนหินไซอิไนต์ คือมีแอลคาไลเฟลด์สปาร์เป็นแร่หลัก แร่แอลคาไลเฟลด์สปาร์ส่วนใหญ่เป็นออร์โทเคลส ซานิติน หรืออะนอร์โทเคลส โดยทั่วไปมักแสดงลักษณะเนื้อดอก โดยมีผลึกของแร่แอลคาไลเฟลด์สปาร์และฮอร์นเบลนด์หรือไพรอกซีนเป็นแร่ดอกฝังอยู่ในเนื้อพื้นซึ่งมีผลึกของแร่แอลคาไลเฟลด์สปาร์ขนาดเล็กมากเรียงตัวขนานกัน หินแทรโคต์จะเปลี่ยนแปลงเป็นหินเลโทต์เมื่อมีปริมาณแอลคาไลเฟลด์สปาร์ลดลง และจะเป็นหินไรโอไลต์เมื่อมีปริมาณควอตซ์มากขึ้น
1167.	trachytic	-ทราคิติก – ทราโคติก (ทบทวน)	คำที่ใช้กับเนื้อหินภูเขาไฟที่ผลึกเฟลด์สปาร์ขนาดเล็กในเนื้อพื้นจัดเรียงตัวกันเกือบขนานกับแนวการไหลของลาวาขณะเกิดหินนั้น
1168.	trachytoid	หินแทรคิทยอยด์	หินแทรโคต์ชนิดหนึ่ง ที่ลักษณะเนื้อหินมีผลึกเฟลด์สปาร์วางตัวขนานหรือเกือบขนานกัน ตามการจำแนกหินของ IUGS ดู <i>trachyte</i> ประกอบ
1169.	track	รอยทางเดิน	รอยของซากดึกดำบรรพ์ที่ปรากฏบนผิวหน้าชั้นหินส่วนใหญ่เป็นรูปรอยตีนตามรอยทางเดินของสัตว์ ดู <i>trail</i> ความหมายที่ ๑ ประกอบ
1170.	traction	การลากกลิ้ง	๑. (ธรณีโครงสร้าง) ปริมาณเวกเตอร์ของแรงเค้นที่กระทำผ่านระนาบใดระนาบหนึ่งในวัตถุ ๒. (วิทยาตะกอน) การนำพาของตะกอนนอนก้นแบบหนึ่งซึ่งวัตถุถูกกวาดไปตามท้องธาร หรือเหนือท้องธาร และ

			ขนานไปกับผิวท้องธาร โดยการกลิ้ง ไกล ลาก ผลัก หรือเคลื่อนที่เป็นช่วง เช่น หินมนใหญ่ (boulder) ที่กลิ้งไปตามท้องธาร หรือทรายที่ถูกพัดพาไปโดยลมเหนือพื้นผิวของทะเลทราย หรือเคลื่อนไปโดยคลื่นและกระแสน้ำบนหาดทราย <i>ดู saltation; suspension ประกอบ</i>
1171.	traction load; bottom load; bedload; bed load	วัตถุพัดพาท้องน้ำ	<i>ดู bed load; bedload; bottom load; traction load</i>
1172.	tractive current	กระแสน้ำจุดลาก	กระแสที่เกิดใต้อันหนึ่งซึ่งพัดพาตะกอนให้เคลื่อนไปตามลำธารหรือก้นลำธาร
1173.	trail	รอยเคลื่อนตัว	๑. รอยการเคลื่อนตัวของสัตว์ เช่น รอยคืบคลานของหนอน <i>ดู track ประกอบ</i> ๒. แนวหรือแถบของกองเศษหินที่ธารน้ำแข็งได้นำพามาจากหินตามเส้นทางที่ผ่าน เมื่อน้ำแข็งละลายเศษหินจะหลุดออกกองเป็นแนวอยู่กับพื้นตามทางผ่าน <i>ดู boulder train ประกอบ</i> ๓. วัสดุที่ถูกกดอัดบนผิวระนาบรอยเลื่อนของหินหรือสายแร่หนึ่ง ๆ ซึ่งบ่งชี้ทิศทางการเคลื่อนตัวของรอยเลื่อน ใช้เป็นบรรชีวินสำหรับค้นหาสายแร่หลัก
1174.	train	สายตะกอน	ตะกอนธารน้ำแข็งที่สะสมตัวแผ่ยื่นออกไปเป็นแนวยาวแคบ ๆ

			เช่น สายตะกอนหุบเขา สายหินมนใหญ่ (boulder)
1175.	transcurrent fault; transverse thrust*	รอยเลื่อนเหลื่อมข้าง	รอยเลื่อนตามแนวระดับ (strike-slip fault) ขนาดใหญ่ ที่ ระนาบรอยเลื่อนมีความเอียงชันมาก
1176.	transfer	การถ่ายโอน	กระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในห้วงเวลาหนึ่งเมื่อมีการ กร่อนแล้วตามด้วยการพัดพาและการสะสมตัวของตะกอน
1177.	transfer percentage	อัตราร้อยละการถ่ายโอน	อัตราส่วนของจำนวนธาตุต่าง ๆ ที่มีอยู่เดิมในน้ำทะเลกับ จำนวนธาตุที่เติมลงไป在水ทะเลระหว่างธรณีกาล จากการพ พังและการกร่อนแล้วคูณด้วยร้อยละ
1178.	transform fault	รอยเลื่อนแปลงรูป (ยังไม่ยุติ)	๑. รอยเลื่อนตามแนวระดับประเภทหนึ่ง ซึ่งส่วนที่ เคลื่อนที่หยุดหรือสิ้นสุดลงทันทีทันใดหรือเปลี่ยนรูปแบบ รอยเลื่อนแปลงรูปจำนวนมากเกิดร่วมกับเทือกเขากลางสมุทร โดยทิศทางที่ครูดไปจริงจะสวนทางกับทิศการเคลื่อนที่ของฝั่ง ตรงข้ามรอยเลื่อน ๒. รอยตะเข็บระหว่างแผ่นธรณี ที่แสดงทิศทางการ เคลื่อนที่ของรอยเลื่อนตามแนวระดับ
1179.	transformation	๑. การแปลงเป็น หินแกรนิต	ดู <i>granitization</i>
1180.	transformation	๒. ความหมายด้านฟลิก ศาสตร์	(ฟลิกศาสตร์) การเปลี่ยนรูปร่างโครงสร้างของแร่เดิม ซึ่งส่วน ใหญ่ยังคงพบเป็นรูปทางเรขาคณิต แต่ธาตุในโครงสร้างของ แร่เดิมนั้นยังคงอยู่ การเปลี่ยนแปลงจากผลึกพหุสัณฐานรูปแบบ หนึ่งไปเป็นผลึกรูปแบบอื่น เนื่องจากกระบวนการต่าง ๆ เช่น ความร้อน ความดัน หรือการสูญเสีย น้ำ ตัวอย่างเช่น การ

			แปลงรูปทริติไมต์หรือคริสโทบาไลต์เป็นควอตซ์การแปลงรูปรีอัลการ์สีแดง (As_2S_3) มีความหมายเหมือนกับ <i>inversion</i> และ <i>phase transformation</i>
1181.	transformation ratio (TR)	อัตราส่วนการแปลงสภาพ (ทีอาร์)	อัตราส่วนของไฮโดรคาร์บอนที่สัมพันธ์กับค่าดัชนีผลผลิตเป็นความต่างระหว่างค่าประเมินศักยภาพของปิโตรเลียมในตัวอย่างตามภาวะสมบูรณ์ระดับต่าง ๆ และค่าไฮโดรคาร์บอนที่วัดได้หารด้วยค่าของศักยภาพปิโตรเลียมดั้งเดิม (original hydrocarbon potential) อัตราส่วนการแปลงสภาพมีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 1.0 ดู <i>production index</i> ประกอบ
1182.	transformation twin	ผลึกแฝดแปลงรูป	ผลึกแฝดชนิดหนึ่งซึ่งเกิดอยู่ในผลึกแร่เดิม เนื่องจากผลึกหนึ่งซึ่งเกิดที่อุณหภูมิสูงเริ่มเย็นตัวลง ต่อมาได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างผลึกไปเป็นผลึกที่มีสมมาตรต่างไปจากชนิดอุณหภูมิสูงนั้น เช่น ผลึกแฝดที่เกิดจากควอตซ์อุณหภูมิสูงไปสู่ควอตซ์อุณหภูมิต่ำ หรือ แร่พหุสัณฐานจำพวก KAlSiO_8 ซึ่งประกอบด้วย แร่อุณหภูมิสูงซานิตินซึ่งมีสมมาตรระบบหนึ่งแกนเอียง แร่อุณหภูมิปานกลางออร์โทเคลสซึ่งมีสมมาตรระบบหนึ่งแกนเอียง และแร่อุณหภูมิต่ำไมโครไคลนซึ่งมีสมมาตรระบบสามแกนเอียง ไมโครไคลนจึงมักแสดงผลึกแฝดแบบไมโครไคลนหรือแบบทาร์ทาน ซึ่งแสดงถึงการเปลี่ยนสมมาตรจากระบบหนึ่งแกนเอียงสู่ระบบสามแกนเอียงถือเป็นผลึกแฝดทุติยภูมิ

1183.	transformational-breccia	หินกรวดเหลี่ยมแปลง	หินกรวดเหลี่ยมที่ตัดผ่านกลุ่มชั้นตะกอนในแนวดิ่ง ซึ่งเชื่อว่าเกิดจากการพังทลายลงมาเมื่อชั้นเกลือหินด้านล่างถูกละลายไป
1184.	transgression*	การรุกล้ำของทะเล	การที่ทะเลขยายตัวเข้าไปในแผ่นดินเดิมเนื่องจากน้ำทะเลมีระดับสูงขึ้น ซึ่งอาจเกิดมาจากการเปลี่ยนระดับทะเล (eustasy) เพราะมีน้ำแข็งแถบขั้วโลกละลาย ทำให้น้ำกลับคืนลงสู่ทะเล หรืออาจเกิดจากการยุบตัวของแผ่นดินจริง ๆ ก็ได้ การแผ่ขยายของทะเลทำให้ชั้นหินวางตัวอย่างไม่ต่อเนื่องกัน ทำให้บริเวณที่เป็นชายทะเลใกล้ฝั่ง (nearshore) มาก่อน กลายเป็นชายทะเลนอกฝั่ง (offshore) และทำให้เส้นแบ่งเขตระหว่างสิ่งตกจมจากน้ำทะเลกับสิ่งตกจมจากน้ำจืด หรือเส้นแบ่งเขตระหว่างการทับถมกับการกร่อนเลื่อนสูงขึ้นไปในแผ่นดินนั้น
1185.	transgressive intrusion*	การแทรกซอนรุกล้ำ	การที่หินอัคนีแทรกซอนขนาดเล็ก เช่น พนังแทรกชั้น (sill) มีการแทรกซอนตัดผ่านตามแนวนอนเข้าไปในชั้นหินหลายชั้น
1186.	transgressive overlap	การเหลื่อมรุกล้ำ	ดู onlap
1187.	transgressive reef	พืดหินรุกล้ำ	พืดหินหรือเนินชีวภาพใต้น้ำที่อยู่ใกล้ชายฝั่ง ซึ่งเกิดทับอยู่บนชั้นหินที่ตกตะกอนด้านหลังพืดหิน ในขณะที่พื้นดินทรุดตัวหรือน้ำทะเลเพิ่มระดับขึ้น พืดหินนี้มักขนานกับแนวชายฝั่ง ดู regression reef ประกอบ 6/56

1188.	transit	กล้องเทรนลิต	กล้องที่โอโดไลต์ชนิดหนึ่งซึ่งตัวกล้องรังวัดหมุนกลับหน้ากลับหลังได้รอบจุดยึดโดยไม่ต้องยกกล้องขึ้น ด้วยการหมุนตัวกล้อง ๑๘๐ องศาหรือมากกว่ารอบแกนขวางแนวราบ <i>มีความหมายเหมือนกับ transit theodolite ดู theodolite ประกอบ</i>
1189.	transit theodolite	กล้องเทรนลิตที่โอโดไลต์	<i>ดู transit</i>
1190.	transition zone	เขตเปลี่ยนแปลง	๑. บริเวณภายในชั้นเนื้อโลกส่วนบนที่ต่อเนื่องกับชั้นเนื้อโลกส่วนล่างที่ความลึกระหว่าง ๔๑๐-๑,๐๐๐ กิโลเมตร มีลักษณะพิเศษตรงที่มีความหนาแน่นเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วถึงร้อยละประมาณ ๒๐ และการเพิ่มของอัตราความเร็วคลื่นแผ่นดินไหวเท่ากับความเร็วที่ผ่านชั้นซี <i>ดู C-layer ประกอบ</i> ๒. บริเวณภายในชั้นแก่นโลกส่วนนอกต่อเนื่องกับชั้นแก่นโลกส่วนใน เรียกว่า ชั้นเอฟ คำนี้อาจใช้หมายถึงเขตหลาย ๆ เขตที่มีการเพิ่มอัตราความเร็วคลื่นแผ่นดินไหวอย่างรวดเร็วสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสถานะหรือการเปลี่ยนแปลงทางเคมี ๓. บริเวณใกล้รอยต่อระหว่างพื้นดินกับทะเล อาจหมายรวมถึงที่ขึ้นและ ลากูนตื้น เขตคลื่นหัวแตก (surf zone) และบริเวณทะเลที่ตื้นเกินไป หรือเป็นอุปสรรคต่อการเดินเรือ
1191.	translation	การเคลื่อนย้าย	การย้ายตำแหน่งโดยไม่มีการหมุน เมื่อใช้กับการเปลี่ยน

			ลักษณะแบบพลาสติก หมายถึงการย้ายกลุ่มอะตอมบล็อกหนึ่งผ่านกลุ่มอะตอมอีกบล็อกหนึ่ง
1192.	translation gliding	การไถลแบบเคลื่อนย้าย	ดู <i>crystal gliding</i>
1193.	translation plane; T-plane	ระนาบเงาเคลื่อนย้าย	ดู <i>glide plane; glide reflection; gliding plane</i>
1194.	translational fault	รอยเลื่อนแบบเคลื่อนย้าย	รอยเลื่อนประเภทที่ถูกย้ายที่โดยไม่มีส่วนใดหมุน มุมเทปบนผนังรอยเลื่อนทั้ง ๒ ด้าน ยังคงเท่าเดิม กรณีเช่นนี้จะใช้ได้เฉพาะกับส่วนใดส่วนหนึ่งของรอยเลื่อนเท่านั้น ปัจจุบันคำนี้ไม่นิยมใช้
1195.	translational movement, translatory movement	การเคลื่อนที่แบบเคลื่อนย้าย	ลักษณะปรากฏที่แสดงการเคลื่อนของบล็อกรอยเลื่อน โดยไม่มีการหมุนเมื่อเทียบกับบล็อกอื่น ๆ ดังนั้น ลักษณะรูปแบบก่อนและหลังการเคลื่อนที่ ยังคงเหมือนเดิม ดู <i>translational fault ประกอบ</i>
1196.	translucent	-โปร่งแสง	คำที่ใช้กับแร่ซึ่งสามารถให้แสงผ่านได้บางส่วน ทำให้มองเห็นรูปร่างของวัตถุที่อยู่ด้านหลังได้ไม่ชัดเจนนัก ดู <i>transparent ประกอบ</i>
1197.	transmission electron microscope (TEM)	กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนส่องผ่าน (ทีอีเอ็ม)	กล้องจุลทรรศน์ชนิดที่ใช้ลำอิเล็กตรอนที่ปรับระยะให้ชัดเจนด้วยระบบเลนส์ไฟฟ้าหรือแม่เหล็ก ส่องผ่านไปยังแผ่นตัดบางมาก ซึ่งขนาดความบางอยู่ระหว่าง ๕๐-๑๕๐๐ อังสตรอม ภาพเกิดจากอิเล็กตรอนวิ่งผ่านตัวอย่างซึ่งเป็นอิเล็กตรอนปฐมภูมิ ภาพที่เห็นเป็น ๒ มิติ จะได้ภาพที่ชัดเจน กล้อง

			จุลทรรศน์ชนิดนี้มีกำลังขยายมากกว่ากล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนสองกราด <i>ดู electron microscope ประกอบ</i>
1198.	transmutation	๑. การแปรธาตุ	การเปลี่ยนแปลงจากธาตุหนึ่งไปเป็นอีกธาตุหนึ่ง ดังเช่นการสลายตัวของแร่กัมมันตรังสี <i>ดู radioactive decay</i>
1199.	transmutation	๒. การแปรพันธุ์	วิวัฒนาการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสิ่งมีชีวิตชนิดหนึ่งไปเป็นอีกชนิดหนึ่ง
1200.	transparent	-โปร่งใส	คำที่ใช้กับแร่ซึ่งสามารถให้แสงผ่านได้มาก ทำให้มองเห็นวัตถุที่อยู่ด้านหลังได้ชัดเจน <i>ดู translucent ประกอบ</i>
1201.	transpiration	การคายน้ำ	กระบวนการซึ่งพืชดูดน้ำเข้าไปทางรากและคายน้ำออกสู่บรรยากาศทางปากใบ
1202.	transport	นำพา	<i>ดู transportation</i>
1203.	transportation	การนำพา	การเคลื่อนย้ายของตะกอนโดยตัวการธรรมชาติหลายรูปแบบ เช่น น้ำ น้ำแข็ง ลม แรงโน้มถ่วง ทั้งที่เป็นของแข็งและในรูปสารละลาย โดยเคลื่อนจากแหล่งหนึ่งไปยังแหล่งอื่น ๆ บนพื้นผิวโลก เช่น การเคลื่อนของทรายตามแนวชายทะเล ภายใต้อิทธิพลของกระแสน้ำ <i>มีความหมายเหมือนกับ transport</i>
1204.	transported	-ถูกนำพา	คำที่ใช้กับวัสดุที่ถูกนำพาไปโดยตัวการธรรมชาติจากแหล่งเดิมของวัสดุนั้นไปยังแหล่งอื่นที่อยู่บนหรือใกล้พื้นผิวโลก
1205.	transpressional fault;	รอยเลื่อนดันเข้า	<i>ดู convergent fault; transpressional fault ประกอบ</i>

	convergent fault		
1206.	transtensional fault; divergent fault	รอยเลื่อนดึงออก	ดู <i>divergent fault; transtensional fault</i> ประกอบ
1207.	transverse	-ตามขวาง	๑. (ธรณีสิ่งแวดล้อมวิทยา) คำที่ใช้กับส่วนที่ยื่นออกไปในทิศทางขวางกับแนวหลัก โดยเฉพาะลักษณะของภูมิประเทศที่วางตัวทำมุมตั้งฉากกับโครงสร้างในแนวระดับหรือแนวการวางตัวของพื้นที่ ๒. คำที่ใช้กับสายแร่ที่วางตัวตัดผ่านชั้นหินเหย้า (host rock) หรือตัดขวางระนาบโครงสร้างที่สำคัญ
1208.	transverse crevasse*	เหวน้ำแข็งตามขวาง	เหวน้ำแข็งที่มีทิศทางตั้งฉากกับทิศทางการเคลื่อนตัวของธารน้ำแข็งและมีลักษณะโค้งงอไปทางด้านปลายธาร
1209.	transverse dune*	เนินทรายตามขวาง	เนินทรายอสมมาตรที่ด้านสั้นยาวตั้งฉากกับทิศทางลมที่หอบเอาทรายมาด้วย ด้านปะทะลมนี้มักลาดน้อย ๆ แต่ด้านหลังลมมีลักษณะชันเท่าที่ทรายจะอยู่ตัวได้
1210.	transverse fault*	รอยเลื่อนตามขวาง	รอยเลื่อนที่มีแนวระดับของระนาบรอยเลื่อนขวางทิศทางของโครงสร้างใหญ่ในบริเวณนั้น
1211.	transverse section; cross section	ภาคตัดขวาง	ดู <i>cross section; transverse section</i>
1212.	transverse thrust; transcurrent fault*	รอยเลื่อนเหลื่อมข้าง	ดู <i>transcurrent fault; transverse thrust</i>
1213.	transverse wave	คลื่นตามขวาง	ดูคำอธิบายใน <i>secondary wave; S- wave</i>

1214.	tranverse valley	หุบเขาตามขวาง	หุบเขาที่วางตัวอยู่ในทิศทางตั้งฉากกับแนวระนาบของชั้นหินที่รองรับอยู่ด้านล่าง
1215.	trap	ลักษณะกักเก็บ	ลักษณะทางธรณีวิทยาที่กักเก็บปิโตรเลียมไว้หลังจากเคลื่อนย้ายออกจากหินต้นกำเนิดผ่านชั้นหินเนื้อฟามเป็นระยะทางหนึ่ง ลักษณะกักเก็บเกิดได้หลายรูปแบบ คือ ๑. ลักษณะกักเก็บแบบโครงสร้าง (structural trap) ๒. ลักษณะกักเก็บแบบลำดับชั้นหิน (stratigraphic trap) ๓. ลักษณะกักเก็บแบบอุทกพลศาสตร์ (hydrodynamic trap) ๔. ลักษณะกักเก็บแบบผสมผสาน (combination trap)
1216.	traveling block	ชุดรอกเคลื่อนที่	ระบบรอกและขอเกี่ยวที่เคลื่อนที่ขึ้นลงได้ระหว่างห่อเจาะและพื้นแท่นเจาะ เพื่อใช้แขวนระบบก้านเจาะและท่อโคลนเจาะ (ดูรูปที่ <i>swivel</i> หมายเลข ๓)
1217.	traverse joint; cross joint	แนวแตกขวาง	ดู <i>cross joint; traverse joint</i>
1218.	travertine	ทราเวอร์ทีน	ตะกอนแคลเซียมคาร์บอเนต เนื้อแน่น ผลึกเล็กมาก สีขาว ขาวนวล หรือน้ำตาล เกิดจากการตกตะกอนเคมีจากสารละลายทั้งจากน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน มักพบเห็นอยู่ตามปากน้ำพุ น้ำพุร้อน หรือน้ำตก และสามารถเกิดได้ในถ้ำ หินปูน ในรูปของหินงอก หินย้อย ถ้ามีความแกร่งหรืออัด

			แน่นน้อยและมีรูพรุน เรียก tufa คำว่า travertine มาจากภาษาอิตาลีว่า tivertino ซึ่งเป็นเมืองโบราณชื่อ Tivoli ใกล้กรุงโรม อันเป็นจุดที่มีตะกอนชนิดนี้แผ่ปกคลุมเป็นบริเวณกว้างเรียกว่า onyx marble มีความหมายเหมือนกับ <i>calc-sinter</i>
1219.	tread	ขั้น	พื้นผิวราบหรือลาดเทเล็กน้อยที่เป็นส่วนหนึ่งของภูมิลักษณะที่มีลักษณะคล้ายขั้นบันได เช่น ขั้นในธารน้ำแข็ง ขั้นตะพักลำน้ำที่ต่อเนื่องกัน ระดับที่เป็นขั้น <i>ดู riser ประกอบ</i>
1220.	tree ring	วงต้นไม้	<i>ดู growth ring</i>
1221.	tree-ring chronology; dendrochronology	รุกขกาลวิทยา	<i>ดู dendrochronology; tree-ring chronology</i>
1222.	trellis drainage pattern; espalier drainage pattern; grapevine drainage pattern*	แบบรูปทางน้ำร้านเถาองุ่น	แบบรูปทางน้ำที่มีทางน้ำสายใหญ่หลายสายไหลขนานกัน โดยมีลำน้ำสาขาไหลมาบรรจบในแนวตั้งฉากกับลำน้ำสายใหญ่ ณ จุดต่าง ๆ และลำน้ำสาขานั้น ๆ ยังแตกแขนงออกไปในแนวตั้งฉากซึ่งไหลขนานกับทางน้ำสายใหญ่ด้วยทางน้ำเหล่านี้จะเกิดในบริเวณที่มีชั้นหินเนื้อแข็งสลับชั้นหินเนื้ออ่อนในแถบเทือกเขาคดโค้งหรือแถบที่มีชั้นหินเอียงเท ถ้าเกิดตามรอยเลื่อนเรียกว่า แบบรูปทางน้ำร้านเถาองุ่นตามรอยเลื่อน (fault trellis drainage pattern)
1223.	tremor; earthquake tremor; earth tremor	แผ่นดินไหวขนาดเล็ก	<i>ดู earth tremor; earthquake tremor; tremor</i>

1224.	trench	๑. ร่องธารลิก	๑.๑ แอ่งยาวระหว่างเทือกเขา ๒ เทือก ซึ่งรับน้ำจากทางน้ำ ๒ ชุดที่ไหลในทิศทางตรงกันข้าม ๑.๒ หุบผาชัน (canyon) ร่องธาร (gully) หรือแอ่งที่เกิดจากการกัดกร่อนของธารน้ำมีลักษณะเป็นร่องแคบยาวและขอบสูงชัน 28/56
1225.	trench	๒. ร่องสำรวจ	หลุมขุดเจาะสำรวจที่เป็นร่องยาว 28/56
1226.	trench	๓. ร่องลึกก้นสมุทร	(ธรณีวิทยาทางทะเล) แอ่งลึกแคบและยาวบริเวณพื้นทะเลหรือมหาสมุทรซึ่งเกี่ยวเนื่องกับเขตมุดตัวของเปลือกโลก วางตัวขนานกับหมู่เกาะรูปโค้ง (island arc) โดยทั่วไปจะอยู่ใกล้กับทวีปที่อยู่ติดกันหรืออยู่ระหว่างขอบทวีปกับเขาก้นสมุทร (abyssal hill) ร่องลึกก้นสมุทรนี้มักลึกกว่าพื้นทะเลที่ล้อมรอบ ๒ กิโลเมตร หรือมากกว่านั้น และอาจยาวหลายพันกิโลเมตร มีความหมายเหมือนกับ <i>oceanic trench</i>; <i>sea-floor trench</i> 28/56
1227.	trend	แนว	๑. ทิศทางการวางตัวของรูปลักษณะทางธรณีวิทยา เช่น แนวหินโผล่ แนวสินแร่ แนวชั้นหินคดโค้ง แนวเทือกเขา ๒. ทิศทางเฉลี่ยของค่าผิดปกติทางธรณีวิทยา ประกิต

			สะท้อนถึงลักษณะทางธรณีวิทยาบริเวณกว้าง ๓. [บรรพชีวินวิทยา] ทิศทางการวิวัฒนาการของ โครงสร้างหรือรูปร่าง ลักษณะประจำภายในกลุ่ม โดยเฉพาะ ลักษณะภาพรวมในชั้นอันดับหรือชั้น เช่น วิวัฒนาการของ รูปแบบรอยต่อผนังจากรูปแบบง่าย ๆ ไปสู่รูปแบบซับซ้อน ของกลุ่มแอมโมไนต์จากยุคดีโวเนียนถึงยุค ไทรแอสซิก
1228.	treptomorphism; isochemical metamorphism	การแปรสภาพค องค์ประกอบ	ดู <i>isochemical metamorphism; treptomorphism</i>
1229.	triangular diagram	แผนภาพสามเหลี่ยม	วิธีการกำหนดส่วนประกอบในรูปของความสัมพันธ์ตาม จำนวนของวัสดุ ๓ ประเภท หรือ ๓ ส่วนประกอบ โดย เกี่ยวพันกันในลักษณะสามเหลี่ยมด้านเท่าที่ยอดมุมแต่ละด้าน เป็นส่วนประกอบหลัก ระยะทางตั้งฉากจากจุดหนึ่งในแต่ละ ด้านของสามเหลี่ยมจะแทนจำนวนสัมพันธ์ของแต่ละวัสดุใน ๓ ประเภทนั้นที่แสดงอยู่บนยอดมุมเป็นฝั่งตรงข้าม เช่นการ จำแนกหิน แร่ ตะกอน
1230.	triangular facet	ผาสามเหลี่ยม	๑. ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่รูปแบบหนึ่งที่มีฐาน กว้าง ด้านข้างทั้งสองด้านสอบเข้าหากันและบรรจบกันเป็น ยอดแหลมชี้ขึ้นบน โดยทั่วไปมักจะหมายถึง ร่องรอยของ ระนาบรอยเลื่อนที่อยู่ด้านนอกของเทือกเขา (สืเทา) ๒. เนินเขาที่มีความลาดเอียงชันเป็นรูปสามเหลี่ยม หรือหน้าผาที่เกิดจากการกร่อนตามแนวรอยเลื่อนที่ผ่านเนิน

			เขานัน (MGH)
1231.	Triassic Period	ยุคไทรแอสซิก	ยุคไทรแอสซิก ยุคแรกของมหายุคมีโซโซอิก มีช่วงอายุตั้งแต่ ๒๕๒.๒-๒๐๑.๓ ล้านปีมาแล้ว เป็นยุคแรกเริ่มของไดโนเสาร์ทั้งบนบก ในน้ำ และที่บินได้ จระเข้เริ่มปรากฏ หินที่เกิดในยุคนี้เรียกว่า หินยุคไทรแอสซิก (Triassic System) ดู <i>geologic time scale</i> ประกอบ 40/55
1232.	tributary	๑. แคว, ลำน้ำสาขา	ลำน้ำหรือลำธารสายเล็กที่ไหลลงสู่แม่น้ำหรือลำธารสายใหญ่
1233.	tributary	๒. หุบห้วย	หุบเขาที่มีลำน้ำสาขาสายหนึ่งไหลผ่าน
1234.	triclinic system	ระบบสามแกนเอียง	ระบบผลึกระบบหนึ่งซึ่งแกนผลึกทั้ง ๓ แกนยาวไม่เท่ากันและไม่ตั้งฉากซึ่งกันและกัน ดู <i>crystal system</i> ประกอบ
1235.	tricyclic terpane	ไตรไซคลิกเทอร์เพน	สารประกอบชนิด ๓ วงแหวนซึ่งอยู่ระหว่าง C19 กับ C45 สารนี้พบทั่วไปในตัวอย่างทั้งจากทะเลและบนบก ปริมาณของสารนี้เป็นตัวชี้ชีวภาพ (biomarker) ที่เพิ่มขึ้นตามระดับภาวะสมบูรณ์ที่เพิ่มขึ้น
1236.	trigonal system	ระบบไตรโกนัล	ระบบผลึกที่มีแกนสมมาตร ๓ สมมาตร มักถือว่าเป็นส่วนของระบบสามแกนราบเนื่องจากแลตทิซอาจจะเป็น hexagonal หรือ rhombohedral ดู <i>rhombohedral system</i> ประกอบ

1237.	trilobite	ไทรโลไบต์	สัตว์น้ำเค็มไม่มีกระดูกสันหลังจำพวกสัตว์ขาปล้อง จัดอยู่ในชั้นไทรโลไบตา (class Trilobita) มีลักษณะเฉพาะคือ โครงร่างรูปไข่ที่เป็นลอน ๓ ลอนตามแนวยาวจากหัวถึงหาง ลอนเหล่านี้แบ่งรูปร่างออกเป็นส่วนนูนกลางขนานด้วยส่วนนูนข้างทั้งสองด้าน นอกจากนี้ยังมีการแบ่งลำตัวตามขวางออกได้เป็นสามส่วน คือส่วนหัว (cephalon) ส่วนลำตัว (thorax) และส่วนหาง (pygidium) ไทรโลไบต์มีอายุอยู่ในช่วงยุคแคมเบรียนตอนล่างถึงยุคเพอร์เมียน ในประเทศไทยพบในหินทรายยุคแคมเบรียนที่เกาะตะรุเตา <i>ดูรูปประกอบ</i>
1238.	trimline	แนวแบ่งธารน้ำแข็ง	เส้นขอบเขตเด่นชัดที่แบ่งแนวระดับบนสุดของธารน้ำแข็งที่ได้ถอยร่นออกไปจากพื้นที่นั้น โดยปรกติแนวนี้จะพ้องกับบริเวณที่ความลาดเทเปลี่ยนแปลงและสุดเขตตอนบนของหินที่ยังไม่ผุตามผนังหุบเขา หรือเขาโดดธารน้ำแข็ง (nunatak) แต่ถ้าเป็นธารน้ำแข็งที่สูญเสียดินไปนานแล้ว แนวนี้อาจจะแสดงด้วยการเปลี่ยนแปลงของอายุการจับตัวของตะกอนหรือความหนาแน่นของพีช
1239.	tripartite method	วิธีรับคลื่นสามจุด	วิธีการหาความเร็วปรากฏของคลื่นพื้นผิว และทิศทางการเดินทางของคลื่นไหวสะเทือนขนาดเล็กหรือคลื่นแผ่นดินไหว โดยการวัดช่วงเวลาการเดินทางของคลื่นที่ผ่านจุดสามจุดซึ่งไม่ได้อยู่ในแนวเดียวกัน
1240.	triple junction	ทางสามแพร่ง	จุดบรรจบของแผ่นธรณีภาค ๓ แผ่น เกิดจากความร้อนพุ่งขึ้นจากชั้นเนื้อโลก ทำให้แผ่นธรณีภาคพื้นทวีปเดิมแตกหักแล้ว

			แยกออกเป็นแผ่นธรณีภาคใหม่ ๓ แผ่น มักทำมุมกันประมาณ ๑๒๐ องศา โดยทั่วไปมี ๓ แบบ คือ แบบสัน แบบร่องลึก และแบบรอยเลื่อนแนวระนาบ <i>ดูรูปประกอบ</i>
1241.	tripoli	๑. ตริโพลี	ชื่อแร่เชิงพาณิชย์ มีโครงสร้างคล้ายไดอะทอไมต์
1242.	tripoli	๒. หินตริโพลี	หินตะกอนเนื้อซิลิกา สีส่อน ลักษณะพรุนและร่วนง่าย เกิดเป็นผงหรือมวลดินจากการผุพังของหินเชิร์ตและหินปูนเนื้อซิลิกา
1243.	triterpane	ไตรเทอร์เพน	สารไฮโดรคาร์บอนชนิดวงห้าเหลี่ยม (pentacyclic) เป็นตัวชี้ชีวภาพซึ่งอยู่ระหว่าง C27 กับ C35 ได้แก่ โฮเพน (hopane) และโอลีเนน (olenane)
1244.	tropical bog forest	ป่าพรุเขตร้อน	<i>ดูคำอธิบายใน forested bog</i>
1245.	tropical grassland	ทุ่งหญ้าสะวันนา, ทุ่งหญ้าเขตร้อน	<i>ดู savanna ความหมายที่ ๑</i>
1246.	troposphere	โทรโพสเฟียร์	ชั้นบรรยากาศของโลกที่อยู่ติดกับพื้นผิวโลก มีความสูงจากพื้นโลกประมาณ ๙ กิโลเมตร ณ บริเวณขั้วโลก และประมาณ ๑๗ กิโลเมตร ณ บริเวณเส้นศูนย์สูตร ในชั้นบรรยากาศนี้ อุณหภูมิจะมีค่าลดลงตามความสูงที่เพิ่มขึ้นในอัตราค่อนข้างคงที่ มีกระแสไหลเวียนของอากาศทั้งในแนวนอนและแนวตั้ง มีไอน้ำ ปรากฏการณ์เกี่ยวกับลมฟ้าอากาศเกือบทั้งหมดเกิดในชั้นบรรยากาศนี้
1247.	trough	ร่องหาด, ร่อง	๑. (หาด) ร่องรูปยาวเกิดบนท้องทะเลบริเวณชายทะเลส่วนนอกหรือบนท้องทะเลสาบ และสันดอนยาวตามแนว

			ชายทะเลด้านสู่แผ่นดิน โดยทั่วไปจะขนานกับแนวชายทะเล และอยู่ใต้น้ำ ร่องนี้อาจเกิดจากคลื่นและกระแสน้ำที่มี พลังกำลังมาก โหมพัดบริเวณที่เป็นเขตคลื่นหัวแตก (breaker collapse) ๒. (ธรณีสัณฐาน) ๒.๑ ร่องใด ๆ ที่มีรูปร่างยาวและแคบบน พื้นผิวโลก เช่น ร่องระหว่างเนินเขา ร่องรูปตัวยู เช่น ร่องธาร น้ำแข็ง ร่องลึกก้นสมุทร ๒.๒ ร่องที่เป็นธารน้ำไหล ๓. (ธรณีทางทะเล) ร่องยาวบนพื้นทะเลซึ่งตื้นกว่าและมีด้านข้างทั้งสองด้านของร่องชันน้อยกว่าร่องลึกก้นสมุทร ๔. (อุทุนิยมวิทยา) บริเวณที่เป็นร่องยาว สัมพันธ์กับความกดอากาศต่ำที่ความสูงระดับหนึ่ง เริ่มมีแนวโน้ม หมุนเวียนเป็นจุดศูนย์กลางความกดอากาศต่ำ มีการจัดตัวของลมและเส้นความกดอากาศเท่า ถ้าการหมุนเวียนเป็นวง ปิดเกิดขึ้น ร่องนั้นเรียกว่า ไซโคลน ๕. (โบราณชีวะ) ๕.๑ ร่องที่อยู่ด้านหลังของฟาด้านที่มี pedicle ของแบรคิโอพอดบางชนิด โดยอยู่ด้านล่างของปลายฟาด้านนี้ทำให้ pedicle ยื่นออกมาได้ ๕.๒ ร่องลึกสุดของส่วนโค้งในแบรคิโอพอดบาง ชนิด (heige trough)
--	--	--	--

			๕.๓ main trough ๖. (โค้งสร้างตะกอน) ส่วนหนึ่งของรอยร้าวคลื่นที่มีความสูงน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของความสูงรวม หรือความสูงสุทธิ ๗. (โค้งสร้างธรณี) ๗.๑ เดิมใช้เรียก “ กราเบน ” เดียวนี้เลิกใช้แล้ว ๗.๒ จุดต่ำสุดของชั้นหินในหน้าตัดของรอยคดโค้งทุกรูปแบบ ๘. (ธรณีแปรสัณฐาน) แนวของหลุมหรือแอ่งที่ทรุดตัวลงเมื่อมีวัสดุหรือตะกอนมาสะสมทับถมกันลงไป และอยู่ไม่ไกลจากแหล่งต้นกำเนิดตะกอน ในอดีตหมายถึง geosynclinal trough แต่เดี๋ยวนี้เลิกใช้แล้ว
1248.	trough fault	รอยเลื่อนก่อร่อง	รอยเลื่อน ๒ รอยที่เกือบขนานกันแล้วทำให้หินที่ถูกขนาบทรุดต่ำลงมาเป็นร่องยาวไปตามแนวรอยเลื่อนนั้น ร่องที่เกิดขึ้นนี้หากกว้างและยาวเป็นพื้นที่ใหญ่เรียกว่า กราเบน ดู <i>graben ประกอบ</i>
1249.	trough reef; reverse saddle	ทางแระร่องอานม้า	ดู <i>reverse saddle; trough reef</i> 7/56
1250.	true density	ความหนาแน่นจริง	ความหนาแน่นที่เป็นค่าเฉลี่ย ได้จากการวัดตัวอย่างซ้ำหลาย ๆ ครั้ง
1251.	true dip	มุมเทแท้	ดู <i>dip</i>
1252.	true north	ทิศเหนือจริง	ทิศเหนือที่เป็นไปตามแนวเส้นเมริเดียน

1253.	true soil; solum	ชั้นดินแท้	<i>ดู solum; true soil</i>
1254.	true thickness	ความหนาจริง	ความหนาของชั้นหินหรือแท่งวัตถุที่วัดในแนวตั้งฉากกับผิวระนาบด้านบน และด้านล่างของชั้นหินหรือแท่งวัตถุนั้น <i>ดู apparent thickness ประกอบ</i>
1255.	truncated spur*	จมูกเขาปลายตัด	เนินเขาที่ยื่นออกมาสลับกันเป็นฟันปลาตามเส้นทางของหุบเขา แต่ส่วนปลายสุดของเนินถูกตัดหายไปเนื่องจากการขัดสีของธารน้ำแข็งที่เคยไหลเลื่อนผ่านไปตามหุบเขานั้น (<i>ดูรูปที่ cirque</i>)
1256.	truncation	การตัด	(ธรณีสัณฐาน) การทำให้ขาด หลุดร่วง หรือแตกหักของส่วนยอดหรือส่วนปลายของโครงสร้างธรณี หรือภูมิลักษณะที่เกิดจากการกร่อน
1257.	trunk glacier	ธารน้ำแข็งหลัก	ธารน้ำแข็งหุบเขาแนวหลัก หรือแนวตรงกลางที่เกิดจากการรวมกันของธารน้ำแข็งสาขาจำนวนมาก
1258.	trunk shield	เกราะลำตัว	<i>ดูคำอธิบายใน placoderm</i>
1259.	tsunami	คลื่นสึนามิ	คลื่นในทะเลที่มีช่วงคลื่นยาว ๘๐ ถึงหลายร้อยกิโลเมตร มีคาบระหว่าง ๕ นาทีถึง ๒-๓ ชั่วโมง โดยทั่วไป ๑๐-๖๐ นาที เกิดจากความสั่นสะเทือนของแผ่นดินไหวหรือแผ่นดินถล่ม หรือการตกกระทบของอุกกาบาตขนาดใหญ่ในทะเล หรือภูเขาไฟระเบิดที่พื้นท้องมหาสมุทร คลื่นนี้อาจเคลื่อนที่จากแหล่งที่เกิดไปตามมหาสมุทรได้ไกลนับเป็นพัน ๆ กิโลเมตร โดยไม่มีลักษณะผิวดึงเกต เพราะมียอดคลื่นสูงเพียง ๓๐-๙๐ เซนติเมตร แต่เคลื่อนที่ด้วยความเร็วประมาณ ๖๐๐-๑,๐๐๐

			กิโลเมตรต่อชั่วโมง ถ้าคลื่นเคลื่อนที่เข้าสู่ชายหาดจะเพิ่มยอดคลื่นสูงขึ้นอย่างรวดเร็วอาจสูงถึง ๓๐ เมตรหรือมากกว่านั้น ก่อให้เกิดอันตรายแก่มนุษย์และสิ่งก่อสร้างในบริเวณนั้น ๆ โดยทั่วไปมักมีปรากฏการณ์น้ำทะเลถอยอย่างรวดเร็วก่อนเกิดคลื่นนี้ ตัวอย่างผลกระทบที่เกิดจากคลื่นสึนามิเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ เกิดจากแผ่นดินไหว ขนาด ๙ ริคเตอร์ ที่มีศูนย์กลางอยู่ใต้ทะเลทางตอนเหนือสุดของเกาะสุมาตรา ทำให้มีผู้เสียชีวิตมากกว่า ๓๐๐,๐๐๐ คน ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศที่อยู่รอบมหาสมุทรอินเดีย คือ อินโดนีเซีย ไทย มาเลเซีย พม่า ศรีลังกา มัลดีฟส์ บังกลาเทศ โซมาเลีย เคนยา แทนซาเนีย เซเชลส์ โดยใน ๖ จังหวัดภาคใต้ของไทย ได้แก่ พังงา ภูเก็ต ระนอง กระบี่ ตรัง และสตูล มีผู้เสียชีวิตมากกว่า ๕,๐๐๐ คน และสูญหายมากกว่า ๓,๕๐๐ คน คำว่า tsunami มาจากภาษาญี่ปุ่น ซึ่ง tsu หมายถึง ท่าเรือ nami หมายถึง คลื่น รวมกันแปลว่า คลื่นท่าเรือ มีความหมายเหมือนกับ <i>earthquake sea wave</i>; <i>seismic sea wave</i>; <i>seismic surge</i> และ <i>tunami</i>
1260.	tsunami runup	คลื่นซัดสึนามิ (คำอธิบายรอบสอบถาม รศ. ดร.ปัญญา จารุศิริ)	ระดับสูงสุดของน้ำซึ่งเกิดจากคลื่นสึนามิเมื่อคลื่นวิ่งเข้ากระแทกชายหาดหรือชายฝั่ง ซึ่งวัดจากระดับในแนวตั้งระหว่างระดับน้ำปกติกับระดับที่คลื่นซัดถึง ระดับคลื่นสึนามิขึ้นอยู่กับความสูง และคาบเวลาของคลื่น รวมทั้งความลาด

			เอียงและส่วนประกอบของชายหาดหรือชายฝั่ง
1261.	tube-wave	คลื่นผนังหลุมเจาะ	คลื่นไหวสะเทือนพื้นผิวที่เดินทางตามผนังหลุมเจาะ เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่ตัดคลื่นไหวสะเทือนแนวตั้งและการหยั่งธรณีด้วยคลื่นไหวสะเทือนในหลุมเจาะ
1262.	tubing	ท่อผลิต	ท่อขนาดเล็กที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ ใช้เป็นท่อสำหรับให้น้ำมันหรือแก๊สไหลขึ้นมาจากหลุม ท่อผลิตจะอยู่ในท่อกรที่มีขนาดใหญ่กว่า
1263.	tufa	ทูปา	ตะกอนเคมีซึ่งประกอบด้วยแคลเซียมคาร์บอเนต หรือซิลิกา เกิดจากการตกตะกอนทาง เคมีหรือการระเหยของน้ำจนทำให้เกิดการพอกเป็นเปลือกชั้นบาง ๆ มีเนื้ออ่อนนุ่ม มักพบบริเวณน้ำพุ ธารน้ำไหลหรือในถ้ำ อาจพบเป็นชั้นหนา เช่น ในทะเลสาบ ถ้าประกอบด้วยคาร์บอเนตเรียกว่า ทูปาเนื้อปูน (calcareous tufa) ถ้าประกอบด้วยซิลิกาเรียกว่า ทูปาเนื้อซิลิกา (siliceous tufa)
1264.	tuff	หินถ้ำภูเขาไฟ	หินตะกอนภูเขาไฟที่ได้จากการตกจมทับถมของถ้ำธุลีภูเขาไฟและฝุ่นภูเขาไฟ
1265.	tuffaceous*	-เนื้อถ้ำภูเขาไฟ	คำที่ใช้ประกอบหน้าชื่อหินชั้นที่มีถ้ำธุลีและฝุ่นภูเขาไฟปนอยู่เป็นจำนวนมากถึงร้อยละ ๕๐
1266.	tuffite	หินทัฟไฟต์	หินถ้ำภูเขาไฟที่ประกอบด้วยตะกอนภูเขาไฟมากกว่าเศษชิ้นหิน ดู <i>tuff</i> ประกอบ
1267.	tufflava; tuff lava; tuffolava; tuflava	หินลาวาถ้ำภูเขาไฟ	หินอัคนีพุชนิดหนึ่งที่ประกอบด้วยตะกอนภูเขาไฟและลาวาหลาก ซึ่งเป็นหินที่อยู่ระหว่างหินลาวาหลากกับหินอิกนิมไบรต์ ดู <i>ignispumite</i> ประกอบ

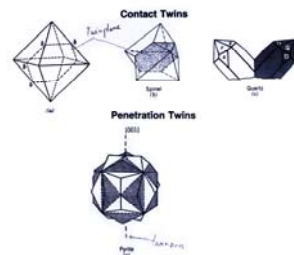
1268.	tuffolava; tufflava; tuff lava; tuflava	หินลาวาเถ้าภูเขาไฟ	<i>ดู tufflava; tuff lava; tuffolava; tuflava</i>
1269.	tuflava; tufflava; tuff lava; tuffolava	หินลาวาเถ้าภูเขาไฟ	<i>ดู tufflava; tuff lava; tuffolava; tuflava</i>
1270.	tumescence	โป่งภูเขาไฟ	สารของภูเขาไฟที่โป่งนูนหรือยกตัวขึ้นในแหล่งกักเก็บภูเขาไฟ เนื่องจากแมกมาเคลื่อนตัวสูงขึ้นอาจมีการประทุหรือไม่ก็ได้ มีความหมายเหมือนกับ <i>bulge</i> ๑
1271.	tunami*	คลื่นunami	<i>ดู tsunami</i>
1272.	tundra	ทุนดรา	พื้นที่ราบหรือลอนลาดเล็กน้อยหรือเนินเขา ปราศจากต้นไม้โดยทั่วไปมีพื้นผิวชั้นแฉะ ทำให้มอสส์ ไลเคนและพืชชั้นต่ำเจริญได้ดี โดยมีดินอินทรีย์สีเข้ม และดินเยือกแข็งถาวรอยู่ข้างล่าง เช่น ในบริเวณอาร์กติกหรือกึ่งอาร์กติก ทุนดราเป็นคำภาษารัสเซียและภาษาของชาวแลปป์ในยุโรปภาคเหนือ
1273.	tunnel erosion	การกร่อนแบบอุโมงค์	การกร่อนซึ่งเกิดบริเวณที่มีน้ำใต้ดินไหลผ่านเป็นปริมาณมาก น้ำใต้ดินที่ไหลผ่านชั้นดินที่ร่วนกว่าบริเวณรอบข้างเกิดเป็นแนวร่องเล็ก ๆ แล้วขยายใหญ่ขึ้นจนเป็นอุโมงค์ หรือเริ่มจากร่องซากรากไม้ใต้ดิน แล้วน้ำกัดเซาะจนเป็นแนวร่องหรือเกิดจากน้ำไหลลอดใต้ฐานเขื่อนหรือฝาย แล้วค่อย ๆ กัดเซาะจนเป็นแนวร่องเล็ก ๆ แล้วขยายใหญ่ขึ้นจนเป็นอุโมงค์ กระบวนการกร่อนแบบนี้มักจะเริ่มจากผิวด้านนอกแล้วกร่อนเข้าสู่ด้านใน <i>ดูรูปที่ sheet erosion</i>

1274.	tunnel valley	หุบเขาอุโมงค์	หุบเขาหรือร่องที่เกิดจากทางน้ำไหลตามพื้นลาดเอียงใต้ผืนน้ำแข็ง มีลักษณะเป็นอุโมงค์ ซึ่งสามารถระบายน้ำและนำพาตะกอนธารน้ำแข็งที่มีรอยครูดและไม่มีการคัดขนาดจำนวนมากไปสะสมตัวบนพื้นหุบเขาหรือร่องน้ำนั้น หุบที่มีขนาดใหญ่อาจมีความกว้างมากกว่า ๑ กิโลเมตรลึกมากกว่า ๑๐๐ เมตร และยาวกว่า ๑๖๐ กิโลเมตร เรียกว่า rinental หรือ tunnel-dale ส่วนหุบเขาหรือร่องที่มีขนาดเล็กอาจมีความยาวหลายเซนติเมตร เรียกว่า Nye channels (เรียกชื่อเพื่อเป็นเกียรติแก่ John Nye นักฟิสิกส์ชาวอังกฤษ)
1275.	tunnel; tunnel cave; natural tunnel	อุโมงค์ธรรมชาติ	<i>ดู natural tunnel; tunnel; tunnel cave</i>
1276.	turbidimeter	มาตรความขุ่น	เครื่องมือสำหรับวัด หรือเปรียบเทียบค่าความขุ่นของของเหลว โดยการวัดค่าที่ลดลงของความเข้มของลำแสงที่ผ่านของเหลวนั้น
1277.	turbidite	เทอร์ไบด์	ตะกอนหรือหินที่เกิดจากการสะสมตัวหรือที่สะสมตัวจากกระแสน้ำขุ่น โดยมีลักษณะการวางชั้นแบบเรียงขนาด มีการคัดขนาดปานกลาง และมีโครงสร้างปลัสมุมิชัดเจนตามลำดับชั้นที่มีการบันทึกในวัฏจักรบูมา (Bouma cycle)
1278.	turbidity current*	กระแสน้ำขุ่น	การเคลื่อนไหลที่เกิดขึ้นในน้ำ ลม หรือของเหลวอื่น ๆ เนื่องจากมีปริมาณของสารแขวนลอยแตกต่างกัน ทำให้เกิดภาวะขุ่นมัวขึ้น เช่น อากาศที่มีดมัวเนื่องจากการระเบิดของภูเขาไฟ หิมะถล่ม หรือน้ำที่ขุ่นเนื่องจากท้องน้ำเปลี่ยนแปลง

			ความลาดชัน สาเหตุที่ทำให้เกิดกระแสความขุ่นนี้มีคลื่นขึ้นามี การเคลื่อนไหวเนื่องจากการแปรสัณฐานของเปลือกโลก การทับถมของสิ่งตกจมที่มีจำนวนมากจนเกินไป และแม่น้ำที่ไหลเชี่ยวกรากลงสู่ทะเล
1279.	turbidity size analysis	การวิเคราะห์ขนาดความขุ่น	รูปแบบหนึ่งของการวิเคราะห์ขนาดวัสดุ โดยอ้างอิงจากจำนวนวัสดุในสารแขวนลอยขุ่น และความขุ่นจะลดลงเมื่อสารตกตะกอน
1280.	turbidity*	ความขุ่น	๑. ภาวะที่น้ำมีสารลอยตัวปนอยู่ทำให้ความใสของน้ำลดลง น้ำจะมีความขุ่นมากเมื่อมีปริมาณของสารที่ลอยตัวอยู่ในน้ำมากจนมองเห็นได้ชัด ๒. ระดับความขุ่นของของเหลวที่เกิดจากปริมาณสารแขวนลอย
1281.	turbulence	การปั่นป่วน	การไหลของของเหลวหรือแก๊สที่ไม่ราบเรียบและมีการหมุนวน โดยเฉพาะในทางอุทกนิยมนิยามวิทยา ใช้อธิบายลักษณะการไหลคลุกเคล้าของกระแสอากาศอันเนื่องมาจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น การพาความร้อนของกลุ่มอากาศในบางบริเวณ จะทำให้เกิดการปั่นป่วนในแนวยืน ช่วยให้อากาศในบริเวณนั้นเกิดการคลุกเคล้าเร็วขึ้น และจะทำให้อากาศยานที่บินผ่านบริเวณนั้นเผชิญกับแรงอย่างรวดเร็วหรือที่เรียกกันทั่วไปว่า ตกหลุมอากาศ ในกระแสน้ำถ้ามีการปั่นป่วนเกิดขึ้น จะช่วยทำให้วัสดุต่าง ๆ เข้าปะปนไหลไปกับกระแสน้ำมากขึ้น การปั่นป่วนมักจะเกิดขึ้นในกระแสน้ำมหาสมุทรในรูปของกระแสน้ำย่อย ๆ ที่พัดเนไปทิศทางและความเร็วต่าง ๆ กัน

1282.	turbulent flow*	การไหลปั่นป่วน	อาการไหลของน้ำอย่างหนึ่งซึ่งมีลักษณะปั่นป่วนไม่เป็นไปตามแนวตรง ดู <i>turbulence</i> ประกอบ
1283.	Turkey stone	หินตุรกี	ดู <i>novaculite</i>
1284.	turtle stone	หินลายกระดองเต่า	ดู <i>septarium</i> ความหมายที่ ๑
1285.	turtleback	ภูมิประเทศแบบหลังเต่า	พื้นผิวภูมิประเทศที่มีลักษณะโค้งเรียบ ปรากฏเฉพาะที่เดทวอลเลย์ (Death Valley) ในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ซึ่งมีรูปแบบคล้ายหลังเต่า ลักษณะเป็นรูปโดมยาวขนาดใหญ่ ความสูงประมาณสองถึงสามพันเมตร
1286.	twin axis	แกนผลึกแฝด	เส้นซึ่งเป็นทิศทางของผลึกที่ผลึกหนึ่งของผลึกแฝด อาจหมุนรอบไปแล้ว (โดยปกติ ๑๘๐ องศา) ทำให้ผลึกนั้นไปทับซ้อน หรือซ้อนรอยกับอีกผลึกหนึ่งที่เป็นคู่แฝดกัน แกนผลึกแฝดในผลึกแฝดโดยทั่วไปจะตั้งฉากกับหน้าผลึกที่สำคัญ แต่จะไม่พ้องกับแกนสมมาตรคู่ เช่น แกนทวิสมมาตร แกนจตุรสมมาตร แกนฉสมมาตร เมื่อเป็นการหมุนไป ๑๘๐ องศา สำหรับบางผลึกที่มีการหมุนไป ๙๐ องศา รอบแกนทวิสมมาตร อาจถือเป็นองค์ประกอบผลึกแฝดได้ ดู <i>twin elements</i> ประกอบ
1287.	twin center	ศูนย์กลางผลึกแฝด	จุดในผลึกที่ผลึกแต่ละผลึกของผลึกแฝดจัดเรียงตัวแบบสมมาตรกัน ดู <i>twin axis, twin center</i> และ <i>twin elements</i> ประกอบ
1288.	twin crystal; twin;	ผลึกแฝด	<i>twin; twin crystal; twinned crystal</i>

	twinned crystal		
1289.	twin elements	องค์ประกอบผลึกแฝด	องค์ประกอบที่แสดงถึงความเกี่ยวพันของผลึกหนึ่งกับผลึกที่เป็นคู่แฝดกัน ซึ่งอาจแสดงความสัมพันธ์ด้วยแกนผลึกแฝด ระนาบผลึกแฝด หรือศูนย์กลางผลึกแฝด
1290.	twin gliding	การไถลในผลึก	การเลื่อนไถลในผลึกที่เป็นผลให้เกิดผลึกแฝด
1291.	twin law	กฎผลึกแฝด	กฎความสัมพันธ์ของผลึกแฝดของแร่หรือกลุ่มแร่ ซึ่งใช้อธิบายถึงชนิดแกนผลึกแฝด จุดกลางผลึกแฝด ระนาบผลึกแฝด และชนิดผลึกแฝด
1292.	twin plane; twinning plane	ระนาบผลึกแฝด	ระนาบซึ่งผลึกฝังตรงข้ามกันของผลึกแฝดมีสมมาตรต่อกัน หรือผลึกทั้งสองของผลึกแฝดสะท้อนรูปลักษณะของกันและกันข้ามผ่านระนาบนี้ ระนาบผลึกแฝดจะขนานกับหน้าผลึกที่สำคัญ หรือตั้งฉากกับแกนผลึกแฝด แต่จะไม่ขนานกับระนาบสมมาตรของแต่ละผลึก ดู <i>twin axis, twin center และ twin elements ประกอบ</i>
1293.	twin; twin crystal; twinned crystal	ผลึกแฝด	ผลึก ๒ ผลึกซึ่งมีส่วนประกอบเดียวกัน หรือเป็นแร่ชนิดเดียวกันเกิดอยู่ร่วมกันอย่างมีสมมาตร โดยสมมาตรนั้นอาจเกี่ยวกับแกน ระนาบ หรือจุดศูนย์กลาง ซึ่งไม่ปรากฏอยู่ในแบบการแบ่งชั้นของผลึก แกน ระนาบ หรือจุดศูนย์กลางนี้ถือเป็นองค์ประกอบผลึกแฝด ดู <i>symmetry elements; elements of symmetry และ twin elements ประกอบ</i>

			
1294.	twinned crystal; twin crystal; twin	ผลึกแฝด	<i>twin; twin crystal; twinned crystal</i>
1295.	twinning	การเกิดผลึกแฝด	พัฒนาการของผลึกแฝดโดยการงอก แปลงรูป หรือเคลื่อนไถล ดู <i>gliding twin; deformation twin; mechanical twin; growth twins; และ transformation twin; ประกอบ</i>
1296.	twinning plane; twin plane	ระนาบผลึกแฝด	ดู <i>twin plane; twinning plane</i>
1297.	two dimension seismic data; 2 D seismic data	ข้อมูลความไหวสะเทือนสองมิติ	ข้อมูลการวัดความไหวสะเทือนซึ่งแสดงด้วยรูปตัดขวางในแนวตั้งที่ประกอบด้วยเส้นบันทึกข้อมูลรอยคลื่นจำนวนมากเรียงต่อ ๆ กันไป
1298.	two dimensional survey; 2 D survey	การสำรวจแบบสองมิติ	การสำรวจวัดความไหวสะเทือนที่บันทึกข้อมูลในแนวตั้งตามแนวเส้นซึ่งพยายามให้เป็นแนวตรงมากที่สุดแล้วได้ผลออกมาเป็นภาคตัดขวางโครงสร้างทางธรณีวิทยาสองมิติหรือกลุ่มของแนวสำรวจวัดคลื่นไหวสะเทือนที่บันทึกข้อมูลแต่ละแนวแยกจากกัน โดยทั่วไปแนวสำรวจแต่ละแนวจะห่าง

			กัน ๑ กิโลเมตร หรือมากกว่า การสำรวจแบบสองมิตินี้มีจำนวนแนวสำรวจที่ทำมุมกับโครงสร้างทางธรณีวิทยา เช่น รอยเลื่อน ชั้นหินคดโค้ง มากกว่าแนวสำรวจที่ขนานกับแนวของโครงสร้าง ทั้งนี้เพื่อช่วยให้มีความต่อเนื่องของข้อมูลคลุมทั้งบริเวณสำรวจ และช่วยในการแปลความหมายและการทำแผนที่ธรณีวิทยาโครงสร้าง
1299.	two way travel time; 2-way travel time	เวลาเดินทางสองเที่ยว	ระยะเวลาทั้งหมดที่คลื่นไหวสะเทือนเดินทางจากต้นกำเนิดไปยังชั้นสะท้อนแล้วกลับขึ้นมาที่ตัวรับสัญญาณบนพื้นผิว ระยะเวลาการเดินทาง ๒ เที่ยวที่น้อยที่สุดคือ เวลาที่คลื่นไหวสะเทือนตกกระทบตังฉากและไม่มีการเลื่อม
1300.	two-cycle valley	หุบเขาสองวัฏจักร	หุบเขาที่เป็นผลจากการกร่อน ๒ รอบ โดยดูจากลักษณะของหุบเขาแคบด้านในที่มีขอบเขตต่อกับตะพักระดับสูง
1301.	type	๑. ต้นแบบ	ในทางอนุกรมวิธาน หมายถึงตัวอย่างของสิ่งมีชีวิตหรือตัวอย่างของซากดึกดำบรรพ์ที่ใช้เป็นหลักฐานในการตั้งชื่อทางวิทยาศาสตร์ โดยชื่อชนิดจะใช้ตัวอย่างใดตัวอย่างหนึ่งเป็นต้นแบบ ส่วนชื่อสกุลจะใช้ชนิดใดชนิดหนึ่งเป็นต้นแบบ <i>ดู holotype ป/ระกอบ</i>
1302.	type	๒. แบบฉบับ	คำที่ใช้ทางธรณีวิทยาในการลำดับชั้นหิน เช่น หินทรายที่มีซากไทรโลไบต์ยุคแคมเบรียนเป็นหินแบบฉบับพบที่เกาะตะรุเตา จังหวัดสตูล
1303.	type area**	พื้นที่แบบฉบับ	พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่ชั้นหินแบบฉบับตั้งอยู่
1304.	type fossil	ซากดึกดำบรรพ์แบบฉบับ	คำที่ใช้ในบางโอกาสสำหรับซากดึกดำบรรพ์ดัชนี

			<i>ดู index fossil ประกอบ</i>
1305.	type genus	สกุลต้นแบบ	ชื่อสกุลของสิ่งมีชีวิตหรือซากดึกดำบรรพ์ที่ถูกเลือกมาใช้เป็นหลักฐานในการตั้งชื่อทางวิทยาศาสตร์ในชั้นวงศ์ (family) วงศ์ใหญ่ (superfamily) และวงศ์ย่อย (subfamily) ถือเป็นต้นแบบของวงศ์ วงศ์ใหญ่ และวงศ์ย่อยนั้น ๆ
1306.	type locality	ที่ตั้งแบบฉบับ	๑. ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่ขึ้นหินแบบฉบับปรากฏอยู่หรือตั้งชื่อขึ้นเป็นครั้งแรก <i>ดู reference locality ประกอบ</i> ๒. พื้นที่ซึ่งมีลักษณะสำคัญทางธรณีวิทยา เช่น สถานที่เกิดของแหล่งแร่หรือหินอัคนีบางชนิด หรือตัวอย่างต้นแบบของชนิดหรือชนิดย่อยของซากดึกดำบรรพ์ ที่ได้รับการตั้งชื่อหรือบรรยายถึงเป็นครั้งแรก
1307.	type material; hypodigm	วัสดุต้นแบบ	ตัวอย่างสิ่งมีชีวิตหรือซากดึกดำบรรพ์ทั้งหมดที่ใช้เป็นหลักฐานในการตั้งชื่อทางวิทยาศาสตร์
1308.	type section; stratotype**	ขึ้นหินแบบฉบับ	<i>ดู stratotype; type section</i>
1309.	type species	ชนิดต้นแบบ	ชื่อชนิดของสิ่งมีชีวิตหรือซากดึกดำบรรพ์ที่ถูกเลือกมาใช้เป็นหลักฐานในการตั้งชื่อทางวิทยาศาสตร์ในชั้นสกุลหรือสกุลย่อยเป็นครั้งแรก ถือเป็นต้นแบบของสกุลหรือสกุลย่อยนั้น ๆ <i>มีความหมายเหมือนกับ genotype ความหมายที่ ๑</i>
1310.	type specimen	ตัวอย่างต้นแบบ	ตัวอย่างใดตัวอย่างหนึ่งของสิ่งมีชีวิตหรือซากดึกดำบรรพ์ ซึ่ง

			ใช้เป็นหลักฐานในการตั้งชื่อทางวิทยาศาสตร์ในชั้นชนิดหรือชนิดย่อย ตัวอย่างต้นแบบอาจเป็นต้นแบบแรก (holotype) ต้นแบบเพิ่ม (lectotype) หรือต้นแบบใหม่ (neotype) ก็ได้
1311.	typhoon*	ไต้ฝุ่น	พายุหมุนในเขตร้อนที่มีกำลังลมแรงจัดเกิดในบริเวณภาคตะวันตกของมหาสมุทรแปซิฟิกและในทะเลจีน คำว่า typhoon นี้ยังไม่ทราบแน่นอนว่ามาจากภาษาใด อาจมีที่มาจากคำในภาษาจีนกลางตั้งว่า t' ai fung ซึ่งแปลว่า ลมแรงจัด หรือมาจากคำในภาษาอาหรับว่า tufan ซึ่งแปลว่า ควัน หรือมาจากคำในภาษากรีกว่า typhon ซึ่งแปลว่า ลมพายุ หรือลมหมุน
1312.	T&T analysis	การวิเคราะห์ทีเดลตาที	วิธีหาความเร็วคลื่นไหวสะเทือนในแนวดิ่งจากการวัดคลื่นเคลื่อนออกปกติและช่วงเวลาคลื่นสะท้อนเดินทางถึงจีโอโพน
1313.	Udden grade scale	มาตราขนาดตะกอนอัดเดน	มาตราวัดขนาดเม็ดตะกอนในหน่วยลอการิทึม โดยใช้ ๑ มิลลิเมตร เป็นขนาดอ้างอิง และกำหนดให้ใช้เป็นอัตราก้าวหน้าในทิศทางของขนาดที่ลดลง และ ๒ ในทิศทางขนาดที่เพิ่มขึ้น เช่น ๐.๒๕, ๐.๕, ๑, ๒, ๔ ดู <i>Wentworth grade scale</i> ประกอบ
1314.	uintahite	ยูอินทาห์ไอด์	บิพูเมนสีดำ คล้ายยางมะตอย สีผงสีน้ำตาล รอยแตกแบบก้นหอย ละลายในน้ำมันสน เกิดเป็นสายแร่ในเมืองยูอินทาห์ รัฐยูทาห์ มีความหมายเหมือนกับ <i>gilsonite</i> และ <i>uintahite</i> ดู <i>wurtzilite</i> ประกอบ

1315.	uintaite	ยูอินทาไต์	ดู <i>uintahite</i>
1316.	Ulslerian	อัลสเตอเรียน	คำเรียกชื่อหน่วยหินในทวีปอเมริกาเหนือ เป็นหน่วยหินที่มีอายุอยู่ในช่วงยุคดีโวเนียนตอนต้น
1317.	ultimate analysis	การวิเคราะห์ขั้นสูง	การวิเคราะห์หาปริมาณธาตุในสารประกอบเป็นร้อยละ เช่น ในการวิเคราะห์ถ่านหิน โดยหาปริมาณคาร์บอน ไฮโดรเจน กำมะถัน ไนโตรเจน และออกซิเจน
1318.	ultimate base landforms	ฐานภูมิลักษณะสุดท้าย	ภูมิลักษณะที่เกิดขึ้นในเวลาใกล้จะสิ้นสุดวัฏจักรการกร่อน
1319.	ultimate base level	ระดับอยู่ตัวต่ำสุด	ระดับอยู่ตัวต่ำสุดที่ลำธารหนึ่งสามารถกร่อนร่องน้ำลงไปถึง เทียบได้กับระดับน้ำทะเลที่ถ่ายโอนเข้าไปใต้ลำธารนั้น <i>มีความหมายเหมือนกับ general base level ดู temporary base level ประกอบ</i>
1320.	ultimate landform	ภูมิลักษณะท้ายสุด	ภูมิลักษณะที่เกิดขึ้นในเวลาใกล้จะสิ้นสุด วัฏจักรของการกร่อน
1321.	ultimate recovery	ผลผลิตสูงสุด	ปริมาณปิโตรเลียมสูงสุดที่จะผลิตได้ตั้งแต่เริ่มแรกถึงก่อนเลิกผลิตและปิดหลุม ดู <i>recovery reserve ประกอบ</i>
1322.	ultimate strength; breaking strength	ความทนแตกหัก	ดู <i>breaking stress</i>
1323.	Ultisols	อัลติซอลส์	อันดับดินอันดับหนึ่งในการจำแนกตามระบบอนุกรมวิธานดิน เป็นดินแร่ที่มีลักษณะทางสัณฐานเหมือนกับอันดับดินแอลฟีซอลส์ ต่างกันที่อัตราเบสอิ่มตัวอยู่ในระดับต่ำ (น้อยกว่าร้อยละ

			ละ ๓๕ และดินมีอายุมากกว่า แร่ส่วนใหญ่เป็นพวกเคโอไลไนต์และกิบบิไซด์ พบมากในเขตสภาพภูมิอากาศอบอุ่นและร้อนชื้น ดู <i>Alfisols</i> ประกอบ
1324.	ultrabasic rock	หินอัลตราเบสิก	หินอัคนีที่ประกอบด้วยซิลิกาเป็นปริมาณน้อยกว่าร้อยละ ๔๕ 36/55
1325.	ultramafic rock	หินอัลตราเมฟิก	หินอัคนีที่ประกอบด้วยแร่เฟอร์โรแมกนีเซียนรวมกันมากกว่าร้อยละ ๙๐ 36/55
1326.	ultrametamorphism*	การแปรสภาพอุกฤษฎ์	กระบวนการแปรสภาพในช่วงที่มีอุณหภูมิและความดันสูงสุด ทำให้หินเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพทั้งหลอมเหลวหรือหลอมละลายทั้งหมดจนหินนั้นกลายเป็นแมกมาได้
1327.	umber	อัมเบอร์	ดินสีน้ำตาลที่เกิดตามธรรมชาติ มีสีเข้มกว่าโอเคอร์และเซียนนา ประกอบด้วยแมงกานีสออกไซด์ เพอร์ริกออกไซด์ ซิลิกาและปูน ใช้เป็นสีน้ำตาลอมเขียวโดยตรง ใช้ทำสีถาวร เมื่อเผาให้ผงสีน้ำตาลดำหรือสีน้ำตาลแดง ดู <i>ocher</i> และ <i>sienna</i> ประกอบ
1328.	umbo	ขั้วเปลือก	ส่วนของเปลือกหอยกาบคู่และแบรคิโอพอดด้านที่อยู่ใกล้กับแนวหีบเผย มีลักษณะเป็นโหนกนูนหนาากกว่าส่วนอื่น ๆ ในเปลือกเดียวกัน ส่วนที่นูนหนานี้หากเกิดขึ้นที่ขอบและมีลักษณะเป็นมุมงอจุ่มจะเรียกว่า จะงอยเปลือก ดูรูป/ประกอบที่ <i>brachial valve</i>
1329.	unakite	หินยูนาไคต์	หินแกรนิตชนิดหนึ่งที่มีเอพิโดตมาก ประกอบด้วยแร่หลักเป็น

			ออร์โทเคลสสีชมพู ควอตซ์ และแร่รองเป็นออกไซด์ทึบแสง อะพาไทต์ และเซอร์คอน ซึ่งนี้มาจากชื่อเทือกเขายูนาตา ใน รัฐเทนเนสซีตะวันออก ประเทศสหรัฐอเมริกา
1330.	unconcentrated wash; rain wash; surface wash	การชะล้างแบบแผ่ซ่าน	<i>ดู sheet erosion; sheet flood erosion</i>
1331.	unconfined compressive strength	ความทนแรงอัดระบบเปิด	ค่าความเค้นสูงสุดในแนวแกนที่มวลวัสดุสามารถรับได้ ภายใต้สภาวะไร้แรงดันปิดล้อม 14/56
1332.	unconformable strata*	ชั้นหินไม่เรียงตามลำดับ	ชั้นหินที่วางตัวทับซ้อนเรียงกันขึ้นไปอย่างไม่ต่อเนื่องกับชั้นหินอายุแก่กว่าที่รองรับอยู่ข้างใต้ อาจเป็นชุดของชั้นหินที่มีช่วงอายุไม่ต่อเนื่องกันขึ้นไปตามลำดับ โดยขาดช่วงอายุตอนใดตอนหนึ่งไป หรืออาจเป็นชุดของชั้นหินอายุน้อยกว่าที่วางตัวไม่ขนานกับชั้นหินที่รองรับอยู่ข้างใต้ หรือมีแนวระดับและมุมแตกต่างจากชั้นที่รองรับนั้น
1333.	unconformity*	รอยชั้นไม่ต่อเนื่อง	รอยต่อของชั้นหินต่างชุดที่วางซ้อนกัน เกิดเนื่องจากชั้นหินชุดล่างซึ่งมีอายุแก่กว่าขาดหายไปช่วงใดช่วงหนึ่ง เพราะมีการกร่อนเป็นเวลานาน รอยชั้นไม่ต่อเนื่อง แบ่งออกเป็น ๓ ชนิด คือ ๑. รอยชั้นไม่ต่อเนื่องเชิงมุม (angular unconformity) ๒. รอยชั้นไม่ต่อเนื่องคงระดับ (disconformity) ๓. รอยชั้นไม่ต่อเนื่องบนหินอัคนี (nonconformity)
1334.	unconsolidated	วัสดุร่วน	๑. ตะกอนที่มีลักษณะยังไม่แข็งตัวหรือไม่เรียงชั้นหรือ

	material		เป็นอนุภาคที่ยังไม่เชื่อมประสานเข้าด้วยกัน โดยเกิดขึ้นที่พื้นผิวหรือในระดับลึก ๒. วัสดุดินที่เกาะตัวกันอย่างหลวม ๆ
1335.	unconsolidated sediment*	ตะกอนร่วน	ตะกอนที่ยังไม่จับตัวกันแน่นแข็งเป็นหิน
1336.	unda	-ระดับผิวน้ำ	คำที่ใช้กับสภาวะแวดล้อมของการตกตะกอนในบริเวณที่อยู่ภายใต้การกระทำของคลื่น คำว่า unda มาจากภาษาละติน หมายถึง คลื่น (wave)
1337.	undaform	สัณฐานระดับผิวน้ำ	ธรณีสัณฐานใต้น้ำที่เกิดจากคลื่น ทำให้มีการกร่อนและการก่อตัวในช่วงการพัฒนาของธรณีสัณฐานใต้น้ำให้อยู่ในสภาวะสมดุล
1338.	undathem	หน่วยหินระดับผิวน้ำ	หน่วยหินที่เกิดขึ้นจากการตกสะสมตัวในสภาวะแวดล้อมที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของคลื่น
1339.	under loaded stream	ธารน้ำตะกอนขาด	ดู คำอธิบายใน <i>loaded stream</i> รวบรวมพิจารณา
1340.	underclay	เคลย์ใต้ถ่านหิน	ชั้นเคลย์ที่วางตัวอยู่ใต้ชั้นถ่านหินซึ่งเป็นชั้นดินเดิมที่มีต้นไม้เจริญเติบโตอยู่ก่อนเป็นถ่านหินจึงมีรากต้นไม้อยู่ในชั้นหินนี้ เคลย์ใต้ถ่านหินถ้ามีคุณภาพดี มักนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมเซรามิกหรือดินทนไฟ มีชื่อเรียกอย่างอื่น เช่น coal clay, root clay, seat clay, seat earth, thill, underearth, warrant ดู <i>fire clay; fireclay; refractory clay, ganister และ seat earth; hard seat; seat rock;</i>

			<i>seat stone ประกอบ</i>
1341.	underfit stream	ธารพลังต่ำ	ธารขนาดเล็กมีพลังไม่มากพอที่จะสามารถกัดกร่อนหุบเขาได้ เนื่องจากมีปริมาณน้ำลดลง หรือมีการคดโค้งของธารน้ำทำให้ธารน้ำแคบลง โดยทั่วไปเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางน้ำจากการถูกกั้นโดยธารน้ำแข็ง หรือจากการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ
1342.	underflow	การไหลใต้ดิน	๑. การไหลของน้ำบาดาลในดินหรือชั้นใต้ผิวดินหรือภายใต้โครงสร้างที่มีรูปแบบเฉพาะ ๒. อัตราการไหลของน้ำบาดาลผ่านท่อหรือช่องว่าง ๓. น้ำที่ไหลใต้ชั้นหินหรือใต้ที่ราบตะกอนน้ำพา โดยทั่วไปจะไหลในทิศทางเดียวกัน แต่ช้ากว่าน้ำบนผิวดิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงลำธารแห้งขอดในภูมิภาคแห้งแล้ง
1343.	underground coal gasification (UCG)	การแปรสภาพถ่านหินใต้ดินเป็นแก๊ส (ยูซีจี)	กรรมวิธีในการเปลี่ยนสภาพถ่านหินใต้ดินให้เป็นแก๊สเชื้อเพลิง ส่วนใหญ่เป็นมีเทน เพื่อนำมาใช้ประโยชน์บนผิวดินโดยหลุมผลิต
1344.	underground stream	ธารน้ำใต้ดิน	น้ำส่วนที่ไหลเป็นแนวแน่นอนในร่องน้ำที่อยู่ใต้ดิน โดยทั่วไปจะอยู่ในบริเวณที่เป็นแนวแตก หรือรอยแยก <i>ดู subterranean stream และ percolating water ประกอบ</i>
1345.	underground water	น้ำใต้ดิน	๑. มีความหมายเหมือนกับ subsurface water แต่ไม่นิยมใช้ ๒. <i>ดู groundwater ความหมายที่ ๒</i>
1346.	underhand stoping	การเปิดเหมืองลงระดับล่าง	วิธีการทำเหมืองใต้ดินแบบหนึ่งโดยเริ่มเปิดเหมืองจากระดับบนลงมาข้างล่างของปล่องหลัก โดยระเบิดแร่จากพื้นออกไปตามปล่องสู่อุโมงค์ขนแร่ออกจากทางด้านล่าง การเปิด

			เหมือนแบบนี้มักทำกับสายแร่ที่ตั้งชั้น และส่วนที่เป็นแร่จะอยู่ที่พื้น
1347.	underloaded stream	ธารพาตะกอนขาด	ดูคำอธิบายใน <i>loaded stream</i>
1348.	undersaturated	ไม่อิ่มตัว	หินอัคนีที่มีปริมาณซิลิกาที่ไม่อิ่มตัวเป็นส่วนประกอบ เช่น แร่ตระกูลเฟลด์สปาทอยด์ โอลีวิน
1349.	underthrust fault*	รอยเลื่อนมุด	รอยเลื่อนย้อนแบบหนึ่งซึ่งเกิดจากหินส่วนที่อยู่ด้านล่างเคลื่อนตัวไปตามระนาบรอยเลื่อน ขณะที่หินส่วนที่อยู่ด้านบนยังคงอยู่กับที่ ในทางปฏิบัติเป็นการยากที่จะบอกได้ว่า รอยเลื่อนนั้นเป็นแบบรอยเลื่อนมุด หรือรอยเลื่อนไถลทับ ดู <i>overthrust fault</i> ประกอบ
1350.	undertow	กระแสน้ำตลบ	กระแสน้ำไหลกลับที่ท้องทะเลซึ่งไหลลงจากหาดที่ลาดชันสู่ทะเล กระแสน้ำเช่นนี้เกิดจากมวลน้ำที่เคลื่อนตัวเข้าหาฝั่ง โดยกระแสน้ำหรือคลื่น แล้วมวลน้ำไหลกลับลงไปตามพื้นหาดอย่างรวดเร็ว เพราะความถ่วงได้เพิ่มความแรงของกระแสน้ำนั้น
1351.	undiscovered resources	ปริมาณทรัพยากรยังไม่พบ	ปริมาณทรัพยากรที่คาดว่าจะมีในแหล่งที่อาจสำรวจพบในอนาคต ซึ่งอาจกำหนดขอบเขตของแหล่งแร่ในแผนที่หรือไม่ก็ได้ แบ่งย่อยออกได้เป็นปริมาณทรัพยากรคาดเดา (speculative resources) และปริมาณทรัพยากรสมมุติฐาน (hypothetical resources)
1352.	undulatory extinction	ตำแหน่งมิดสายสลับ	ตำแหน่งมิดแบบหนึ่งที่มีมองเห็นเกิดเป็นหย่อมต่อเนื่องกันไป ในผลึกเดียวกันนั้นเมื่อมีการหมุนเป็นฐานของกล้อง

			จุลทรรศน์ ดู inclined extinction , parallel extinction ประกอบ มีความหมายเหมือนกับ <i>oscillatory extinction</i> , <i>wavy extinction</i> , <i>strain shadow</i> ๑
1353.	uneven	-ขรุขระ	คำที่ใช้กับลักษณะรอยแตกของแร่ที่ผิวหน้าไม่เรียบ เช่น แร่ เหล็กแดง โรโดโครไซต์ กำมะถัน ดู <i>fracture</i> ประกอบ
1354.	uniaxial mineral	แร่แกนแสงเดียว	แร่ซึ่งผลึกแร่มีแกนแสงเพียงแกนเดียว และแกนแสงนี้จะพ้อง กับแกนผลึก C แร่แกนแสงเดียรมีค่าดัชนีหักเห ๒ ค่า และ เป็นแร่ที่มีระบบผลึกอยู่ในระบบสองแกนเท่า หรือสามแกน ราบ
1355.	unicellular	-เซลล์เดียว	คำที่ใช้กับสิ่งมีชีวิตที่ประกอบด้วยเซลล์เพียงเซลล์เดียว
1356.	uniformitarianism	เอกรูปนิยม	หลักสำคัญทางธรณีวิทยาซึ่ง นายเจมส์ ฮัตตัน (James Hutton) ได้ตั้งไว้เมื่อ พ.ศ. 2338 โดย ถือว่าสภาพต่างๆ ที่เกิดในธรณีกาลนั้น เป็นสิ่งที่อาจจะสังเกตได้จากสิ่งที่เกิดหรือเป็นไปใน ปัจจุบัน หลักข้อนี้ผิดกับทฤษฎีมหาวัดซึ่งถือว่าปรากฏการณ์ทางกายภาพส่วนใหญ่เป็นผล จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระยะสั้นๆ และเป็นข้อยกเว้น
1357.	uniformity coefficient	สัมประสิทธิ์การคัดขนาด	ค่าที่แสดงถึงการคัดขนาดของเม็ดตะกอนหรือขนาดของเม็ด แร่ ซึ่งหาได้จากอัตราส่วนระหว่างขนาดที่เล็กกว่าที่ร้อยละ ๖๐ ต่อขนาดที่เล็กกว่าที่ร้อยละ ๑๐ ของกราฟการกระจายตัว
1358.	unilocular	-ห้องเดียว	คำที่ใช้กับสิ่งมีชีวิตที่สร้างเปลือกหุ้มร่างกายเพียงห้องเดียว เช่น ฟอรามินิเฟอราชนิดห้องเดียว (single-chamber foraminifera)
1359.	uniserial	-แถวเดียว	คำที่ใช้กับสิ่งมีชีวิตที่สร้างเปลือกต่อกันเป็นแถวเดียวหรือชุด

			เดียว เช่น ฟอแรมินิเฟอราสกุล <i>Nodosaria</i> <i>ดูรูป/ประกอบ</i>
1360.	unit cell	เซลล์หน่วย	หน่วยโครงสร้างสามมิติที่เล็กที่สุดที่แบ่งออกได้ของแร่ ซึ่งมีสมมาตรและสมบัติของแร่ นั้น ประกอบด้วยอะตอมกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มหนึ่ง ซึ่งอะตอมเหล่านั้นอาจมีตำแหน่งอยู่ที่มุม ขอบ หรืออยู่ภายในเซลล์หน่วย เมื่อเซลล์หน่วยหลาย ๆ เซลล์มาประกอบกันจะกลายเป็นผลึกแร่
1361.	unit value	มูลค่าต่อหน่วย	ราคาของแร่หรือหินต่อตันหรือหน่วยวัดอื่น ๆ
1362.	unit-stratotype	หน่วยชั้นหินแบบฉบับ	ชั้นหินแบบฉบับที่ใช้เป็นมาตรฐานสำหรับกำหนดหน่วยชั้นหิน โดยถือเส้นเขตชั้นหินแบบฉบับเป็นเครื่องกำหนดแนวบนสุดและล่างสุดของหน่วยชั้นหินแบบฉบับหนึ่ง ๆ
1363.	univalve	๑. -ฝาเดียว	คำที่ใช้หมายถึงมีฝาเดียว
1364.	univalve	๒. สัตว์ฝาเดียว	สัตว์ซึ่งมีโครงร่างเป็นเปลือกฝาเดียวหรือหุ้มร่างกายอ่อนนุ่มที่อยู่ภายใน โดยเฉพาะสัตว์จำพวกหอยกาบเดียว (class Gastopoda) และหอยเซฟาโลพอด (class Cephalopoda) <i>ดู bivalve ประกอบ</i>
1365.	universal stage	แท่นหมุนหลายแกน	เครื่องมือชนิดหนึ่ง ประกอบด้วยแกนหมุน ๓, ๔ หรือ ๕ แกน ใช้ติดตั้งบนแท่นหมุนของกล้องจุลทรรศน์โพลาไรส์ เพื่อใช้ในการศึกษาแผ่นตัดบาง โดยแท่นหมุนหลายแกนนี้จะมีวงกลมแนวระนาบที่หมุนได้ ๙๐ องศา ๒ วง ตรงกลางเป็นที่วางแผ่นตัดบาง เพื่อใช้ศึกษาวัตถุมุมแนวแกนของผลึกแร่ที่จะพลีตลงบนตาข่ายชนิดดัดหรือตาข่ายวูฟฟ์

1366.	unmixing; exsolution	ผลึกผสมเนื้อแยก	ดู <i>exsolution; unmixing</i>
1367.	unpaired terrace	ตะพักเดี่ยว	ตะพักลำน้ำซึ่งไม่มีความเกี่ยวข้องหรือเกิดคนละช่วงเวลากับตะพักลำน้ำที่อยู่ฝั่งตรงข้ามกันของหุบเขา ปรกติเกิดจากลำน้ำโค้งตัวดแกว่งตัวไปมาข้ามหุบเขา ดู <i>paired terrace</i> ประกอบ มีรูป (ก) (ข) ความแตกต่างระหว่าง ก ตะพักคู่ (paired terrace) กับ ข ตะพักเดี่ยว (unpaired terrace)
1368.	unrecoverable volumes	ปริมาณผลิตไม่ได้	(ปิโตรเลียม) ปริมาณน้ำมันดิบและแก๊สธรรมชาติที่ประมาณได้ ณ เวลาใดเวลาหนึ่งว่าหลงเหลืออยู่ในแหล่งกักเก็บหลังจากที่หยุดผลิตไปแล้ว เนื่องจากไม่สามารถผลิตได้โดยเทคโนโลยีและสภาพเศรษฐกิจที่คาดการณ์ได้ ณ เวลานั้น แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือ ปริมาณที่สามารถผลิตได้โดยเทคโนโลยีที่มีอยู่แต่ยังไม่คุ้มกับการลงทุนภายใต้ภาวะเศรษฐกิจขณะนั้น และปริมาณที่ไม่สามารถผลิตได้โดยเทคโนโลยีที่มีอยู่ในขณะนั้น
1369.	unsaturated hydrocarbon	ไฮโดรคาร์บอนไม่อิ่มตัว	สารประกอบไฮโดรคาร์บอนซึ่งประกอบด้วยคาร์บอนอะตอมที่มีพันธะสองหรือพันธะสามกับอะตอมของไฮโดรเจน เช่น เบนซีน ดู <i>saturated hydrocarbon</i> ประกอบ

1370.	unsaturated zone	เขตไม่อิ่มน้ำ	เขตหรือส่วนชั้นใต้ดินที่มีน้ำบรรจุอยู่ แต่แรงดันน้ำในเขตนี้ จะน้อยกว่าแรงดันของบรรยากาศ เพราะน้ำในส่วนชั้นใต้ดิน บรรจุอยู่ในช่องว่างเล็ก ๆ ซึ่งมีอากาศหรือแก๊สอยู่ด้วยภายใต้ ความกดบรรยากาศ เขตไม่อิ่มน้ำอยู่ระหว่างผิวดินกับระดับ น้ำบาดาล (water table) มีความหมายเหมือนกับ <i>vadose zone</i> และ <i>zone of aeration</i>
1371.	unstable gravimeter; astatic gravimeter	มาตรความถ่วงความไวสูง	ดู <i>astatic gravimeter; unstable gravimeter</i> 2/56
1372.	unstable isotope ; radioisotope	ไอโซโทปไม่เสถียร	ดู <i>radioisotope; unstable isotope</i>
1373.	unstratified	-ไม่แสดงชั้น	คำที่ใช้กับมวลหินเนื้อสมานแน่น หรือตะกอนที่ไม่แสดงชั้น เช่น หินแกรนิต หรือตะกอนธารน้ำแข็งไม่แสดงชั้น มีความหมายตรงข้ามกับ <i>stratified</i> ดู <i>till</i> ประกอบ
1374.	unstratified drift; till	ตะกอนธารน้ำแข็งไม่แสดงชั้น	ดู <i>till; unstratified drift</i>
1375.	upgrading	การเพิ่มระดับแผ่นดิน :	ดู <i>aggradation</i> ๑
1376.	uphole shooting, uphole survey	การบันทึกคลื่นปากหลุม	การบันทึกคลื่นไหวสะเทือนโดยการวางจีโอโฟนไว้ที่ปากหลุมเจาะ และจัดลำดับการจุดระเบิดในหลุมที่มีความลึกต่าง ๆ เริ่มต้นจากความลึกมากไปหาน้อยเพื่อหาความเร็วคลื่นไหวสะเทือนและหาค่าผันแปรความเร็วคลื่นของวัสดุบริเวณผนัง

			หลุมเจาะ
1377.	uphole time	เวลาปากหลุม	เวลาการเดินทางของคลื่นไหวสะเทือนจากตำแหน่งจุดระเบิดในหลุมระเบิดถึงจีโอโฟนที่ปากหลุม
1378.	upland	ที่ดอน	๑. คำทั่วไปที่ใช้ในความหมายของพื้นที่สูงแผ่เป็นบริเวณกว้าง เช่น พื้นที่ซึ่งอยู่ห่างจากแนวชายฝั่งทะเลหรือพื้นที่ด้านในของประเทศ ๒. พื้นที่สูงที่ต่างกับหุบเขา ที่ราบ และพื้นที่ต่ำอื่น ๆ ซึ่งอยู่ในบริเวณนั้น ๓. แผ่นดินที่มีระดับสูงขึ้นเหนือที่ลุ่มที่อยู่ตามแนวลำธารหรือที่ลุ่มระหว่างเนินเขา
1379.	uplift*	การยกตัว	การที่ชั้นหินยกตัวขึ้นหรือเลื่อนขึ้น ทำให้เปลือกโลกส่วนนั้นสูงขึ้น เช่น โดม หรือโค้งเทือกเขา
1380.	upper	ตอนบน	ชั้นหินที่สะสมตัวในช่วงปลายของลำดับอายุทางธรณีวิทยา ลำดับหนึ่ง ๆ คำนี้ใช้ได้ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ หากใช้อย่างเป็นทางการจะต้องขึ้นต้นด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ ดู <i>late, early, lower และ middle ประกอบ</i>
1381.	Upper Carboniferous	คาร์บอนิเฟอรัสตอนบน	หน่วยอายุหินทางธรณีกาลของกลุ่มนักวิชาการยุโรป มีช่วงเวลาเท่ากับยุคเพนซิลเวเนียนของทวีปอเมริกา ดู <i>Lower Carboniferous และ Pennsylvanian ประกอบ</i>
1382.	uprush; swash	คลื่นซัดหาด	ดู <i>swash; uprush</i>
1383.	upthrow; upthrown*	ส่วนเลื่อนขึ้น	๑. ส่วนหินด้านที่เลื่อนขึ้นตามระนาบรอยเลื่อน เมื่อเปรียบเทียบกับส่วนหินด้านที่อยู่ตรงข้ามของรอยเลื่อนนั้น

			๒. ระยะห่างของส่วนหินที่เลื่อนขึ้น เมื่อวัดตามแนวยิน <i>ดู downthrow; downthrown ประกอบ (ดูรูปที่ fault)</i>
1384.	upwarping*	การเกิดแผ่นดินโก่งตัวขึ้น	<i>ดูคำอธิบายใน warping ๒</i>
1385.	upwelling	การลอยตัว	กรรมวิธีที่น้ำในระดับลึกของทะเลหรือมหาสมุทรลอยตัว ขึ้นมาสู่เบื้องบน มักปรากฏในบริเวณที่มีลมประจำพัดขนาน กับฝั่งทะเลซึ่งทำให้เกิดกระแสน้ำไหลออกจากฝั่ง และจะจุด ดิ่งมวลน้ำเบื้องล่างในที่ลึกให้ลอยตัวสูงขึ้น ส่วนในมหาสมุทร ปรากฏการณ์เช่นนี้มักเกิดขึ้นเมื่อมีลมประจำพัดเวียนเข้าหา ศูนย์กลางตามระบบไซโคลน ซึ่งจะทำให้กระแสน้ำไหลออก จากศูนย์กลางเวียนตามระบบแอนติไซโคลน อาการดังกล่าว นี้จะทำให้มวลน้ำเบื้องล่างลอยตัวขึ้นมายังผิวน้ำในบริเวณ ศูนย์กลางนั้น มวลน้ำจากที่ลึกลอยตัวขึ้นมายังเบื้องบนเป็นน้ำ ที่เย็นกว่าน้ำในระดับตื้น และอุดมสมบูรณ์ด้วยพืชที่เป็น อาหารสัตว์ทะเล ดังนั้น บริเวณที่มีปรากฏการณ์นี้จะเป็นย่าน ที่ปลาชุม
1386.	uralite	อูราไลต์	แอมฟิโบลทุกชนิดที่มีชนิดฮอร์นเบลนด์หรือแอกทิโนไลต์ สีเขียว มักเป็นเส้นใยหรือรูปเข็ม เกิดในหินที่แปรเปลี่ยน และเป็น หลักฐานเทียมของไพรอกซีนชนิดออกไซด์
1387.	uralitization	การเปลี่ยนเป็นอูราไลต์	การเกิดแอมฟิโบลจากไพรอกซีน เนื่องจากการแทนที่ในแมก มาช่วงปลาย หรือจากกระบวนการแปรสภาพซึ่งแอมฟิโบล อูราไลต์แปรเปลี่ยนมาจากไพรอกซีนปฐมภูมิ รวมถึงการแปร สภาพของหินอัคนีซึ่งไพรอกซีนเปลี่ยนเป็นแอมฟิโบลในหิน แปร เช่น หินแกบโบรเปลี่ยนเป็นหินเขียว (greenstone)

1388.	uraninite	ยูเรนิไนต์ (ถ้าไม่ตัดก็ต้องเก็บ 1469 u และ 1557 c และตัด ดู ... ประกอบ)	๑. แร่กัมมันตรังสีชนิดหนึ่ง มีสูตรเคมี UO_2 ผลึกอยู่ในระบบสามแกนเท่า มีสีดำ น้ำตาล หรือเทาโลหะ สีมงสีดำ น้ำตาล ความถ่วงจำเพาะ ๗.๕-๗.๗ ความแข็ง ๕.๕ วาวแบบกึ่งโลหะถึงน้ำมันดิน หรือวาวคล้ายดิน เกิดในสายแร่ตะกั่ว ดีบุก และทองแดง ในแหล่งหินทราย และเกิดเป็นแร่ปฐมภูมิในหินแกรนิตและเพกมาไทต์ บางส่วนมักถูกออกซิไดซ์ ยูเรนิไนต์ประกอบด้วยมลทิน เช่น โลหะพวกทอเรียม เรเดียม ซีเรียม อิตเทรียม และตะกั่ว เมื่อนำไปให้ความร้อนจะให้แก๊สฮีเลียมเป็นส่วนใหญ่ เป็นแหล่งสินแร่ยูเรเนียม <i>มีความหมายเหมือนกับ coracite และ ulrichite ดู pitchblende ประกอบ</i> ๒. ชื่อกลุ่มแร่กัมมันตรังสีทรงลูกบาศก์ มีสูตรเคมี AO_2 เมื่อ A เป็น ยูเรเนียม ทอเรียม ซีเรียม หรือเซอร์โคเนียม
1389.	uranium-series age method	การหาอายุจากชุดธาตุยูเรเนียม	การคำนวณหาอายุของวัสดุทางธรณีวิทยาอายุน้อยวิธีหนึ่งจากการตรวจหาปริมาณธาตุไอโซโทปลูกของ U-239, Th-230 และ protactinium-231 ในธรรมชาติที่เกิดไม่สมดุลกับปริมาณธาตุไอโซโทปแม่ที่มีอายุยืนยาวของ U-238 และ U-235 โดยที่อายุคำนวณได้จากอัตราส่วนของไอโซโทปเหล่านี้ ดู <i>uranium-thorium-lead age method</i> ประกอบ
1390.	uranium-thorium lead age method	การหาอายุจากยูเรเนียม-ทอเรียม-ตะกั่ว	การหาอายุเป็นปีของแร่หรือหิน มักวิเคราะห์จากเซอร์คอน โดยใช้อัตราส่วนการสลายตัวของธาตุกัมมันตรังสี ยูเรเนียม

			๒๓๘ ต่อตะกั่ว ๒๐๖ และอัตราส่วนกัมมันตรังสีของยูเรเนียม ๒๓๕ ต่อตะกั่ว ๒๐๗ และทอเรียม ๒๓๒ ต่อตะกั่ว ๒๐๘ แต่ละอัตราส่วนจะให้อายุไม่เหมือนกันในตัวอย่างเดียวกัน นอกจากนั้นยังหาอายุได้จากตะกั่วต่อตะกั่วโดยใช้อัตราส่วนกัมมันตรังสีของตะกั่ว ๒๐๗ ต่อตะกั่ว ๒๐๖ ก็ได้ การหาอายุทั้ง ๔ วิธีนี้อาจจะได้ค่าตรงกันหรือไม่ก็ได้ โดยทั่วไปใช้เปรียบเทียบกับวิธีอื่นเพื่อดูว่าระบบของหินถูกรบกวนหรือไม่ ปัจจุบันนิยมใช้การหาอายุจากยูเรเนียม-ตะกั่ว เท่านั้น
1391.	uranotile	ยูราโนไทล์	ดู <i>uraphane</i>
1392.	uraphane	อูราเฟน	แร่กัมมันตรังสีสูงแบบทุติยภูมิ มีสูตรเคมี $\text{Ca}(\text{UO}_2)_2 (\text{SiO}_3 \text{OH})_2 \cdot 5 \text{H}_2\text{O}$ ผลึกอยู่ในระบบหนึ่งแกนเอียง มีสี่เหลี่ยม มีโครงสร้างเหมือนสกลอดอร์สไกต์ และคิวโปรสกลอดอร์สไกต์ และเป็นทวิลักษณ์ฐานกับปีตาอูราเฟน มีความหมายเหมือนกับ <i>uranotile</i>
1393.	urban geology	ธรณีวิทยาชุมชน, ธรณีวิทยาเมือง	วิชาที่ว่าด้วยการประยุกต์ความรู้ทางธรณีวิทยาและสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ในการวางแผนผังเมืองและพื้นที่โดยรอบ การใช้ที่ดิน แหล่งน้ำ แหล่งกำจัดขยะมูลฝอย การบริหารจัดการน้ำ แหล่งวัสดุก่อสร้างและธรณีพิบัติภัย ดู <i>environmental geology</i> ประกอบ
1394.	U-shape valley*	หุบเขารูปตัวยู	หุบเขาที่เกิดจากการกระทำของธารน้ำแข็ง โดยธารน้ำแข็งไม่เพียงแต่ขุดกัดเซาะท้องพื้นธารเท่านั้น ยังขุดกัดบริเวณ ข้างของหุบเขาธารน้ำแข็งที่มีอยู่แต่เดิมอีกด้วย ทำให้ลักษณะ

			เป็นรูปตัวยู หุบเขารูปตัวยูนี้จะไม่มียมูกเขายื่นออกมา แต่ก็มีหุบเขาลอยปรากฏอยู่ทางตอนบนของลาดเขา รวมทั้งมีชั้นหินเป็นชั้น ๆ อยู่ทั่วไปตามท้องพื้นธารอีกด้วย
1395.	uvala	อุวาลา	คำในภาษาเซอร์โบ-โครเอเชีย ที่ใช้ในความหมายเหมือนกับหุบเขาคาสต์
1396.	ตัดศัพท์ stream sink	ธารน้ำมุด	จุดซึ่งทางน้ำหายลงไปได้พื้นดิน ดู <i>swallet</i> ประกอบ 36/55
1397.	ตัดศัพท์ snake's head fold; ramp anticline	ชั้นหินโค้งรูปหัวงู ดู <i>snake's head fold</i> ; <i>ramp anticline</i> รอพิจารณา	(2/56 รอพิจารณา) (3/56 ตัดศัพท์)
1398.	ตัดศัพท์ topographic maturity	ภูมิประเทศขั้นสมบูรณ์	ดู <i>maturity</i> ความหมายที่ ๑ 25,26/56
1399.	ตัดศัพท์ sink lake; karst lake; karst pond; solution lake	ทะเลสาบคาสต์	ดู <i>karst lake</i> ; <i>karst pond</i> ; <i>sink lake</i> ; <i>solution lake</i>
1400.	ตัดศัพท์ sink; limesink; limestone sink	หลุมยุบในหินปูน	ดูคำอธิบายใน <i>sinkhole</i> ; <i>leach hole</i> 36/55
1401.	ตัดศัพท์ Spodosols	สปอดโซลส์	อันดับดินอันดับหนึ่งในการจำแนกตามระบบอนุกรมวิธานดิน เป็นดินแร่ที่มีการชะล้างของอินทรีย์วัตถุที่สลายตัวแล้ว กับอะลูมิเนียมและเหล็กที่ถูกชะล้างลงมาสสะสมในดินชั้นล่าง บางครั้งจับตัวกันแน่นจนรากพืชไม่สามารถชอนไชผ่านไป

			ใต้ ส่วนชั้นที่อยู่บนชั้นนี้จะเป็นดินเหนียวประกอบด้วยแร่ควอตซ์เป็นส่วนใหญ่ มีธาตุอาหารพืชน้อย ปรกติพบมากในเขตสภาพภูมิอากาศเย็นและชื้น แต่ก็สามารถเกิดได้ในเขตร้อนและชื้น
1402.	ตัดศัพท์ submarine trench; sea-floor trench; oceanic trench	ร่องลึกก้นสมุทร	(ธรณีวิทยาทางทะเล) แอ่งลึกแคบและยาวบริเวณพื้นทะเลหรือมหาสมุทรซึ่งเกี่ยวข้องกับเขตมุดตัวของเปลือกโลก วางตัวขนานกับหมู่เกาะรูปโค้ง (island arc) โดยทั่วไปจะอยู่ใกล้กับทวีปที่อยู่ติดกันหรืออยู่ระหว่างขอบทวีปกับเขากันสมุทร (abyssal hill) ร่องลึกก้นสมุทรนี้มักลึกกว่าพื้นทะเลที่ล้อมรอบ ๒ กิโลเมตร หรือมากกว่านั้น และอาจยาวหลายพันกิโลเมตร มีความหมายเหมือนกับ <i>trench</i> ๓
1403.	ตัดออก trench	๔. ร่องลึก แอ่งลึกแคบและยาวในพื้นที่ท้องทะเล ซึ่งแปลความหมายเป็นเส้นที่กำหนดบริเวณที่แผ่นธรณี (plate) โค้งลงสู่เขตมุดตัวของเปลือกโลก	ตัดความหมายนี้ออก 28/56